

ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନା

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନା

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ଜଲ୍ଲା ପବ୍ଲିକେଶନ

ସି.ଡି.ଏ., କଟକ

ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନା

ଲେଖକ :

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ପ୍ରକାଶକ :

ଶ୍ରୀମତୀ ଚାନ୍ଦୁଲତା ଚୌଧୁରୀ

ଜଲ୍ଲା ପବ୍ଲିକେଶନ୍

ପ୍ଲଟ ନଂ ୧/ର-୬୬,

ସି.ଡି.ଏ., ସେକ୍ଟର-୯,

କଟକ-୧୪

ତୃତୀୟାଂଶ : (୦୬୭୧)୨୬୦୫୨୭୧

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ : ୨୦୦୩

କମ୍ପ୍ୟୁଟର ସହାୟତା :

ସାରଳା ଡି.ଟି.ପି., ବିଡ଼ାନାସୀ, କଟକ

ପ୍ରଚ୍ଛଦ :

ପଞ୍ଚସଖା ଅପରେଟ୍, କଟକ

ମୁଦ୍ରଣ : ମାନସ ଜେନା

ମୂଲ୍ୟ : ୮୦/- ଟଙ୍କା

|| CHINTA O CHETANA ||

Written by :

Ramchandra Mohanty

Published by :

Jolly Publication,

Plot No. 1/C - 66, CDA,
Cuttack-14.

1st Edition : 2003

Price : Rs. 80/-

ସ୍ବାଧୀନୋତ୍ତର ଭାରତର ପ୍ରଥମ ଦଶନ୍ଧିରେ ଜନ୍ମ ନେଇଥିବା ନାଗରିକ
ଯେଉଁମାନେ ଏକ ପକ୍ଷରେ ମୋ ଭଳି ପ୍ରାଚ୍ୟାନୁଗତ ପୁରୁଣାକାଳିଆ
ମଣିଷ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଆଧୁନିକ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ମୋହାବିଷ୍ଟ
ନବୀନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଡାପି ହୋଇ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଜର୍ଜରିତ ଅଥଚ ଅତୀତ ଓ
ଭବିଷ୍ୟତ ମଧ୍ୟରେ ସେତୁ ସଦୃଶ, ସେଇମାନଙ୍କ ହାତରେ ଏଇ ମୋର
ସଂକଳନ “ଚିନ୍ତା ଓ ବେତନା” ।

ଲେଖକ

ପ୍ରାକ୍ କଥନ

‘ଚିନ୍ତା ଅନୁଚିନ୍ତା’ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସମଜାତୀୟ ଗବ୍ୟ-ରଚନାର ଦ୍ଵିତୀୟ ସଙ୍କଳନ ‘ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନା’ ଏବେ ପ୍ରକାଶ ଅପେକ୍ଷାରେ । ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ପାଖୁଛି ପାଠ କରି ମୁଁ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତି-ସରା ଓ ଲେଖକ- ସରା ଚେତନାର ସୁସମଜ୍ଞ ସମନ୍ବୟ ଘଟିଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି । ପରିଣତ ବୟସରେ ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତି କଲମ ଧରିଲେ । ସେ ଯଥାର୍ଥରେ ଲେଖୁ ଲେଖୁ କରଣ । କବି, ଗାନ୍ଧିକ ବା ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ହେବା ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଶିକ୍ଷା, ସାଧନା ବା ପୂର୍ବ-ପ୍ରସ୍ତୁତି ନ ଥିଲା । କର୍ମ ଜୀବନରୁ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ସେ ନିଜ ରୁଚି ଅନୁସାରେ ନାନା ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ମଝିରେ ମଝିରେ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାର ଲେଖାମାନ ପ୍ରକାଶ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ସେ ନିଜ ହାତଗଢ଼ା ମଣିଷ । ସ୍ଵଳ୍ପ କେତନଭୋଗୀ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ- ବହୁ ସନ୍ତାନଙ୍କ ଜନନୀ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ସଂସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିଧାନ କରି ସେ ସଫଳ ପିତୃତ୍ଵର ଗୌରବଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଆତ୍ମ ଜୀବନୀ ‘ଜଥା ଓ ବ୍ୟଥା’ ଓଡ଼ିଆ ଆତ୍ମ ଜୀବନୀ ସାହିତ୍ୟରେ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ପତ୍ନୀ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣବାସିନୀ-ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ସେହି ମହାୟଯୀ ନାରୀଙ୍କର ସୁଗୁଣ-ସୌରଭରେ ଶ୍ରୀମହାନ୍ତିଙ୍କ ପୁରୁଷକାର ଧନ୍ୟ ବୋଲି ଆମେ ଜାଣିବାକୁ ପାଉଁ । ସେଇ ପରଲୋକ ବାସିନୀଙ୍କ ଅମର ଆତ୍ମା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେ କବିତାରେ ଲେଖିଛନ୍ତି ‘ସ୍ଵର୍ଗକୁ ଚିଠି’ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପରିଣତ ବୟସରେ ଲେଖନୀ ଧାରଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଜଣେ ହେବେ । ମୁଁ ଶ୍ରୀ ଭୁବନେଶ୍ଵର ବେହେରାଙ୍କ ଲେଖକ ଜୀବନର ଆରମ୍ଭ ଆଖିରେ ଦେଖିଛି । ପ୍ରତିମାସରେ ‘ସପ୍ତର୍ଷି’ ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦକୀୟ ଲେଖୁ ଲେଖୁ ସେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରବନ୍ଧ-ରମ୍ୟରଚନା-ଗଳ୍ପ-ଉପନ୍ୟାସ-ଦ୍ରୁମଣ କାହାଣୀର ଯଶସ୍ଵୀ ଲେଖକ ରୂପେ ପରିଚିତ ହେଲେ । ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ବୟସାଧିକ୍ୟ ତାଙ୍କ ଚିନ୍ତନ ଓ ମନନ ଶକ୍ତିର ବାଧକ ହୋଇନାହିଁ । ଯେଉଁ ବୟସରେ ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନାର ସୀମା ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ଆସେ, ଭାବ ରାଜ୍ୟରେ ଆସେ ଶିଥିଳତା, ସେଇ ବୟସରେ ସେ ଯେ ମସ୍ତିଷ୍କ କର୍ମଣ କ୍ଷମ ଅଛନ୍ତି, ତାହାହିଁ ଆମ ପାଇଁ ବିସ୍ମୟର କଥା ।

ଶ୍ରୀମହାନ୍ତି ଆଲୋଚ୍ୟ ଗବ୍ୟ-ରଚନା ବଳୀରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୈନନ୍ଦିନ ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ଅନୁଭୂତିକୁ ସମ୍ବଳ କରି ତା’ ଉପରେ ନିଜର ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନାର ଆଲୋକ ନିକ୍ଷେପ କରିଛନ୍ତି । ଚାରିପାଖର ବସ୍ତୁ-ଜଗତରେ ପରିବାର ଓ ସମାଜରେ ଭେଦୁଥିବା ମଣିଷ ଓ ଘଟଣାମାନଙ୍କୁ ଉପଜୀବ୍ୟ କରି ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିର ଦର୍ଶନ ସେ ସବୁ ଉପରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । କୌଣସି ଗଭୀର ଦାର୍ଶନିକ ଚକ୍ର ବଖାଣ ନାହିଁ- ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଓ

ସମାଜର ଜୀବନ ଓ ମନୋଜଗତର ଛୋଟ ଛୋଟ ଭାବ ତାଙ୍କ ରଚନାର ବିଷୟାଂଶୁ । ଜଣେ ସଚେତନ ସାମାଜିକ ମଣିଷ ହିସାବରେ ସେ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ, ଚନ୍ଦ୍ର-ସମକ୍ଷରେ ଯାହା ଦେଖିଛନ୍ତି, ଜାଣିବାକୁ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଛନ୍ତି ସେ ସବୁ ମଧ୍ୟରେ ନିଜ ଚିନ୍ତା ଚେତନାର ଦୁଧି ସଞ୍ଚାର କରିଛନ୍ତି । ପରିବାର-ସମାଜ-ହାଟ-ବଜାରରେ ଶ୍ରୀ ମହାବଳୀର ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ବିତରଣାର୍ଥମା ରଚନା କୃତ୍ୟ ଏ ଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ । ସେ ନିଜର ବିଶ୍ୱାସ, ରୁଚି, ଆଦର୍ଶ ଓ ଜୀବନ ବୋଧର ପରିଚୟ ଦେବା ପାଇଁ ଜଣେ ଜଣେ ମାଧ୍ୟମ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଓ ସେଇମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ନିଜ ଚିନ୍ତା ଓ ଭାବନାକୁ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି । ‘ଗୋଟିଏ ଦିନର ସାକ୍ଷ୍ୟ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ’ରୁ ତାଙ୍କ ଲେଖକ-ସତ୍ତା-ଚେତନାକୁ ଚିହ୍ନି ହୁଏ । ଦିନେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଭ୍ରମଣରେ ବହିର୍ଗତ ହୋଇ ଲେଖକ ବଂଧୁ ‘ସନାତନ’ଙ୍କ (ବହୁ ରଚନାରେ ଏହାଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି) ସହିତ ଭେଟ ହେବାରୁ ତାଙ୍କୁ ସେ ବାଟରେ ଦେଖୁଥିବା ଦୃଶ୍ୟ କଥା କହିବା ଓ ବଂଧୁ ଏତେ ସବୁ କଥାରେ ମୁଣ୍ଡ ପୂରାଇବା କ’ଣ ଦରକାର କହିବାରୁ ଲେଖକ ଉତ୍ତର ଦେଇଛନ୍ତି “ସାମାଜରେ ବହୁଥିବା ମହଜିନିଷର ସଂସାର ହେବ କିପରି ?” ଏଇ ହେଉଛି ତାଙ୍କର ମନୋଭାବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ସକ୍ରେଟିୟଙ୍କ ପରି ‘ସନାତନ’ ଓ ଅନ୍ୟ କାଳ୍ପନିକ ଚରିତ୍ର-ବଂଧୁମାନଙ୍କୁ ଧୂଳି କରି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୁକ୍ତି ତର୍କ କରି ନିଜ ମତାଦର୍ଶ ବଢ଼ାନ୍ତି । ସତକଥା, ଆମେ କାହାରି କଥାରେ ମୁଣ୍ଡ ନପୂରାଇ ସମାଜର ସୁନାପିଲା ହୋଇ ଯାହା-ଯେମିତି-ଚାଲିଛି-ଚାଲିଥାଉ, ଆମର- କ’ଣ ଗଲା- ରାତି ଧରି ଚଳିଲେ ଏଇ ଅବକାୟତନ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଘୁଣ ଧରି ଶେଷରେ ପର୍ଯ୍ୟବିତ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ତେଣୁ କେହି-ନା-କେହି ଚିହ୍ନା ପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଜାକ ଭାବେ ମତ ଦେବା କଥା । ସେଇ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଭ୍ରମଣ କାଳରେ କେତେ ଦୃଶ୍ୟ, କେତେ ଘଟଣା ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଛି । ତାଙ୍କ ମତରେ, ଦୃଶ୍ୟ ତାହା, ଯାହା ‘ମନରେ ଭାବର ସଞ୍ଚାର କରି ଏକ ପ୍ରକାର ମନନ ଚିନ୍ତନର ଆସର ସୃଷ୍ଟି କରେ ।’ ଏ କଥା ସ୍ୱାର୍ଥସର୍ବସ୍ୱ ‘ସନାତନ’ ମାନେ କାହୁଁ ବୁଝିବେ ?

ଦାନ୍ତ, ଡାକୁଥ ଲାଗି କାନସିରି ପାଣି ପାଇବା ଭଳି କେତୋଟି ରଚନା କ୍ଷୁଦ୍ରଗଛର କୋଟିକୁ ଉନ୍ନୀତ ହୋଇଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ପତ୍ନୀ ତାଙ୍କ ଦନ୍ତହୀନତା କଥା ପାଖରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ନଜାଣିବା ଓ ଖଣ୍ଡ ନଡ଼ିଆ ଯାଚିବା ଏହା ସହିତ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ‘ଉପକଥା ଶତକ’ ଗଛଗୁଚ୍ଛର ‘ତମେବି’ ଗଛ ମିଶାଇ-ଯହିଁରେ, ଜମିଦାର ଦନ୍ତହୀନ ହୋଇଯିବାରୁ ମାଂସ ଉକ୍ଷଣ କରି ନପାରିବାରୁ କାଳୀପୂଜାରେବଳି ପ୍ରଥା ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । ତୃତୀୟା ପତ୍ନୀ ତାଙ୍କୁ ବଳି ବନ୍ଦ ନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ ଜମିଦାର ବିରକ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ରହି ମଧ୍ୟ ସେ ଯେ କିପରି ତାଙ୍କ ଦନ୍ତହୀନତା କଥା ଜାଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ

ତଥା ଅନ୍ୟମାନେ ମାଂସ ଖାଇବେ ଅଥଚ ଦନ୍ତହୀନ ହେବାରୁ ସେ ସେଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବେ- ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ପତ୍ନୀ କିପରି ଏପରି ଅସଙ୍ଗତ ପ୍ରସ୍ତାବ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଜମିଦାର ବିପ୍ଳବ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍, ତାଙ୍କ ଦନ୍ତହୀନତା କଥା ଦୁନିଆ ଲୋକେ ନଜାଣି ପାରନ୍ତି; ମାତ୍ର ତୃତୀୟା ପ୍ରିୟ ପତ୍ନୀ ନଜାଣିବା ଓ କଟାଘା'ରେତୁନ ଦେବା ନ୍ୟାୟରେ ମାଂସ ଭକ୍ଷଣ କଥା କହିବା ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଉପହାସ ସଦୃଶ ।

କଥା କହିବାରେ ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତି ଯଥାର୍ଥରେ ଅବାଗିଆ । ସେଥିଲାଗି ସେ ନାତିର ଆକ୍ଷେପର ଭରସା ଦେଇଥିଲେ- “ମୋ କଥା ମୋର । ମୁଁ କାହା ଠାରୁ ମାଗିଥାଣି କଥା କୁହେ ନାହିଁ ।” ଏଇ ନିଜସ୍ବ ବକ୍ତବ୍ୟର ଶୈଳୀ ପାଇଁ ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ରଚନାରେ ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି-ସ୍ବଭାବଟି ପ୍ରୋକ୍ତ । ନାତି ମଧ୍ୟ କମ୍ ସ୍ବାଭିମାନୀ ନୁହେଁ - ଚମେ ସବୁବେଳେ ଆମକୁ ବୁଝେଇଦିଅ; କିନ୍ତୁ ଆମକୁ ବୁଝ ନାହିଁ । ଏ ସାତବାପ-ନାତି ଉପାଖ୍ୟାନରେ ଚରିତ୍ର ଦ୍ବୟ ନିଜ ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର । ରଚନାଟିର ପରିସମାପ୍ତି ମଧ୍ୟ କଳାତ୍ମକ ।

ସାଂପ୍ରତିକ ସମାଜରେ ବାର୍ଷକ୍ୟ ସମସ୍ୟା ଲେଖକଙ୍କୁ ଜଣେ ସଚେତନ ସମାଜ-ଚିନ୍ତକ ରୂପେ ପରିଚିତ କରାଏ । ପରିବାର ଓ ସମାଜରେ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ଥିତି, ସମକାଳୀନ ସାମାଜିକ ଓ ପାରିବାରିକ ପରିସ୍ଥିତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କରଯାଇଛି । ଯୌଥ ପରିବାର ଭାଙ୍ଗି ଯିବା ହେତୁ ବାର୍ଷକ୍ୟରେ ଉପନୀତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦାୟିତ୍ବ ନେବାକୁ କେହି ଚାହୁଁ ନାହାନ୍ତି । ଲେଖକ ଭାରତୀୟ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରୁ ବାର୍ଷକ୍ୟ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଲେଖକ ନାରୀ-ନିର୍ଯ୍ୟାତନା, ନାରୀ ସୁରକ୍ଷା, ନାରୀର ମୁକ୍ତି ଆଦି ବିଷୟରେ ବହୁ ଲେଖା ଲେଖିଛନ୍ତି ଓ ଏହାର ସାମାଧାନ ସ୍ବତ୍ର ମଧ୍ୟ ବତାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସମାଜର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଲେଖକଙ୍କ ବ୍ୟାକୁଳତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବେଗ ଧର୍ମୀ ଓ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ । ଉଚ୍ଚ ରୋଜଗାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ପେଟ୍ରୋମାକ୍ସ ଜାକନ୍ତୁ; ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ତିବି ଜାଳିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଅନ୍ତୁ । ନିଜେ ପଲାଉ ଖାଆନ୍ତୁ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପଖାଳ କଂସା ଏ ମିଳୁ; ସେମାନେ ପ୍ରାସାଦରେ ରୁହନ୍ତୁ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଖରା ବର୍ଷାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ଘର ଖଣ୍ଡିଏ ମିଳୁ । ଲୋକଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ଚାହିଦା ପୂରଣ ପାଇଁ ତାଙ୍କର କରୁଣ ଦଇନି ! ରାଜନେତା, ବୁଦ୍ଧଜୀବୀ ଉଚ୍ଚକେତନ ଭୋଗୀ, ଧନ-କୁବେର ମାନେ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଟିକେ କାନ୍ଦ ଡେରିବେକି ?

ନେତା ଓ ନେତୃତ୍ବ ପ୍ରତି ଲେଖକଙ୍କ ତୀର୍ଯ୍ୟକ୍ ବ୍ୟଙ୍ଗ ଦୃଷ୍ଟି ‘ନେତା’ ରଚନାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରଯାଏ । ସାଂପ୍ରତିକ ନେତାମାନଙ୍କଠାରେ ଯାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ, ତା’ପ୍ରତି ବ୍ୟଙ୍ଗ ବାଣ ନିକ୍ଷେପ କରିଛନ୍ତି ଲେଖକ । ଏପରିକି ଭଗବାନଙ୍କ ଅସମ-କରୁଣା-ଦୃଷ୍ଟି ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ସେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଛନ୍ତି - ‘ପ୍ରଭୁ, ଆମ ଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁର ବନ୍ଧନରେ

ପାତର ଅନ୍ତର କରୁଛ ପଛେ କର ; ମାତ୍ର ନିଜପୂଜାରେ ଲାଗୁଥିବା ଫୁଲ ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ, ସମାନ ଭାବରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ, ତାହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କର ।

କଷ୍ଟକ ବିନା ଗୋଲାପ ନାହିଁ - ଏହି ରଚନାରେ ପିତା ଭୂମିକାରେ ଲେଖକ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନର ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଣ୍ୟତା ଓ ଅନ୍ୟନିର୍ଭରତା ବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ସମାଜନୀତି ଆଗରେ ବାଜିଛନ୍ତି । ସମାଜନୀତି ତାଙ୍କ ଗୋଲାପ-ଜୀବନରେ କଷ୍ଟକର ସତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଇ କଷ୍ଟକର ଆତ୍ମାତତ୍ତ୍ୱ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ଉପାୟ ଜଣାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଲେଖକଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଏତେ ଜୀବନ୍ତ ଓ ପୀଡ଼ାଦାୟକ ଯେ ପାଠକଲେ ନେତ୍ର ଅଶ୍ରୁ-ସଜଳ ହୋଇଉଠେ । ଏହି ଲେଖାରେ ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି - ସ୍ୱଭାବ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଫୁଟି ଉଠିଛି । ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ଯେପରି, ତାଙ୍କ ରଚନାମାନଙ୍କରେ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଭେଟୁ ।

ଜୀବନ ଏକ ମହା ବିପ୍ଳବ । ଆମେ ଏହାର ରହସ୍ୟମୟତାକୁ ଯେତେ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ବୋଧ ନୁହେଁ । ‘ଯେ ଗଲା ସେ ତରିଗଲା’ ରେ ଦାର୍ଶନିକ ମନନଶୀଳତା ପ୍ରକାଶିତ । ବହୁଦର୍ଶୀ ନହେଲେ, ଅନୁଭୂତିର ଗଭୀରତା ନ ଆସିଲେ ଏ ଚିନ୍ତା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

‘ଭାଗ୍ୟ’ ରଚନାଟିରେ ଲେଖକ ନିଜ ଗାଁର ଗୋଟିଏ ଝିଅର ଅପର୍ଯ୍ୟାସ ଯୋଗୁଁ ସେ କି କର୍ମ ବିପାକରେ ପଡ଼ି ଜୀବନ ନଷ୍ଟ କରିଛି, ତାହାର ଚିତ୍ର ବାଜିଛନ୍ତି । ଏପରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଆମ ସମାଜରେ ଶହ ଶହ ଘଟୁଛି । ଭାଗ୍ୟକୁ ଦୋଷ ନ ଦେଇ କର୍ମକୁ ଦୋଷ ଦେବାକୁ ସେ ନିଷ୍ପର ସତ୍ୟବାଣୀ ଶୁଣାଇଛନ୍ତି ।

ହାସ୍ୟରସ’ ଶୀର୍ଷକ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଲେଖକ ନିଜ ଅଭିଜ୍ଞତା ଜଗତରୁ ଜଣେ ଜଣା ଶୁଣା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ହାସ୍ୟରସ ପରିବେଷଣ କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ହାସ୍ୟରସର ପ୍ରଭାବ ଓ ହାସ୍ୟର ସୃଷ୍ଟାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ସଂପର୍କରେ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସରଳ ସତ୍ୟ କଥାଟିଏ କହିଛନ୍ତି— ହାସ୍ୟରସ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି ସଂପନ୍ନ ହୋଇଥିବେ । ତା’ ସହିତ ତାଙ୍କ କଥାରେ ମିଶିଥିବ ଶାଶିତ ବ୍ୟଙ୍ଗ । ଏ ଧରଣର ବ୍ୟକ୍ତି ସମାଜର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜନ୍ମ ଲାଭ କରନ୍ତୁ ବୋଲି ଲେଖକ କାମନା କରନ୍ତି । ଲେଖକଙ୍କ ପରିଚିତ ହାସ୍ୟରସ ସୃଷ୍ଟିକ ପୁଅ ଦିନେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲା, ଘରକୁ ଫେରିବାରୁ ତା’ର ଗନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥଳ ବିଷୟରେ ପିତା ପଚାରନ୍ତେ, ପୁଅ କହିଲା ବାଳକାଟି’ । ପିତା କହିଲେ, କାହିଁକି, ବାଲିପାଟଣା ଓ ପାଖରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହର ଥିଲା, ସେଠାରେ ଘେରାଏ ବୁଲି ଆସିଲୁ ନାହିଁ ?

କୌଣସି ଦୁଇଜଣ ଲୋକଙ୍କ ରୁଚି ଏକା ହୁଏ ନାହିଁ । କାଳିଦାସ କହିଥିଲେ - ଭିନ୍ନ ରୁଚିହିଁ ଲୋକାଃ । ଲେଖକ ଏଇ କଥାରୁ ଆଧୁନିକ ଯୁବକଯୁବତୀ ମାନେ ସ୍ୱରୁଚିର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଜୀବନସାଥୀ ନିର୍ବାଚନ କରୁଥିବାରୁ ସମାଜ ଓ ପରିବାରରେ ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ତାହାର ଜୀବନ୍ତ ଆଲୋଚ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଛନ୍ତି ।

ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀର ଆଦର ଓ ପ୍ରସାର ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଜୀବନରେ ଦୁର୍ବାସ ଓ ଦୁର୍ଭାଷର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଲେଖକ ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀର ସୁବାସ ସହିତ ଆମ ଗୃହ ସଂସାର ସୁଭାଷ - ସୁବାସରେ ଭରି ଉଠିବା ପାଇଁ ଅଭିଳାଷ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ସେହିପରି ଲେଖକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପକ୍ଷପାତୀ, ହେଲେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଶୁଭକର ମଙ୍ଗଳକର ହେବା ଉଚିତ ବୋଲି ତାଙ୍କର ମତ । ସେପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ସ୍ବାଗତଯୋଗ୍ୟ; ଅବିଚାରିତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଦୌ ଶୁଭକର ନୁହେଁ ।

‘ଧନୀକର ଧନ’ ବିଷୟରେ ଲେଖକ ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିକ ଅନୁତ ମାନସିକତା କଥା କହିଛନ୍ତି । ସେଇ ଧନାତ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବହୁ ସଦନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ଗରିବ ପିଲାଟିଏ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାରେ ବା ଭିକାରୀକୁ ଭିକ ଦେବାରେ କୁଣ୍ଠିତ ଥିଲେ । ଲେଖକ ଏପରି ମାନସିକତାକୁ ପସନ୍ଦ କରିପାରି ନାହାନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତି ସ୍ବକାନ୍ତର ଜଣେ ସଚେତନ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ନାଗରିକ । ମୂଢ଼- ବିଚାର ଓ ଚିନ୍ତା ପ୍ରକଟ କରିବାରେ ଏକ ଖୋଲାମନର ଅଧିକାରୀ ସେ । କୁସଂସ୍କାର ଓ କୁପ୍ରଥାକୁ ସେ ଘୃଣା କରନ୍ତି, ମାତ୍ର ପାରଂପରିକତାର ମଙ୍ଗଳମୟ ଦିଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେ ସଦା ସଚେତନ । ତାଙ୍କ ରଚନାରେ ସେ ଜଣେ ସ୍ବାଧୀନ- ଚିନ୍ତକ ରୂପେ ଜୀବନ ଓ ଜଗତ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ସମାଜର କୁସଂସ୍କାର, କୁପ୍ରଥା ଉପରେ ସେ ବିବେକ- ଛାଟ ପ୍ରହାର କରିଛନ୍ତି । ସେ ନିଷ୍ଠୁର ସତ୍ୟ କଥା କହନ୍ତି- ସେଥିରୁ ତାଙ୍କର ନିର୍ଭୀକତା ଓ ସ୍ବସ୍ବବାଦିତା ପ୍ରକାଶ ପାଏ ।

ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତିକ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଶାର ଯେକୌଣସି ବୈନିକରେ ବିଶେଷ ସ୍ଥାନ ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲେ, ପାଠକେ ତାଙ୍କ ଚିନ୍ତା- ଜଗତର ପରିଚୟ ପାଇ ପାରିଥାନ୍ତେ । ବକ୍ତବ୍ୟର ସ୍ବଚ୍ଛତା ଓ ଚିନ୍ତା ଚେତନାର ଅଭିନବତା ଓ ମୌଳିକତା ତାଙ୍କ ଗଦ୍ୟ-ରଚନାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ଶ୍ରୀମହାନ୍ତି ଆମ ସମାଜ, ସମୟ ଓ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଆହୁରି ନିବିଡ଼ ଭାବେ ଚିହ୍ନିବୁ ଓ ଆମ ଗଦ୍ୟ- ରଚନାକୁ ସଫଳ କରନ୍ତୁ ।

ବୈରାଗୀ ଚରଣ ଜେନା

ଧୂନ୍ୟାଲୋକ,

ଅଭିନବ ବିଦ୍ୟାନାସୀ

କଟକ

“ଜଲ୍ଲି ପବ୍ଲିକେଶନ” ତରଫରୁ ଏଇଟି ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରଚ୍ଛେଦ । ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରଥମ ପୁସ୍ତକ “କଥା ଓ ବ୍ୟାଧି”ର ଆଶାନ୍ତରୂପ ପାଠକୀୟ ସ୍ଵୀକୃତି ସଦ୍ୟ ଏହି ଦ୍ଵିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ଯୋଗାଇଛି । କର୍ମମୟ ଚାକିରି ଜୀବନରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେଇଥିବା ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷର ତା ଚାରିପାଖରେ ବେଢ଼ିଥିବା ସମାଜ, ସାମାଜିକତା ତଥା ପରିବେଶ ଉପରେ ମୁକ୍ତ ବିଚାରର ଏକ ଆଲୋଚ୍ୟ ଏହି ସଂକଳନ “ଡିନ୍ତା ଓ ଚେତନା” ।

ଆଶାକରୁଁ ଏକ ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକ ହିସାବରେ ଲେଖକଙ୍କ ସମାଜ ଶୃଙ୍ଖଳା ଆଧାରିତ ବିଚାରଧାରା ପାଠକ ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବ ।

ପ୍ରକାଶକା

ସୂଚୀ

୧. ଆମେ, ସଂସାର ଓ ଗୀତା	୧୩
୨. ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାଧନା ଓ ନାରୀ	୧୮
୩. ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରକାଶ	୨୦
୪. ମଲ୍ଲାପୁଲ ଓ ମୁଁ	୨୭
୫. ପରିବର୍ତ୍ତନ	୩୧
୬. ପ୍ରାକ୍-ମରଣ ପ୍ରସ୍ତୁତି	୩୬
୭. ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ	୩୯
୮. କାହାକୁ ମେଣ୍ଟାଏ, କାହାକୁ କେଣ୍ଟାଏ	୪୩
୯. ଅହମିକା	୪୬
୧୦. ନାମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ	୫୦
୧୧. ଭୁବନେଶ୍ୱର ବସ୍ତି ବାସିନ୍ଦା	୫୩
୧୨. ସମାଜରେ ଏତେ ଅମାନବିକତା କାହିଁକି ?	୫୬
୧୩. କଟକଣା ଘେରରେ ନାରୀ	୫୯
୧୪. ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀ	୬୨
୧୫. ସମାଜରେ ଆର୍ଥିକ ବିଷମତା	୬୫
୧୬. ନିରକ୍ଷରତାର ରୂପ	୬୮
୧୭. ପଧାନି	୭୧
୧୮. ନେତା	୭୫
୧୯. ଧନୀକର ଧନ	୭୮
୨୦. ଯେ ଗଲା ସେ ତରିଗଲା	୮୦
୨୧. ଡାକୁଅ ଲାଗି କାନସିରି ପାଣି ପାଇବା	୮୨
୨୨. ଗୋଟିଏ ଦିନର ସାନ୍ଧ୍ୟ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ	୮୪
୨୩. ଅକୁହା କହି ମନ କଲା	୮୯
୨୪. ଏମିତି ହୁଏ	୯୩

୨୫. ଠକ ଢେଙ୍କେ	୯୭
୨୬. କଣ୍ଠକ ବିନା ଗୋଛାପ ନାହିଁ	୯୯
୨୭. ଦାତ	୧୦୫
୨୮. ହାସ୍ୟରସ	୧୦୮
୨୯. ରୁଚି	୧୧୨
୩୦. ଅତି	୧୧୫
୩୧. ଭାଗ୍ୟ ବନାମ କର୍ମ	୧୧୭
୩୨. ସ୍ବାଦ	୧୨୧
୩୩. ସ୍ବଭାବ ଛାଡ଼ିବି କେମିତି	୧୨୫
୩୪. ସଦାନନ୍ଦ	୧୨୭
୩୫. ଭୟ	୧୩୧
୩୬. ବାଲୁକୋଳି	୧୩୫
୩୭. ବହୁତା	୧୪୦
୩୮. ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ	୧୪୨

ଆମେ, ସଂସାର ଓ ଗୀତା

ଗୀତା ପାଠରୁ ଆମେ ନିମ୍ନମତେ ତତ୍ତ୍ୱ ଅବଗତ ହେଉ । ଆମେ (ଜୀବାତ୍ମା ବା ଶରୀରରେ ଥିବା ଚିତ୍ତଅଂଶ) ପରମାତ୍ମାଙ୍କର ଅଂଶ, ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସହ ଆମର ଯୋଗ ନିତ୍ୟ । ଏହା କେବେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୁଏନାହିଁ । ଆମେ ଏହି ନିତ୍ୟ ଯୋଗକୁ ଭୁଲିଯାଇ ସଂସାର ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ବା ଯୋଗ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛୁ । ପ୍ରକୃତରେ ସଂସାର ସହିତ ଆମର କୌଣସି ଯୋଗ ନାହିଁ । ବରଂ ବିଯୋଗ ଥାଏ । ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସହ ଆମର ଯୋଗ ନିତ୍ୟ, ସଂସାର ସହ ଆମର ବିଯୋଗ ନିତ୍ୟ । ସଂସାର ସହ ବାନ୍ଧି ହେବା ପଦ୍ଧତିରେ ନାନା ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଭୋଗିବା ସହ ଆମେ ଜନ୍ମ ମରଣର ଅଧୀନ ହେଉଛେ । ଆମ ଜନ୍ମର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପରମାତ୍ମା ପ୍ରାପ୍ତି ସୁଦୂର ପରାହତ ହୁଏ । ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପ୍ରଧାନ କାରଣ ହେଉଛି ମୋହ । ଏହି ମୋହ ଆମକୁ ଶରୀର ସଂପର୍କିତ ମାତାପିତା, ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁତ୍ର ପଦାର୍ଥ ଇତ୍ୟାଦିରେ ବାନ୍ଧିଦିଏ । ଏ ମୋହ ଦୁଇ ପ୍ରକାର । ୧— ଅହଂଭାବଯୁକ୍ତ ଓ ମମତାଯୁକ୍ତ ମୋହ । ୨— କାମନାଯୁକ୍ତ ମୋହ । ସାଧାରଣ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ପରି ଅର୍ଜୁନଙ୍କଠାରେ ଏହି ଦୁଇପ୍ରକାର ମୋହ ଦେଖା ଯାଇଥିଲା । ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଭାବ ଏହି ପ୍ରକାର ଥିଲା । ସେ କହିଲେ ଯୁଦ୍ଧ ଜନିତ ଦୋଷଗୁଡ଼ିକ କୌରବପକ୍ଷ ଜାଣି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନେ ଅଧର୍ମୀ । ମୁଁ ଜାଣି ପାରୁଛି । ତେଣୁ ମୁଁ ଧର୍ମୀୟା । ସବୁ “ମୁଁ” ତ ଜୀବାତ୍ମା । ସେ ଗୋଟାଏ ଦେହରେ ଅଧର୍ମୀ, ଅନ୍ୟ ଦେହରେ ଧର୍ମୀୟା ହେବେ କିପରି ? କଥା ହେଲା ଅର୍ଜୁନ ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ନିଜକୁ ଦେହ ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହା ତାଙ୍କର ଅହଂଭାବଯୁକ୍ତ ମୋହ । ସେ ପୁଣି କହିଲେ ଯୁଦ୍ଧରେ ମୋର କୁଟୁମ୍ବ ଲୋକେ ମରିଯିବେ । ଏହା ଥିଲା ତାଙ୍କର କୁଟୁମ୍ବ ପ୍ରତି ଆସକ୍ତି ବା ମମତା ଯୁକ୍ତ ମୋହ । ମୁଁ ଦେହ-ଏପରି ଭାବିବା ଅହଂଭାବ । ସାଂସାରିକ ବସ୍ତୁ କୁଟୁମ୍ବ ସମେତ ମୋର ବୋଲି ଭାବିବା ହେଉଛି ମମତା । ଏ ଦୁଇ ପ୍ରକାର କଥାରୁ ତାଙ୍କର ‘ମୁଁ’ ଓ ‘ମୋର’ ଭାବ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଛି । ତେଣୁ ଏହାଥିଲା ତାଙ୍କର ଅହଂଭାବଯୁକ୍ତ ଓ ମମତାଯୁକ୍ତ ମୋହ । ସେ ପୁଣି କହିଲେ ଆମକୁ ପାପ ନ ଲାଗୁ, ନରକ ଯିବାକୁ ନପଡୁ, ମିତ୍ରଦ୍ରୋହଜନିତ ପାପ ନ ଲାଗୁ, ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ପତନ ନ ହେଉ । ଏହି ପ୍ରକାର ବାସନା ବା କାମନା ସବୁ ତାଙ୍କ ମନରେ ଉଦିତ ହେଲା । ତେଣୁ ଏହା ତାଙ୍କର କାମନାଯୁକ୍ତ ମୋହ । ସଂସାରରେ ଭଲ ଲାଗୁଥିବା ଜିନିଷ ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେବା ଏବଂ ଭଲ ଲାଗୁନଥିବା ଜିନିଷ ଆମ ପାଖକୁ ନଆସୁ ଏପରି ଇଚ୍ଛାକୁ କାମନା କୁହାଯାଏ ।

ଏ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ମୋହକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଭଗବାନ ଦୁଇ ପ୍ରକାର “ବିବେକ” କଥା କହିଲେ । ତାହା ହେଉଛି— ୧। ଶରୀରୀ— ଶରୀରର ବିବେକ ବା ସ୍ୱର୍ ଅସ୍ୱର୍ର ବିବେକ । ୨। କର୍ତ୍ତବ୍ୟ— ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟର ବିବେକ । ଶରୀରୀ— ଶରୀର ବିବେକ ବିଷୟରେ ଭଗବାନ କହିଲେ— ଶରୀର ହେଉଛି ଜଡ଼, ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ, ନାଶବାନ୍ ଓ ଅସ୍ୱର୍ । ଶରୀରୀ ଯେ ଶରୀରରେ ଅଛନ୍ତି ସେ ଚିତ୍, ସ୍ୱର୍, ପରମାତ୍ମାଙ୍କର ଅଂଶ, ଜୀବାତ୍ମା, ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ଏହି ହିସାବରେ ମୁଁ, ତୁମେ ଓ ରାଜାମାନେ ପୂର୍ବରୁ ଯେ ନଥିଲେ ଏ କଥା ନୁହେଁ । ଆଗକୁ ଆମେମାନେ ଯେ ରହିବାନାହିଁ ଏକଥା ବି ନୁହେଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଆମେ ସମସ୍ତେ ପୂର୍ବରୁ ଥିଲେ ଏବଂ ପରେ ବି ରହିବା । ମାତ୍ର ଏ ଶରୀର ପୂର୍ବରୁ ନଥିଲା ଏବଂ ପରେ ବି ରହିବ ନାହିଁ ଏବଂ ମଝିରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଦଳୁଛି । ଯେପରି ଶରୀରରେ କୌମାର, ଯୌବନ ଓ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଅବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଛି । ଏବଂ ଯେପରି ମଣିଷ ପୁରାତନ ବସ୍ତ୍ର ଛାଡ଼ି ନୂତନ ବସ୍ତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରୁଛି, ଠିକ୍ ସେହିପରି ଜୀବ ପ୍ରଥମ ଶରୀର ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଶରୀର ଧାରଣ କରୁଛି । ଶରୀର ଠାରୁ ଶରୀରୀ ଭିନ୍ନ । ଶରୀର ନାଶବାନ୍, ଶରୀରୀ ଅବିନାଶୀ । ମୁଁ ଶରୀର ନୁହେଁ କି ଶରୀର ମୋର ନୁହେଁ । ଶରୀର ମଲେ ‘ମୁଁ’ ବା ତହିଁରେ ଥିବା ଜୀବାତ୍ମା ମରେ ନାହିଁ । ତାହା ଶାଶ୍ୱତ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଭାବନା ମୋହରୁ ଉତ୍ତଳ । ଏହାକୁ ଛିଲେ ମୋହ ଦୂର ହୋଇ ସ୍ୱରୂପ ଭାବନା ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ ।

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟର ବିବେକ ବିଷୟରେ ଭଗବାନ କହିଲେ, କ୍ଷତ୍ରିୟ ପାଇଁ ଯୁଦ୍ଧଠାରୁ ବଳି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଧର୍ମ ନାହିଁ । ଅନାୟାସରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଯୁଦ୍ଧ ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତିର ଉନ୍ନତ ଦ୍ୱାର । ଯୁଦ୍ଧରୂପକ ଧର୍ମ ପାଳନ ନକଲେ ପାପ ଲାଗିବ । ଜୟ- ପରାଜୟ, ହାନି-ଲାଭ ଓ ସୁଖ ଦୁଃଖକୁ ସମ ମନେକରି ଯୁଦ୍ଧ କଲେ ପାପ ଲାଗିବ ନାହିଁ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ କରିବାରେ ତୁମର ଅଧିକାର, ଫଳରେ ନୁହେଁ । କର୍ମ ଫଳର ହେତୁ ନହେବା ଏବଂ କର୍ମ ଫଳରେ ଆସକ୍ତ ନହେବା ଉଚିତ୍ । ମୋହ କଥା କର୍ମର ସିଦ୍ଧି ଅସିଦ୍ଧିରେ ସମ ହୋଇ ସମତା ବା ଯୋଗରେ ସ୍ଥିତ ହୋଇ କର୍ମ କଲେ ଜୀବିତ ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ପାପ ପୁଣ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିଯାଏ । ଯାହାର ଯାହା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ତାହା ପାଳନ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନକଲେ ପାପ ଲାଗେ । ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଅର୍ଜୁନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୁ ଦୂରେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଏହା ବୁଝିଲେ ତାଙ୍କର ମୋହ ଦୂର ହେବ । ମୋହ ଆମକୁ ଜଡ଼ତା ଆଡ଼କୁ ନିଏ । ସଂସାରରେ ଲିପ୍ତ କରାଏ । ବିବେକ ପରମାତ୍ମାମୁଖୀ କରାଏ । ବିବେକ ପ୍ରୟୋଗ କରି ‘ମୁଁ’ ‘ମୋର’

ଭାବ ଓ କାମନା ଯାହା ମୋହ ବାଚକ, ତ୍ୟାଗକରି ସମଦର୍ଶୀ ହୋଇ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କଲେ ମନୁଷ୍ୟର କଲ୍ୟାଣ ସାଧିତ ହୁଏ ।

ଲୋକ ‘ମୁଁ’ ଓ ‘ମୋର’ ଭାବ ଓ କାମନା ତ୍ୟାଗ କରିଦେଲେ ନିଷାମ, ନିର୍ମମ, ନିରହଙ୍କାର ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଶରୀର ରକ୍ଷା ପାଇଁ ସାଂସାରିକ ବସ୍ତୁର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼େ । ସେ ଆବଶ୍ୟକତାର ଅନୁଭବକୁ ସ୍ୱହା କୁହାଯାଏ । ଯେଉଁ ଲୋକ ନିଷାମ, ନିର୍ମମ, ନିରହଙ୍କାର ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି, ସେ ଦେହ ରକ୍ଷାକୁ ଖାତିର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଦେହ ରକ୍ଷା ହେଲେ ହେଲା, ନହେଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଆବଶ୍ୟକତାର ଅନୁଭବ ତ୍ୟାଗ କରି ନିଷ୍ଠୁହ ହୋଇଯା’ନ୍ତି । ଗୀତାରେ ଯାହାକୁ ଛିତ୍ରପ୍ରସ୍ଥ କୁହାଯାଇଛି ସେମାନେ ନିଷାମ, ନିଷ୍ଠୁହ, ନିର୍ମମ, ନିରହଙ୍କାର ହୁଅନ୍ତି, ଏହାହେଲେ ସାଧକ ବା କର୍ମଯୋଗୀ ଶାନ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଗୀତା ଆହୁରି ଶିକ୍ଷାଦିଏ ମନୁଷ୍ୟ ଜନ୍ମର ଚରମଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ପରମାତ୍ମା ପ୍ରାପ୍ତି । ତାହା ସାଧନ ପାଇଁ ଗୀତାରେ ତିନୋଟି ମୁଖ୍ୟ ପଦ୍ଧା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରାଯାଇଛି । ୧— କର୍ମଯୋଗ, ୨— ଜ୍ଞାନଯୋଗ, ୩— ଭକ୍ତିଯୋଗ । କର୍ମଯୋଗ ଶରୀର ଓ ସଂସାରକୁ ଆଧାର କରି କରାଯାଏ । ଭକ୍ତିଯୋଗ ପରମାତ୍ମାକୁ ଆଧାର କରି କରାଯାଏ । ଜ୍ଞାନଯୋଗ ଶରୀରୀ ବା ଜୀବାତ୍ମାକୁ ଆଧାର କରି କରାଯାଏ । କର୍ମଯୋଗୀର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲା, ଶରୀରାଦି ସଂସାରର ପ୍ରାପ୍ତ ବସ୍ତୁକୁ ଉପଯୋଗ କରି ନିଷାମ ଭାବରେ ସମଦର୍ଶୀ ହୋଇ ଅନ୍ୟର ସେବା କରିବ । ଏପରି କର୍ମଯୋଗ ଆଚରଣ କରୁଥିବା ଜଣେ-ହେଲେ ଲୋକ ଏ ସଂସାରରେ ଅଛନ୍ତି କି ? ଜ୍ଞାନଯୋଗ ବଳରେ ସାଧକ ଶରୀରୀ ବା ଜୀବାତ୍ମା ପରମାତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱ ଅବଗତ ହୁଅନ୍ତି । ମାତ୍ର ତାହା ତାଙ୍କର ଅନୁଭବ ସିବ ହୁଏ କି ? ଭକ୍ତି ଯୋଗରେ ଲୋକର କେବଳ ପରମାତ୍ମାଙ୍କର ସର୍ବବ୍ୟାପକତା, ସର୍ବଦାକ୍ରିୟାନତା ବିଷୟରେ ବୃଦ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ ସହ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ଭାବ ଦରକାର । ଏପରି ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଭକ୍ତ ସମାଜରେ ଅଛନ୍ତି କି ? ଏସବୁ ତଥ୍ୟରୁ ଜଣାଯାଏ ଆମେ ଗୀତା ପଢ଼ି କିଛି କିଛି ତତ୍ତ୍ୱ ଜାଣୁଛୁ । ମାତ୍ର ଆଚରଣରେ ପ୍ରତିଫଳନ କରି ସିଦ୍ଧି ହାସଲ ଦିଗରେ କିଛି କରୁନୁ । କେବଳ ସଂସାରରେ ମୋହିତ ହୋଇ ବଞ୍ଚୁଛୁ । ଗୀତାର ତତ୍ତ୍ୱ କେବଳ ଭାଷଣର ସାମଗ୍ରୀ ହୋଇଛି । ପଣ୍ଡିତ ଲୋକମାନେ କଥା କଥାକେ ଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱର ଅବତାରଣା କରୁଛନ୍ତି । ଯେ ଗୀତା ପଢୁଛି, ତତ୍ତ୍ୱ ଜାଣୁଛି ଆଉ ଯେ ପଢୁନାହିଁ ଏବଂ ତତ୍ତ୍ୱ ଜାଣୁନାହିଁ, ଏ ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଭିତରେ କି ପ୍ରଭେଦ ? ପୁନଶ୍ଚ ଲୋକମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ଭାବେ ଧାରଣା ସଂସାରକୁ ଆସି ସେମାନେ ସୁଖ

ହେଉ ଦୁଃଖ ହେଉ ଭୋଗ କରି ଶେଷରେ ମରିବେ । ମଲେ ଜୀବନ ଶେଷହେବ । ତେବେ ଜୀବନକାଳ ସୁଖ, ଭୋଗ ବିଳାସରେ ନକଟାଇବେ କାହିଁକି ? କିନ୍ତୁ ଗୀତା କହୁଛି, ମରିଗଲା ପରେ ପୁଣି ଜନ୍ମହେବ । ପୁନର୍ଜନ୍ମକୁ ବି ଲୋକେ ଖାତିର କରୁନାହାଁନ୍ତି । ସେମାନେ କହୁଛନ୍ତି ପୁଣି ଜନ୍ମ ହେଲେ ପୁଣି ଭୋଗବିଳାସ କରିବା, ପୁଣି ମରିବା । ସେଥିରେ କ୍ଷତି କ'ଣ ହେଉଛି ? ଗୀତା କହୁଛି, ଖରାପ କାମ କରିଥିଲେ ତୁମେ ନିଜ ଗର୍ଭରେ, ଏପରିକି ପଶୁଆଦି ଯୋନିରେ ଜନ୍ମହୋଇପାର । ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ହେବ ତାହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ଅଜଣା । ତେଣୁ ଅଜଣା ବା କାଳ୍ପନିକ କଥାକୁ ନେଇ ଜଣେ କାହିଁକି ବିବ୍ରତ ହେବ ଏବଂ ଭୋଗବିଳାସ ଛାଡ଼ି ସବୁ ତ୍ୟାଗ କରି କଷ୍ଟକର ଜୀବନ ବଞ୍ଚେ ।

ସଂସାରୀ ଜୀବନ ଓ ଭଗବତ୍ ନିଷ୍ଠା ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ସଂସାରୀ ଜୀବନ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଲୋକଙ୍କର ସଂସାର ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ ଓ ତାହା ସୁଖମୟ ଦେଖାଯାଉଛି । ଭଗବତ୍ ନିଷ୍ଠା କଷ୍ଟକର । ଅବଶ୍ୟ ସେଥିରେ ସିଦ୍ଧ ହେଲେ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ସୁଖ, ଯାହା ସମସ୍ତ ସୁଖର ଆଧାର ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି, ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । କେହି ସେ ସୁଖ ପାଇଛି ? ପୁଣି କୁହାଯାଇଛି ପୁଣ୍ୟ ବଜରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଓ ବ୍ରହ୍ମଲୋକକୁ ଗଲେ ମଧ୍ୟ ପୁଣ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇଗଲେ ପୁଣି ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଲୋକରେ ଜନ୍ମନେବ । କେବଳ ପରମାତ୍ମା ପ୍ରାପ୍ତି ହେଲେ ଜନ୍ମ ମରଣ ଚକ୍ରରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳେ । ପରମାତ୍ମା ପ୍ରାପ୍ତି କିପରି ଜିନିଷ ? ଜୀବ ବୈକୁଣ୍ଠରେ (ବିଷ୍ଣୁ ବା ନାରାୟଣଙ୍କ ଧ୍ୟାନ) ଅଶରୀରୀ ହୋଇ କାଳକାଳକୁ ରହିବ ନା ସରା ହରାଇ ପରମାତ୍ମାଙ୍କଠାରେ ଲୀନ ହେବ । ଏ ସବୁର ଉତ୍ତର ଗୀତାରୁ ମନ ବୁଝିଲାପରି ମିଳେନାହିଁ । ପୁଣି ଜୀବ ତ ଭଗବାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆଦିଛି, ପୁଣି ସେଠାକୁ ଯିବ କାହିଁକି ? ଜୀବ ଆସିଛି, କର୍ମ କରୁଛି, ସୁଖ ଦୁଃଖ ଭୋଗ କରୁଛି, ଶରୀର ପୁରୁଣାହେଲେ ନୂଆ ଶରୀରକୁ ଯାଉଛି । ଏଥିରେ ଅସୁବିଧା କ'ଣ ? ଏସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ କାହିଁ ? କଷ୍ଟକର ତପସ୍ୟା, ଧ୍ୟାନ, ପୂଜା, ଭକ୍ତି, ଗୁରୁସେବା, ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ ପାଇଁ କୁହାଯାଇଛି ଯାହା ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ଆଦୌ ପାଳିତ ହେଉନାହିଁ କିମ୍ବା କଷ୍ଟିତ ପଦାର୍ଥ କେହି ପାଉନାହିଁ । ବରଂ ଲୋକ ତାହା କରିପାରୁ ନାହିଁ ବୋଲି ତା ମନରେ ଅଯଥା ଦ୍ୟେଷମନ୍ୟତା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ଗୀତା ଉପଦେଶ ଗୁଡ଼ିକ ମନରେ ଧାରଣା କଲେ ତାହା ଜୀବନରେ ଆସୁଥିବା ପ୍ରତିକୂଳତାକୁ ସାମ୍ବଳ କରିବାରେ ଆମକୁ ସୁବିଚାର, ଦମ୍ଭ ଯୋଗ୍ୟ । ଆମେ ବିଚଳିତ ନହୋଇ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରୁ । ଜୀବନର ଗତିରେ

ଅନୁକୂଳ, ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବେ ଆସେ ଯାଏ ବୋଲି ଆମକୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗାଏ । ଆମେ କରିଥିବା କର୍ମର ଫଳ ସ୍ବରୂପ ଏସବୁ ଘଟେ ଏବଂ ତାକୁ ସହ୍ୟ ନକରି ଉପାୟ ନାହିଁ ବୋଲି ଆମକୁ ଶିଖାଏ । ମୋଟଉପରେ ଜୀବନ-ଚର୍ଯ୍ୟାକୁ ସୁଗମ କରିବା ପାଇଁ ଆମକୁ ଭଲମନ୍ଦ, ଭୁଲଠିକ୍ ବୁଝିବାରେ ସହାୟକ ହୁଏ । ଲୋଭ, ମୋହ ଇତ୍ୟାଦିରୁ ଆମର ଦୁଃଖ ଅଶାନ୍ତିର ଉତ୍ପତ୍ତି ଘଟୁଛି ବୋଲି ବୁଝି ମନକୁ ସଂଯତ କରି ଅଶାନ୍ତି ଲାଘବ କରୁ । ପରମାତ୍ମାପ୍ରାପ୍ତି ବା ମୁକ୍ତି ନ ମିଳୁ, ଅନ୍ତତଃ ଗୀତା ପାଠରୁ ଆମକୁ ଏତକ ନିଶ୍ଚୟ ମିଳୁଛି । ସମାଜରେ ଗୁଡ଼ିଏ ଲୋକ ଭଗବାନ ଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି, ମନ୍ଦିର ଯାଉଛନ୍ତି, ମାଳା ତିଳଜ ଧାରଣ କରୁଛନ୍ତି, ଗୀତା ପ୍ରବଚନ ଶୁଣୁଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ତାଙ୍କର ଇଶ୍ବର-ପ୍ରୀତି, ଇଶ୍ବର ନିର୍ଭରତା କେତେ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ତେଣୁ ଗୀତା ଉପଦେଶ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଧୁତ ହେବା ନହେବା ବିଷୟ ଅଧିକ କହିବା ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ ।

ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଲୋକଙ୍କ ଧାରଣା, କର୍ମ ପ୍ରଣାଳୀ, ବିଶ୍ବାସ, ଭୁକ୍ତି ଓ ଭଗବତ୍ ଗୀତା ଭିତରେ ସମନ୍ୱୟ ଆଣିବା ପାଇଁ ସକ୍ଷମାନେ ଚୂଚନ ଉପଦେଶ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତୁ ଯାହାକୁ ଲୋକମାନେ ବିଶ୍ବାସ କରିବେ ଏବଂ ପାଳନ କରିବାପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ହେବେ ।

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାଧନା ଓ ନାରୀ

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାଧନା ପଥରେ ନାରୀ ସହ ସଂଯୋଗ ଅନୁଭବ ବା ଅକରଣୀୟ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ । ତେଣୁ ତାହା ବର୍ଜନୀୟ । ଜନୈକ ସାଧକ ଏ ବିଚାରକୁ ନିଷ୍ଠାର ସହ ପାଳନ କରିବାକୁ ଯାଇଁ ତାଙ୍କ ଆଶ୍ରମରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ନାରୀଦର୍ଶନ ନିଷେଧ କରିଥିଲେ । ଜନୈକ ନାରୀଭକ୍ତ ସାଧକଙ୍କ ଆଶ୍ରମରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ଏ ନିଷେଧାଦେଶ ଅବଗତ ହୋଇ ବଡ଼ ବ୍ୟଥିତ ହେଲେ । ସେ ସାଧକଙ୍କ ନିକଟକୁ ବାର୍ତ୍ତା ପଠାଇ ଉତ୍ତର ପାଇଁ ଅନୁନୟ କଲେ । ତାଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତା ଥିଲା ଏହିପରି । “ହେ ସାଧକ, ବିଚାର କରି କୁହନ୍ତୁ, ଆପଣ କିପରି ପୁରୁଷ ହେଲେ ଏବଂ ମୁଁ ନାରୀ ହେଲି । ବିଶ୍ୱରେ ପରମେଶ୍ୱର ଏକମାତ୍ର ପୁରୁଷ ଆଉ ସମସ୍ତେ ନାରୀ । କାରଣ ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରକୃତିରୁ ସୃଷ୍ଟ, ପ୍ରକୃତି ପାଳିତ, ପ୍ରକୃତି ସ୍ୱରୂପା ଏବଂ ନାରୀବତ୍ ଅଥବା ନାରୀ । ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ମାତ୍ର ସଂସାରରେ ଲିଙ୍ଗଭେଦ । ଲିଙ୍ଗଭେଦୀ ପୁରୁଷ କ’ଣ ପୁରୁଷରେ ଗଣ୍ୟ ? ପ୍ରକୃତି, ପୁରୁଷର (ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର) ଅନୁଗତ ରହି ସକଳ କ୍ରିୟା ସମ୍ପାଦନ କରେ । ପୁରୁଷପ୍ରକୃତି ତବ ମନରେ ଘେନିଲେ ଏକ ପୁରୁଷ ତବରେ ମନ ସ୍ଥିର ହେବ । କିନ୍ତୁ ବିଦମ୍ବନାର ବିଷୟ ଆପଣ ନିଜକୁ ପୁରୁଷ ଭାବି ନାରୀ ଦର୍ଶନ ନିଷେଧ କରିଛନ୍ତି” । ସାଧକ ନାରୀ ଭକ୍ତଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ ବୁଝିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ଦେଇ ସମସ୍ୟାର ସମାପ୍ତି ଘଟାଇଲେ । ଏକ ପୁରୁଷ ତବରେ ସିନା ସାଧକ ନାରୀ ଭକ୍ତଙ୍କ ସହ ଏକମତ ହେଲେ । ମାତ୍ର ସାଧନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାରୀ ବର୍ଜନୀୟ ବୋଲି ଯେଉଁ ନୀତି ଅଛି, ତହିଁରୁ ତାଙ୍କ ମନ ବିଚ୍ୟୁତ ହେଲାନାହିଁ । ସେ ନାରୀଭକ୍ତଙ୍କୁ ନିମ୍ନମତେ ବୁଝାଇଲେ ।

ସୃଷ୍ଟିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଉଗ୍ରବାନ କାମକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଉଭୟ ପୁରୁଷ ଏବଂ ନାରୀକୁ ଏହି କାମ ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି । କାମ ପ୍ରଭାବରେ ସେମାନେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ । ଏହାର ପ୍ରଭାବକୁ ଏଡ଼ାଇଦେବା ବଡ଼ କଷ୍ଟକର । ମନରେ କାମଭାବ ଜାଗ୍ରତ ହେଲେ ଉଭୟ ନାରୀ ପୁରୁଷ ବିଚଳିତ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ମନର ସ୍ଥିରତା, ଏକାଗ୍ରତା, ନିଶ୍ଚଳତା ନଷ୍ଟ ହୁଏ । କାମ ମନରେ ସୁସ୍ଥ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏ । ନାରୀଦର୍ଶନ, ନାରୀ ବିଷୟରେ ଭାବନା, ନାରୀ ସଙ୍ଗ କାମ ଭାବକୁ ଜାଗ୍ରତ କରେ ଏବଂ ମନ ବିଚଳିତ ହୁଏ । ବିଚଳିତ ମନନେଇ କ’ଣ ସାଧନା ସମ୍ଭବ ? ସାଧନାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ମନକୁ ସଂଯତ କରି ଏକାଗ୍ର କରିବା ଏବଂ ଈଶ୍ୱରାଭିମୁଖୀ କରିବା । ମନରେ କାମଭାବ ରହିଲେ ସାଧନା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସମ୍ଭବ । ଏଣୁ ସାଧନାମାର୍ଗୀ

ନାରୀବର୍ଜନ ନୀତି ଗ୍ରହଣ କରିଥା'ନ୍ତି । ତୁମେ ଯେଉଁ ପ୍ରକୃତି-ପୁରୁଷ ଓ ଏକ ପୁରୁଷ-
ତତ୍ତ୍ୱ କଥା କହିଲ ତାହା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ କ୍ଷେତ୍ରର ବିଷୟ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାହା
ପୁରୁଷ-ପ୍ରକୃତି, ସଂସାରରେ ତାହା ନାରୀପୁରୁଷ ସଙ୍ଗତି ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ ।
ସଂସାରର ପୁରୁଷ-ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଲିଙ୍ଗଭେଦରେ ଯାହାର ଉତ୍ପତ୍ତି କିପରି ଆଧ୍ୟାତ୍ମ ପୁରୁଷ
ହୋଇପାରିବ ?” ସାଧନା କ୍ଷେତ୍ର ଅଲଗା । କାମ ଉଦ୍ରେକକାରୀ ନାରୀଭାବନା,
ନାରୀବର୍ଜନ ସାଧନାକୁ ନଷ୍ଟ ହୁଏ କରିବ । ତେଣୁ ଏହା ବର୍ଜନୀୟ । ନାରୀଭକ୍ତ
ସାଧକଙ୍କର ଏ ବିଚାର ଭଲଭାବେ ଘେନା କରି କୃତ୍ୟ କୃତ୍ୟ ହେଲେ । ଉଭୟେ
ଉଭୟଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ପ୍ରଥମରୁ ଯେଉଁ ବିରୋଧଭାବ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା,
ତାହାର କାରଣ ଉଭୟଙ୍କର ଏକଦେଶଦର୍ଶୀ ଭାବ ଥିଲା । ମତ ବିନିମୟ ଫଳରେ
ବିରୋଧଭାବ ଦୂର ହୋଇ ଭାବର ସମନ୍ୱୟ ଘଟିଲା । ଏଥିରୁ ଏହି ଶିକ୍ଷା ମିଳୁଛି ଯେ
କୌଣସି ବିଷୟରେ ଯଦି କାହା ସହ ମତଭେଦ ଘଟିଲା, ତାହାହେଲେ ବିଚଳିତ
ନହୋଇ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ତାହା ଦୂର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ।

ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରକାଶ

ସେଦିନ ଦୈତାରୀ ସାଙ୍ଗରେ କଥାଭାଷା ହେଉଥିବାବେଳେ ମୁଁ ହଠାତ୍ ବିପିନ୍ ବାବୁଙ୍କ କଥା କହିପକାଇଲି । ଦୈତାରୀ ମଧ୍ୟ ମୋପରି ବିପିନ୍ ବାବୁଙ୍କର ଜଣେ ଅତି ପରିଚିତ ଲୋକ । ସେ ଦୂରରେ ରହୁଥିବାରୁ ବେଶି ମିଳାମିଶା ହୋଇପାରୁନଥିଲା । ଦୈତାରୀ ପଚାରିଲା, ହଠାତ୍ କାହିଁକି ତୋର ବିପିନ୍ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ପରା କେବେଠୁ ମରିଗଲାଣି ।

ମୁଁ କହିଲି, ହଁ ସେ ମରିଗଲେଣି ଯେ ; କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ କଥା ମୋର ବେଳେବେଳେ ଏମିତି ମନେପଡ଼ିଯାଏ । ତାହାର ଗୋଟାଏ ବିଶେଷ କାରଣ ଅଛି । ସେ ପୁନର୍ଜନ୍ମରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ମଲାବେଳେ ମନରେ ଯେଉଁ ଭାବ ଜାତହୁଏ, ସେହି ଭାବନା ପରଜନ୍ମକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରେବୋଲି ସେ କହନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ମନସ୍ତାପ ଥିଲା ଯାହା ତାଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ବିକ୍ରତ କରୁଥିଲା । ସେ କହୁଥିଲେ ଯଦି ଏହି ମନସ୍ତାପ ନେଇ ସେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି ତାହାହେଲେ ସେ ପରଜନ୍ମସାରା ଏଇପ୍ରକାର ମନସ୍ତାପ ଭୋଗିବେ । ମୁଁ ପୁନର୍ଜନ୍ମରେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ । ସେ ବିଷୟରେ ଯୁକ୍ତି ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ମୋର ଜ୍ଞାନ ଗାରିମା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ କଥା କେବଳ କୌତୂହଳ ହୋଇ ଶୁଣେ । ଏବେ ସେ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ପାଇଲେଣି କି ନାହିଁ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଏ ଜନ୍ମର ମନସ୍ତାପ ସେ ଜନ୍ମକୁ କିପରି ପ୍ରଭାବିତ କରିବ, ଏ ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ତ ଉପାୟ ନାହିଁ । ମାତ୍ର କୌତୂହଳ ମନରୁ ଯାଏନାହିଁ । ସେହି କୌତୂହଳ ବେଳ-ଅବେଳରେ ତାଙ୍କ କଥା ମନେ ପକାଇଦିଏ ।

ଦୈତାରୀ କହିଲା ସେ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ତଦ୍ୱକ୍ଷାତ୍ । ମନସ୍ତାପଟା କ'ଣ ? ମୁଁ କହିଲି, ତାଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ତାଙ୍କ ମନସ୍ତାପ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱପ୍ନରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା କହିଲେ ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ମନସ୍ତାପ ବା ଦୁଃଖଥିଲା । ସ୍ୱପ୍ନ ତାଙ୍କୁ ସେ ବିଷୟରେ ସଚେତନ କଲା ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କ ଦୁଃଖ ଉପରେ ଛଳନାର ଗୋଟିଏ ପର୍ଦା ପଡ଼ିଥିଲା । ସ୍ୱପ୍ନ ଦ୍ୱାରା ତାହା କଟିଗଲା ।

ଦୈତାରୀ କହିଲା, ସ୍ୱପ୍ନ, ମନସ୍ତାପ, ଛଳନା ଏସବୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ମୋତେ କେମିତି ଘଟଣାଟା ରହସ୍ୟାମୟ ବୋଧହେଲାଣି । ତୁମେ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବରେ କୁହ । କଥା ଯେତେବେଳେ ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି ଶେଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୁଣିବାକୁ ହେବ ।

ମୁଁ କହିଲି, ମୁଁ କହୁଛି ଶୁଣ ।

ବିପିନ୍ ବାବୁ ଖାଇ ପିଇ ରାତିରେ ଶୋଇଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେ ଉଠି ବସିପଡ଼ିଲେ । ସ୍ୱପ୍ନରେ ଶୁଣିଥିବା ବାଣୀକୁ ମନରେ ଦୋହରାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସ୍ୱପ୍ନର ବାଣୀ ଥିଲା ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରକାର ।

“ତୁମେ ନିଶାର ସମସ୍ୟାରେ ସଂପୃକ୍ତ ହୁଅନାହିଁ । ଘଟଣା ଯାହାହେଉ ତାକୁ ତୁମେ କିଛି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନାହିଁ । ସେ ତୁମ କଥା କେବେହେଲେ ଶୁଣିବ ନାହିଁ । ତାହାର ତୁମପ୍ରତି ବହୁତ ଅଗ୍ରୀହ, ଘୃଣା ଓ ହେୟ ଭାବ । ସେ କଥା କଥାକେ ତୁମକୁ ଗାଳିମନ୍ଦ କରେ, ନିନ୍ଦା କରେ ।”

ଏମିତି ଗୋଟେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ବିପିନ୍‌ବାବୁଙ୍କ ମନ ଭାରି ବିଷୟ ହୋଇଗଲା । ସେ ଭାବିଲେ ନିଶା ଖୁବ୍ ଭଲପିଲା । ତା ବ୍ୟବହାରରେ ସେ କେବେ ଅଶାଳୀନତା ଦେଖିନାହାନ୍ତି । ମଧୁର ସମ୍ବାଷଣ, ଆଦରଭରା ହାବଭାବ, ସମ୍ମାନ, ସରାଗ ଆତ୍ମୀୟତାରେ ତାର ବ୍ୟବହାର ଶାଣିତ । ସେ ତାହାହେଲେ ତା ମନର ପ୍ରକୃତ ଭାବକୁ ଲୁଚାଇ ବାହାରକୁ ଏପରି ଭଲ ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଉଥିଲା । ତାହା ପୁଣି ଏତେକାଳ ଧରି ଏବଂ ଏତେ ନିପୁଣତା ସହ ଯେ ସେ ଟିକେବି ତା ମନର ଭିନ୍ନ ଭାବର ଆଭାସ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଛଳନା କପଟତା ଲୋକର ପ୍ରକୃତିଗତ ଗୁଣ ନହେଲେ ଏପରି ଆଚରଣ କ'ଣ ସମ୍ଭବ ? ଏମିତି ଭାବୁ ଭାବୁ ସେ ପୁଣି ନିଦରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲେ । ସକାଳୁ ଉଠିଲେ । ମାତ୍ର ପୁଣି ସେଇ ସ୍ୱପ୍ନ ଭାବନା ମନରେ ଜାଗ୍ରତ ହେଲା । ସେ ଭାବନା ତାଙ୍କୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କର କେଉଁ କଥାରେ ମନ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ ସେ ବଡ଼ ବିଚଳିତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଦୈତାରୀ ପଚାରିଲା ସ୍ୱପ୍ନର ଏ ନିଶା କିଏ ?

ମୁଁ କହିଲି, ସେ ବିପିନ୍‌ବାବୁଙ୍କର ଜଣେ ଘନିଷ୍ଠ ଆତ୍ମୀୟ । ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଜାଣିଛ ମ ।

ଦୈତାରୀ କହିଲା, ଆରେ ହଁ ହଁ ଜାଣିଲି । ହଉ କାହାଣୀ ତାକୁ । ମୋର ତାଙ୍କସହ ଯେତେବେଳେ ଦେଖାହେଲା, ମୁଁ ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତାକୁଳ ଭାବ, ଶୁଖିଲା ମୁହଁ ଦେଖି ଅନୁମାନ କଲି ତାଙ୍କର କିଛି ଗୋଟାଏ ଅସୁବିଧା ଘଟିଛି । ମୁଁ କାରଣ ପଚାରିଲି । ସେ ଖୁବ୍ ଆଗ୍ରହ ସହିତ ସ୍ୱପ୍ନ ବୃତ୍ତାନ୍ତ କହିଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଏଇଠି ଜାଣିଲି । ଏଥିରେ ଏତେ ରହସ୍ୟ ଅଛି ବୋଲି ମୁଁ ପରେ ସିନା ଜାଣିଲି । ସେ ଏ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଏତେ ବିଚଳିତ ହେବାର କାରଣ ସେତେବେଳେ ମୁଁ କିଛି ଭାବିପାରିନଥିଲି । ମାମୁଲି ଜଙ୍ଗରେ କହିଲି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖା କଥାରେ ଏପରି

ବିଚଳିତ କିଏ ହୁଏ ? ତୁମେ ନିଶାକୁ ପଚାରି ଦେଉନା । ସତ ମିଛ ଜଣାପଡ଼ିଯିବ । ସେ ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ କହିଲେ ମୁଁ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ପଚାରିବାକୁ ଯିବିନାହିଁ । ସ୍ୱପ୍ନ ସତ, ସେଥିରେ ମିଥ୍ୟା କିଛି ନାହିଁ । ଯା ଭିତରେ କେତେ ଘଟଣା ଘଟିଗଲାଣି । କେତେ କେତେ କଥା ମୁଁ କହିଛି, ଉପଦେଶ ଦେଇଛି— ତାହାର ସମସ୍ୟାରେ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇଛି । ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ନୁହେଁ— ପରିସ୍ଥିତିର ଚାପରେ ବା ତାହାର ଆହ୍ୱାନରେ କେବଳ ମୁଁ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇଛି । ମାତ୍ର ସେ ପଦେହେଲେ ମୋ କଥା ଗ୍ରହଣ କରିନାହିଁ । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ମୁଁ ତାକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ତା ମନ ଘେନିଲାପରି ଶୈଳୀରେ, ଭାଷାରେ ମୋ ବକ୍ତବ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରିପାରୁ ନାହିଁ । ସେ ମୋ କଥା ଗ୍ରହଣ ନକଲେ ମଧ୍ୟ ମୋର କେବେ ତାପ୍ରତି ଅଶ୍ରୁଷ୍ଟ ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏବେ ମୁଁ ପ୍ରକୃତ କଥା ଜାଣୁଛି । ତା ମନରେ ତ ମୋ ପ୍ରତି ଅସୀମ ଘୃଣା, ଅଶ୍ରୁଷ୍ଟ ଆଉ ହେୟ ଭାବ । ସେ ମୋ କଥାକୁ କିପରି ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତା । ସ୍ୱପ୍ନର ସତ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଯାଠାରୁ ଅଧିକ ଆଉ ପ୍ରମାଣ କଅଣ ଦରକାର ?

ମୋଟ ଉପରେ ତା ମନର ପ୍ରକୃତ ଭାବ ବିଷୟରେ ମୋର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ସେ ପ୍ରକୃତ ଭାବକୁ ଲୁଚାଇ ବାହାରକୁ ଭଲ ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଉଥିଲା । ଛଳନା କରୁଥିଲା । ମତେବି ଗୋଟିଏ ନିର୍ବୋଧ ବୋଲି ଭାବୁଥିବ । ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଘଟଣାବଳୀକୁ ଧରି କାହା ମନଭାବ କଅଣ ଆମେ ସିନା ଅନୁମାନ କରିବା । ଆମେତ ଦେବତା ନୋହୁଁ କି ତ୍ରିକାଳଙ୍କ ମୁନି ରକ୍ଷି ନୋହୁଁ ଯେ ଦୁର୍ବାସା ଶକୁନ୍ତଳାର ମନକଥା ଜାଣିଲାପରି ଜାଣି ପକାଇବା । ସେ ମୋତେ ନିର୍ବୋଧ ଭାବିଲେ ଭାବୁ, ମୁଁ କାହିଁକି ନିଜକୁ ନିର୍ବୋଧ ଭାବିବି ?

ତେବେ ସେ ମୋତେ କାହିଁକି ଘୃଣା କରିବ, ହେୟ କରିବ ? ମୁଁ କଣ ସତରେ ଘୃଣ୍ୟ ଆଉ ହେୟ ।

ମୁଁ କହିଲି, କିଏ ଘୃଣ୍ୟ, କିଏ ହେୟ, କିଏ ମୂଲ୍ୟବାନ, କିଏ ସମ୍ମାନନୀୟ, ଆଦରଣୀୟ, ତାହା ଲୋକରୁ ଲୋକ ଭିନ୍ନ । ସମସ୍ତଙ୍କର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସମାନ ନୁହେଁ କି ସମସ୍ତଙ୍କର ବିଚାର ସମାନ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ତାହା ଭିତରେ କେଉଁଟା ଠିକ୍, କେଉଁଟା ଭୁଲ୍, କେଉଁଟା ସତ, କେଉଁଟା ମିଛ ତାହା ହଠାତ୍ ବାରି ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ଦିନେନା ଦିନେ ଜଣାପଡ଼େ । ଲୁଚି ରହିବା ସତ୍ୟର ଧର୍ମ ଏବଂ ବେଳ ଦେଖି ଆପେ ଆପେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ମଧ୍ୟ ତାହାର ଧର୍ମ । ଏଇ ଯେପରି ଏତେକାଳ ଧରି ଲୁଚି ରହିଥିବା କଥା ଆଜି ପାଟି ବାହାରୁଛି । ତେବେ ତୁମ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଯାହା ଜାଣେ, ତୁମେ

ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟ । ଆମେତ ପିଲାଦିନରୁ ସାଙ୍ଗ । ଛାତ୍ର ଜୀବନରୁ ଚାକିରି ଜୀବନ ଓ ଅବସର ଜୀବନ କାଳରେ କେହି କେବେ ତୁମର ନିନ୍ଦା କରିବାର ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ । ତୁମକୁ ସମସ୍ତେ ସାଧୁ, ସଙ୍ଗେତ, ସରଳ, ଅମାୟିକ ଲୋକଟିଏ ବୋଲି କୁହନ୍ତି । ନିଶା ତୁମର ଆତ୍ମୀୟ ହୋଇ ତୁମକୁ ଘୃଣା, ଅଶ୍ରୁଦା, ହେୟସ୍ଥାନ କରୁଛି, ମତେ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଛି ।

ବହୁତ ଦିନପରେ ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କସହ ଦେଖା ହେଲା ସେ ସେହି ସ୍ୱପ୍ନ ଆଉ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଳିତ ତାଙ୍କର ମନସ୍ଥାପ କଥା ଉଦ୍‌ଘାଟନ କଲେ । ମୁଁ ପଚାରିଲି ତୁମକୁ କଣ ସେ ଭୂତ ଛାଡ଼ିନାହିଁ ? ସେ କହିଲେ ଭୂତ ତ ଛାଡ଼ିନାହିଁ । ବରଂ ତୁଆଁ ତୁଆଁ ରୂପରେ ଆକ୍ରମଣ କରୁଛ । ତୁମେ ସେଦିନ କହିଲ, ସମସ୍ତେ ତୁମକୁ ଭଲ ପାଉଥିବାବେଳେ ନିଶା ଆତ୍ମୀୟ ହୋଇ ତୁମକୁ କାହିଁକି ଘୃଣା କରୁଛି । ଏକଥା କହି ତୁମେ ମୋ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଆଉ ଅନୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ ଭାବକୁ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ କରି ଦେଇଗଲ । ମୁଁ ଖୋଜୁଛି, ଅନୁଶୀଳନ କରୁଛି— କାରଣତା ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇଁ । ମୁଁ ଭାବୁଛି, ନିଶା ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହେଲାବେଳକୁ ମୋର ଯାହା କିଛି ଛିଡ଼ିଥିଲା ତାହା ମୁଁ ହରାଇ ସାରିଥିଲି । ସମାଜରେ ଛିଡ଼ିହାନ ଲୋକର କିଛି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ନଥାଏ । ଲୋକ ପାଠଶାଳାରେ ଯେତେ ଛୋଟ ହେଉ, ଚାକିରି ବାକିରିରେ ଯେତେ ଛୋଟ ହେଉ ସେ ଯଦି କୌଣସି ପ୍ରକାର ଧନସମ୍ପତ୍ତି କୋଠାବାଡ଼ି କରିପାରିଛି ତେବେ ତାହାପାଇଁ ସମ୍ମାନର ଅଭାବ ହୁଏନାହିଁ । ମାତ୍ର ମୁଁ ତ ସବୁଥିରେ ଛୋଟ— ପାଠରେ, ଚାକିରିରେ, ସବୁଥିରେ । ପୁଣି ବାସହାନ । ଗୋଟିଏ ଛିଡ଼ିହାନ ପରାଙ୍ଗ-ପୁଷ୍ପ ପ୍ରାଣୀ । ନିଶା ମୋର ଦୟନୀୟତା ବିଷୟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଗତ । ଏଇଥିପାଇଁ ତା ମନରେ ମୋ ପ୍ରତି ହେୟ ଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଅସମ୍ଭବ ନୁହଁ ।

କିଛିଦିନ ପରେ ବିପିନ ବାବୁ ଦିନେ ଆସି ଆମଘରେ ହାଜର । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ପରିହାସ ଛଳରେ କହିଲି, “ଏବେ ତୁମେ ଭୂତ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟରୁ ନିର୍ମୁକ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିବ ।” ସେ ଚେୟାରରେ ବସିପଡ଼ି କହିଲେ, ତୁମେ ଯେଉଁ ଘଟଣାର ସୂଚନା ଦେଇଥିଲ, ତାହାର ସନ୍ଧାନ ମୁଁ ପାଇଗଲି ଏବଂ ତାହା ତୁମକୁ କହିବାକୁ ବ୍ୟଗ୍ରହୋଇ ଚାଲିଆସିଲି । ଘଟଣାଟି ଘଟିଥିଲା ଆଠବର୍ଷ ତଳେ । ଅତୀତକଥାବେ ନିଶା ମୋତେ ବାସନ୍ଦ କରିଥିଲା । କଥାଭାଷା ବନ୍ଦକରିବା, ଦିନର ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତବେଳେ କରୁଥିବା ପ୍ରଣିପାତ ବନ୍ଦ କରିବା, ମୋର ସେବା ଶୁଣୁଷାରେ ତପ୍ତରତା ଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କୋହଳ କରିବା ପ୍ରଭୃତି ଏ ବାସନ୍ଦର ଥିଲା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ

ଅଜ୍ଞ । କାରଣ କଅଣ ମୁଁ ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ । ଏ ଅବଧୂ ବି ଜାଣିନାହିଁ । ଦୁଃଖିତ ହେଲି, ଅପମାନିତ ଅନୁଭବ କଲି । ନିରୁପାୟ ହୋଇ ବାସନ୍ଦ ସହ୍ୟକରି ଚାଲିଲି । କାହାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାର ଉପାୟ ନଥିଲା । କିଛିଦିନପରେ ମୁଁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇଗଲି । ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଏ ବାସନ୍ଦର ଛାଳା ସହିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା ।

ମୁଁ ଏକଥା ଶୁଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲି, ସେ ତୁମକୁ ବାସନ୍ଦ କରିବାକୁ ସାହସ କଲା । ବିପିନବାରୁ କହିଲେ ସାହସ କାହିଁକି କରିବନାହିଁ । ମୁଁ ପରା ପୂର୍ବରୁ କହିଛି, ମୋର ଅବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ସେ ସଚେତନ । ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ହେୟଭାବ ଥିଲା । ମୋପରି ଗୋଟିଏ ଦୁଃଖ ଲୋକ ସହ ସମ୍ବନ୍ଧଜାରୀ ରଖିବାକୁ ସେ ଚାହୁଁ ନଥିଲା । ବୋଧେ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଷମତା ତାକୁ ଅସହ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ମୋତେ ଦୂରେଇ ଦେବାପାଇଁ ଭାବ ତା ମନରେ ଜାତ ହୋଇଥିବ । ମୁଁ ତ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିତିହୀନ ପରାଜୟପୁଷ୍ପ ପ୍ରାଣୀ । ମୋ ପ୍ରତି ଯେ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବହାର କଲେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ବା କ୍ଷତିର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ଏକଥା ସେ ବେଶ୍ ବୁଝିଥିଲା । ତେଣୁ ମନ ଗ୍ଳାନିମୁକ୍ତ କରିବାପାଇଁ ମୋତେ ବାସନ୍ଦକଲା ଯାହା ଘରୁ ବାହରିଯା କହିବା ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ଖା', ଭୁଞ୍ଜି, ଗିବ୍ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଶବ୍ଦ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏକାର୍ଥ ବୋଧକ ନୁହେଁ କି ?

ମୁଁ ଅନ୍ୟତ୍ର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବାସନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଲି । ଏମିତି ଚାରିବର୍ଷ କଟିଗଲା । ଯା ଭିତରେ ଥରେ ଦି'ଥର ପରିସ୍ଥିତି ଚାପରେ ଅନ୍ଧସମୟ ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ ଘଟିଛି । ମାତ୍ର ତାହା ବାସନ୍ଦକୁ ଲଘୁ କରିବାର ସୂଚନା ବହନ କରିନାହିଁ । ଚାରିବର୍ଷପରେ ପୁନଃଯୋଗାଯୋଗ ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ପରିସ୍ଥିତି ଉପୁଜେ, ମୁଁ ଭାବାବେଗର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଭୋଗୁଥିବା ବାସନ୍ଦର ଛାଳା ଅପମାନକୁ ଭୁଲିଯାଇ ପୁନଃ ଯୋଗାଯୋଗ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ତା ତରଫରୁ ଏଥିପାଇଁ କୌଣସି ସୂଚନା ନଥିଲା ।

ମୁଁ କହିଲି ଏଇଠି ତୁମେ ଭୁଲକଲ । ତୁମେ ଜାଣୁଛ ବାସନ୍ଦ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅବସାନ ଘଟିନାହିଁ । ପୁନଃ ଯୋଗାଯୋଗ ପାଇଁ ପାରସ୍ପରିକ ତରଫରୁ ଆହ୍ୱାନ ନାହିଁ । ତୁମେ ପୁନଃ ଯୋଗାଯୋଗକୁ ନଦିଦେଲା ପରି ନଦିଦେଲ । ସେ କଅଣ କରିପାରିଥାଆନ୍ତା । ବିପିନବାରୁ କହିଲେ, ସେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ପାରିଥା'ନ୍ତା, ବାସନ୍ଦ ଚାଲୁରହିଛି ବୋଲି ଜଣାଇ ପାରିଥା'ନ୍ତା । ଏପରି କରିବା ତା ପକ୍ଷରେ କିଛି କଷ୍ଟକର ନଥିଲା । ମୋର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ନେଇ ସେ ମୋତେ ଏତେ ଦୁଃଖ, ଅସାର

ଭାବିଲାଯେ ବାସନ୍ଦ କରିବାକୁ ସାହସ କରିଥିଲା । ଆଉ ଏତକ କରିବାରେ ତାପାଇଁ କ'ଣ ଅସୁବିଧା ଥିଲା ।

ମୁଁ କହିଲି, ଦେଖ, ବାସନ୍ଦ କଲାବେଳେ ସେ ତୁମକୁ କହିକରି ବାସନ୍ଦ କରିନଥିଲା । ସେ ତାହା ତା କାମରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ତୁମେ ଯେତେବେଳେ ପୁନଃ ଯୋଗାଯୋଗ ଆରମ୍ଭକଲ, ସେ ଅସହଯୋଗ କରିଥିଲେ ଅସୁନ୍ଦର ହୋଇଥାନ୍ତା । ତାକୁ ଲୋକେ ନିନ୍ଦା କରିଥାନ୍ତେ । ସେ ଦେଖିଲା, ତା ମନର ଭାବକୁ ତ ସେ ବଦଳାଇ ପାରିବନାହିଁ । ତୁମ ପୁନଃ ଯୋଗାଯୋଗକୁ ବି ବାରଣ କରିପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଛଳନାର ଆଶ୍ରୟ ନେଲା । ଯେଉଁ କାମ ନିଖରେ ହେବ, ସେଥିପାଇଁ କୁରାଡ଼ି କାହିଁକି ଲୋଡ଼ିବ ? ମୁଁ ଭାବୁଛି, ସେ ବୁଦ୍ଧିମତାର କାମ କରିଛି । ବରଂ ତୁମେ ଗୋଟିଏ ବୋକା । ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଠିକଣା ଭାବେ ଲଳନା କରିପାରୁନା ।

ବିପିନବାବୁ ଟିକେ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇ କହିଲେ, ତେବେ ତୁମକଥା ଅନୁସାରେ କାମ ସହଜ ସାଧ୍ୟ ହେବ ବୋଲି ମିଥ୍ୟା, ଛଳନା, କପଟତା, ଅସତ୍ୟର ଆଶ୍ରୟ ନେବା । ଗାନ୍ଧିଜୀ ପରା କହିଥିଲେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯେତେ ମହତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅସତ୍ୟ ଉପାୟ ଦ୍ଵାରା ତାହା ସାଧନ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅସତ୍ୟ ଉପାୟ ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ । ଆଉ ତୁମେ କହୁଛ, ନିଶା ଠିକ୍ କରିଛି । ହଉ ଭାଇ, ତୁମ ନୀତି ସମାଜରେ, ପରିବାରରେ ପ୍ରଚଳିତ ହେଉ । ମୁଁ ବା କିବା ଲୋକ ଯେ ତାକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବି । ମାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ମୁଁ ଛଳନା, ମିଥ୍ୟାସତ୍ୟ ସାଲିସ କରିପାରିବି ନାହିଁ । ଛଳନା କପଟତା ପ୍ରତି ମୋର ଭାରି ଘୃଣା । ମନଖୋଲା କଥା ଭାଷା ମୋର ଧର୍ମ । ଜୀବନରେ କାହାକୁ ମୁଁ ଛଳନା କରିନାହିଁ ବା ଏ ଘଟଣାକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ଆଉ କେବେ କାହାର ଛଳନାର ଶୀକାର ହୋଇନାହିଁ ।

ଗତ ଚାରିବର୍ଷ ହେଲା ମୁଁ ଏହି ଛଳନା ଘେରରେ ରହି ଆସିଛି । ସେ ମୋତେ ପୂରା ଓଲୁଟିଏ ବନାଇଦେଇଛି । କି ଲଜା ! ଗ୍ଲାନିରେ ମୋର ଛାତି ପାଟିଗଲାପରି ଲାଗୁଛି । ବାସନ୍ଦ କରିଥିଲା । ମୋର ଦୁଃଖ ନଥିଲା । ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି, ଭୁଲରେ ହେଉ ବା ଠିକ୍ରେ ହେଉ, ମତେ ବାସନ୍ଦ କରିଛି । ମାତ୍ର ଏବେ ମନରେ ବିଷରଖି ବାହାରକୁ ଭଲ ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଉଛି, ଆଉ ମୁଁ ଓଲୁ ଜାଣି ନ ପାରି ଆନନ୍ଦରେ ଆତଯାତ ହେଉଛି । ଜଣେ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ଲୋକପରି କଥା କହୁଛି । ଏ ଦୁଃଖ ମୁଁ ଭୁଲି ପାରିବି ନାହିଁ । ଉଗ୍ରବାନ ବଡ଼ । ବିଳମ୍ବରେ ହେଉ ପଛେ ସତ୍ୟ ଉଦ୍ଘାଟନ ହୋଇଛି । ତାହାର ଛଳନା କାଲରୁ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ ରଖିପାରିବାର ଭରସା ମୋର ଅଛି । ହେଲେ

ମନର ଗୁନି ଭାବଟା ଯାଉନାହିଁ । ସଦାବେଳେ ସେ ଭାବଟା ମତେ ମାଡ଼ିବିଲାପରି ଲାଗୁଛି । ଏପରି ହେଲେ କ'ଣହୁଏ ମୁଁ ତୁମକୁ ପୂର୍ବରୁ କହିଛି । ବିପିନବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଅନେକବାର ଦେଖାହୋଇଛି । ମାତ୍ର ଏକଥା ସେ ଆଉ ଉଦ୍‌ଧାପନ କରନ୍ତିନାହିଁ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଅନୁଭବ କରେ ତାଙ୍କ ମନରେ ସେ ଦୁଃଖ ରହିଛି । ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁଶଯ୍ୟା ପାଖରେ ମୁଁ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲି । ନିଶାମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାହାର ସେ ଉପସ୍ଥିତିରେ କୌଣସି ଆବେଗ ବା ଆନ୍ତରିକତାର ଲକ୍ଷଣ ନଥିଲା । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଔପଚାରିକ । ମୋତେ ଲାଗିଲା— ଲୋକଟା ମଲା । ତଥାପି ଯାର ଘୃଣା ତୁଟିଲାନାହିଁ । ଦୈତାରୀ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଶୁଣୁଥିଲା । କହିଲା, ମୁଁ ଯାହା ଜାଣିଲି ବିପିନପ୍ରତି ନିଶାର ଘୃଣା, ହେଉ ଭାବର କାରଣଟା ଜଣାପଡ଼ିନାହିଁ । ବିପିନ ଯାହା ଜାଣିଥିଲା, ତାହା ଅନୁମାନସିଦ୍ଧ । ହେଲେ ସତ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଦିନେନା ଦିନେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ କାହାର ଯତ୍ନ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ସେ ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରକାଶ । ବିପିନ ତ ଚାଲିଗଲାଣି । ଆମେ ତାହାର ସଦୁପଯୋଗ କରିବା । ଯାହାର ଆଚରଣ ପାଇଁ ଲୋକଟା ମନସ୍ତାପ ଭୋଗି ଭୋଗି ମଲା, କିଛି ନ ହେଲେ ତାକୁ ପଦେ ନୀତିବାଣୀ ତ ଶୁଣାଇପାରିବା । ସେତକ ବିପିନର ପରଲୋକଗତ ଆତ୍ମପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ସକ୍ଷାର ହେବ ।

(‘ସାରଥୀ’ ପୂଜା ବିଶେଷାଙ୍କ ୧୯୯୮ରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ଓ ମୁଁ

ଜଳିଘରେ ଅବସ୍ଥାନ କାଳରେ ସେ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଘରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଠାକୁରଙ୍କର ପୂଜା ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ ଚାରିପାଞ୍ଚଟି ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ଦିଏ । କାହିଁକି ଦିଏ, କି ଭାବରେ ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ସେ ଏହା କରେ, ମୁଁ ଜାଣେନାହିଁ । ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଏ ବିଷୟରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାକୁ ସମୀଚୀନ ମନେ କରିନାହିଁ । ତେବେ ମୁଁ ଭାବେ, ସେ ଫୁଲ, ଦୀପ, ଧୂପ, ନୈବେଦ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ଦେଇ ଠାକୁର ପୂଜିବା ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ ବୋଧେ ଅଗ୍ରପୂଜ୍ୟ ବିଚାରି କେବଳ ଫୁଲ ଅର୍ପଣ କରି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପୂଜାଟିଏ କରିଦିଏ । ବାପା ଠାକୁର ନହେଲେ ବି ଆମର ଶାସ୍ତ୍ର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ସେ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଗୁରୁ । ଗୁରୁ ପୂଜାତ ସର୍ବାଗ୍ରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ଆମର ଶାସ୍ତ୍ର କହେ । ଆମ ଦେଶରେ ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କେବଳ ଗୁରୁପୂଜା କରନ୍ତି, ଈଶ୍ବର ପୂଜା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଗୁରୁକୁ ଠାକୁର ବୋଲି କହନ୍ତି । ନିଗମାନନ୍ଦ, ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର ଏହାର ଉଦାହରଣ । ତାଙ୍କର ଉକ୍ତମାନେ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରି ତହିଁରେ ଗୁରୁଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ବା ଫଟୋ ସ୍ଥାପନ କରି ଠାକୁର ପରି ପୂଜା କରନ୍ତି । ଗୁରୁକୁ ବି ଆମ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ, ମହେଶ୍ବର ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ପୁନଶ୍ଚ ପୁଷ୍ପ ବା ପୁଷ୍ପଗୁଚ୍ଛ ଦେଇ ପୂଜ୍ୟ ବା ଗୁରୁଜନକୁ ଭକ୍ତି, ସମ୍ମାନ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସ୍ଥାପନ କରିବା ମଧ୍ୟ ଆମର ପରମ୍ପରା ।

ବାପାକୁ ଠାକୁର ନ ବିଚାରିଲେ ମଧ୍ୟ ସେତ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ଭାବରେ ସନ୍ତାନର ପୂଜ୍ୟ ବା ଗୁରୁଜନ । ଜଳି ସେହି ଭାବରେ କରିଥାଇପାରେ । ଗୁରୁଭାବରେ ହେଉ ବା ଗୁରୁଜନଭାବରେ ହେଉ, ଯେଉଁ ଭାବରେ ହେଲେ ତାହା କରିବାରେ କୌଣସି ଅସ୍ବାଭାବିକତା ନାହିଁ । ତାହାଠାରୁ ଫୁଲ ଗ୍ରହଣ କଲାବେଳେ ମୋ ମନରେ ଏ ପ୍ରକାର ଭାବନା ସମ୍ଭାରିତ ହୁଏ ।

ମଲ୍ଲୀ, ଗୋଲାପ, କନିଅର, ଚଗର, ମନ୍ଦାର ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ଫୁଲର ସମ୍ପର୍କରେ ଜଳି ଠାକୁର ପୂଜା କରେ । ସକାଳେ ଠାକୁର ପୂଜାପାଇଁ ଏତେ ପ୍ରକାର ଫୁଲ ତୋଳା ହୋଇ ଚାନ୍ଦୁଡ଼ିରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଭିତରୁ ସେ ମୋତେ ଅର୍ପଣ କରିବା ପାଇଁ ମଲ୍ଲୀଫୁଲକୁ ହିଁ କାହିଁକି ବାଛି ?— ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଅବାନ୍ତର । ହେଲେ ମୋ ମନରେ ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ପ୍ରତି ଦୁର୍ବଳତା (ବିଶେଷ ଆକର୍ଷଣ) ଥିବାରୁ ମୋ ମନକୁ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଘର୍ଷ କରୁଛି । ଦୁର୍ବଳତାଟି ହେଲା, ଫୁଲ ଭିତରେ

ମଲ୍ଲୀପୁଲ ମୋର ଅତିପ୍ରିୟ । ତା'ର ବାସନା ମୋତେ ଅନ୍ୟପୁଲ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଆମୋଦିତ କରେ । ତା'ର ଶୁଭ୍ର, ସୁଠାମ ପାଖୁଡ଼ାଯୁକ୍ତ ଗଠନଶୈଳୀ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ପୁଲ ଅପେକ୍ଷା ମୋତେ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଏ । ଏହାବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅଭୁଳା ସ୍ମୃତି ଏ ପୁଲ ସହିତ ଜଡ଼ିତ । ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକା ପରସ୍ପରକୁ ପୁଲ ଅର୍ପଣ କରି ଆନନ୍ଦ ପାଆନ୍ତି । ଜଣେ ହାତରେ ଧରାଇଲେ ଅନ୍ୟଜଣେ ଗଭାରେ ପିନ୍ଧାଇଦିଏ । ମୁଁ ଆଉ ମୋର ପତ୍ନୀ ଭିତରେ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାର ଭାବ ଉପୁଜି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମଲ୍ଲୀପୁଲ ମିଳିଲେ ଅର୍ପଣ ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ କରିବା ଆମ ଦାମ୍ବତ୍ୟ ଜୀବନ କାଳରେ ବରାବର ଥିଲା । ପତ୍ନୀ ଏବେ ପରଲୋକଗତ । ମଲ୍ଲୀପୁଲ ପ୍ରତି ମୋର ଆକର୍ଷଣ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମଲ୍ଲୀପୁଲ ଦେଖିଲେ ବା ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ଅତୀତ ଜୀବନର ସ୍ମୃତି ମନରେ ଜାଗିଉଠେ । ଜଳିଠାରୁ ପୁଲ ପାଇବାମାତ୍ରେ ଉଲ୍ଲାସ ସହ ସେ ସ୍ମୃତି ମନକୁ ବିଷଷ୍ଟ କରିଦିଏ । ମଲ୍ଲୀପୁଲ ସହ ମୋର ଏ ସମ୍ବନ୍ଧ ଜଳିକୁ ଅଜ୍ଞାତ । ତେଣୁ ପୁଲ ପ୍ରଦାନରେ ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ମିଳିବ କି ଦୁଃଖ ମିଳିବ ଏ ପ୍ରକାର ଭାବନା ତାର ନଥିଲା । ମଲ୍ଲୀପୁଲ ପ୍ରତି ମୋର ଦୁର୍ବଳତା — ଏକପଟେ ଉଲ୍ଲାସ, ଅନ୍ୟପଟେ ବିଷାଦ,— ସେ ଜାଣିଥିଲେ ମଲ୍ଲୀପୁଲ ନିର୍ବାଚନ କରିଥାନ୍ତା କି ନାହିଁ, ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅନନ୍ତମେୟ ।

ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଚିତ୍ତିରେ ପ୍ରସାରିତ ଗୋଟିଏ ଗୀତ ମନକୁ ଛୁଏଁ । ସେ ଗୀତଟି ହେଉଛି—

ଜଗାକୁ ଦେଖାନା ମଲ୍ଲୀମାଳ

ତା'ର ରାଧା ମନେ ପଡ଼ିଯିବ ।

ମଲ୍ଲୀପୁଲ ମୋ ମନରେ ମୋ ପନ୍ଥାଙ୍କର ସ୍ମୃତି ଉଦ୍‌ବୋଧନ କରେ । ସେ ଆଉ ଇହଧାମରେ ନଥିବାରୁ ମନ ବିଷାଦଭରା ହୋଇଯାଏ । ଜଳିକୁ ମୋର ମନର ଏ ସମସ୍ତ ଭାବ ଜଣାଇଲି । ସେ କ'ଣ ଭାବିଲା କେଜାଣି, ଆଉ ପୁଲ ଦେଲାନାହିଁ । ବୋଧେ ସେ ଭାବିଲା, ମୋର ଗୁରୁପୂଜା ବା ପୂଜ୍ୟପୂଜା ନହେଲା ନାହିଁ, ବାପାଙ୍କ ମନରେ ଦୁଃଖ କାହିଁକି ଦେବି । ଏଠି ମୋର ସେ ଚିତ୍ତି ଗୀତର ପର ପଦଟି ମନେ ପଡ଼ିଯାଏ । ତାହା ହେଉଛି— ଜଗା ନୀଳାଚଳ ଛାଡ଼ି ଗୋପପୁର ପଳାଇବ । ମଲ୍ଲୀପୁଲ ଦେଖି ରାଧାକଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ ଜଗା କାଳେ ନୀଳାଚଳ ଛାଡ଼ି ଗୋପପୁର ପଳାଇବ— ଏ ଆଶଙ୍କା ଏଠାରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ହେଲେ ମୁଁ

କୁଆଡ଼େ ଯିବି ? ମୁଁ କଣ ସେ ପୁରକୁ ଯାଇପାରିବି ? ସେ ପୁରକୁ ଯିବାତ ମୋର ଇଚ୍ଛାଧୀନ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ଏ ଭାବନା ଏଠି ପ୍ରୟୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ି ମନେ ପଡ଼ିଯିବ— କଥାଟି ଠିକ୍ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୂରେଇ ଯାଇଥିବାରୁ ଦୁଃଖ ଆସିବା ବି ଠିକ୍ । ଜଳି ଗୀତର ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିର ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ବୋଧେ ଫୁଲ ଦେବା ବନ୍ଦ କରି ଦେଲା । ତାହାଠାରୁ ଫୁଲ ପାଇଲେ ହଠାତ୍ ଯେଉଁ ଉଲ୍ଲାସ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି, ତାକୁ ହରେଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏଇଠି ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ମନକୁ ଆସେ । ଜଳି ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ନଦେଇ ଯଦି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଫୁଲ ଦେଇଥାନ୍ତା, ତାହେଲେ ଏ ପରିସ୍ଥିତି ଉପୁଜି ନ ଥାନ୍ତା । କେଉଁ ଜିନିଷ, ଭାବ ବା ପରିସ୍ଥିତି ପ୍ରତି କାହାର ଆକର୍ଷଣ ବା ବିକର୍ଷଣ ଅଛି, କିଏ ବା କିପରି ଜାଣିବ । ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । କାରଣ ଆଜି ଜଣାକଥା କାଳିକି ବଦଳିଯାଇଥିବ । ବଦଳିବା ପ୍ରକୃତିର ଧର୍ମ । ଆମେ କେହି ଆମ୍ଭ ନୋହୁଁ । ସମସ୍ତେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ । ପ୍ରକୃତିର ଅନନ୍ତରୂପ, ସଦା ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଏବଂ ବିନାଶଶୀଳ । ତଦନୁଯାୟୀ ଆମର ଚିନ୍ତା, ଭାବନା, ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ଆକର୍ଷଣ, ଅନୁରାଗ, ବିରାଗ ଇତ୍ୟାଦି ବିବିଧ, ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଏବଂ ଜଣକଠାରୁ ଜଣକର ଭିନ୍ନ । ସଂସାରରେ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ବା ଭାବ ସୁଖକର ଅନ୍ୟଟି ଦୁଃଖକର, ଏପରି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯାହା ମଧୁର ପ୍ରତୀକ୍ଷାମାନ ହୁଏ, ତାହା ଅନ୍ତରାଳରେ ଦୁଃଖର ଇଚ୍ଛିତ ଥାଏ । ସଂସାର ପ୍ରତି ଅନୁରାଗହିଁ ଦୁଃଖର କାରଣ । ସଂସାରରେ ସବୁ ବଦଳିଯାଏ । କିଛି ଚିରନ୍ତନ ନୁହେଁ ।

ଯେଉଁ ଫୁଲ ଦିନେ ଆମୋଦିତ କରୁଥିଲା, ପରିସ୍ଥିତି ବଦଳି ଯିବାରୁ (ସ୍ତ୍ରୀ ଚାଲିଯିବାରୁ) ତାହା ବିଷଷ୍ଟ କଲା । ଦୁଃଖର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଷ୍ଣ ନାହିଁ । ସମଗ୍ର ସଂସାର ହିଁ ଦୁଃଖର ସ୍ୱରୂପ । ସୁଖ ବା ଆନନ୍ଦ କେବଳ ପରମାତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱରେ ନିହିତ । ଜୀବନର ଛୋଟ ବଡ଼ ଯାବତୀୟ ଘଟଣାରେ ଏ ଶିକ୍ଷା ବା ଚେତନା ଆମକୁ ମିଳିଥାଏ । ମାତ୍ର ମଣିଷ ସେହି ନିତ୍ୟ ସୁଖ ବା ନିତ୍ୟ ଆନନ୍ଦକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ସଂସାରରେ ସୁଖର ସନ୍ଧାନ କରେ । ସୁଖ ତ ପାଏ ନାହିଁ । ବରଂ ତାହାର ସ୍ୱାଭାବିକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚେତନାର ବିକାଶରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପରମାତ୍ମା ପ୍ରାପ୍ତି ଅପହଞ୍ଚ ରହିଯାଏ । ସଂସାର ସହ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ସଂସାର ସୁଖ ଭୋଗର କାମନା ବା ଲାଳସା ଥିବାଯାଏ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉତ୍ଥାନ ହେବ ନାହିଁ । ସଂସାରର ଦୁଃଖରୂପ, ଅନିତ୍ୟତା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ତହିଁରେ ବିରତ ହେବା ବିଧେୟ । ସଂସାରର ଯାବତୀୟ ବସ୍ତୁ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ଓ ମୋ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ବିଚାର୍ଯ୍ୟ । ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ବଦଳି

ଯାଇନାହିଁ । ମୁଁ ବି ବଦଳି ନାହିଁ । କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀ ନାହାନ୍ତି । ଆନନ୍ଦ କିଏ ଦେଉଥିଲା ?
 ସ୍ତ୍ରୀ ନୁହେଁ କି ମଲ୍ଲାପୁଲ ନୁହେଁ । ଚାକର ସଂଯୋଗ ତଥାକଥିତ ଆନନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି
 କରୁଥିଲା । ସଂସାରରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ । ବସ୍ତୁ ବସ୍ତୁ
 ଭିତରେ ବା ବସ୍ତୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଭିତରେ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି ଭିତରେ କଞ୍ଚିତ ସଂଯୋଗରୁ ତାହା
 ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ସେହି ସଂଯୋଗ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ । ଯେପରି ପୁଲ ଓ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର
 ସଂଯୋଗ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସଂସାରରେ ଯେତେବେଳେ ଯେତେ ବସ୍ତୁ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ସହିତ
 (ଧନସଂପତ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁତ୍ର ଏପରିକି ଶରୀର ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଦି) ଆମେ ସମ୍ବନ୍ଧ ବା ସଂଯୋଗ
 ସ୍ଥାପନ କରୁ, ସେସବୁ କେତେବେଳେ ଆମକୁ ଛାଡ଼ିଯିବେ ବା ଆମେ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଯିବୁ
 ବା ସବୁକିଛି ନିର୍ବିହ୍ନ ହୋଇଯିବ, ଏଥିରେ କୌଣସି ସ୍ଥିରତା ନାହିଁ । ସଂଯୋଗ
 ଭାଙ୍ଗିବ— ଦୁଃଖ ଆସିବ । ଏ ପ୍ରକାର ଅନିତ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଆମେ ଯଦି ଟିକେ
 ଭାବୁଥାନ୍ତୁ, ତାହାହେଲେ ଆମର ଅବସ୍ଥା ଭିନ୍ନ ମୋଡ଼ ନିଅନ୍ତା । ସେ ପ୍ରକାର ଭାବନା
 ତ ଦୂରର କଥା, ଆମେ ବରଂ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଯାଉ । ସଂସାରର
 ଯାବତୀୟ ସୁଖ ଦୁଃଖର ଭାବନା ଯେପରି ଭ୍ରାନ୍ତିମୂଳକ, ମୋର ମଲ୍ଲାପୁଲରୁ ପ୍ରାପ୍ତ
 ଅତୀତର ସୁଖ ଓ ଏବର ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ନିଚ୍ଛଳ ଭ୍ରାନ୍ତି ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟକିଛି
 ନୁହେଁ ।

ପରିବର୍ତ୍ତନ

ସୃଷ୍ଟି ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ । ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ପରମେଶ୍ୱର, ପରମାତ୍ମା ବା ଭଗବାନ ଓ ତାଙ୍କର ଅଂଶଜୀବ ବା ଜୀବାତ୍ମା କେବଳ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ସଂସାର ବା ଜଗତ ଶବ୍ଦ ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବାଚକ । ଜଗତଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଯାହା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛି ଓ ସଂସାର ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ବିନାଶ ଅଭିମୁଖେ ଗତିକରୁଥିବା ଦୃଶ୍ୟବର୍ତ୍ତ । ସମଗ୍ର ସୃଷ୍ଟି ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଓ ବିନାଶଶୀଳ । ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏପରି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବରେ ସଂଘଟିତ ହେଉଥାଏ ଯେ ଆମେ ତାହା ଦେଖିପାରୁନାହିଁ । ଏପରିକି କୁହାଯାଏ ଯେ ସଂସାରର କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଆମେ ଏକ ରୂପରେ ଦୃଶ୍ୟଥର ଦେଖିପାରିବା ନାହିଁ । ଆଖି ଫେରାଇବା ଭିତରେ ତାହାର ଆଉଥରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟି ସାରିଥାଏ ଆମ ଲକ୍ଷ୍ୟର ଅନ୍ତରାଳରେ । ଆମର ଶରୀର, ମନ, ବୁଦ୍ଧି, ଅହଂକାର, ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଥାଏ । ଦେହର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆମେ ଖାଲି ଦେଖୁନାହିଁ ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟକରୁ । ଯେପରି ସବୁ ଦେହରେ ବାଲ୍ୟ, କୈଶୋର, ଯୌବନ, ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ଆସିଥାଏ । ଏଥିରୁ ସୂଚିତ ହୁଏ ଯେ ସାଂସାରିକ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁ, ସର୍ବଦା ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେଉଛି । ସାଂସାରିକ ବସ୍ତୁରେ ଜଡ଼ିତ ସମାଜ କିପରି ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହିବ । ବସ୍ତୁର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଙ୍ଗେ ତାହା ସହ ତାଙ୍କ ଦେଇ ସମାଜ ମଧ୍ୟ ନାନା ଭାବରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ । ତେଣୁ ସମାଜର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସ୍ୱାକାର୍ଯ୍ୟ ।

ଏହି ନିୟମରେ ଆମର ସମାଜ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚି ଏବଂ ଆଗକୁ ମଧ୍ୟ ଆହୁରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ । ଏହି ବାହ୍ୟପରିବର୍ତ୍ତନ ସହ ତାଳ ଦେଇ ଆମ ଭାବରାଜିରେ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଚାଲିଛି । ପ୍ରକୃତିର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଆମର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମ ପ୍ରଭାବ ତା ଉପରେ ପଡ଼ୁଛି । ଯେପରି ଜଙ୍ଗଲ ଯାହା ଥିଲା ତାହା ଏବେ ନାହିଁ । ଜଳ ଓ ବାୟୁ ଦୂଷିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମେ ସିନା ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ରୋକି ପାରିବା ନାହିଁ, ମାତ୍ର ତାହାର ଦିଗ, ଜାଣି ଆମର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, ରୁଚି, ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଭିତ୍ତିରେ ଆମେ ମୋଡ଼ ଦେଇପାରିବା । ଆମ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ରୁଚି ଇତ୍ୟାଦିର ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଛି । ତେଣୁ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ଆମର ହିତକର, ତାହାହିଁ ଗ୍ରହଣ କରିବା । ପୁରାତନ ଅବସ୍ଥା ବଦଳି ଯାଇ ଏବେ ଯେଉଁ ଆଧୁନିକତା ଭିତରେ ଆମେ ଗତିକରୁଛେ, ତାହା ସବୁ କ'ଣ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଚାଲିଛି ? ପୁରାକାଳରୁ ଆମ ସମାଜରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ ଓ ଶୂଦ୍ର ଏହି ଚାରିବର୍ଣ୍ଣର ଚଳଣି ଚଳି ଆସିଛି । କାଳକ୍ରମେ

ସେଥିରେ ଅନେକ ଉପ-ବର୍ଣ୍ଣ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଜାତି କୁହାଯାଉଛି । ଏହି ଜାତି ଜାତି ଭିତରେ ବିଭେଦ ଥିଲା । ଏହା ପ୍ରଗତିର ପରିପକ୍ଷୀ ବିଚାରି ଜାତିଭେଦ ବା ଜାତିପ୍ରଥା ଲୋପକରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଥିଲା । ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅବଶ୍ୟ ଶୁଭଙ୍କର ହୋଇଥାନ୍ତା । ଲୋକଙ୍କ ମନରୁ ଜାତିଭାବ ଲୋପ ହୋଇ ଆସିଲା ବେଳକୁ ମଣ୍ଡଳ କମିଶନ ରିପୋର୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଜାତି ହିସାବରେ ହଜାର ହଜାର ଭାଗ କରିଦିଆଗଲା । ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଶୁଭଙ୍କର କି ? ଏହା ପ୍ରାକୃତିକ ନା ମଣିଷ କୃତ ?

ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଶର ସଂସ୍କୃତି ପାଇଁ କ୍ଷତିକାରକ ହେଲେ ହେଁ ଆମେ ତାହା ମାନି ନେଲେ । ଆମ ସମାଜରେ ପୁରାକାଳରୁ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ଥିଲା । ଉଚ୍ଚଜାତିର ଲୋକେ କେତେକ ନୀଚ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କୁ ସର୍ବ କରୁନଥିଲେ । ପାଖରେ ବସାଉନଥିଲେ, ଏକତ୍ର ଭୋଜନ କରୁ ନଥିଲେ । ଯେଉଁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବାସନ୍ଦ କରାଯାଉଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡ଼ା ୨୨ ଭାଗ । ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ଦୂରୀକରଣ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଜୋରଦାର କରିଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଆଇନ୍ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଣୟନ ହୋଇଥିଲା । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଫଳ ହୋଇଛି ବୋଲି ଆମେ ଭାବୁଛୁ । ଦେଶରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଭାବ ଆଉ ବୋଧେ ନାହିଁ । ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଦେଶର ଏକତାରେ ସହାୟକ ଓ ଶୁଭଙ୍କର । ଏବେ ସୁପ୍ରିମକୋର୍ଟ ରାୟ ଦେଇଛନ୍ତି, ଯେଉଁଲୋକ ବେଦର କର୍ମକାଣ୍ଡରେ ଜ୍ଞାନଅର୍ଜନ କରିଥିବ ସେ ଯେଉଁ ଜାତିର ହେଉ ମନ୍ଦିରରେ ପୂଜକ ହୋଇପାରିବ । ଏ ରାୟ ପ୍ରଗତିଶୀଳ । ଏହା ଦେଶରେ ସଂସ୍କୃତି, ଜାତୀୟତା ବୃଦ୍ଧିରେ ନିଶ୍ଚୟ ସହାୟକ ହେବ । ମାତ୍ର ଖାଲି କର୍ମକାଣ୍ଡ ଜାଣିଲେ ତ ହେବନାହିଁ । ସେ ଲୋକର ଆଚରଣ, ତତ୍ତ୍ଵତାତ୍ତ୍ଵ, ଚଳଣି ଶୁଦ୍ଧପୂତ ହେବା ଦରକାର । ଯେଉଁମାନେ ଏ କର୍ମ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବେ, ଆଶାକରାଯାଏ ସେମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କପରି ଶୁଦ୍ଧପୂତ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବେ । ଏହା ପରୋକ୍ଷରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧପୂତ ହେବାପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ସ୍ୱରୂପ କାମ କରିବ । ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଶୁଭଙ୍କର ହେବ । ଆମର ଠାକୁରପୂଜା, ମାଙ୍ଗଳିକ କର୍ମ ଇତ୍ୟାଦି ସଂସ୍କୃତରେ ଲିଖିତ ଶ୍ଳୋକ ପାଠ କରାଯାଇ କରାଯାଏ । ଏବେ ତାମିଲନାଡୁରେ ତାମିଲଭାଷୀରେ ଲିଖିତ ମନ୍ତ୍ରପଢାଯାଇ ମନ୍ଦିରରେ ପୂଜା କରାଯାଉଛି । ଏହାକୁ ବିରୋଧ କରାଯିବାରୁ ସେ ଅଞ୍ଚଳର ନେତା କହିଲେ, ଠାକୁର ଯଦି ତାମିଲ ବୁଝି ପାରିବେ ନାହିଁ ତେବେ ସେ ତାମିଲନାଡୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ ।

ଆମେ ଆମର ପରମ୍ପରା, ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଧର୍ମାତ୍ମ୍ୟକୁ ଅବଜ୍ଞା କରି ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବୁ ତାହା ଶୁଭକର ହେବ କି ?

ଏବେ ନାରୀକୁ ନେଇ ସମାଜରେ ନାନାପ୍ରକାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଚାଲିଛି । ଆମେ ସେମାନେ ଅସୂର୍ଯ୍ୟପକ୍ଷୀ ହୋଇ, ବ୍ୟବସାୟିକ ମଣ୍ଡିତା ହୋଇ ଘରେ ରହୁଥିଲେ ଏବଂ ଘରର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ କାମ କରୁଥିଲେ । ଏବେ ସେମାନେ ଘରକାମକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ହାଟବଜାରରେ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଚାଲୁଛନ୍ତି । ପରିଧେୟ ବସ୍ତୁ ଶାଢ଼ୀ, ସାମା, ବ୍ଲାଉଜ ବ୍ୟବହାରରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଏପରି ଶୈଳୀରେ ପିନ୍ଧୁଛନ୍ତି, ଦେହର ଅଶୀରାଗ ଅଂଶ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହୁଛି । ସିନେମା, ବିଜ୍ଞାପନ, ଟି.ଭି. ସିରିଆଲରେ ନାରୀକୁ ନେଇ ଅଶ୍ଳୀଳତା ଚରମସୀମାରେ ପହଞ୍ଚିଲାଣି । ପୁରାକାଳକୁ ଚଳିଆସୁଥିବା ଓଡ଼ିଶା ଏବେ ଆଉ ନାହିଁ । ତାହା ପୂରା ବର୍ଜିତ । ଆମେ ବୋହୂଟିଏ, ଝିଅଟିଏ ଭିତରେ ପ୍ରଭେଦ ବାରିହୋଇ ପଡୁଥିଲା । ଏବେ ତାହା ନାହିଁ । ଝିଅମାନେ ଟାଇଟ ପ୍ୟାଣ୍ଟ, ଟାଇଟ୍ ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧି ସର୍ବତ୍ର ଚଳାଚଳ କରୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ନାରୀକୁ ଆମ ଶାସ୍ତ୍ର ଦେବୀ ରୂପେ ପୂଜନୀୟା ବୋଲି କହିଛି, ସେହି ନାରୀମାନେ ଏବେ ବିଜ୍ଞାପନରେ ଉଭା ହୋଇ, ସିନେମାରେ ନଗ୍ନରୂପ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଚାକିରି କରି ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରୁଛନ୍ତି । ଅର୍ଥ ଲାଳସା ସେମାନଙ୍କୁ ଘାରିଛି । ସେମାନେ ପୁରୁଷର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ନାରାଜ । ସାମାଜିକ କ୍ରିୟାରେ ପୁରୁଷର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରହିବ ହିଁ ରହିବ । ତା ଦ୍ୱାରା ନାରୀର ମହତ୍ତ୍ୱ କମିଯାଉନାହିଁ । ତା'ର ଆସନ ପୁରୁଷଠାରୁ ବହୁତ ଉଚ୍ଚରେ । ସେ ମାତୃସ୍ଥାନୀୟା, ମା, ଦେବୀ । ଜଗତରେ ମଣିଷ ମାନଙ୍କର ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ହେଉଛି ନାରୀ । ମାତ୍ର ସେ ମା ଭାବନା ଆଉ ନାହିଁ, କାମିନୀ ଭାବନା ମନକୁ ଅଭିଆର କରିଛି । ପୁରୁଷକୁ କେଉଁଠି ପିତା ବା ଦେବ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ନାହିଁ । ନାରୀର ମହତ୍ତ୍ୱ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ପରମ୍ପରାରୁ ବିଦ୍ୟୁତ ହୋଇ ଅପସଂସ୍କୃତି କର୍ମ ମାଧ୍ୟମରେ ମହତ୍ତ୍ୱ ବଢ଼ିବ ନାହିଁ । ବରଂ ଛିଣ୍ଡିବ, ଯାହା ଜଳଜଳ ଦେଖାଯାଉଛି । ତେଣୁ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟି ଚାଲିଛି ବା ଆହୁରି ଘଟିବ ବୋଲି ଜୋରଦାର ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିଛି, ତାହା କେବେ ଶୁଭକର ନୁହେଁ ।

ଏବେ ଜଣେ ନାରୀନେତ୍ରୀ କହିଲେ— ସ୍ୱାମୀ ଓ ପତି ଶବ୍ଦ ତ ନାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅସମ୍ମାନଜନକ । ସେ ଶବ୍ଦ ଉଠାଇ ଦିଆଯାଉ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସାଥୀଶବ୍ଦ ପ୍ରଚଳିତ ହେଉ । ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ କିଛି କଷ୍ଟକର ନୁହେଁ ; ମାତ୍ର ତାହା ସଙ୍ଗେ ଅନେକ

ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ବିଷୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅବଶ୍ୟ ଘଟିବ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ।
ତାହାର ଆକଳନ ଓ ପକାପକ ବିଷୟରେ ସେ ଚିନ୍ତା କରିଛନ୍ତି କି ? ବିବାହ ବନ୍ଧନ
ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଦିନରୁ ଏ ଶବ୍ଦ ଦୁଇଟି ଚଳି ଆସୁଛି । ଏହାର ବ୍ୟାବହାରିକ ଉପାଦେୟତା
ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଏହାର ଉଜ୍ଜେଦ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନ ନଷ୍ଟ ଭ୍ରଷ୍ଟ କରିଦେବ ।

ଆମ ଦେଶର ଲୋକମାନେ ବିଦେଶୀ ମୋହରେ କବଳିତ ।
ଇଂରେଜମାନେ ଦେଶ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବା ୫୦/୫୫ ବର୍ଷ ହୋଇଗଲା । ତଥାପି
ତାଙ୍କର ଭାଷା, ପୋଷାକ, ଆଚାର ବ୍ୟବହାର ଆମରି ଲୋକଙ୍କୁ ମୋହିତ କରି
ରଖିଛି । ସେଥିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁନାହିଁ ବରଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ତାହାର ପ୍ରସାର
ଚାଲିଛି । ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ କଥା ଜଣାମାହିଁ । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ସମସ୍ତେ ପିଲାଙ୍କୁ ଇଂଲିଶ
ମିଡ଼ିୟମରେ ପଢ଼ାଇବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ । ଲୋକଙ୍କ ଚାହିଦାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଶହ ଶହ
ଇଂଲିଶ ମିଡ଼ିୟମ ସ୍କୁଲ ବ୍ୟବସାୟିକ ଭିତ୍ତିରେ ଖୋଲାଯାଇଛି । ଇଂଲିଶ ମିଡ଼ିୟମ
ସ୍କୁଲରେ ପିଲାଙ୍କୁ ପଢ଼ାଇବା ବ୍ୟୟବହୁଳ ଓ ସମସ୍ୟା ବହୁଳ । ତଥାପି ସ୍ୱଳ୍ପଳ ବର୍ଗର
ଲୋକମାନେ ପିଲାଙ୍କୁ ସେଠାରେ ପଢ଼ାଉଛନ୍ତି । ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ୧୫/୨୦ ବର୍ଷ ହେବ
ଚାଲିଲାଣି । ଆଉ ୧୫/୨୦ ବର୍ଷ ପରେ ଦେଶାଧିବ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଓଡ଼ିଆ ଥିବେ;
ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଲେଖି ପଢ଼ି ପାରୁନଥିବେ । ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦୁଃଖଦାୟକ ହେବନାହିଁ କି ?
ନିଜର ଭାଷା ପ୍ରତି ଏ ପ୍ରକାର ଅନାଦର ଭାବ ଆଉ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ନାହିଁ ।
ବଙ୍ଗାଳୀମାନେ ତାଙ୍କ ଭାଷାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସହ ତାଳ ରଖିବାକୁ କଳିକତାର ନାମ
“କୋଲକାତା” କରିଦେଲେ । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ପୋଷାକ ପ୍ୟାଣ୍ଟ, ସାର୍ଟ
ଓଡ଼ିଶାରେ ସମସ୍ତେ ପିନ୍ଧନ୍ତି । ଏବେ ଝିଅ ପିଲାମାନେ ପିନ୍ଧିଲେଣି । ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗର
ବୟୋଜ୍ୟଷ୍ଠ ନେତା ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ଏବେ କହିଲେ “ଧୋତି ପଞ୍ଜାବିରେ ଚଳିବ
ନାହିଁ, ସମସ୍ତେ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧ” । ତାମିଲମାନେତ ତାଙ୍କର ପାରମ୍ପରିକ ଧୋତିକୁ
ଲୁଙ୍ଗିପରି ପିନ୍ଧିବାକୁ ବଦଳାଇନାହାନ୍ତି । ଏହା ତାଙ୍କର ପରମ୍ପରା ପ୍ରତି ଆଦର ଭାବର
ସୂଚନା ଦିଏ । ମାତ୍ର ଭାଷା ପ୍ରତି ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ଅନାଦର ଅକ୍ଷମଣୀୟ । ଭାଷାଭିତ୍ତିରେ
ଆମ ଦେଶରେ ରାଜ୍ୟଗଠନ ହୋଇଥିଲା । ଦିନେ ଏହି ଭାଷା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ତା’ର
ଅସ୍ତିତ୍ୱ ହରାଇ ପାରେ । ପାରମ୍ପରିକ ଭାବେ ଚଳିଆସୁଥିବା, ଭାବ, ଆଚାର
ବ୍ୟବହାରରେ ଅବିଚାରିତ ଭାବେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟାଇବା ଆଦୌ ଶୁଭକର ନୁହେଁ ।
ଏହାକୁ ରକ୍ଷଣଶୀଳ କୁହାଯାଇ ନିନ୍ଦା କରାଯାଏ, ମାତ୍ର ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ
ଉଚ୍ଚତତ୍ତ୍ୱ ଇଂରେଜମାନେ ତ ବହୁଳ ଭାବରେ ରକ୍ଷଣଶୀଳ । ଆମଦେଶରେ

ଅନେକ ଦେବୀ ମନ୍ଦିରରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପର୍ବ ମାନଙ୍କରେ ପଶୁବଳି ଦିଆଯାଏ । ଏହି ପ୍ରଥା ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ବହୁତ ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇଯାଇଛି । ତଥାପି ଏହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ରର ବୁଲ ଅର୍ଥକରି ଏ କାମ ଚାଲି ଆସିଛି । ଏହା ବନ୍ଦହେବା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଶୁଭକର । କେତେକ ଲୋକଙ୍କର ବିରୋଧ ଯୋଗୁଁ ଏହା ସବୁ ମନ୍ଦିରରୁ ଲୋପପାଇ ନାହିଁ । ଭଲ କାମକୁ ବିରୋଧ କରିବା ଏବଂ ମନ୍ଦ କାମର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଉଭୟ ଭାବର ଲୋକ ସମାଜରେ ଅଛନ୍ତି । ଧନ୍ୟ ଆମର ସମାଜ । ଏବେ ଜଗତସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲାର କୌଣସି ଏକ ମନ୍ଦିରରେ ପଶୁବଳି ବନ୍ଦକରିବା ପାଇଁ କୋର୍ଟ ଅର୍ଡର ଦେଇଛନ୍ତି । ଆମ କେନ୍ଦ୍ର ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ N.C.E.R.T ସ୍କୁଲ ପାଠ୍ୟ କ୍ରମରେ ବିଶେଷତଃ ଇତିହାସ ପାଠ୍ୟ ଖସଡ଼ାରେ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ । ତାକୁ କେତେକ ଲୋକ ବିରୋଧ କରି ମାମଲାଟିକୁ ସୁପ୍ରିମ୍ କୋର୍ଟରେ ଉପସ୍ଥାପନ କଲେ । ସୁଖର କଥା ସୁପ୍ରିମ୍ କୋର୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଯଥାର୍ଥ ବୋଲି କହିଲେ । ଏହି ପ୍ରକାର ବିଚାରାଳୟ ମଝିରେ ମଝିରେ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଅନୁମୋଦନ କରୁଛନ୍ତି ଏହା ଶୁଭକର । ସାମୁହିକ ସ୍ତରରେ ଘଟି ଚାଲିଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଜଡ଼ିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ତରରେ ସମଜାବରେ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରହଣୀୟ ହୁଏନାହିଁ । ଯେ ଜାଗାରେ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱଭାବ ବାଧାଦିଏ ସେ ଜାଗାରେ ଗ୍ରହଣୀୟତାକୁ ଆମେ adjustment ବା ସାଲିସ କରୁଥାଉ । ଯାହା ସମାଜ ପକ୍ଷରେ କଲ୍ୟାଣକର ସେପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉ । ଅନ୍ୟଥା ଅବିଚାରଭାବରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟାଇଲେ ତାହା ସମାଜର କ୍ଷତିକରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମ ସଂସ୍କୃତିର ଅପତୟ ଘଟାଇବ ଏବଂ ଜାତୀୟତା ବିପନ୍ନ ହେବ । ସଂସ୍କୃତି ହିଁ ଦେଶର ପରିଚୟ ।

ପ୍ରାକ-ମରଣ ପ୍ରସ୍ତୁତି

‘ଜାତସ୍ୟହି ଧୂବୋ ମୃତ୍ୟୁଃ’— ‘ମହା ମଣ୍ଡଳେ ଦେହଧରି, ଦେବତା ହୋଇଲେ ମରଇ’ । ଏ ଦୁଇଟି ଏକାର୍ଥବୋଧକ । ପୃଥିବୀରେ ଯିଏ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ବା ହେବ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମରିବ । ଦେବତା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଏଥିରୁ ନିସ୍ତାର ନାହିଁ । ଆତ୍ମାଙ୍କର ଦେହ ଧାରଣକୁ ଜନ୍ମ ବା ପୁନର୍ଜନ୍ମ କୁହାଯାଏ ଏବଂ ଦେହ ନାଶକୁ ମୃତ୍ୟୁ କୁହାଯାଏ । ଆତ୍ମା ମରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଦେହ ନାଶପରେ ନୂତନ ଦେହ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଦେହ ପଞ୍ଚଭୂତରେ ଗତା, ଷଡ଼ବିକାରର ଅଧୀନ, କ୍ଷୟଶୀଳ । ଦେହ ଜୀର୍ଣ୍ଣଶୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦୁର୍ବଳ ହେଲେ, କର୍ମଶକ୍ତି ହରାଇଲେ ଆତ୍ମା ସେ ଦେହରେ ନରହି ନୂତନ ଦେହକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି । ପୁରାତନକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ନୂତନତାର ଆଦର ତ ସୁଖର କଥା । ତେବେ ଏହା ଆମ ବିଚାରରେ ଅସମ୍ଭବରେ ଘଟେ ଏବଂ ଘଟିଲା ବେଳେ ବଡ଼ ବିକ୍ରାନ୍ତ ହୁଏ । ଯେପରି କିଏ ଗର୍ଭରୁ ମରେ, କିଏ ଜନ୍ମ ହେଉଁ ହେଉଁ ମରେ, କିଏ ଶିଶୁ, କିଶୋର, ଯୁବକ, ପ୍ରୌଢ଼, ବୃଦ୍ଧ ଅବସ୍ଥାରେ ମରେ, କିଏ ରୋଗରେ ଚଳିପଡ଼େ । ଆଜିକାଲି ଦୁର୍ଘଟଣାଜନିତ ମୃତ୍ୟୁ ସମାଜରେ ବଡ଼ ବିକାଶିକା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ବସ୍ତ୍ର, ଟ୍ରେନ୍, ଉଡ଼ାଜାହାଜ, ଡଙ୍ଗା, କାର୍, ସ୍କୁଟର ପ୍ରଭୃତି ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଶହ ଶହ ଲୋକ ଅଚାନକ ମରିବା ସଙ୍ଗେ ଶହ ଶହ ଲୋକ ବିକଳାଙ୍ଗ ହୋଇ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗ କରନ୍ତି । ଯେ ମରିଗଲା ବା ଯେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗିଲା, ଦୁଃଖ ତାହାଠାରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହେନାହିଁ । ତାହାର ଆତ୍ମାୟ, ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ, ସର୍ବୋପରି ସମାଜ ଏ ଦୁଃଖରେ ଭାଗୀଦାର ହୁଅନ୍ତି । ତାଳକ, ମାଲିକ, ଯାନ୍ତ୍ରିକ, ତୁଟି ନିଖାରିବା କେବଳ ସାରହୁଏ ।

ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମେ ମୃତ୍ୟୁ ବା ତାହାର ପକ୍ଷି ବିଷୟରେ ଅଭିଯୋଗ କରୁନାହିଁ । ଯେ ଯେତେବେଳେ ମରିବ ଏବଂ ଯେପରି ମରିବ, ତାହା ବିଧିନିର୍ଦ୍ଦେଶ । ବିଧିର ବିଧାନ ବଦଳାଇବାର ଶକ୍ତି ଆମର ନାହିଁ । ଆମକୁ ତାହା ସହିବାକୁ ହେବ । ମନରେ ଭାବନା ଆସେ, ଆମେ ଯଦି ମୃତ୍ୟୁଦିବସ ପୂର୍ବରୁ ଜାଣିପାରନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ କେତେ ଭଲ ନହୁଅନ୍ତା । ଅନେକ ଦୁଃଖ, ଜଞ୍ଜାଳ, ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଦୁରେଇଦେଇ ପାରନ୍ତେ ।

ସଂସାରୀ ଲୋକମାନେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ କାମନା ବାସନାର ଅଧୀନ । ଗୋଟିଏ କାମନା ପୂରଣ ହେଲେ ନୂତନ କାମନାଟିଏ ଜନ୍ମନିଏ । ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାମନାର ଅନ୍ତ ହୁଏନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଜନ୍ମନା ଜନ୍ମନା ଯୋଜନା ମନଭିତରେ

ଅହରହ ଚାଲିଥାଏ । କିଏ ଭାବୁଛି ଘର ଦୋଚାଲା କରିବ, କିଏ ଭାବୁଛି ଜମିସବୁ ଭାଗଚାଷୀ କବଳରୁ ମୁକ୍ତ କରିବ, କିଏ ଭାବୁଛି ଗଢ଼ିତ ଟଙ୍କାରେ କିଛି ଗୋଟାଏ ଲାଭଦାୟକ ବ୍ୟବସାୟ କରିବ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହି ସମୟରେ ଯଦି ଅଚାନକ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ କେତେ ଅବଶେଷ ନହେବ । ସେ ତ ଦୁଃଖ ଅବଶେଷ ନେଇ ମରିବ, ତାହାର ଦାୟାଦ, ଆତ୍ମୀୟ, ସର୍ବୋପରି ସମାଜ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଦୁଃଖ କରିବ ନାହିଁ କି ?

ଏଣୁ ଆମେ ଭାବୁଛୁ, ଲୋକକୁ ପୂର୍ବରୁ ତାହାର ମୃତ୍ୟୁ ଦିବସ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଉ । ତାହାହେଲେ ସେ ତାହାର କାମନା ଯୋଜନାନୁଯାୟୀ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ଏବଂ ଆନନ୍ଦ ମନରେ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିବ । ଆତ୍ମୀୟ ମାନଙ୍କର ମାନସିକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ହୋଇ ସାରିଥିବ । କାହାରି ଦୁଃଖ ରହିବନାହିଁ । ଏଇଠି ପ୍ରଶ୍ନଉଠେ— ଲୋକକୁ ତାହାର ମୃତ୍ୟୁ ଦିବସ କିଏ ଜଣାଇବ ? ଅତୀତ ଯୁଗରେ ନାରଦ ମୁନି ସାବିତ୍ରୀଙ୍କୁ ସତ୍ୟବାନଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଦିବସ ଜଣାଇଥିଲେ । ସାବିତ୍ରୀ ସ୍ବାମୀ ସଙ୍ଗରେ ସେଦିନ ବଣକୁ ଯାଇଥିଲେ ଓ ଯମଠାରୁ ତାଙ୍କ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ଜୀବନ ଫେରାଇ ଆଣିଥିଲେ । ଯା' ନହୋଇଥିଲେ ସେ ଘରେ ବସି ବିଧବା ହୋଇଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଯଶସ୍ବିନୀ ହେବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ମିଳିନଥାନ୍ତା । ମୃତ୍ୟୁ ଦିବସ ପୂର୍ବରୁ ଜାଣିଲେ ଲୋକକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିପାରନ୍ତା । ଦୁଃଖ, ଜଂଜାଳ, ବିଶୃଙ୍ଖଳା, ହା ହୁତାଶ, ଅବଶେଷ ଦୂରେଇ ଦେବାରେ କିପରି ସହାୟକ ହୁଏ, ତାହା ଏହି ସାବିତ୍ରୀ ଉପାଖ୍ୟାନରୁ ସହଜରେ ଅନୁମାନ କରିହେବ ।

ଏ ଯୁଗରେ ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ସୌଭାଗ୍ୟର ମୂଳାଧାର ନାରଦ ମୁନି କାହାନ୍ତି ? ଆମର ଜ୍ୟୋତିଷମାନେ ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ ଶୁଣାନ୍ତି । ଜଣେ ଲୋକଙ୍କ ଭାଷାରେ ସେମାନେ ଦଶୋଟି କଥା କହିଲେ ସାତଟି ଘଟେନାହିଁ । ଅବଶିଷ୍ଟ ତିନୋଟିରୁ ଦୁଇଟି ଘଟିଲା କି ନଘଟିଲା ଜଣାପଡ଼େ ନାହିଁ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ କାକତାଳିକ ନ୍ୟାୟରେ ଲୋକ କହନ୍ତି ହଁ, ହେଉଥିବ, ଜ୍ୟୋତିଷ କହିଥିଲାନା କ'ଣ ପରା । ଏଣୁ ଏମାନେ ଏ ବିଷୟରେ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି । ପତାଶ ଶହେ ବର୍ଷତଳେ ଏମାନେ ଯାହାଥିଲେ, ଏବେବି ସେଇଆ ଅଛନ୍ତି । ତେବେ ଆମ ବୌଦ୍ଧାନିକମାନେ କ'ଣ ଏ ଦିଗରେ ଆମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ନାହିଁ ? ସେମାନେ ଏବେ ଯାହା କରିଛନ୍ତି, ପତାଶ ଶଏବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସେସବୁ କଳ୍ପନାର ବାହାର ଥିଲା । କଳ୍ପନା କରୁଥିଲେ ବି

ଅସମ୍ଭବ ମାକୁମ ହେଉଥିଲା । ଆଗେ ବୃକ୍ଷର କଲମି କରାଯାଉଥିଲା । ଏବେ ପ୍ରାଣୀ-ପଶୁଙ୍କର କଲମି କରାଗଲାଣି । ମଣିଷର କଲମି ମଧ୍ୟ ହେବ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ରହସ୍ୟ ଭେଦ କରିବାକୁ ସେମାନେ ଚେଷ୍ଟାଚକାଇଛନ୍ତି । ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ଉନ୍ମୋଚିତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । କାରଣ ଗୋଟିଏ ଶିଶୁର ଜନ୍ମ ବିବସ ଆମେ ଜାଣିପାରୁଛୁ । ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାପାଇଁ ନଅ, ଦଶମାସ ସମୟ ଆମକୁ ମିଳୁଛି । ପ୍ରସ୍ତୁତିପାଇଁ ସୁବିଧା ଆଗେ ଯେତିକି ମିଳୁଥିଲା, ଏବେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମିଳୁଛି । ଗର୍ଭସ୍ଥ ଶିଶୁଟି ପୁଅ କି ଝିଅ ଏବଂ ସେ କି ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି, ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନେ ଆମକୁ ଜଣାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଚେଣୁ ମୃତ୍ୟୁ ବିବସ ଯଥେଷ୍ଟ ପୂର୍ବରୁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ବାହାର କରିବାରେ ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେବେ । ଆମର ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ, ସେମାନେ ଏ ଦିଗରେ କିଛି ନକରିଥିଲେ, ଏବେ କରନ୍ତୁ । ଆମେ ତାଙ୍କର ସପକ୍ଷତା କାମନା କରୁଛୁ । ପୁରାତନ ଯୁଗର ନାରଦ ମୁନି ପାଖରେ ସେମାନେ ହାରି ନ ଯାନ୍ତୁ ।

(‘ରଥୀସାରଥୀ’ ଶାରଦୀୟ-୨୦୦୦ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତା)

ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ

ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ କଣ ଗୋଟିଏ ଅଭିଶାପ ? ଅଭିଶପ୍ତ ଲୋକ ବୁଢ଼ା ବା ଅତି ବୁଢ଼ା ହୋଇ ବଞ୍ଚେ ? ଲୋକ ଖୁସି ହେଲେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରେ ‘ବୁଢ଼ାଟିଏ ହୋଇଥା’, ‘ଶତାୟୁ ଭବ’, ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅ’ । ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରେ ଯଦି ଏତେ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଅଛି, ତେବେ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦିଆଯାଏ କିପରି ? ବୁଢ଼ା ହୋଇ ବଞ୍ଚି ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଭୋଗୁ ଏପରି କାମନା ମନରେ ରଖି ବୁଢ଼ା ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦିଆଯାଏ କି ? ତାହାହେଲେ ଆଶୀର୍ବାଦଦାତାଙ୍କର ଏଇଟାକୁ ଗୋଟାଏ ଛଳନା ବୋଲି କୁହାଯିବ । ଛଳନାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ବରଂ ଯେତେପ୍ରକାର ଆଶୀର୍ବାଦର ପ୍ରଚଳନ ଆମ ସମାଜରେ ଅଛି— ଯେପରି ବିଦ୍ଵାନ ହୁଅ, ଯଶସ୍ଵୀ ହୁଅ, ଧନ-ଜନ-ଗୋପ-ଇନ୍ଦ୍ରୀୟ ପାତ୍ର ହେଉ ଇତ୍ୟାଦି ଚତୁର୍ଥ୍ୟରେ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅ ଆଶୀର୍ବାଦଟି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୁଏ । କାରଣ ଦୀର୍ଘଜୀବନ ସମସ୍ତେ ଚାହାନ୍ତି । ସଂସାରକୁ ଆସି କେହି ଶୀଘ୍ର ଚାଲିଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରେ ଶାରୀରିକ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ କିଛି ଥିଲେ ହେଁ ଅସମ୍ଭାବନ ହତାଦର, ଲାଜନା, ନିର୍ଯାତନା ନ ଥିଲା । ଯୌଥ ପରିବାର ଭିତରେ ବୃଦ୍ଧ ବା ବୃଦ୍ଧା ଲୋକଟି ସମ୍ମାନର ସହ ବଞ୍ଚୁଥିଲା । ସେବା ଯତ୍ନରେ ତୁଟି ହେଉନଥିଲା, ଏପରି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ପରିବାର ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କର ଆସନ ସମ୍ମାନାସନ ଥିଲା । ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣୁଥିଲେ, ମାନ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କର କର୍ମଶକ୍ତି, ରୋଜଗାର କ୍ଷମତା ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଅଭିଜ୍ଞତା, ବହୁଦର୍ଶିତାକୁ ମୂଲ୍ୟ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମରେ ତାଙ୍କର ପରାମର୍ଶ, ମତାମତ ଲୋଡ଼ାଯାଉଥିଲା । ଅନେକତ୍ର ସମାଜରେ ତାଙ୍କର ମତାମତକୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ମୂଲ୍ୟ ଅଛି, ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅଛି, ସେମାନେ ଅଲୋଡ଼ା, ଅଦରକାରୀ ନୁହନ୍ତି, ଏ ଭାବଟି ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ଜାଗ୍ରତ ରହୁଥିଲା । ପରିବାର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଜୀବନ୍ତ ଦେବଦେବୀ ପରି ରହୁଥିଲେ । ଏ ପରିବେଶରେ ସେମାନଙ୍କର ମାନସିକ ସ୍ଥିତି, ଏତେ ଉଲ୍ଲାସପୂର୍ଣ୍ଣ ରହୁଥିଲା ଯେ ଶାରୀରିକ କଷ୍ଟ ବା ସେବାର ସାମୟିକ ଅନିଚ୍ଛାକୃତ ତୃଟିକୁ ସେମାନେ ଭ୍ରାନ୍ତେଷ ପ କରୁନଥିଲେ । ପରିବାରର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରି ଆନନ୍ଦରେ ସମୟ କାଟୁଥିଲେ । ଯେ ଯେତେ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ବଞ୍ଚୁଥିଲା, ସେ ସେତେ ଅଧିକ ସମ୍ମାନିତ ହେଉଥିଲା । ଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୀର୍ଘଜୀବନ ଆଶୀର୍ବାଦ ରୂପେ ଗୃହୀତ ହେଉଥିଲା । ପରିସ୍ଥିତି ଏ ପ୍ରକାର ଥିବାର ମୂଳ କାରଣ ହେଉଛି, ସେତେବେଳେ

ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ସୀମିତ ଥିଲା । ଲୋକ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ବା ବୁଢ଼ା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବା ବୁଢ଼ା ହେବାମାତ୍ରେ ମରିଯାଉଥିଲେ । ପରିବାରକୁ ଦୀର୍ଘକାଳ ଧରି ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ଭାର ବହନ କରିବାକୁ ପଡୁନଥିଲା । କାଁ ଭାଁ ଲୋକ ବୃଦ୍ଧ ବା ଅତିବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ବଞ୍ଚୁଥିଲେ । ଅନେକ ପରିବାର ବି ବୃଦ୍ଧଶୂନ୍ୟ ରହୁଥିଲେ । ଏବେ ସେମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ି ଆମ ଦେଶରେ ସାତ କୋଟି ହେଲାଣି ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି ଏବଂ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ପରିବାରରେ ସେମାନଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ଉପଲବ୍ଧ । ୬୦ ବର୍ଷ ପରେ ବହୁଦିନ ସେମାନେ ଜୀବିତ ରହୁଛନ୍ତି । ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ସେମାନଙ୍କୁ ଚଳାଇବା, ସେବା ଚିକିତ୍ସାଦି କରିବା ପରିବାର ପକ୍ଷରେ କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡୁଛି । ଏ କର୍ମପ୍ରତି ସେମାନେ ବିମୁଖ ହେଉଛନ୍ତି । ଆଗ୍ରହ ରହୁନାହିଁ । ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଦେଇଛି । ସେମାନେ ଏବେ ନିର୍ଯ୍ୟାତାତ, ଅସମ୍ମାନିତ, ଅନାଦୃତ । ଅନେକ ମଧ୍ୟ ଘରୁ ବିତାଡ଼ିତ ।

ପରିବାରର ଏ ବିମୁଖତାର ପ୍ରଧାନ କାରଣ ହେଉଛି ଯୌଥପରିବାର ଭାଙ୍ଗିଯିବା । ଏବେ ପରିବାର କହିଲେ ସ୍ବାମୀ, ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଗୋଟିଏ ବା ଦୁଇଟି ପିଲା । ଉଭୟ ସ୍ବାମୀ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ କର୍ମଜୀବୀ । ସେମାନେ ଘର ଓ ପିଲା ଆଇଆ ବା ଚାକର ଜିନିଷ ଦେଇ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଚଳୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ସଂପର୍କୀୟ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀମାନଙ୍କୁ ଘରେ ରଖି ଚଳାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ଭାବି ଆଡ଼େଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷା, ସତ୍ୟତା, ଶିକ୍ଷାୟନ, ସହରୀକରଣ, ବଜାରପ୍ରଧାନ, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ-ରୀତି-ନୀତିର ଅନୁକରଣ ଇତ୍ୟାଦି ସେମାନଙ୍କର ଭାବଧାରା, ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବଦଳାଇ ଦେଉଛି । ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଯୌଥ ପରିବାର ଭାଙ୍ଗି ସହରରେ ଆତ୍ମକେନ୍ଦ୍ରିକ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଛନ୍ତି । ସ୍ନେହ, ପ୍ରୀତି, ଆତ୍ମୀୟତା ସେବା ମନୋଭାବ ପ୍ରଭୃତି ମାନବିକ ଗୁଣ ସେମାନଙ୍କ ମନରୁ ଲୋପ ହୋଇଯାଉଛି । ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ବାର୍ଥ, ଅନୁଦାରତା ସେମାନଙ୍କ ମନକୁ ଆବୋରି ରହୁଛି । ନିର୍ଭରଶୀଳ ଆତ୍ମୀୟ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ସେବାଯତ୍ନ କଷ୍ଟକର ହେଲେ ମଧ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଚାରରେ ତାହା ତୁଲାଇବାକୁ ହେବ ଏ ବିଚାରବୋଧ ସେମାନଙ୍କର ରହୁନାହିଁ । ତାଙ୍କରି ଅବହେଳାରୁ ଜାତ ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ଦୟନୀୟତା, କଷ୍ଟ ଆଖିରେ ଦେଖିଲେ ମଧ୍ୟ ମନରେ ସମ୍ବେଦନ ସୃଷ୍ଟି ହେଉନାହିଁ । ପରିବାରର ଅବହେଳାରୁ ବୃଦ୍ଧ ବୃଦ୍ଧାଙ୍କ ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥା ନିଷ୍ପୟରେ ସମାଜ କ’ଣ ସଚେତନ ? ଏହାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ଫଳସ୍ବରୂପ ‘ଏଇ କେଆର’ ‘ଓଲ୍ଡ ଏଇ ହୋମ୍’ ପ୍ରଭୃତି ଅନୁଷ୍ଠାନମାନ ଗଢ଼ି ଉଠୁଛି । ପରିବାରରୁ ବିତାଡ଼ିତ ବୃଦ୍ଧ

ବୃଦ୍ଧମାନେ ସେ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଉଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ସେମାନେ ସେବା' ଯତ୍ନ ପାଉଛନ୍ତି; ମାତ୍ର ଯାହା ଜଣାଯାଏ, ପରିବାରକୁ କୁଲି ନ ପାରି ସେମାନେ ଆତ୍ମଗ୍ଳାନି ଭିତରେ ଦିନ କାଟୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ପରିବାର ସେମାନେ ଗଢ଼ିଥିଲେ ପାଳନ ପୋଷଣ କରିଥିଲେ ସେହି ପରିବାରରୁ ବିଚାଡ଼ିତ ହେବାଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଭାବଗତ ଆଘାତ ସେମାନେ ପାଉଛନ୍ତି ବାହାର ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଯେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ ସେବା ଯତ୍ନ ଯୋଗାଗଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଆଘାତକୁ ପ୍ରଶମିତ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ବିନା ଅପରାଧରେ ନୈରାଶ୍ୟ, ଆତ୍ମଗ୍ଳାନି ଭିତରେ ହାୟ ହାୟ କହି ବଞ୍ଚିବା ହିଁ ସାର । ଏହା କ'ଣ ମାନବିକତା ?

‘ଓଇଡ଼ ଏଜେ ହୋମ୍’ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ବୃଦ୍ଧମାନଙ୍କର ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଛି । ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜାଣିରେ କରାଯାଉଛି । ସେ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ତାଙ୍କ ସଂସ୍କୃତି, ପାରିବାରିକ ରୀତିନୀତିକୁ ନେଇ ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଫଳପ୍ରସ୍ତୁତ ଭାବେ ଚଳିଆସୁଛି । ଆମେ ଶୁଣିବାକୁ ପାଉଯେ ସେ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ପୁଅ ଝିଅକୁ ୧୬/୧୭ ବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଗଲେ ବାପା ମାଆ ତାଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କଠାରୁ ନିଜ ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ଆମ ଦେଶର ଅବସ୍ଥା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ । ଆମର ପରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାୟୀ, ଦୃଢ଼ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଏହାର ବନ୍ଧନ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ । ପୁରୁଷ ପୁରୁଷ ଧରି ଲୋକ ଆବେଗର ସହିତ ଏ ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧିହୁଏ । ଏବେ ଏ ଭାବଧାରାରେ ଅବସ୍ଥା ଦେଖାଦେଇଛି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଅନୁକରଣରୁ ଏ ଅବସ୍ଥା ଘଟୁଛି । ସଭ୍ୟତା ସିନା ଅନୁକରଣ କରି ବଦଳାଯାଇପାରେ । ମାତ୍ର ସଂସ୍କୃତି କ’ଣ ବଦଳାଯାଏ । ଆମେ ଆମ ପରଂପରାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଇ ଅନୁକୃତ ଧାରାରେ ଚଳି ବିକୃତ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛୁ । ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ସେବା ଯତ୍ନରୁ ପରିବାରକୁ ମୁକ୍ତ କରିଦେଲେ ଅବସ୍ଥା ଅଧିକ ଜଟିଳ ହେବ ସିନା, ସମାହିତ ହେବନାହିଁ ।

ପାରିବାରିକ ଆର୍ଥିମୁଖ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥାକୁ ରୋକି ଆମ ପରଂପରାଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାବିତ କରିବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉନାହିଁ । ପରିବାର ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ସେବା ଯତ୍ନରେ ଅବହେଳା କଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରାନଯାଇ ବୃଦ୍ଧଙ୍କୁ ପରିବାରରୁ ଚାଲିଯାଇ ଓଲଟ ଏଜ୍ ହୋମରେ ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ କୁହାଯାଉଛି । ଏତଦ୍ୱାରା ପରିବାର ପରୋକ୍ଷରେ ପ୍ରେରଣା ପାଉଛି ବୋଲି କହିଲେ ଭୁଲ ହେବ କି ? ହରିୟାନା ସରକାର ବାପାମାଆଙ୍କ ସେବା ଯତ୍ନ କରିବା ପୁଅମାନଙ୍କ ପ୍ରତି

ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରି ଗୋଟିଏ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିଛନ୍ତି । ଏହିପରି ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ସଂଗେ ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ନୈତିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟରେ ସଚେତନ କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାମୂଳକ ଲେଖା ଆଲୋଚନା ଇତ୍ୟାଦି ହେବା ଦରକାର । ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ନ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇପାରେ । ଏବେ ସରକାର ପ୍ରାୟ ସବୁ ବୃଦ୍ଧଙ୍କୁ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭତ୍ତା ଦେଉଛନ୍ତି । ତାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇପାରେ । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ କେହି ଅବହେଳା କଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ନିନ୍ଦା, ବାସନ୍ଦ କରିବା ଦରକାର । ‘ଦେଇଥିଲେ ପାଇ’, ‘ପାଇଥିଲେ ଦେଇ’ ଆମ ସମାଜର ପ୍ରଚଳିତ ଏ ପ୍ରବାଦର ଉପାଦେୟତା ଲୋକମାନଙ୍କ ମନରେ ଜାଗ୍ରତ କରିବା ଦରକାର ।

ପରିବାର ଭିତରେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧ ସେବା ଯତ୍ନର ଭାରସା ଯଦି ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ପ୍ରତି ନ ରହେ ତାହାହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ପ୍ରତି ମାୟା ବୁଟିଯିବ ଏବଂ ବୃଦ୍ଧ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମରିଯିବାକୁ ସେମାନେ ଇଚ୍ଛା କରିବେ । ଜାତସ୍ୟା ହିଁ ଧୁବୋ ମୃତ୍ୟୁ... । ଦିନେ ହେଲେ ତ ମରିବେ । ଦୁଃଖ ଯାତନା ଆସିଲା ପୂର୍ବରୁ ମରିଗଲେ ଭଲ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା ଜନ୍ମିବ । ଅନେକ ହୁଏତ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବେ । ପୁଣି ଯେଉଁମାନେ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ନିୟନ୍ତ୍ରା, ସେମାନେ ସେ ଅବସ୍ଥାକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ମୃତ୍ୟୁକାମନା କରିବେ । ଏ ପ୍ରକାରେ ବୁଢ଼ା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମରିଯିବାକୁ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଗୋଟାଏ ଭାବଧାରା ଲୋକମାନଙ୍କ ମନରେ ଖେଳିବ । ଏହା କେବେହେଲେ ସମାଜ ପାଇଁ ହିତକର ନୁହେଁ । ଓଲଟଏକ୍ ହୋମ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ଉପଯୁକ୍ତ ପଦ୍ଧା ନୁହେଁ । ଯାହାହେଲେ ବି ପରିବାରକୁ ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରିବା ଦରକାର । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ପରିବାର ନାହିଁ ସେମାନେ ସେଠାକୁ ଯିବେ ।

(ତାମ୍ର-୧୧-୯୭ ରିଖ ‘ରବିବାର’ ସମାଜରେ ପ୍ରକାଶିତ)

କାହାକୁ ମେଞ୍ଚାଏ, କାହାକୁ କେଞ୍ଚାଏ

ଘରେ ଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ବା ପଟୋ ରଖି ପୂଜାକରିବା ଆମ ସଂସ୍କୃତିର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ । ଅଘର ଦୁଆରା ଏହା ପାଳନ କରନ୍ତି । ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ ଭିତରେ ପୁଲର ସ୍ଥାନ ହେଉଛି ପ୍ରଥମ । ପୁଲ ନଥାଇ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଥିଲେ ବି ପୂଜା ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗନ୍ଧ, ଦୀପ, ଧୂପ ନୈବେଦ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ଘରେ ରଖାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରତିଦିନ ପୂଜାରେ ଲାଗେ । କିନ୍ତୁ ପୁଲ ତ ସଂଗ୍ରହ କରି ଘରେ ରଖାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପ୍ରତିଦିନର ପୂଜା ପାଇଁ ପ୍ରତିଦିନ ପୁଲ ସକାଳୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ପଡ଼େ କିନ୍ତୁ ପୁଲ କାହିଁ ? ପ୍ରତିଘରେ ସିନା ପୂଜାହେଉଛି କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଘରେ ପୁଲ ନାହିଁ । ଯାହାର ନିଜବାଡ଼ିରେ ପୁଲ ନାହିଁ ସେମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳୁ ପଡ଼ୋଶୀକ ବାଡ଼ିରୁ ବା ସର୍ବସାଧାରଣ ଜାଗାରୁ ବୁଲି ବୁଲି ପୁଲ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି । କଟକ ସହରରେ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ସବୁଦିନେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ପୂଜକ ବା ତାଙ୍କର ଲୋକ କାଷ୍ଠମେଞ୍ଚ ରୋଡ଼ରେ ବ୍ୟାଗଟିଏ ଓ ଛୋଟ ଆକୁଡ଼ାଟିଏ ଧରି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ରାସ୍ତାର ଦୁଇପାଖରେ ଥିବା ଘରମାନଙ୍କର ପୁଲଗଛର ଡାଳଟିଏ ପାଟେରୀ ତେଇଁ ବାହାରକୁ ନଇଁ ଆସିଥିଲେ, ସେଥିରେ ଥିବା ପୁଲକୁ ସେମାନେ ଆକୁଡ଼ା ସାହାଯ୍ୟରେ ଟୋକି ନିଅନ୍ତି । ସକାଳୁ ଅଗାଧୁଆ ପୁଲ ଡୋଳିବାର ବିଧି ଅଛି । ଅସ୍ଥାନେ ପୁଷ୍ପ ଚୟନ । ପୂଜା ପାଇଁ ତରାଟ ପୁଲ ପରି ପୁଲ କୋଡ଼ିଏ ପତିଶଟି ହେଲେ ଚଳିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସେତକ ବି ଦୁଷ୍ଟାପ୍ୟ । ସମସ୍ତଙ୍କର ବାଡ଼ି ବଗିଚା ନଥାଏ । ଥିଲେ ବି ଯଦ୍ରେ ପୁଲ ଗଛଟିଏ ଉତ୍ତାରି ନଥାନ୍ତି । ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଲିବୁଲି ଯା ବାଡ଼ିରୁ ତା ବାଡ଼ିରୁ ପୁଲ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ପୂଜା ପାଇଁ ପୁଲ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ଗୋଟିଏ ଡିକ୍ଟ ତଥା ମଧୁର ଅନୁଭୂତି ମୋର ଅଛି । ଦିନେ ସକାଳେ ପୂଜାପାଇଁ କିଛି ପୁଲ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ଭରସା ହରାଇବା ଅବସ୍ଥା ଆସିଗଲା । ପୁଲ ଅଭାବରେ ସେଦିନ ପୂଜା ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । ମୁଁ ରହୁଥିବା ଘର ନିକଟରେ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଘର ସାମ୍ନାରେ ଫାଟକକୁ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ତରାଟଗଛ ପୁଲ ବିମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ମୁଁ ଜାଣେ । ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ପାଖାପାଖି ସରକାରୀ କ୍ବାଟରରେ ରହୁଥିଲୁ । ଅତସର ପରେ ମୁଁ ବାର ଜାଗା ବୁଲୁଛି । ସେ କିନ୍ତୁ ସେଠି ଘରଟିଏ କରି ରହୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ନିକଟରେ ରହିବା ଭିତରେ ତାଙ୍କ ସହ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ହୋଇନାହିଁ । ଏବେ ପୁଲ ଟିକେ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଡାକି ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ମନ ହେଲାନାହିଁ । ଭାବିଲି ଚିହ୍ନାଲୋକ ତ, ଫାଟକ ଖୋଲି ପୁଲ

ଟିକେ ଚୋକିଆଣିବି । ଯଦି ତା ଭିତରେ ଦେଖା ହୋଇଗଲା କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବନାହିଁ । ଫୁଲ ଚୋରି କରୁଛି ବୋଲି କ’ଣ ସେ ଭାବିବେ । ପାଟକ ଖୋଲି ଭିତରକୁ ଯାଇଁ ଫୁଲ ଚୋକୁଛି, ଉଦ୍ରଲୋକ କବାଟ ଖୋଲି ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ମତେ ଦେଖି ସେ ଏତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ଯେ ୨ ମିନିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସ୍ତମ୍ଭାବୃତ ହୋଇ ମତେ ଅନାଇଁ ରହିଲେ । ମୁଁ କଥା ଆରମ୍ଭ କରି ପଚାରିଲି, “ନନ୍ଦବାରୁ, ଭଲ ଅଛନ୍ତି ? ଏଇ ଟି’କେ ଫୁଲ ନେଉଛି ।” ସବୁତକ ଫୁଲ ନେଲେ ବି ସେ ଆପଣି କରିବେ ନାହିଁ । ସାମାନ୍ୟ ଟି’କେ ଫୁଲ ପାଇଁ କ’ଣ ଅନୁମତି ଦିଅନ୍ତେ । ସେ ଫୁଲ ବିଷୟରେ କିଛି ନ କହି ମତେ ନମସ୍କାର କରି ପଚାରିଲେ, ଆପଣ ଏଠି କେମିତି ? ମୁଁ କହିଲି, “ମୁଁ ଏଇ ନିକଟରେ ରହୁଛି ।” କଥା ସମାପ୍ତ ହେଲା । ମୁଁ ନିଜକୁ ନିଜେ ସାବୁନା ଦେଲି, ମୁଁ ଫୁଲ ଚୋରି କରୁଛି ବୋଲି ସେ ଭାବି ନଥିବେ ।

କଟକରେ ଫୁଲ ଚୋରି ବହୁତ ହୁଏ । ବିଶେଷତଃ ଗଣେଷ ପୂଜା, ସରସ୍ବତୀ ପୂଜାର ପୂର୍ବ ରାତିରେ ପିଲାମାନେ ବଗିଚାରେ ପଶି ଫୁଲ ନେଇଯାଆନ୍ତି । ଘର ମାଲିକ ସକାଳୁ ଦେଖି ମୁଣ୍ଡ କୋଡ଼ି ହୋଇ ରହନ୍ତି । କିଏ ନେଇଛି, କିଏ ଦେଖୁଛି, କାହାକୁ କହିବେ ? ଅତୀତ ଦିନର ସ୍ମୃତି ଜାଗରଣ କରି ଏବେ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ମୋ ନଜରକୁ ଆସିଲା । ଲୋକଟି ଗୋଟିଏ ଫୁଲ ଭର୍ତ୍ତି ବ୍ୟାଗ ଧରି ଜଣକ ଘରକୁ ଯାଉଥିଲା । ଲୋକଟି ମୋର ପରିଚିତ । ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରିଲି, ତମ ବାବୁଙ୍କର କ’ଣ ଠାକୁର ପୂଜାପାଇଁ ଏତେ ଫୁଲ ଦରକାର ହେଉଛି ? ସେ କହିଲା, “ଫୁଲ ତ ମିଳୁଛି । ପୁଣି ସକାଳୁ ଫୁଲ ଚୋଳି ନେବା ମୋର କାମ । ଯେତେ ମିଳିଲା ସେତେ ନେଇଯାଉଛି ।” ମୋର ପୂଜା ପାଇଁ ଫୁଲ ଟିକେ ନ ମିଳିଥିବାରୁ ଅତୀତ ଦିନର ଅନୁଭୂତି ଆଉ ଆଜି ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କର ପୂଜାପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଫୁଲ (ଆବଶ୍ୟକତାଠାରୁ ବହୁତ ଅଧିକ) ମିଳିବାର ଏଇ ଘଟଣା ମୋ ମନରେ ଭାବାନ୍ତର ସୃଷ୍ଟି କଲା । ମୁଁ ଭାବିଲି, ଭଗବାନ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରି ତାଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ଖଞ୍ଜି ଦେଇଛନ୍ତି । କୌଣସି ଜିନିଷର ଅଭାବ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ସେଥିରୁ କାହାକୁ ମେଣ୍ଟାଏ କାହାକୁ କେଣ୍ଟାଏ ମିଳୁଛି ।— ଏଇଟା ହିଁ ସମସ୍ୟା । ସୁଖ ସମ୍ଭୋଗର ଦ୍ରବ୍ୟଛାଡ଼, ଠାକୁରଙ୍କ ପୂଜାପାଇଁ ଫୁଲ ଟି’କେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବରେ ପ୍ରାପ୍ୟ ହେଉନାହିଁ । କିଏ କୋଡ଼ିଏ ପତିଶଟି ଫୁଲରେ ପୂଜା ସମାପ୍ତ କରୁଛି ତ କିଏ ବ୍ୟାଗ୍ ଭର୍ତ୍ତି ଫୁଲ ପୂଜାରେ ଲଗାଉଛି । ଠାକୁରଙ୍କ ସର୍ବାଙ୍ଗ ମଣ୍ଡନ କରି ଯେଉଁ ଭକ୍ତ ପୂଜା କରୁଛି ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଠାକୁରଙ୍କ ଅନୁକମ୍ପାର ବଡ଼ ଅଂଶୀଦାର । ଠାକୁର ତା ଘରେ

ଭାଗ୍ୟବାନ ହେଉଥିବା ବେଳେ ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟି ଫୁଲରେ ପୂଜା କରୁଥିବା ଲୋକର ଘରେ ଠାକୁର ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଭାଗ୍ୟହୀନ ଏବଂ ଭକ୍ତି ଠାକୁରଙ୍କର ଅନୁକମ୍ପାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶୀଦାର । ଠାକୁରଟ ଆମ ଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁରେ ଅସମ ବଞ୍ଚନ କରି କାହାକୁ ଦୁଃଖ ଜଂଜାଳରେ ଘାଣ୍ଟୁଛନ୍ତି ତ କାହାକୁ ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧିରେ ଭସାଉଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ ତାଙ୍କ ନିଜର ପୂଜା ହେବ (ଫୁଲ) ତାହାର ପ୍ରାପ୍ତିରେ ମଧ୍ୟ ପାତର ଅନ୍ତର କରୁଛନ୍ତି । କାହାକୁ ଡାଲା ଡାଲା ଫୁଲ ମିଳୁଥିଲା ବେଳେ କାହାକୁ ଦଶପନ୍ଦରଟା ମିଳିବା କଷ୍ଟକର ହେଉଛି । ଫଳରେ ଠାକୁରଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ବି ଚାରତମ୍ୟ ଘଟୁଛି । ସବୁ ଭକ୍ତ ଘରେ ସେ ସମାନ ଭାବରେ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ହେଉନାହାନ୍ତି । ଆମ ଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁରେ ଅସମ ବଞ୍ଚନ ଯୋଗୁଁ ସୁଖି ହୋଇଥିବା ବିଷମତା ସାଙ୍ଗକୁ ଫୁଲ ପ୍ରାପ୍ତିରେ ଅସମତା ଯୋଗୁଁ ଅନୁକମ୍ପା ବଞ୍ଚନରେ ଚାରତମ୍ୟ ଅବସ୍ଥାକୁ ଅଧିକ ଜଟିଳ କରିବ ।

ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଆମକୁ ସମଦର୍ଶୀ ହେବାକୁ କୁହାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଠାକୁର ନିଜେ ସମଦର୍ଶୀ ହେଉନାହାନ୍ତି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା— ହେ ପ୍ରଭୁ ଆମ ଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁର ବଞ୍ଚନରେ ପାତର ଅନ୍ତର କରୁଛ ପଛେ କର, ମାତ୍ର ନିଜ ପୂଜାରେ ଲାଗୁଥିବା ଫୁଲ ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ତାହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କର । ଫୁଲ ପ୍ରାପ୍ତିରେ ଅସମତା ସୁଖି କରି ରହିଥିବା ବିଷମତାକୁ ଅଧିକ ବିଷମ କରନା ।

ଅହମିକା

ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ କୁବରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲି, ସନାତନ ବୁଝାପୁ ବସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷେ ହେଲା ଦେଖା ହୋଇନଥିଲା । ମୁଁ ଉତ୍ସୁକ ହୋଇ ତାଙ୍କପାଖରେ ବସିପଡ଼ି କହିଲି, “ଆପଣଙ୍କର ଦେଖାନାହିଁ । କୁବ ତ ଆସୁନାହାନ୍ତି ଆଦୌ” । ସନାତନ କହିଲେ, “ମୁଁ ମଝିରେ ମଝିରେ କୁବ ଆସୁଛି । ବୋଧେ ଏପରି ହେଉଛି, ଆପଣ ଆସିଲାଦିନ ମୁଁ ଆସୁନାହିଁ ଏବଂ ମୁଁ ଆସିଲାଦିନ ଆପଣ ଆସୁନାହାନ୍ତି । ଆଜି ପରିସ୍ଥିତି ଭିନ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି । ଉଭୟ ଆସିଛନ୍ତି । ଯୋଗ ଏମିତି । ମୁଁ ଆସିଲାବେଳେ ଆପଣଙ୍କ କଥା ଭାବି ଭାବି ଆସୁଥିଲି ।” ମୁଁ କହିଲି, “ଦିନଟି ଉଭୟଙ୍କପାଇଁ ଶୁଭ । ବର୍ଷେ ହେଲା ଦେଖାସାକ୍ଷାତ ଭାବ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ହୋଇନାହିଁ । ଯା ଭିତରେ କେତେ କ’ଣ ଘଟିଯାଇଥିବ । ହେଲେ ମୋର କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ କଥାଟିକେ କୁହନ୍ତୁ ।” ସନାତନ କହିଲେ “ହଁ, ମୋର ଗୋଟିଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି । ଆମ ଘରେ ଏବେ ଗୋଟିଏ ବୃତ୍ତନ ସତ୍ୟ ଆଚରଣ ହେଉଛି ।” ମୁଁ କହିଲି, “କଅଣ ପିଲାପିଲି ହେଲାକି ?” ସନାତନ ଠୋ ଠୋ ହସି ହସି କହିଲେ, “ଆରେ ନାହିଁମ । ଏ ବୟସରେ ପୁଣି ଛୁଆପିଲା । ମୁଁ ଜଣେ ବୃଦ୍ଧ ଲୋକଙ୍କୁ ଘରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇଛି ।” ମୁଁ କହିଲି, “ଜଣେ ବୃଦ୍ଧ ଲୋକ ଘରେ ରହିବାର ବୋଧେ ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା । ଆମର, ଗୋଟିଏ କଥା ଅଛି— ଯାହା ଘରେ ନାହିଁ ବୁଢ଼ା, ତା’ ଘର ଉଡ଼ା । ଆପଣ ବୋଧେ ଏ ପ୍ରବାଦ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଗଲେ” । ସନାତନ କହିଲେ, “ଆରେ ନାହିଁମ । ସେ ପ୍ରବାଦ ପ୍ରବାଦର ମୂଲ୍ୟ ମୋ ପାଖରେ ନଥାଏ । ସେ ବୃଦ୍ଧ ଲୋକ ମୋର ଜଣେ ନିକଟ ଆତ୍ମୀୟ । ସେ ଗାଁରେ ତାଙ୍କ ନିଜସ୍ଵ ଚଳଣିରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ମୋ ପାଖରେ ରହିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ମୋର ଷ୍ଟେଟସ୍, ଘରର ଚଳଣି, ଲୋକବାକ ଥିବା କଥା ସେ ଜାଣନ୍ତି । ମୁଁ କ’ଣ କହି ତାଙ୍କୁ ବାରଣ କରିଥାନ୍ତି । ଖର୍ଚ୍ଚ କଥା କହିଥିଲେ ହୁଏତ ସେ କହିଥାନ୍ତେ, ତୁମେ ଯଦି ଅକ୍ଷମ, ମୁଁ ଖର୍ଚ୍ଚଟା ଦେଇଦେବି । ଏହାଦ୍ଵାରା ମୋର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହାନି ହୋଇଥାନ୍ତା । ତେଣୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କିଛି ନ କହି ତାଙ୍କ ରହିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେଲି ।” ମୁଁ କହିଲି, “ଭଲ ହେଲା । ଆପଣ ଘରେ ଜଣେ ମୂରବୀ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକ ପାଇଲେ ।” ସନାତନ କହିଲେ, “ସେ ପ୍ରକାର ନିରର୍ଥକ ମୂରବୀ-ପଣିଆକୁ ମୁଁ ଘୃଣା କରେ । ସେ ଖାଇପିଇ ଭଲରେ ରହିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ତାହାର ବୟୋବସ୍ତ କରାଯାଇଛି । ସେ ସେଥିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନରହି ଆମ ଘର ଚଳଣିର ସମସ୍ତ ବିଭାଗରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର

କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଭାବୁଛି, ଏପରି ତାଲିଲେ ସମୟ ଆସିବ ଯେତେବେଳେ ଘରର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆମ ହାତକୁ ଚାଲିଯିବ । ସେ ରାତିମତ ଗୋଟିଏ ଶକ୍ତିରୂପେ ଭରା ହେଲେଣି ।” ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ଏ ସବୁ କିପରି ସମ୍ଭବ ହେଉଛି ।” ସନାତନ କହିଲେ, “ଏଇ ଦେଖନ୍ତୁ, ଦିନେ ଅଫିସରୁ ଫେରି ଦେଖିଲି, ଘରେ ଛୁଆପିଲାମାନେ କେହି ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କର କହିଲା, ସେମାନେ ବୁଢ଼ାବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବୁଲିଯାଇଛନ୍ତି । ଏହାଶୁଣି ମୁଁ ଭାବିଲି, ପିଲାମାନଙ୍କର ଯା ଭିତରେ ମୋ ଅଜ୍ଞାଣରେ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ସହ ବେଶ୍ ସମ୍ପର୍କ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଯାଇଛି । ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ସହ ମିଳାମିଶା, କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିବ । ଆଜି ସେମାନେ ବୃଦ୍ଧଙ୍କୁ ବା ବୃଦ୍ଧ ସେମାନଙ୍କୁ ତାଳିନେଇ ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ମୋତେ ବୁଝିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ ଯେ ବୃଦ୍ଧ ପିଲାମାନଙ୍କ ଉପରେ ବେଶ୍ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ଏତା ମୋତେ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଜଣେ ସ୍ୱଚ୍ଛକ୍ଷିତ ଗ୍ରାମୀଣ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ସହ ମିଳାମିଶାରୁ ପିଲାଏ କ’ଣ ପାଇବେ ।

ପୁଣି କିଛିଦିନ ଅନ୍ତେ ଦିନେ ଦେଖିଲି ଖାଇବାପାଇଁ ମୋତେ ଯେଉଁ ଚରକାରୀ ଇତ୍ୟାଦି ପରିବେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା, ସେ ସବୁ କେହି ମୋର ରୁଚି ଅନୁରୂପ ନଥିଲା । ଏ ପ୍ରକାର ରନ୍ଧାବଡ଼ା ବି ଆମ ଘରେ କେବେ ହୁଏ ନାହିଁ । ବିରକ୍ତ ହୋଇ ରାନ୍ଧୁଣୀଆକୁ ପଚାରିଲି— ଏ ଗୁଡ଼ା ଏପରି କ’ଣ କରିଛି ? ରାନ୍ଧୁଣୀଆ କହିଲା, “ବୁଢ଼ାବାବୁ ଯେପରି ବତାଇଲେ ସେପରି କରିଛି ।” ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ପ୍ରଭାବ ପ୍ରବେଶ କଲାଣି । ରାନ୍ଧୁଣୀଆକୁ କିଛି କହିଲେ ଘଟଣା ଭିନ୍ନ ମୋଡ଼ ନେବ ଭାବି ମୁଁ ସେଦିନ ନୀରବ ରହିଥିଲି ।

ଯା ଭିତରେ ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି, ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଛୁଆପିଲାଙ୍କ ମେଳରେ ବସି ଗପସପ କରୁଥିବି ବୃଦ୍ଧ ଅନାହୂତ ଭାବରେ ଆସି ବସିଯାନ୍ତି, କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତି ଏବଂ ମତାମତ ମଧ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି । ଏ ଘଟଣା ଗୁଡ଼ିକ ମୋ ମନରେ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ।” ମୁଁ କହିଲି, “ଏ ସବୁ ଆପଣ ଯାହା କହିଲେ, ମୁଁ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ସେତେ ଗୁରୁତର ବୋଲି ଭାବୁନାହିଁ । ପିଲାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମିଳାମିଶା କରିବା, ରାନ୍ଧୁଣୀଆକୁ କହି କ’ଣ ଗୋଟିଏ ରନ୍ଧେଇଦେବା, ଏବଂ ଆପଣଙ୍କ ପାରିବାରିକ ସମ୍ବେଳନରେ ଯୋଗ ଦେବାରେ ଆପଣଙ୍କର କିଛି ଅସୁବିଧା ବା କ୍ଷତି ହେବାର ମୁଁ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ । ଆପଣ ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ନିକଟ ଆତ୍ମୀୟ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ସେ ଘର ଭିତରେ ମିଳିମିଶି ସବୁଥିରେ ସମ୍ମୁଖ ହୋଇ ଚଳିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଯାହା ଯେ କୌଣସି ଲୋକ ପକ୍ଷେ ସ୍ୱାଭାବିକ । ଏଥିରେ ଆପଣ ଖୁସି ହେବା କଥା ।

ମୁଁ ଭାବୁଛି ଆପଣ ଆତ୍ମୀୟ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି ସିନା, ପ୍ରକୃତରେ ଆପଣଙ୍କର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆତ୍ମୀୟତା ନାହିଁ । ତଥାପି ମୁଁ କହିବି, ତାଙ୍କର ଆଚରଣ ଆପଣଙ୍କୁ ବିରକ୍ତିକର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସହିଯିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । କିଛିଦିନ ସହିଗଲେ କାଳକ୍ରମେ ତାହା ସ୍ବାଭାବିକ ମାନ୍ୟ ହେବ ।”

ସନାତନ କହିଲେ, “କାହାର କିପରି ରୁଚି । ମୋର ଭାବ ଧାରା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଆରା । ମୋ ଘରେ ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଲୋକର ପ୍ରଭାବ, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, କାଚଡି ଏକଥା ଭାବିଲେ ମୁଁ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡୁଛି । ତାଙ୍କର ଚଳ ପ୍ରଚଳ ଟିକେ ବଢ଼ିଗଲେ ବାହାର ଲୋକ ତ କହିବେ, ସେ ଘରର ମାଲିକ । ଗତ ତିନିଟାରି ମାସ ହେଲା ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ବଡ଼ ବିକ୍ରତ । ଯାର ପରିସମାପ୍ତି ନ ଘଟିଲେ ଭାବନାର ଭାରସାମ୍ୟ ରଖି ରହିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ ଆଜି ଆସିଲାବେଳେ ଖାସ୍ ଏଇଥିପାଇଁ ଆପଣଙ୍କ କଥା ଭାବି ଭାବି ଆସୁଥିଲି । ମୋର ବିଶ୍ବାସ— ଆପଣ କିଛି ଗୋଟାଏ ବାଟ ବତାଇପାରିବେ ।”

ମୁଁ କହିଲି,— “ଆପଣ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଅତ୍ୟଧିକ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡୁଛନ୍ତି । ଏହାର କାରଣ ଆପଣଙ୍କର ଅହଂ ଭାବ ବା ଅହମିକା । ଅହମିକା ଜଣା ଅଧିକେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି । ପରିସ୍ଥିତି ବିଚାରକରି ସମସ୍ତେ ସାଲିସ ମନୋଭାବ ବହନ କରନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କର ଅହଂଭାବ ଏତେ ପ୍ରବଳ ଯେ ଆପଣ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସାଲିସ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ଏହି ଅହଂବାଦୀ ଲୋକଙ୍କର ମାନବବାଦ କମିଯାଏ । ସେମାନେ ଆତ୍ମକୈନ୍ଦ୍ରିକ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଓ କାହାକୁ ଭଲ ପାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ କି କାହାର ଅସ୍ତିତ୍ବକୁ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ଚାହାନ୍ତିନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନିଷ୍ଠୁର ଓ ନିଉନ । ମୁଁ ଯଦି କହିବି ଆପଣ ଅହଂଭାବ ବା ଅହମିକା ପରିତ୍ୟାଗ କରନ୍ତୁ, ତାହା କ’ଣ ସମ୍ଭବ ହେବ ? ଲୋକର ସ୍ବଭାବ ବଦଳେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ଭାବୁଛି ତାଙ୍କୁ ଘରୁ ବାହାର କରିଦେଲେ ସବୁ ଅସୁବିଧା ତୁଟିଯିବ । ମୂଢ଼ ମାଇଲେ ଯିବ ସରି, ଦେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କିମ୍ପା କଲି ।”

ସନାତନ କହିଲେ, “ ଶଶାଙ୍କ ବାବୁ, ତାହାଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଅଧିକ ଅଶାନ୍ତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବି । ଅନେକ ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ମୁଁ ଗାଁ ଲୋକ ଓ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବଙ୍କର ସମାଲୋଚନାର ଶରବ୍ୟ ହେବି ।”

ମୁଁ କହିଲି, “ଆପଣ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ପାରିବେ ନାହିଁ କି ତାଙ୍କ ଆଚରଣ ସହ୍ୟ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତାଙ୍କ ଗତିବିଧି ଉପରେ କଡ଼ା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଜାରୀ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଉପାୟ କ’ଣ ଅଛି ?”

ପ୍ରସାବଟି ସନାତନଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା । ସେ ମୁଣ୍ଡ ଚୁଙ୍ଗାରି ତାହା ସ୍ବାକାର କଲେ । ଆମର ଆଲୋଚନା ଏ ସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ସାତେ ଆଠଟା ହୋଇଯାଇଥିଲା । କିଏ କେମିତି ଚାଲି ଗଲେଣି । ଆମେ ବି ବାହାରିବୁ । ବିଦାୟ ବେଳେ ଆମ ଘରଆଡ଼େ କେବେ ଆସିବାକୁ ମୁଁ ତାକୁ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇଥିଲି । ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ମାସ ପରେ ଦିନେ ସଂଧ୍ୟାବେଳେ ସନାତନ ଆମ ଘରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ସେ ବେଶ୍ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦେଖାଯାଉଥିଲେ । ସେଦିନ କୁବରେ ଦେଖୁଥିବା ବିଷାଦ ନଥିଲା । ମୁଁ ବି କୁବରେ ଆଲୋଚିତ ବିଷୟ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି । ସେ ତାଙ୍କ ଆଡୁ କଥା ଆରମ୍ଭ କରି କହିଲେ, “ଆପଣଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ବେଶ୍ କାମ କଲା । ମୁଁ ସେ ବୃକ୍ଷକୁ ଠିକଣାବାଟରେ ପକାଇଦେଲି ।” ମୁଁ ପଚାରିଲି, “କିପରି ?” ସନାତନ କହିଲେ, ଆପଣଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ କଡ଼ା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଜାରିକଲି । ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ ସ୍ବରୂପ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଡାକିଦ୍ କଲି । ବୃକ୍ଷଙ୍କ ସହ ମିତ୍ରାମିତ୍ରା କଥାଭାଷା ଆଲୋଚନା କିଛି କରିବେ ନାହିଁ । ବୃକ୍ଷଙ୍କ କଥା ନ ମାନିଲେ ଅଶାନ୍ତାନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବେ ନାହିଁ । ଦ୍ବିତୀୟରେ ତାଙ୍କର ମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲି । ତୃତୀୟରେ ଆମେ ଏକତ୍ର ବସି ଆଲୋଚନା କରୁଥିବାବେଳେ ବୃକ୍ଷ ପହଞ୍ଚିଲେ ସମସ୍ତେ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବେ । ଚତୁର୍ଥରେ ତାଙ୍କରମାନଙ୍କୁ ସତର୍କ କରିଦେଲି ତାଙ୍କ ସେବାପାଇଁ ଆମରଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ଯେପରି ନ ଘଟେ । ଏ ପ୍ରକାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଜାରି କରି ପକାପକ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲି । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଘଟଣା ମାନଙ୍କରେ ବୃକ୍ଷ ପିଲାଙ୍କଠାରୁ, ତାଙ୍କରମାନଙ୍କଠାରୁ ସର୍ବୋପରି ମୋଠାରୁ ପରୋକ୍ଷ ଠୋକର ପାଇ ନିଜ ସୀମା ବୁଝିଗଲେ ଏବଂ ନିଜ ଭିତରେ ଆବଶ୍ୟକ ରହି ସମୟ କାଟିଲେ, ଗତି ଉଠୁଥିବା ଏକ ମହା ଅଶାନ୍ତିରୁ ମୋତେ ରକ୍ଷା ମିଳିଲା । ଏ ସଫଳତା ଆପଣଙ୍କ ପରାମର୍ଶରୁ ମିଳିଥିବାରୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇବାକୁ ଆସିଲି । ଏହା କହି ସେ ବିଦାୟ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ । ମାତ୍ର ଅହମିକାର ଯେଉଁ ବିଷୟ ଛାଡ଼ିଗଲେ ତାହା ମତେ ଅନେକ ବେଳଯାଏ ବ୍ୟଥିତ କଲା । ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ; ସେ ବୃକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ଘରେ ସ୍ଥାନ ଦେବାକୁ ବାରଣ ନକରିବା, ତାଙ୍କ ଆଡ଼ରଣ ସହ୍ୟ ନ କରିବା, ତାଙ୍କୁ ଘରୁ ବାହାର ନ କରିବା ଏବଂ ତାଙ୍କ ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦ ଚଳଣି ବ୍ୟାହତ କରି ଆନନ୍ଦଲାଭ କରିବା କେବଳ ସନାତନଙ୍କ ପରି ଅହମିକା-ଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ।

(‘ଯୁଗାନ୍ତର’ ୧୯୯୭ ପୃଷ୍ଠା ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ନାମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ

କେତେ କହିଲେ, “ଆରେ ଲାଲୁ, ତୋ ନାଆଁଟା ବଦଳାଇଦେ । ଲାଲୁ ଗୋଟାଏ କି ନାଁ — କ’ଣ ଏହାର ଅର୍ଥ ? ଅର୍ଥ ବିହୀନ ଶବ୍ଦରେ ନାମ ବଦଳ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ପୁଣି ଭାଷା ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଅର୍ଥ ନଥିଲେ ଶବ୍ଦ ହୁଏନାହିଁ ।”

—ମୋର ଭଲ ନାଁ ସାଥକ । ତାକୁଛାଡ଼ି ଲାଲୁନା ।

— ହଁ ଇଏ ଆଉରି ଗୋଟାଏ ଭୁଲ୍ । ଖାଲି ତୋ ବାପା, ବୋଉ ନୁହେଁ, ଅନେକ ଲୋକ ଏ ପ୍ରକାର ଭୁଲ୍ କରୁଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ପିଲାଟି ଯୋଡ଼ିଏ ନାମ ରଖୁଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଭଲ ନାଁ— ପାଞ୍ଜିପତ୍ରକୁ ଯାଏ — ଆରଟି ତାକ ନାମ ।

ଆଜ୍ଞା କହିଲୁ, କେତେଲୋକ ତତେ ତୋ ଭଲନାଁରେ ଜାଣିଛନ୍ତି ବା ତାକନ୍ତି । ହୁଏତ ହାତ ଗଣତି ପାଞ୍ଚ ଦଶ ହେବ । ସମସ୍ତେ ତତେ ଲାଲୁ ବୋଲି ଜାଣନ୍ତି ଏବଂ ଲାଲୁ ବୋଲି ଡାକନ୍ତି । ତୋ ବୋଉ ତ ଆନନ୍ଦରେ ଫୁଲିଯାଏ । ତା’ର ଚିହ୍ନାପରିଚିତ ଲୋକ ଖାଲି କୁଆଡ଼େ ଲାଲୁ କଥା ପଚାରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ସେ କହେ । ଏଇ ଲାଲୁ ନାଁଟା ଏତେ ବଡ଼ିଆ ଯେ ଲୋକ ସେଥିପାଇଁ ମନେରଖୁ ତା କଥା ପଚାରନ୍ତି ବୋଲି କହି ସେ ଆନନ୍ଦରେ ଗର୍ବନ୍ତ ହୋଇଯାଏ ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ କହିବି ନାମର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ, ଆବଶ୍ୟକତା, ପ୍ରଭାବ ଜାଣିନଥିବା ଲୋକ ଏପରି ଭାବନ୍ତି । ତୁ ବି ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ । ମୋ କଥା ମାନି ନାଁଟିକୁ ବଦଳାଇ ଦେ ।

—କ’ଣ କରିବି ବୋଲି କହୁଛ ?

—ନାଁ ଖୋଜିବା ଘରକାର ନାହିଁ । ଆମ ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣରେ ଭଗବାନଙ୍କର ନାମ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଛି । ପରିବାର ଭିତରେ କି ନିକଟ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କ ଭିତରେ କାହାର ଥିବା ନାମଟିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଆଉ ଯେ କୌଣସି ନାମ ସହସ୍ରନାମ ଭିତରୁ ବାଛିନେବ । ଆଗେ ଆମ ସମାଜରେ ପୁଅ ଝିଅ ହେଲେ ଭଗବାନଙ୍କର ନାମ ଦେବା ଗୋଟାଏ ବିଧିଥିଲା । ଏବେ ସେ ବିଧି କେହି ମାନୁନାହାଁନ୍ତି । ବିଚିତ୍ର ନାମ ଦେଉଛନ୍ତି । ତା ସାଙ୍ଗରେ ତାକ ନାମ ଗୋଟିଏ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । ଅସଲ ନାମଟି ଗୁପ୍ତ ରହିଯାଏ । ଲୋକଟି Nickname ରେ ପରିଚିତ ହୁଏ ।

—ସେଥିରେ କ୍ଷତି କ’ଣ ହେଉଛି ?

— ଶୁଣ, କହୁଛି । ତୁ, ମୁଁ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ରହୁଛେ । ତତେ ମୁଁ ଦିନ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ୨ ଶହଥର ଲାଜୁବୋଲି ଡାକୁଛି । ଯଦି ତୋର ନାମଟି ଭଗବାନଙ୍କର ନାମ ହୋଇଥା'ନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ସେହି ନାମକୁ ଦୁଇଶହ ଥର ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା ଦ୍ଵାରା ମୁଁ କେତେ ପୂଣ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରନ୍ତି । ଆଉ ତୁ ଭଗବାନଙ୍କ ନାମ ବହନ କରିଥିବାରୁ ସ୍ଵତଃ ତୋ ମନରେ ପବିତ୍ରତାର ସନ୍ଥାର ହୁଅନ୍ତା । ଏ ଉଭୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ ପବିତ୍ର ହୁଅନ୍ତା । ତୁ ଗୋଟାଏ ନିରର୍ଥକ ନାମ ବହନ କରିଥିବାରୁ ଏ ସମସ୍ତ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ଆମେ ବଞ୍ଚିତ ହେଉଛେ । ପୁଣି ତୋର ଗୁପ୍ତ ରହି ଯାଉଥିବା ଭଲ ନାମଟି ‘ସାର୍ଥକ’ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କର ନାମ ନୁହେଁ । ଭଗବାନଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣର ସୁପକ୍ଷ ବିଷୟରେ ବହୁତ କାହାଣୀ ରହିଛି । ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ କହୁଛି — ଶୁଣ ।

ଅଜାମିଳ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ମହାପାପୀ ଲୋକଥିଲା । ତାହାର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଥିଲା, ସେ ପୁଅ ନାମ ଦେଇଥିଲା ନାରାୟଣ । ମୃତ୍ୟୁବେଳେ ଅତ୍ୟଧିକ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ କାତର ହୋଇ ପୁଅ ନାମଧରି ନାରାୟଣ, ନାରାୟଣ ବାରମ୍ବାର ଡାକୁଥିଲା । ପୁଅକୁ ଡାକିବା ଅବସରରେ ତାହାର ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଗଲା । ମୃତ୍ୟୁବେଳେ ପୁଅକୁ ଡାକିବା ମାଧ୍ୟମରେ ଭଗବାନଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଥିବାରୁ ସେ ମୁକ୍ତି ପାଇଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ଭଗବାନଙ୍କ ନାମ କହି ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିବାରୁ ତାଙ୍କ ଠାରେ ଲୀନ ହୋଇଗଲା ।

ଭଗବାନଙ୍କ ନାମର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ପୁରାଣ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅନେକ ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ଉପାଖ୍ୟାନ କହୁଛି ଶୁଣ ।

ଭଗବାନ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଲଙ୍କାକୁ ଯାଇ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାବଣକୁ ବଧ କରିବା ପାଇଁ ସମୁଦ୍ରରେ ସେତୁବନ୍ଧ ବନ୍ଧାଉ ଥିଲେ । ମାଙ୍କଡ଼ ଓ ଭାଲୁମାନେ ଶିଳାଖଣ୍ଡ ଆଣି ଜୟ ଶ୍ରୀରାମ କହି ସମୁଦ୍ରରେ ପକାଉଥିଲେ । ତାହା ଭାସୁଥିଲା ଏବଂ ସେତୁ କ୍ରମଶଃ ନିର୍ମିତ ହେଉଥିଲା । ଭଗବାନ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ନିଜେ ଖଣ୍ଡେ ପଥର ପକାଇ ତାହା ବୁଡ଼ୁଛି କି ଭାସୁଛି ଦେଖିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ହନୁମାନ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଏଇଇଚ୍ଛା ଜାଣିପାରି ଲୁଚିକରି ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ପ୍ରଭୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ପଥର ପାଣିରେ ଛାଡ଼ିଲେ । ପଥର ବୁଡ଼ିଗଲା । ହନୁମାନ ପଛରେ ଥାଇ ହସୁଥିଲେ । ପ୍ରଭୁ ଦେଖିପକାଇ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ— ହନୁମାନ ହସୁଛ କାହିଁକି ? ହନୁମାନ କହିଲେ, “ପ୍ରଭୁ, ଆପଣଙ୍କ କାମ ଦେଖୁ ହସୁଛି ।” ପ୍ରଭୁ କହିଲେ, “ମୋର କି କାମ ଦେଖିଲ ।” ହନୁମାନ କହିଲେ, “ଆପଣ ପଥର ପାଣିରେ ଛାଡ଼ିଲେ ତାହା ବୁଡ଼ିଗଲା ।” ପ୍ରଭୁ କହିଲେ, “ହଁ

ସେଇଆଡ଼ ହେଲା । ତେବେ ତୁମେମାନେ ପକାଉଛ ତାହା ଭାସୁଛି ।” ହନୁମାନ କହିଲେ— “ଆମେ ପଥର ଭାସୁ— ଏପରି କାମନା କରି ଜୟ ଶ୍ରୀରାମ କହି ପଥର ପକାଉଛୁ । ନାମର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଆମର କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁଛି ।” ଭଗବାନ କହିଲେ— “ମୁଁ ନିଜେ ଛାଡ଼ିଲି, ସେ ବୁଡ଼ିଲା କାହିଁକି ?” ହନୁମାନ କହିଲେ, “ପ୍ରଭୁ ଆପଣ ଯାହାକୁ ଛାଡ଼ିବେ, ସେ ନ ବୁଡ଼ି କ’ଣ ଭାସିବ ?”

ଏଥର ବୁଝିବାକୁ ହେବ ପ୍ରଭୁଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନାମର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଅଧିକ । ତାହା ଉଚ୍ଚାରଣ କଲେ ଅତୀତ ସିଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ପୁଣି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଶ୍ରା ଛାଡ଼ିଲେ (ଯେପରି ପଥର ପ୍ରଭୁଙ୍କ ହାତ ଛାଡ଼ିଲା) ପତନ ନିଶ୍ଚିତ । ଏ ସବୁ ବିଚାର କରି ତୋ ନାମ ବଦଳାଇ ଭଗବାନଙ୍କର କୌଣସି ନାମ କରିଦେ ।— ଯେପରି କୃଷ୍ଣ, ହରି, ନାରାୟଣ, ଗୋପାଳ, ଗୋବିନ୍ଦ ଇତ୍ୟାଦି ।

— କେଜେ, ତୁମର ଏ କଥାଗୁଡ଼ା ଏ ଯୁଗରେ ଜମା ବିକେଇବ ନାହିଁ ।

— ବିକେଇବ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ବିକେଇବ । ଗ୍ରହଣ କରିବା ଲୋକ ଅଛନ୍ତି । କଥାହେଲା, ଉଷର ଭୂଇଁରେ ଯେତେ ବଳିଷ୍ଠ ମଞ୍ଜି କି ଚାରା ରୋପଣ କଲେ ତାହା ଉଧେଇବ ନାହିଁକି ତିଷ୍ଠିବ ନାହିଁ । ମୋର ଭୁଲଟି ସେଇଠି । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଅବଶ୍ୟକ ନି କି ଯାଉଛି । ମାତ୍ର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୋପ ହୋଇନାହିଁ କି ହେବ ନାହିଁ । ଧର୍ମାତ୍ମା ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଓ ରହିବେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସଂସାର ତିଷ୍ଠିଛି ଓ ତିଷ୍ଠିବ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର ବସ୍ତି ବାସିନ୍ଦା

ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ଶହ ଛୋଟ ବଡ଼ ବସ୍ତି ଅଛି ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏଥିରେ ରହୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରାୟ ଅଧାଅଧ ବୋଲି ଲୋକେ କୁହନ୍ତି । ସହରର କୌଣସି ସୁବିଧା— ପାଣି, ଆଲୁଅ, ପାଇଖାନା ଏମାନଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧ ନୁହେଁ । କାରଣ ଏମାନେ ସହରର ଅଧିକାରପ୍ରାପ୍ତ ବାସିନ୍ଦା ନୁହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଭୋଟର ଚାଲିକାରେ ସେମାନଙ୍କର ନାମ ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଛି । ଭୋଟ ବେଳ ଆସିଲେ ନେତାମାନେ ଏମାନଙ୍କ ବସ୍ତିକୁ ଯାଆନ୍ତି, ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି କରିଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ଭୋଟ ହାସଲ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି । ଭୋଟ ପରେ ଏସବୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଲିଭିଯାଏ । ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାପାଇଁ ଏମାନଙ୍କର କୌଣସି ସଂଘ ଅଛି କି ନାହିଁ ଜଣାନାହିଁ । ଥିଲେ ତାହା ପକ୍ଷପ୍ରଦ ହେଲା ଭଳି ଜଣା ଯାଉନାହିଁ । ଅତୀତରେ କେତେ କେତେ ବସ୍ତି ଉଚ୍ଛେଦ କରାଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଜାଗା ଦିଆ ଯାଇଛି । ସେମାନେ ସେଠାରେ ଥଇଥାନ ହୋଇ ନାଗରିକ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ଜଣାନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏବେବି ଦେଢ଼ଶହ ବସ୍ତି ଅଛି ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଆମ ଘର ଚାରିପାଖରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ୪/୫ଟି ବସ୍ତି ଅଛି । ସେଥିରେ ଘର (କୁଡ଼ିଆ ବା ପଲା) ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୨୦୦ ହେବ ଏବଂ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଅନ୍ତତଃ ଏକ ହଜାର ହେବ । ଏମାନଙ୍କ ଚଳଣି ଜୀବନ ନିର୍ବାହ ପ୍ରଣାଳୀ ଖୁବ୍ ନିଜନ୍ତରୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମତେ ମିଳିଛି । କଟକ ସହରରେ କାଁ ଭାଁ ବସ୍ତି ଅଛି । ସେମାନଙ୍କର ପାଣି, ପାଇଖାନା ବିଶେଷ ଅସୁବିଧା ନଥାଏ । କଟକ ସହରର ଦୁଇପାଖରେ ନଦୀ । ସେମାନେ ନଦୀରେ ଗାଧୋଇବା ଝାଡ଼ାଯିବା କାମ କରିଦିଅନ୍ତି । କଟକ ସହରରେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ପାଣି ପାଇପ ରହିଛି । ତେଣୁ ସେମାନେ ରନ୍ଧାରନ୍ଧି ଓ ପିଇବା ପାଇଁ ପାଣି ସେଥିରୁ ନେଇଯାଆନ୍ତି । ଅନେକ ବସ୍ତିରେ ମଧ୍ୟ ପବ୍ଲିକ ପାଇଖାନା କରାଯାଇଛି । ମାତ୍ର ଭୁବନେଶ୍ୱର ବସ୍ତି ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କର ଚଳଣି ପାଇଁ ବହୁତ ଅସୁବିଧା । ପ୍ରଥମତଃ ଏ ସହରରେ ନଦୀ ପୋଖରୀ କୂଅ ନାହିଁ । ପବ୍ଲିକ ପାଣି ପାଇପ ମଧ୍ୟ କଟକ ପରି ରାଷ୍ଟ୍ରାକଡ଼ରେ ଏଠାରେ ନାହିଁ । ଆମେ ରହୁଥିବା ଘର ସଂଲଗ୍ନ ବସ୍ତିର ଲୋକମାନେ ବସ୍ତି ସଂଲଗ୍ନ ଖୋଲା ଜାଗାରେ ବେଳେ ବେଳେ ରାସ୍ତା ଧାରରେ ଝାଡ଼ାଯାଆନ୍ତି । ଦୂରରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିର କୁଅରୁ ପାଣିଝରା, ବାଲ୍ମିରେ ବୋହିକରି ଆଣନ୍ତି ।

ସେଥିରେ ତାଙ୍କର ଭାବରକ୍ଷା ଓ ପିଇବା କାମ ଚଳିଯାଉଥିବ ସିନା; କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କେଉଁଠି କିପରି ଗାଧୁଆ କାମ ଓ ଲୁଗାପଟା ଧୁଆ କାମ କରନ୍ତି ମୋ ପାଇଁ ଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ହୋଇ ରହିଛି । ପୁଣି ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ସହରର ଆବର୍ଜନା ବସ୍ତ୍ରସାମାନରେ ଗଦା କରୁଛି । ସେଥିରୁ ନିର୍ଗତ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଓ ନିକଟ ଜାଗାରେ ତ୍ୟାଗ କରିଥିବା ମଳମୂତ୍ରର ଦୁର୍ଗନ୍ଧରେ ନାକ ପାଟିପଡ଼େ । ସେହି ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ ଦୃଷ୍ଟି ପରିବେଶରେ ରହି ମଧ୍ୟ, ପାଣି ଅଭାବରୁ ଅପରିଷ୍କାର ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ରୋଗ ହେବାର ଦେଖାଯାଏନାହିଁ । ଭଗବାନ ଯେପରି ସେମାନଙ୍କୁ ଅମାପ ରୋଗପ୍ରତିରୋଧକ ଶକ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସହରର କୋଠାଘର ତିଆରି କାମ ବହୁଳ ଭାବରେ ଚାଲିଛି । ସେମାନଙ୍କର ଶ୍ରମର ଆବଶ୍ୟକତା ବରାବର ରହିଛି । ତେଣୁ ସେମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ଉପଯୁକ୍ତ ମଜୁରି ପାଇଯାଉଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ବିଚାର କଲେ, ସେମାନଙ୍କ ରୋଜଗାର ଚକଣି ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ । ସେମାନେ ବେଶ୍ ଖୁସୀ ବାସିରେ ଥାଆନ୍ତି । ଆମ ଏ ବସ୍ତିର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ କାମକୁ ଯିବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ସେମାନେ ବେଶ୍ ବେଶ୍ ପରିପାଟୀ ହୋଇ ଘରେ ରହନ୍ତି । ପାଣି ପାଇଖାନା ଆଳୁଅ ଅଭାବ ସେମାନଙ୍କର ଦେହସୁହା ହୋଇଗଲାଣି । ଅନଧିକାର ସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ବିବ୍ରତ କରେ ନାହିଁ । ଦିନେ ଦେଖାଗଲା ପୋଲିସ୍ ବାଲା ଗୋଟାଏ ବୁଲ୍‌ଡୋଜର ସହ ଆସି ବସ୍ତି ସବୁ ଉଚ୍ଛେଦ ହେବ ବୋଲି କହିଲେ । ଲୋକମାନେ ଭୟଭୀତ ହୋଇ ନିଜନିଜର ଜିନିଷପତ୍ର କୁଡ଼ିଆ ଭିତରୁ ଆଣି ବାହାରେ ଜମାକଲେ । ବୁଲ୍‌ଡୋଜର ମଧ୍ୟ ୨ଟା/୩ଟା ଘର ଭାଙ୍ଗି ଦେଲା । କିନ୍ତୁ ତା'ଭିତରେ କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି, ସେମାନେ ବୁଲ୍‌ଡୋଜର ନେଇ ପକାଇ ଗଲେ । ବୋଧେ କିଛି ରାଜନୀତି ଖେଳ ଏଠି ଘଟିଗଲା । ଏ ଲୋକମାନଙ୍କ ମନରେ ସେହିପ୍ରକାର ଗୋଟିଏ ଦମ୍ଭ ଥିଲା ପରି ଜଣାଯାଏ । ତାଙ୍କୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲେ ସେମାନେ ଛୁଆପିଲା ଧରି ନେତାଙ୍କ ଘର ଆଗରେ ଅନଶନରେ ବସିଯିବେ । ତାହାପରେ ନେତା ସ୍ୱରୂପରେ ବିରାଜମାନ ହୋଇ ସବୁ ଓଲଟ ପାଲଟ କରିଦେବେ । ଏମାନଙ୍କ ମନରେ ଏପ୍ରକାର ନିର୍ଭରତା ଅଛି ବୋଲି ମୋର ଅନୁଭବ ହୁଏ ।

ଏମାନେ ଏପ୍ରକାର ଅସୁବିଧା ଓ ଅସ୍ଥିରତା ଭିତରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସ କରନ୍ତି । ଦିନେ ଗୋଟିଏ ବସ୍ତିଆଡୁ ସୁଲଳିତ ସଂଗୀତର ସ୍ୱର ମାଇକ ଯୋଗେ ପ୍ରସାରିତ ହେଲା । ଗାସ୍ତାକଡ଼ରେ ଭୋଜି ରନ୍ଧାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଚାଲିଥିଲା ।

ରାତିସାରା ଗୀତ ବାଦ୍ୟରେ ଅଞ୍ଚଳଟି ମୁଖରିତ ହେଲା । ଏସବୁ କାହିଁକି କ'ଣ ପାଇଁ ହେଉଛି ପଚାରି ବୁଝିବାରୁ ଜଣାଗଲା ବସ୍ତ୍ରର ଗୋଟିଏ ଲୋକର ଗୋଟିଏ ନାତି ଜନ୍ମ ହୋଇଛି । ତାହାର ଏକୋଶିଆ ଉତ୍ସବ ପାଳିତ ହେଉଛି । ବୁଝୁ ବୁଝୁ ଆହୁରି ଜଣାଗଲା ଉତ୍ସବ କର୍ତ୍ତାର ବାରୋଟି ପିଲା । ଗତବର୍ଷ ତାହାର ଦ୍ଵାଦଶ ପିଲା ଜନ୍ମିଥିଲା । ଏବର୍ଷ ତାହାର ଝିଅର ପୁଅ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି । ସେଥିପାଇଁ ଏ ଉତ୍ସବ । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ପରିବାର ବୃଦ୍ଧିରେ ସେମାନଙ୍କର ଦୁଃଖ ନାହିଁ କିମ୍ବା ପରିବାର ବୃଦ୍ଧିର ଅପକାରିତା ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ଖଟଣିରୁ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ହେଉଛି ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଆକର୍ଷଣ ଏବଂ ସେଥିରେ ଜଡ଼ିତ ହେବାର ବାଧକ ନାହିଁ । ଏହିପରି ଅବସ୍ଥାରେ ରହୁଥିବା ଲୋକମାନେ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବହୁତ ବେଶି, ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିର ମୁଖ୍ୟକାରଣ । ସେମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ନହେଲେ ଅବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବ ନାହିଁ । ପୁଣି ଏ ବସ୍ତ୍ରରେ ଦେଖାଯାଏ ୨ରୁ ବାର ଚଉଦ ବର୍ଷର ପିଲା ବୋଧେ କୋଡ଼ିଏ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପାଠ ପଢ଼ାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ଧୂଳିବାଲି ଖେଳିବା ସେମାନଙ୍କ କାମ । ପିଲାଙ୍କ ପାଠପଢ଼ା ନେଇ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ନିଶ୍ଚୟ ଏଇଆ ହୋଇଥିବ । କେତେ ଦୁଃଖର କଥା ସତେ ? ତେଣୁ ଲୋକଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ଆମ ଶାସନର ପ୍ରାଥମିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଦଶମ ଯୋଜନା କାଳରେ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିହାର ବର୍ତ୍ତମାନର ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତରୁ ଆଠ ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ ବୋଲି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି । କ'ଣ ହେଉଛି ଦେଖାଯାଉ । ଏଇ ବସ୍ତ୍ରବାସିଯାଙ୍କ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବା ଉଚିତ୍ । ସେମାନେ ଅବାହୁତ ନୁହଁନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ବିନା ସହରର ଉନ୍ନତି ପ୍ରତିହତ ହେବ । ସେମାନଙ୍କୁ ଜମିର ଅଧିକାର ଦିଆ ନଯାଉ, ମାତ୍ର ପାଣି ଆଳୁଅ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉ ଏବଂ ପ୍ରତି ବସ୍ତ୍ରରେ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଚାହିଁ ପବ୍ଲିକ ପାଇଖାନା କରାଯାଉ । ସହରକୁ ଦେଉଥିବା ସେମାନଙ୍କର ଅବଦାନର ବିନିମୟରେ ସେମାନେ ଅନ୍ତତଃ ମଣିଷ ପରି ରହିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଟି'କେ ପାଆନ୍ତୁ । ସହରରେ କୋଠାଘର ନିର୍ମାଣ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଏମାନଙ୍କର ଶ୍ରମର ଉପଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଲାବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବସ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ କିଛି ଅର୍ଥ ଆଦାୟ କରାଯାଉ ଏବଂ ତହା ବସ୍ତ୍ର ବାସିଯାଙ୍କ ଆଳୁଅ ପାଣି ପାଇଖାନା ଯୋଗାଣରେ ବ୍ୟୟ କରାଯାଉ ।

ସମାଜରେ ଏତେ ଅମାନବିକତା କାହିଁକି ?

ଦିନେ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀକୁ ପ୍ରଶ୍ନକଲି, ସ୍ବାମୀଜୀ, ଆମ ଦେଶରେ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ତିରିଶ କୋଟି । ଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ ତାହା ବଢ଼ି ଏବେ ପ୍ରାୟ ଶହେ କୋଟିରେ ପହଞ୍ଚିଲାଣି । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ତ କୁହାଯାଇଛି, ଜୀବ ବା ଆତ୍ମା ଅମର, ଅବିନାଶୀ, କ୍ଷୟରହିତ । ପଞ୍ଚଭୂତର ଶରୀର ନଷ୍ଟ ହେଲେ ଯାହାକୁ ଆମେ ମୃତ୍ୟୁ ବୋଲି କହୁ, ତହିଁରେ ଥିବା ଜୀବ ଏକ ନୂତନ ଶରୀରରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଦେହ ନଷ୍ଟ ହେଲେ ନୂତନ ଦେହ ଗୋଟିଏ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ‘ଶାଶୁ ମଲା, ବୋହୂ ଜନ୍ମକଲା, ଯେଉଁ ତିନିକୁ ସେହି ତିନି’ ଏହି ନ୍ୟାୟରେ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ତ ସ୍ଥିର ରହିବା କଥା । ପୁଣି ପ୍ରାଣୀ ଯଦି ମୁକ୍ତି ପାଇଥାଏ ବା ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଇତ୍ୟାଦି ନିମ୍ନ ଯୋନିରେ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ନେଇଥାଏ, ତେବେ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା କମିବା କଥା । ପୁଣି ପ୍ରାଣୀର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଯେ ସଂପୃକ୍ତ ଜୀବ ନୂତନ ଶରୀର ଗ୍ରହଣ କରେ, ତାହା ହଠାତ୍ ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଘଟେ ନାହିଁ ବୋଲି ଆମର ବିଶ୍ବାସ । ମୃତ୍ୟୁପରେ ଜୀବ ଅଶରୀର ହୋଇ ପ୍ରେତରୂପେ ଅନେକ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଘୁରିବୁଲେ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏ ସବୁ ବିଷୟ ବିଚାରକୁ ନେଲେ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଯେତିକି ପ୍ରାଣୀ ମଲେ, ସେହି ସମୟରେ ସେତିକି ଜନ୍ମ ହେଲେ (ନୂତନ ଶରୀର ଧାରଣ) ଏକଥା କୁହାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଜନସଂଖ୍ୟା ସାମାନ୍ୟ କମ୍ ବେଶି ହେବା ସ୍ବାଭାବିକ । ମାତ୍ର ତାହା ବଢ଼ି ଗାଂ କୋଟିରୁ ଶହେ କୋଟି ହେଲା କିପରି ? ନୂତନ ଭାବରେ ମନୁଷ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛନ୍ତି କି ?

ସ୍ବାମୀଜୀ କହିଲେ, “ଜୀବ ବା ଆତ୍ମା କ’ଣ କେବଳ ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରରେ ଅଛନ୍ତି । ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, କୀଟ, ପତଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦି ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀ ଦେହରେ ତାହା ଅଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ ପରି ସେମାନଙ୍କର ଶରୀର ମଧ୍ୟ ପଞ୍ଚଭୂତରେ ଗଢ଼ା ଓ କ୍ଷୟଶୀଳ । ସେମାନଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କ ଦେହରେ ଥିବା ଆତ୍ମା ନୂତନ ଘଟରେ ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି । ହୁଏତ ଏପରି ହେଉଥିବ, ସେମାନଙ୍କର ଆତ୍ମା ସେମାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ମଣିଷ ଶରୀର ଧାରଣ କରୁଥିବ । ଆମେ କଣ ତାହା ଜାଣିପାରିବା ? ଆମେ କେବଳ ମଣିଷର ହିସାବ ରଖିଛେ । ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, କୀଟ, ପତଙ୍ଗଙ୍କର ହିସାବ ରଖି ନାହାନ୍ତି । ୫୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସେମାନେ କେତେ ଥିଲେ, ଏବେ କେତେ ଅଛନ୍ତି,

ଆମେ ଜାଣିପାରିବା ନାହିଁ । ଆମେ ସବୁ ପଶୁଙ୍କର ହିସାବ ନ ରଖିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାଘ ସିଂହପରି ବନ୍ଧାବନ୍ଧା କେତେ ପଶୁଙ୍କର ହିସାବ ରଖିଲେ । ଏବେ ବାଘଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ବହୁତ କମି ଗଲାଣି ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଚିଡ଼ିଆଖାନାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ସିଂହ ଭାରତର ଅରଣ୍ୟରେ ଆଉ ନାହାନ୍ତି । ଅନେକ ପ୍ରାଣୀ ଲୋପ ହୋଇ ଗଲେଣି । ସେମାନେ କାହିଁକି ମଣିଷ ଜନ୍ମ ନପାଇଥିବେ । ତେଣୁ ମଣିଷର ସଂଖ୍ୟା ବହୁଳ ଭାବରେ ବଢ଼ିବାର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ କିଛି ନାହିଁ ।

ସ୍ବାମୀଜୀଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟରୁ ଜଣାଯାଏ, ସମାଜର ଅନେକ ଲୋକ ତାଙ୍କ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ବୋଧେ ବାଘ, ଭାକୁ, ସିଂହ, ଗାଈ, ଗୋରୁ, ଛେଳି, ମେଘା, ମଇଁଷି ଇତ୍ୟାଦି କୌଣସି ନା କୌଣସି ପଶୁଥିଲେ । ଲୋକମାନଙ୍କର ଆଚରଣ, କାରବାର ବିଚାରକୁ ନେଲେ ଏ ଭାବନାରେ ସତ୍ୟତା ଅଛି ବୋଲି ବୋଧ ହେଉଛି । କାରଣ ଲୋକ ବିବେକ ବର୍ଜିତ ହୋଇ ଅନ୍ୟାୟ ଅନୀତି କଲେ ସାଧାରଣ ଭାବେ ଆମେ ତାହା ଠାରେ ପଶୁରୂ ଆରୋପ କରିଥାଉଁ । ମାତ୍ର ସ୍ବାମୀଜୀଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟକୁ ବିଶ୍ବାସ କଲେ ଆରୋପର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବ ନାହିଁ । ବରଂ ସେମାନଙ୍କ ଦେହରେ କୌଣସି ନାକୌଣସି ପଶୁର ଆତ୍ମା ବିରାଜିତ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଜଡ଼ିବ । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ତତ୍ତ୍ବ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ସମଭାବନାର ଉପଲବ୍ଧି ମଧ୍ୟ ହୁଏ ।

ପଞ୍ଚଭୂତରେ ଗଢ଼ା ଶରୀରକୁ ଶାସ୍ତ୍ରକାରମାନେ ତିନି ପ୍ରକାର କରି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ସ୍ଥୂଳ ଶରୀର, ସୂକ୍ଷ୍ମ ଶରୀର ଓ କାରଣ ଶରୀର । ତହିଁରେ ଆତ୍ମାଙ୍କର ଦିବ୍ୟମାନତା ତାହାକୁ ସତନ, ସଜୀବ ଓ କର୍ମକ୍ଷମ କରାଏ । ପ୍ରାଣୀର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ସ୍ଥୂଳ ଶରୀରଟି କେବଳ ନଷ୍ଟ ହୁଏ । ଆତ୍ମା ତ ଶାଶ୍ବତ, ଚିରନ୍ତର, ନିର୍ବିକାର । ତାଙ୍କର କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟେ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଶରୀରରୁ ଅନ୍ୟ ଶରୀରକୁ ଯିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । କାରଣ ଆତ୍ମା ସର୍ବ ବ୍ୟାପକ ଓ ନିଶ୍ଚଳ । ପ୍ରାଣୀର ମୃତ୍ୟୁପରେ ଆତ୍ମା ନୂତନ ଘଟରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ବୋଲି ଯାହା କୁହାଯାଏ, ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଆତ୍ମା ନୁହନ୍ତି । ସୂକ୍ଷ୍ମ ଶରୀର । ମୃତ୍ୟୁପରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଶରୀର ଆତ୍ମାଙ୍କର ଯେଉଁ ଅଂଶକୁ ଆଶ୍ରୟ କରନ୍ତି, ତାହା ନୂତନ ଜୀବ ନାମରେ କଥିତ ହୁଏ । ଏବଂ ପୂର୍ବ ଶରୀର ଛାଡ଼ିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଶରୀର ଯେଉଁ ରୂପର କଳ୍ପନା କରିଥାଆନ୍ତି, ସେହି ରୂପ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ମନ, ବୁଦ୍ଧି, ଚିତ୍ତ, ଅହଂକାରର ସମଷ୍ଟିକୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଶରୀର ବା ଅନ୍ତଃକରଣ କୁହାଯାଏ । ମୃତ ପ୍ରାଣୀର ଅନ୍ତଃକରଣ ନୂତନ ଶରୀରରେ ଥାଇ ପୂର୍ବ ଶରୀରର ଆଚାର, ବିଚାର ଭାବ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରକଟ କରେ । ତେଣୁ ସ୍ବାମୀଜୀଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ

ଅନୁସାରେ ଯଦି ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, ଜୀବ, ପତଙ୍ଗ ମନୁଷ୍ୟ ଜନ୍ତୁ ନେଉଥାଆନ୍ତି,
ତାହାହେଲେ ସେହି ମନୁଷ୍ୟ ଠାରୁ ପଶୁର ସ୍ୱଭାବହିଁ ସ୍ମରଣ ହେବା ଯଥାର୍ଥ ।

ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହାହିଁ ଦେଖାଯାଉଛି । ସମାଜରେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର
ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ବିଚାରଧାରା ନାହିଁ । ପଶୁପରି ନିଷ୍ଠୁରତା, ଅବିଚାର, ସ୍ୱାର୍ଥ
ସେମାନଙ୍କୁ ଜବାଜିତ କରିଛି । ଅନ୍ୟାୟ ଅନୀତି କରିବାରେ ସେମାନଙ୍କର କୁଷ୍ଠା
ନାହିଁ । ବାହୁବଳ, ଧନବଳ, ମିଥ୍ୟା, କପଟାଚାର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ ପାଇଁ ନିରକୃଷ୍ଣ
ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି । ଦେଶ ଦଣ୍ଡର ବିଚାର ସେମାନଙ୍କ ମନକୁ ଛୁଏନାହିଁ ।
ଏଣୁ ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇ ପଶୁ ଆଚରଣ କରିବା ମୂଳରେ ଏହାହିଁ କାରଣ । ଏଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର
ପାଇବାର ବାଟ ନାହିଁ । କେବଳ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ସର୍ବସାଧାରଣ କ୍ଷେତ୍ରରୁ
ଦୂରେଇ ରଖିବା ଉଚିତ୍ ।

ଆନନ୍ଦପୁର ପୌର ପରିଷଦ

ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ ସ୍ମରଣିକା ୧୯୯୮ରେ ପ୍ରକାଶିତ

କଟକଣା ଘେରରେ ନାରୀ

ଆଧୁନିକ ସମାଜରେ ନାରୀ ଭାବୁଛି— ତାହାପାଇଁ ଅନେକ ଅନେକ କଟକଣା । ବାସ୍ତବରେ ଶୈଶବରୁହିଁ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗଧାରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ଶୈଶବରେ, କୈଶୋର କାଳରେ, ବିବାହପରେ— ଜୀବନସାରା ତାହାପାଇଁ ନାନାପ୍ରକାର କଟକଣା ଜାରି କରାଯାଇଛି । ମନର ଆବେଗରେ ଭଲକରି କଥାପଦେ କହିବା, ହସିବା, ଆଖିଟେକି ଚାହିଁବା— ସବୁ ତା ପାଇଁ ନିଷିଦ୍ଧ । ଚାଲିବାରେ ସାବଣୀ, ବସିବାରେ ସାବଣୀ, ପରିଧେୟରେ ସାବଣୀ— ସାବଣୀ ତାହାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଘେରିରହିଛି । ଏ କଟକଣା ସାଙ୍ଗକୁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ସାମାଜିକ ବାଧକ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖଞ୍ଜାଯାଇଛି । ପ୍ରଥମରେ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ାର ସୁଯୋଗ ଦିଆ ଯାଉନଥିଲା । ଏବେ ଏ ଅସୁବିଧା ପ୍ରାୟ ଦୂର ହୋଇଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ପରିବାର ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ପୁଅଠାରୁ ନିଜନ କରି ଦେଖାଯାଉଛି । ବ୍ୟବହାରରେ ପାତର ଅନ୍ତର କରାଯାଉଛି । ବାପର ସଂପର୍କରୁ ତାକୁ ଅଂଶ ଦିଆଯାଉନାହିଁ । ତାହାର ସନ୍ତାନ ବାପର ଦାୟାଦରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଉନାହିଁ । ବାପର ଶୁଦ୍ଧ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରିବାରୁ ତାକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ଚାକିରି କରି ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ତାହାର ଅଧିକାରକୁ କ୍ଷୁଣ୍ଣ କରାଯାଉଛି । ଶାଶୁ, ଶଶୁର, ଦିଅର, ନଣନ୍ଦ ପରିବେଷ୍ଟିତ ପରିବାରଟିରେ ତାକୁ ଗୋଟିଏ ସେବାକାରିଣୀ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଉଛି । ଏହିପରି କଟକଣା ଓ ବାଧକ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ତାହାର ସାମାଜିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦା କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହେଉଛି ଭାବି ସେ ଜୀବନକୁ ଅସାର ମଣୁଛି । ଜୀବନକୁ କଟକଣା ଓ ବାଧକମୂଳ କରିବାପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରୟାସ ଜାରି ରହିଛି ।

ଏ ଯେଉଁ କଟକଣା ଓ ବାଧକର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା ଦିଆଗଲା, ଏ ଗୁଡ଼ିକ ଆବହମାନ କାଳରୁ ସମାଜରେ ପରମ୍ପରାରୂପେ ଚଳିଆସୁଛି । ଶାସ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଏସବୁର ବିଧାନ ରହିଛି । ମାତ୍ର ଯୁଗ ବଦଳିଲେ ପରମ୍ପରାର ମଧ୍ୟ ଢାଞ୍ଚାଗତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବା ଦରକାର । ନହେଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ କୁସଂସ୍କାର ବା ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ରୂପେ ବିଚାର କରାଯିବ । ପ୍ରଥମରେ ବିଚାର ବିମର୍ଶ ପୂର୍ବକ ପ୍ରଚଳିତ ସାମାଜିକ ବାଧକ ଗୁଡ଼ିକର ଅବସାନ ଘଟାଇବା ଦରକାର । କାରଣ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଯୁଗରେ ସେଗୁଡ଼ିକର କୌଣସିପ୍ରକାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ଥିବାପରି ମନେହୁଏ ନାହିଁ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ ବାପମାଆମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପୁଅଝିଅ ପ୍ରତି ବିଭାଜକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବଦଳାଇବା ଦରକାର । ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପୁଅ ଯାହା, ଝିଅ ମଧ୍ୟ ସେଇଆ । ପୁଅ ଯାହା

କରିପାରୁଛି, ଝିଅ ମଧ୍ୟ ତାହା କରିପାରିବ । ତେଣୁ ପାତର ଅନ୍ତର ଭାବ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା ଦରକାର ।

ତୃତୀୟରେ କଟକଣା କଥା ଦେଖାଯାଉ । ଏ କଟକଣା ଗୁଡ଼ିକ ନାରୀମାନଙ୍କର କିଛିଟା ସ୍ବାଧୀନତା ସଙ୍କୁଚିତ କଲେ ମଧ୍ୟ କ୍ଷତିକାରକ ବୋଲି ଆମେ ଭାବୁନାହିଁ । ପୁଅ ଝିଅ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏ କଟକଣା ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ । ଆଚରଣକୁ ଶୁଷ୍କଭିତ, ଶାନ୍ତୀନ କରିବାପାଇଁ ପୁଅ ଝିଅ ଉଭୟକୁ ସେସବୁ ପାଳନ କରିବାକୁ କୁହାଯାଏ । ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟାରେ କିଛିନାକିଛି କଟକଣା, ଶୁଷ୍କଜ୍ଞା, ନିୟମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପାଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସ୍ବାଧୀନତା ଆମର କାମ୍ୟ, ମାତ୍ର ସ୍ବେଚ୍ଛାଚାର ନୁହେଁ । ନିୟମ ଶୁଷ୍କଜ୍ଞାର ଗଣ୍ଠି ଭିତରେ ବଢ଼ିଥିବା ପିଲାଟି ବଡ଼ହେଲେ ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ଭଲ ମଣିଷଟିଏ ହୁଏ । ତେବେ ଏହାର ପ୍ରୟୋଗଧାରାରେ ଟିକେ ଛୁଟି ରହିଯାଏ । ଏ ଗୁଡ଼ିକର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନରେ ପୁଅ ପିଲାପ୍ରତି କୋହଳ ମନୋଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲାବେଳେ ଝିଅ ପିଲାପ୍ରତି ଅତି କଠୋର ଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଏ । ପୁରୁଷ ଲୋକ ବେଶ୍ୟାକଣ୍ଠ ଗଲେ ପରକାୟା କଲେ ତାକୁ ନିନ୍ଦା କଲେ ମଧ୍ୟ ସହ୍ୟ କରାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଝିଅଟିଏର ବେଶ୍ୟାସୁଲ୍ଲଭ ଆଚରଣ, ପରକାୟାବୃତ୍ତି ଅସହ୍ୟ ହୁଏ । ତାକୁ ଶାନ୍ତି ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼େ । ସମାଜର ଏ ଦୈତ ବିଚାର ଦିନକର ନୁହେଁ କି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷର ନୁହେଁ । ଏ ଦୈତ ବିଚାର ସମଗ୍ର ସମାଜର ଅସ୍ଥିମଜ୍ଜାଗତ । ହେଲେ ଏ ପାତର ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟ ନାରୀମାନଙ୍କୁ କ୍ଷୁଦ୍ର କରୁଛି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ମାନସିକତାକୁ ଆପାତତଃ ଉତ୍ସାହିତ କରିବାପାଇଁ ସାମାଜିକ ବାଧକ ବାପମାଆଙ୍କର ପାତର ଅନ୍ତର ସହ କଟକଣା ଓ ତହିଁରେ ଦୈତ ବିଚାର, ସମୂଳେ ଉଠାଇ ଦିଆଯାଉ । ସେମାନେ ମୁକ୍ତ ଜୀବନ ଯାପନ କରନ୍ତୁ । ଇଚ୍ଛାମତେ ହସନ୍ତୁ, କଥା କୁହନ୍ତୁ, ଲୁଗା ପିନ୍ଧନ୍ତୁ, ମିଳାମିଶା କରନ୍ତୁ, ଯୁଆଡ଼େ ମନ ସିଆଡ଼େ ଯାଆନ୍ତୁ, ରହନ୍ତୁ, ଜୀବନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍କୁଶବିହୀନ ହୋଇଯାଉ ।

ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ, ଏ ସବୁର ଅବସାନ ଘଟିଲେ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ପରିକଳ୍ପିତ ସୁଖ ସ୍ବାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ସ୍ବାଧୀନତା ଉପଲବ୍ଧ ହେବ ତ ? ଆମର ସନ୍ଦେହୀ ମନ ଉତ୍ତର ଦିଏ, ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପୁରୁଷ ବଦଳିବ ନାହିଁ ଯଦିଓ ନାରୀର ଆଚରଣରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟାପକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବ । ନାରୀର ସ୍ବାଧୀନ ବିଚାରଧାରା ଆଚରଣ ପୁରୁଷର ମନରୁଚକ ନହେଲେ ବା ସେ ସହ୍ୟ ନକଲେ ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ସହ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିବାକୁ ତାହାପାଇଁ କିଛି ବାଧକ ଅଛି

କି ? ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ପରିଣାମରେ ଅନେକତ୍ର ବିଚ୍ଛେଦ, ଛାଡ଼ପତ୍ର
 କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ପ୍ରସାରିତ ହେବ ଏବଂ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଘଟିବ । ଆମ
 ନିଜସ୍ବ ସଂସ୍କୃତି କ୍ରମଶଃ ସଙ୍କୁଚିତ ହେବ । ଏହା କଅଣ ଆମର କାମ୍ୟ ? ବରଂ
 ସ୍ବାମୀର, ପରିବାରର ଅନୁଶାସନ ସ୍ବାକାର କରି ତାହାରି ଭିତରେ ସୁଖ ସ୍ବାହ୍ମନ୍ୟର
 ସନ୍ଧାନ କରିବା ଉଚିତ୍ ଯାହା ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଭାରତୀୟ ନାରୀ କରିଆସିଛି । ସବୁ
 ନାରୀ କ'ଣ ଅସୁଖୀ ? ଉତ୍ତମ ପକ୍ଷର ବିଚାରହୀନତାରୁ କାଁ ଭାଁ ଅଶାନ୍ତି
 ଦେଖାଯାଉଛି । ତାହା ଆଇନଦ୍ବାରା ଦଣ୍ଡଦାନଦ୍ବାରା ଦୂର ହେବାର ଆଶା ନାହିଁ ।
 ସୁବିଚାର, ଉପଯୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଭିତରେ କେବଳ ତାହାର
 ସମାଧାନ ଖୋଜାଯାଇପାରେ ।

ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀ

ଆଧୁନିକ ସମାଜରେ ସ୍ୱଚ୍ଛବର୍ଗର ଲୋକଙ୍କର ପାରିବାରିକ ଖର୍ଚ୍ଚର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଅଂଶ ହେଉଛି ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀ । ନାନା ପ୍ରକାର ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀ ବଜାରରେ ମିଳୁଛି । ସେସବୁର ଆକର୍ଷଣୀୟ ବିଜ୍ଞାପନ ମଧ୍ୟ ଗଣମାଧ୍ୟମ ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଚାରିତ ହେଉଛି । ଖବର କାଗଜ, ଟେଲିଭିଜନ, ରେଡ଼ିଓକୁ ଏ ଲୋକମାନଙ୍କର ସଂଯୋଗ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ । ତୃତୀ ଜିନିଷଟିଏ ବଜାରକୁ ଆସିବାର ଜାଣିଲେ ସେମାନେ ଜିଣିଆଣନ୍ତି । ଏ ସବୁ ଜିନିଷ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ସେମାନଙ୍କର ବହୁତ ଆଗ୍ରହ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀ ମୁଣ୍ଡରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଚଳିଯା ଯାଏ । ଅନେକ କେଶବନ୍ଧା କ୍ରିପ୍, କୁଡ଼ା ଡାକିବା ନେଟ୍, ବିନ୍ଦି, କଙ୍କୁ, ଲିପ୍ଟିକ୍, ନେଲ ପଲିସି, ଅଳତା ସାଙ୍ଗକୁ ମୁହଁକୁ ଆକର୍ଷଣୀୟ ରଙ୍ଗାନ୍ କରିବା ପାଇଁ ପାଉଡର । ଏସବୁ ପୁଣି ବିଭିନ୍ନ କମ୍ପାନୀର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ସାବୁନ ବାସନାୟୁଷ୍ମ ଓ ଔଷଧୀୟ ଗୁଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଦେହ ମୁଣ୍ଡରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ତେଲ ପାଉଡର, ସ୍କୋ କ୍ରିମ୍ ମଧ୍ୟ ସେହି ପରି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର । ମୁଣ୍ଡରେ ଦିଟା, ଗୋଟା ବାଳ ପାଟିବାର ଦେଖାଗଲେ ଯୁବକମାନେ ବାଳ କଳା କରୁଛନ୍ତି । କଳାସାମଗ୍ରୀ ବାରିକମାନେ ସେଲୁନ୍‌ରେ ରଖୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ରୋଜଗାର ମଧ୍ୟ ବଢୁଛି । ଆଜିକାଲି ସ୍ତ୍ରୀ-ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ବାଳକାଟି ବିଭିନ୍ନ ଭଙ୍ଗୀରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ କରୁଛନ୍ତି । ବାଳକାଟିବା ଓ ମୁହଁ, ହାତ, ପାଦ ଇତ୍ୟାଦିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖିବାର ପ୍ରଣାଳୀ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ବିଭିନ୍ନ ପାରଲର ସେବା ଅନେକତ୍ର ଉପଲବ୍ଧ । ପୁରୁଷ ଲୋକର ବାଳକଟା ପାଇଁ ସାଲୁନ୍ ଦଶଟଙ୍କା ନେଲେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର ବାଳକଟା ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାପାଇଁ ପାରଲରମାନେ ଶହଶହ ଟଙ୍କା ନେଉଛନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ କେଶ ମସୃଣ ରଖିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଧବଳ ହେବାରୁ ରକ୍ଷାକରିବା ପାଇଁ ମେହେନ୍ଦି ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । ଏ ସବୁ ଜିନିଷର ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଓ ବିକ୍ରୟକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ବେଶ୍ ପ୍ରଶସ୍ତ ଓ ଲାଭଜନକ । ନିୟୁତ୍ତି ସୃଷ୍ଟିରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସହାୟକ ।

ଆଗକାଳରେ ଏସବୁ ଥିଲା ସ୍ୱପ୍ନପ୍ରାୟ । ମୋ ପିଲାଦିନେ ଗାଁ ମାନଙ୍କରେ ସ୍କୋ ପାଉଡର ତ ଦୂରର କଥା ସାବୁନ୍ ବି ନଥିଲା । ମୋ ଜାଣିବାରେ କେବଳ ଲବ୍ଧ ସାବୁନ୍ କାଁ ଭାଁ ମିଳୁଥିଲା । ପ୍ରସାଧନସାମଗ୍ରୀ ତ ନଥିଲା , ସେ ସବୁର ବ୍ୟବହାର ବି ଅଜଣା ଥିଲା । ଏବେ ଏସବୁ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀରେ ପରିଣତ ହେଲାଣି । ଏସବୁ ଜିନିଷର ପ୍ରକାର ଭେଦ ଛାଡ଼ନ୍ତୁ, କେବଳ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇଟି ଜିନିଷ ଭିତ୍ତିରେ

ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି ଉତ୍ପାଦନ କରୁଛନ୍ତି । ତାହାହେଲା ବାସନା ଓ ଔଷଧୀୟ ଗୁଣ । ଋତୁ ଅନୁସାରେ ମଧ୍ୟ ବିବିନ୍ନତା ଅଛି । ଶୀତଋତୁ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜିନିଷ ଥିଲାବେଳେ ଖରାଦିନ ପାଇଁ ଅଲଗା ଜିନିଷ । ଖରାଦିନେ ଝାଙ୍ଗମାରିବା, ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ନାଶ କରିବା, ଘମିର ନିରାକରଣ କରିବା ଭଳି ପାଉଡ଼ର ଓ ପ୍ରଲେପମାନ ରହିଛି । ସେହିପରି ଶୀତଦିନେ ଚମକୁ ମୟୂଷ ଓ ଚୈକାନ୍ତ କରିବାପାଇଁ ଜିନିଷମାନ ଅଛି । ଏସବୁ ଜିନିଷ ଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁ ପରିବାରରେ ବହୁଳ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ତାହାର ଖର୍ଚ୍ଚ କିଛି ଜମ୍ମୁ ନୁହେଁ ।

ଆମ ଦେଶରେ ଏବେବି କୋଟି କୋଟି ଲୋକଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଏସବୁ ଜିନିଷ ଆଦୌ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ରକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କର କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବାର ଜଣାନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର କ୍ଷତି ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଲାଭ କ’ଣ ଜଣାପଡୁନାହିଁ । ତେବେ ଏ ବ୍ୟୟ ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର କାହିଁକି ? ହେଲେ ଏହାର ବ୍ୟବହାର ଲୋକ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଦେଶର ଏକ ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ଅର୍ଥନୀତି କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବ । ତାକୁ, ଏଥିପାଇଁ ମୁଣ୍ଡବ୍ୟଥାର ବିଶେଷ କାରଣ ନାହିଁ ।

ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀର (ତେଲ, ପାଉଡ଼ର, ସ୍କୋ, କ୍ରିମ୍ ଇତ୍ୟାଦି) ର ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ହେଉଛି ବାସନା । ବାସନାରେ ଲୋକମାନେ ଏତେ ମୋହିତ ଯେ ପରିବାରରେ ବର୍ଷକୁ ଏଥିରେ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛନ୍ତି । ଘରକୁ ସୁରଭିତ କରିବା ପାଇଁ ବାସନା ଜିନିଷ ମଧ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଘର, ଦେହ, ଲୁଗାପଟା ବାସନାରେ ମହକୁଥାଏ । ଘରର ପରିବେଶ ସୁବାସିତ ରହେ । ଦେଖାଯାଏ, ଯେଉଁ ଘର ବ୍ୟୟବହୁଳ କୃତ୍ରିମ ବାସନାରେ ସୁବାସିତ, ସେହିଘର ଅନେକ ସମୟରେ କୁଡ଼ାସାରେ ନିନାଦିତ ହେଉଥାଏ । ପରସ୍ପର ଭିତରେ କୁଡ଼ାସା ପ୍ରୟୋଗ କରିବାରେ ସେମାନେ କୁଣ୍ଠିତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ମନର ଭାବ “କୁ” ନହେଲେ ଭାଷା “କୁ” ହବନାହିଁ । ଅନେକ ସମୟରେ କୁଡ଼ାସା ମଧ୍ୟ ହିଂସା ଆଡ଼କୁ ଟାଣିନିଏ । କୁଡ଼ାସା ଅନେକ ଖରାପ ଜିନିଷର ଜନନୀ । ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ସେଥିରୁ ନିର୍ଗତ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଜୀବନକୁ କଳୁଷିତ କରୁଥାଏ । କୃତ୍ରିମ ବାସନା କିନ୍ତୁ ଜୀବନଗଠନରେ କୌଣସି କଲ୍ୟାଣକାରୀ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ ନାହିଁ । ଏହା କେବଳ ଘ୍ରାଣେନ୍ଦ୍ରିୟର ପ୍ରୀତିକର ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରସାଧନର ସୁବାସ ସାଙ୍ଗରେ ଦୁଷ୍ଟର ସୁଭାଷା ମିଳିତ ହେଲେ ଘର ପରିବେଶ ସ୍ବର୍ଗୀୟ ହୁଅନ୍ତା । ସୁବାସର ଉପଲବ୍ଧି ପାଇଁ ଆମେ

ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ବିନା ଖର୍ଚ୍ଚ ବିନା ଯନ୍ତ୍ରେ ଉପଲବ୍ଧ ସୁଭାଷକୁ ଆମେ ମୂଲ୍ୟ ଦେଉନୁ । ପରିବର୍ତ୍ତେ କୁଭାଷ ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଛୁ । ଆଗେ ଲୋକେ ଘରେ ଶାରୀରିକ ପୋଷି ତାକୁ ରାମନାମ ଶିଖାଉଥିଲେ କେବଳ ସୁଭାଷ ଶୁଣିବା ପାଇଁ । ବିଷ୍ଣୁନାମ ଠାରୁ ବଳି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁଭାଷ ଆଉ କ'ଣ ଅଛି ? ସେ ତାହା ଶିଖି ଅନବରତ ରାମନାମ କହୁଥିଲା । ଘରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିଲା । ଏବେ ତ ବିଭିନ୍ନ ଭଜନ ଗାଉଥିବା କ୍ୟାସେଟ୍ ମିଳୁଛି । ଘରେ କ୍ୟାସେଟ୍ ବଜାଇବା ଯନ୍ତ୍ର ଭରପୂର । ଚେଣୁ ଘରେ କ୍ୟାସେଟ୍ ବାଜୁ, ବୁଝୁରୁ ସୁଭାଷ ଝରୁ । ଏଇତ ସ୍ୱର୍ଗାୟତା । ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀର ସୁବାସରେ ଘର ସୁବାସିତ ହେଉ । ସୁଭାଷର ଅନୁପସ୍ଥିତି ବା କୁଭାଷର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ସୁବାସ ମାର୍ଜିତ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ସୁବାସ ଦୁର୍ବାସକୁ ଦୂରେଇପାରେ । ମନର ଦୁର୍ବାସକୁ, ଯେଉଁଥିରୁ କୁଭାଷର ଉତ୍ପତ୍ତି ଘଟେ ଦୂରେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ସମାଜରେ ଆର୍ଥିକ ବିଷମତା

ଆମ ସମାଜରେ ବହୁକାଳରୁ ଜାତିଗତ ବୃତ୍ତି ଚଳିଆସୁଛି । ଏବେ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ବିଶ୍ରାନ୍ତ ଘଟୁଛି । କିଏ କେଉଁ ବୃତ୍ତି କରୁଛି କିଛି ଠିକଣା ରହୁନାହିଁ । ପୁଣି ସମସ୍ତେ ଚାକିରି କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ।— ଅଫିସ୍‌ରେ କିରାଣୀ ହେବେ ଅଫିସର ହେବେ । ଯେଉଁମାନେ ଚାକିରି କଲାଭଳିଆ ପାଠ ପଢ଼ିନାହାନ୍ତି ସେମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କୌଳିକ ବୃତ୍ତିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ରହିଛନ୍ତି । ସାମାନ୍ୟ ପାଠପଢ଼ିଥିବା ଲୋକ ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗରେ ସୈନିକ ମଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ବୃତ୍ତି ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୃତ୍ତିର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାଜସଜ୍ଜାମ ବା ଅସ୍ତ୍ର ରହିଛି । ଯେପରି କୃଷି କାମ କରୁଥିବା ଲୋକର ହଳଲଙ୍ଗଳ, ବଢ଼େଇର ନିହାଣ ମୁଗୁର, ମୁଲିଆର କୋଡ଼ି, କୋଦାଳ, ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀର କରଣୀ, କୁମ୍ଭାରର ଚକ, କମାରର ଶାଳ, ସୈନିକର ଖଣ୍ଡା, ତରୁଝାଳ, ପାଠୁଆ ଲୋକର ଲେଖନୀ ବା କଲମ । ଏଥିରୁ କେଉଁ ଅସ୍ତ୍ରଟି ବଡ଼ ବା କାହା ଧାରକ ବା ବ୍ୟବହାରକାରୀ ବଡ଼, ଏ ବିଷୟରେ ସମାଜରେ ଠିକ୍ ବିଚାର ଚାଲିନାହିଁ । ଫଳରେ ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ବିଷମତା ସମାଜରେ ରହିବ । ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ବୁଦ୍ଧି, ଦକ୍ଷତା ଆଦି କେବେହେଲେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସମାନ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ କେତେକ ଉଚ୍ଚ ରୋଜଗାରିଆ ହେଲେ କେତେକ ନୀଚ ରୋଜଗାରିଆ ହେବେ । ଏହି ଉଚ୍ଚ, ନୀଚ ରୋଜଗାର ଭିତରେ ତାରତମ୍ୟ ସାମା ଭିତରେ ରହିବା ଉଚିତ୍ । ଏଠି କେତେକ ଲୋକ ଖାଇବାକୁ ପିନ୍ଧିବାକୁ ପାଉନଥିଲାବେଳେ କେତେକ ଅତ୍ୟଧିକ ବିଳାସ ବ୍ୟସନରେ ବୁଡ଼ି ରହୁଛନ୍ତି । ନିମ୍ନତମ ମଜୁରି ଟ ୫୦ ଥିଲା ବେଳେ, ଉଚ୍ଚତମ ରୋଜଗାରର ସାମା ନାହିଁ । ଏ ତାରତମ୍ୟକୁ ହ୍ରାସକରିବାପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରାଯାଉନାହିଁ । ଲୋକମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ବହୁଳଭାବରେ ଅଭାବ । ଲୋକମାନେ ଧାର୍ମିକ ବିଚାର ବିବେକ ବିଚାରଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଶାସ୍ତ୍ର, ପୁରାଣ ପଢ଼ୁନାହାନ୍ତି ବା ପଢ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ନୀତିନିୟମକୁ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବ୍ୟଙ୍ଗ ବିତୃପ କରୁଛନ୍ତି । ମାନବ ଜୀବନର ମୌଳିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ପ୍ରାପ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ନେଇ ଅନ୍ୟର ସେବାକରିବା । ସେବା ଦୂରର କଥା, ପାରିବାର ଲୋକେ, ନିପାରିଲା ଲୋକଙ୍କୁ ଆଡ଼ ଆଖିରେ ଅନାନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଏମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟଥିତ କରେନାହିଁ । ସେମାନେ ସ୍ୱାର୍ଥପର ଭାବରେ ସମାଜର ସାମଗ୍ରୀ ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଉତ୍ତମ ସାମଗ୍ରୀରେ

ସମାଜର ସବୁବର୍ଗର ଲୋକଙ୍କର ଅବଦାନ ରହିଛି । ମୂଲିଆ, ବଡେଇ, ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ, କାରଖାନାର ଶ୍ରମିକ, ଜମି ଚାଷ କରୁଥିବା କୃଷକ, କମାର, କୁମ୍ଭାର ଏମାନଙ୍କୁ ବାଦ୍ଦେଲେ ଘରଟିଏ ହୋଇପାରିବ ନା ଲୁହା, ସିମେଣ୍ଟ, ଔଷଧ ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀ, ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥ ମିଳିପାରିବ । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଅବଦାନରୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଛି— ସେହିମାନେ ଯାବତ ଅସୁବିଧାରେ ଅମାନବିକ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବେ । ବିଭିନ୍ନ ବୃତ୍ତିର ଯେଉଁ ଅସ୍ତ୍ର କଥା କୁହାଗଲା, ତାହା ମଧ୍ୟରୁ ଲେଖନୀ ଓ ତାହାର ବ୍ୟବହାରକାରୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟପି ଉଚ୍ଚ ଆସନରେ ବସୁଛି । ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ଦଶଲକ୍ଷ ସୈନିକ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗକରି ଦେଶରକ୍ଷା କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ କର୍ମର ମହତ୍ତ୍ୱ ବିଚାର କରି ତାଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ମଜୁରି ଦିଆଯାଏ କି ? କେବଳ ମୁଣ୍ଡିମେୟ ଲେଖନୀଧାରୀ ଧନ, ମାନ, ପ୍ରତିପତ୍ତି, ବିଳାସସମୟ ଜୀବନ ଭୋଗ କରନ୍ତି । ଏହିପରି ସମାଜରେ ଲୋକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଅତ୍ୟଧିକ ଆର୍ଥିକ ତାରତମ୍ୟ ରହିଛି, ତା'ର ସମ୍ବଳ ଉତ୍ପାଦନ କଳ୍ପନା କରିବା ଆମ ସାହସର ବାହାରେ । ଦେଶରେ ନଅଟି ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରିଲାଣି । ଦଶମ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ଯୋଜନାମାନଙ୍କରେ ପରିକଳ୍ପିତ ଉନ୍ନୟନ ହାସଲ ହୋଇଛି କି ? ହୋଇନାହିଁ । ଲୋକମାନେ ଯେଉଁ ଡିମାଣ୍ଡ ସେହି ଡିମାଣ୍ଡରେ । କାହିଁକି ହେଉନାହିଁ ତାକୁ କିଏ ସମୀକ୍ଷା କରିବ ? ତୁ ତ ମୁତୁରୀ, ମୁଁ ତ ମୁତୁରୀ ହେଁସ କାହିଁ ପାଇଁ ଧୋଇବା— ଏହି ନୀତି ଚାଲିଛି । ଏହି କଲମଧାରୀ ମାନେ ସ୍ୱାର୍ଥର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ହେଉ ବା ଅବହେଳାରୁ ହେଉ, ସବୁ ପଣ୍ଡ କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ଅକୁଶଳ ନାହିଁ । ଉପରେ ଥିବା ରାଜନେତାମାନେ ଆହୁରି ଅଧିକ କନୁଷ୍ଠିତ । ଫଳ ଯାହା ହେବାର ହେଉଛି— ନିରୀହ ଜନତାଙ୍କର ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ବଢିବତି ଚାଲିଛି ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ବିନମ୍ର ନିବେଦନ, ସେମାନେ ପେଟ୍ରୋମାସ୍ ଜାଳରୁ, ଅନ୍ୟକୁ ଡିବି ଜାଳିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଅନ୍ତୁ । ତାଙ୍କୁ କିରାସିନି ଶସ୍ତା ଦରରେ ମିଳୁ । ତୁମେ ଝଲମଲ ଆଳୁଅ ଭିତରେ ଥିଲାବେଳେ ସେମାନେ ଅନ୍ଧାରରେ ନରହନ୍ତୁ । ତୁମେ ପଲାଉ ଖାଅ କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟକୁ ପଖାଳ ମିଳୁ । ଅନାହାରରେ ସେ ନରହନ୍ତୁ । ତୁମେ ପ୍ରାସାଦରେ ବୁହ ତାଙ୍କୁ ଖରାବର୍ଷାରୁ ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ଘରଟିଏ ମିଳୁ । ବାସହୀନ ହୋଇ କେହି ନରହନ୍ତୁ । ତୁମେ ପାଟ ମଠା ପିନ୍ଧ ଅନ୍ୟକୁ ସାଧାଲୁଗା ମିଳୁ । ସେ ଚିରାଫଟା ପିନ୍ଧି ଲଜ୍ଜାକୁ ଦୂରେଇ ନଦେଉ ।

ତୁମପିଲା ଦେଶ ବିଦେଶରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପାଉ । ଅନ୍ୟର ପିଲା ସର୍ବନିମ୍ନ ମାଧ୍ୟମିକ
ଶିକ୍ଷା ପାଉ । ନିରକ୍ଷର କେହି ନ ରହୁ । ଏବେ ଯେଉଁ ସାକ୍ଷରତା ଅଭିଯାନ ଚାଲିଛି,
ତାହା ଗୋଟିଏ ପ୍ରହସନ । ନିଜନାମ ଲେଖି ଶିଖିଲେ ସାକ୍ଷର ହେଲା ବୋଲି
କୁହାଯାଉଛି । ଏହି ପ୍ରକାର ମାପକାଠିରେ ଉନ୍ନତି ମାପିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆମର
ଜୁହାର ।

ମୋଟ୍‌କଥା, ଲୋକଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ଚାହିଦା ପୂରଣ ହେଲେ ଅନ୍ୟର ଅଧିକ
ଭୋଗ ଦୃଷ୍ଟଶୀୟ ହେବ ନାହିଁ ।

ନିରକ୍ଷରତାର ରୂପ

ନିରକ୍ଷର ଲୋକ ଲେଖା ଜିନିଷପଢ଼ି ନପାରୁଥିବାରୁ ନିଜେ ନାନା ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ବେଳେ ବେଳେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅସୁବିଧାରେ ପକାଏ । ସାଧୁଆ ଓ ତାହାର ସମବୟସୀ ଖୁଡ଼ୀ ହେଉଛି ଏହାର ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ।

ସାଧୁଆକୁ ଯେତେବେଳେ ସାତ ଆଠ ବର୍ଷ, ତା ବାପା ମାଆ ହଇଜାରେ ମରିଗଲେ । ତା ପରିବାରରେ ରହିଲେ, ସେ, ତା ବିଧବା ସାଆନ୍ତ ମାଆ ରତନି ଆଉ ଜକା ନିଧୁଆ । ସାଧୁଆର ବାପ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ମଟରଗାଡ଼ି ମରାମତି ମିସ୍ତ୍ରୀ ପାଖରେ ହେଲ୍‌ପର କାମ କରି ସଂସାର ଚଳାଉଥିଲା । ବାପ ଥିଲାବେଳେ ସାଧୁଆ କିଛିଦିନ ଗାଁ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅ, ଆ, କ, ଖ, ଚିହ୍ନିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ବାପ ମରିଗଲାପରେ ତାହାର ସ୍କୁଲ ଯିବା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଗାଁରେ ଦି'ବଖରା ଘର ଛଡ଼ା ଚାକର ଆଉ କିଛି ସମ୍ପତ୍ତି ବାଡ଼ି ନଥିଲା । ସାଆନ୍ତ ମାଆ ରତନି ଯା ତା ଘରେ ପାଇଟିକରି, ବେଳେବେଳେ ବିଲ ବାଡ଼ିରେ ମୂଲିଆଣୀ କାମ କରି ପରିବାର ଚଳାଇଲା । ନିଧୁଆ ଯାହାକୁ ସେତେବେଳେ ଚଉଦ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା ବିଲବାଡ଼ିରେ ମୂଲିଆ କାମ କରି ମାଆକୁ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ସାଧୁଆ ପଖାଳ ପାଣି ଯାହା ପାଇଲା ଖାଇଦେଇ ଗାଁ ସାରା ବୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଦିନ ଗଡ଼ି ଚାଲିଲା । କ୍ରମେ ନିଧୁଆ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ ଯୁବକ ହୋଇଗଲା । ତାକୁ ଗାଁରେ ମୂଲ ଲାଗିବା ପସନ୍ଦ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ମା ଓ ସେ ଉଭୟ କାମ କରି ମଧ୍ୟ ତିନିଜଣଙ୍କର ପେଟ ପୂରୁନାହିଁ । ତାକୁ କେଉଁଦିନ ମୂଲ ନ ମିଳିଲେ ଓପାସ ରହିବା ଅବସ୍ଥା ବି ହୋଇଯାଏ ।

ଗାଁର କେତେଜଣ ଲୋକ କଲିକତା ଯିବାଆସିବା କରନ୍ତି । ସେଠାରେ ସେମାନେ କଅଣ ଚାକିରି କରନ୍ତି କେଜାଣି, ଭଲ ରୋଜଗାର କରନ୍ତି । ଟଙ୍କା ପଇସା ମଝିରେ ମଝିରେ ପଠାନ୍ତି । ବର୍ଷେ ଛଅମାସରେ ଘରକୁ ଆସିଲେ ବେଶ୍ ଧୋବଧାଉଳିଆ ହୋଇ ଆସନ୍ତି । କେତେ କେତେ ଜିନିଷ ପତ୍ର କିଣି ଆଣନ୍ତି । ନିଧୁଆ ଭାବିଲା, ସେ କଲିକତା ଯିବ । ଏଠି ମୂଲ ଲାଗି କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷିବା କଥା କିଛି ନୁହେଁ । ମାଆକୁ ପଚାରିଲା । ମାଆ ଦେଖିଲା— ଏବେ ତ ଅବସ୍ଥା ଏପରି ଦୟନୀୟ । ପୁଣି ନିଧୁଆର ବାହା ହେବା ବୟସ ହେଲାଣି । ଭଲ ରୋଜଗାର ନ କଲେ କିଏ ଝିଅ ଦେବ । ବୁଡ଼ୀ କଲିକତା ଯିବା କଥାରେ ସମ୍ମତ ହେଲା ।

ସେହି ସମୟରେ ଗାଁର ଜଗୁ ନାଏକ କଳିକତାରୁ ଆସିଥିଲା । ନିଧୁଆ ତା ମନ କଥା ତାକୁ କହିଲା । ଜଗୁ ନାଏକ କହିଲା, “ହଁ, ମୁଁ ଗଲାବେଳେ ତୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବୁ । ମାଆ ଗଙ୍ଗାକାଳୀଙ୍କର ଦୟାଥିଲେ ତୋ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଯିବ ଯେ ।” କିଛିଦିନ ପରେ ନିଧୁଆ ଜଗୁ ନାଏକ ସାଙ୍ଗରେ କଳିକତା ଗଲା । ଯୋଗକୁ ସେଠାରେ ଭଲ କାମ ଖଣ୍ଡିଏ ତାକୁ ମିଳିଗଲା ।

ଗାଁ ମୂଳଠାରୁ ସେଠାରେ ରୋଜଗାର ବହୁତ ବେଶ । ନିଧୁଆ ନିଜେ ଚଳି ମା, ପୁରୁରା ଚଳିବା ପାଇଁ ଯାହା ପଠାଏ, ସେଥିରେ ସେମାନେ ବେଶ୍ ଭଲ ଚଳନ୍ତି । ବର୍ଷକ ପରେ ନିଧୁଆ ଗାଁକୁ ଫେରିଲା । ମାଆ ପାଇଁ ଜୁଗା, ପୁରୁରା ପାଇଁ ଜାମା ପ୍ୟାଞ୍ଜ ବାଦ୍ କେତେ ପ୍ରକାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିନିଷ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ବାଙ୍କରେ ପୂରାଇ ଆଣିଥିଲା । ମାଆ ମନ ଭାରି ଖୁସି । ଏଥର ନିଧୁଆକୁ ହାତକୁ ଦି’ହାତ କରିବାପାଇଁ ବୁଢ଼ୀ ଉତ୍ସାହ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଘରକୁ ବୋହୂଟିଏ ଆସିଲେ ରନ୍ଧାବତ୍ତା କରିବ । ବଡ଼ବୋହୂ ମଲାପରେ ବୁଢ଼ୀ ସେ କାମ କରୁଥିଲା । ଏବେ ସେ କାମ ତାକୁ ଆଉ ଆରୋଉ ନାହିଁ ।

ଯୋଗକୁ ବ୍ରହ୍ମା ଖଟନ୍ତି ନାହିଁ ! ପାଖ ଗାଁ ହରି ସାହାଣୀ ଝିଅ ସାଙ୍ଗରେ ନିଧୁଆର ବାହାଘର ହୋଇଗଲା । ପୁଅ ବୋହୂକୁ ନେଇ ରତନର ଭଙ୍ଗାଘର ପୁଣି ହସିଉଠିଲା । ମାସକ ପରେ ନିଧୁଆ ପୁଣି କଳିକତା ଚାଲିଗଲା ।

ରତନ ଏବେ ଆଉ ଯା ତା ଘରେ ପାଇଟି କରେ ନାହିଁ । ବୋହୂଟି ରନ୍ଧାବତ୍ତା ଘର ସାଇତା କାମ କଲା । ରତନ ଯା ଘର ତା ଘର ବୁଲି ସମୟ କାଟେ । ସାଧୁଆଟା ତ ସହଜେ ବାବନା ଭୂତ । ନୂଆ ବୋହୂଟି ଘର ଭିତରେ ନାନା କାମରେ ଲାଗିଥାଏ । ଦିନେ ଡାକବାଲା ପିଣ୍ଡାରେ ‘ଚିଠି’, ‘ଚିଠି’ କହି ଗୋଟିଏ ଚିଠି ପକାଇ ଦେଇଗଲା । ବୋହୂଟି ପଢ଼ାଣୁଣା ନ କରିଥିଲେ ବି ଦୂରଦୂରାନ୍ତରେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କର ଚିଠିପତ୍ର ଡାକବାଲା ଆଣିଦିଏ ବୋଲି ସେ ଜାଣିଥିଲା । ତା ସ୍ବାମୀ ତ ଦୂର ବିଦେଶ-କଳିକତା ମୂଳକରେ ଅଛି । ସେଠୁ କିଛି ଚିଠି ଆସିଲା କି ବୋଲି ଭାବି ଆନନ୍ଦରେ ଚିଠିଟି ଉଠାଇନେଲା । କଥଣ ସେଥିରେ ଲେଖାଅଛି, କି ବାର୍ତ୍ତା ଆସିଛି କିପରି ଜାଣିବ । ନିଜେ ତ ପଢ଼ିଜାଣେ ନାହିଁ । ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ସାଧୁଆ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା । ବୋହୂଟି ସାଧୁଆ ହାତକୁ ଚିଠିଟି ବଢାଇଦେଇ କହିଲା, “ସାଧୁ, ବୋଧେ କଳିକତାରୁ ଆସିଛି । ପଢ଼ିଲ ।”

ସାଧୁଆ ମହା ଅତୁଆରେ ପଢ଼ିଗଲା । ନୂଆ ଖୁଡ଼ୀ ଖୁବ୍ ହେଲେ ତାହାଠାରୁ ଚିନିଚାରି ବର୍ଷ ମାତ୍ର ବଡ଼ ହେବ । ପଢ଼ିଜାଣେ ନାହିଁ କଥାଟା କହିବାକୁ ଭାରି ଲାଜ

ମାଡ଼ିଲା । ଚିଠିଟିକୁ ହାତରେ ଧରି ଏପାଖ ସେପାଖ କରିବାରେ ଲାଗିଲା । ମନ ଦୁଃଖ ଓ ଲଜାରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଲା । ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇଗଲା । ଦୁଇଧାର ଲୁହ ବି ବୋହିଗଲା । ବୋହୂଟି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି କଲିକତାରୁ କଅଣ ଖବର ଆସିଛି ଜାଣିବା ପାଇଁ । ସାଧୁ କିଛି ନକହି ଏପରି କାନ୍ଦୁଛି କାହିଁକି ? ସେ ବଡ଼ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇପଡ଼ି କହିଲା, “ସାଧୁ, ପଦ୍ମନା ।” ସାଧୁଆ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ କହିଲା, “ଖୁଡ଼ୀ କଅଣ ପଡ଼ିବି, କ-କା ନାହିଁ ।”

ଏତକ ସାଧୁଆ ପାଟିରୁ ବାହାରିଛି କି ନାହିଁ, ବୋହୂଟି ମୁଣ୍ଡରେ ବକ୍ତ୍ର ପଡ଼ିଗଲା । ସେ କତାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ି ଭୋ ଭୋ କରି ଉଚ୍ଚ ସ୍ଵରରେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏତିକିବେଳେ ରତନି ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ସେ କିଛି ଠଅର କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଖାଲି କ’ଣ ହେଲା, କ’ଣ ହେଲା ପଚାରୁଛି । କିଏ ତାକୁ ଉତ୍ତର ଦେଉଛି । କ୍ରମେ ସାଇପଡ଼ିଶା ଲୋକ ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଲୋକ ସାଧୁଆ ଧରିଥିବା କାଗଜଟିକୁ ନେଇ ପଡ଼ିଲେ । ସେ କହିଲେ, ଆରେ, ନିଧୁଆ ଏ ଚିଠି ଦେଇଛି । ସେ ଭଲଅଛି । ଜଗୁ ନାଏକର ନିକଟରେ ଆସିବାର ଅଛି । ତା ହାତରେ ଟଙ୍କା ପଠାଇବ ଲେଖୁଛି । ଆଉ ତମର କ’ଣ ହେଲା ? ଏ କାନ୍ଦବୋବାଳି କାହିଁକି ? ବୋହୂଟି ଏ କଥା ଶୁଣି ଚିହିକି ଉଠିଲା । ତା’ର କାନ୍ଦ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ରତନି ତାକୁ ଆଉଁସା ଆଉଁସି କରି ପଚାରିଲା “ମା, କାହିଁକି ଏପରି କାନ୍ଦିଲୁ । ସାଧୁଆ କିଛି କହିଲା କି ?” ବୋହୂ କହିଲା, ଚିଠି ପଡ଼ି ସାଧୁ କାନ୍ଦିଲେ, ଏବଂ କହିଲେ କ-କା ନାହିଁ । ଉପସ୍ଥିତ ଲୋକମାନେ ସାଧୁଆକୁ ପଚାରିଲେ, କିରେ ସାଧୁଆ, କଅଣ କ-କା ନାହିଁ କହି ଏ ନବରଙ୍ଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛୁ ? ସାଧୁଆ କହିଲା, “ଖୁଡ଼ୀ ମତେ ଚିଠି ପଡ଼ିବାକୁ ଦେଲେ । ମୁଁ ତ ପଡ଼ିଜାଣି ନାହିଁ । ଖୁଡ଼ୀକୁ ଏକଥା କହିବାକୁ ଲାଜ ମାଡ଼ିଲା । ମତେ ଦୁଃଖରେ କାନ୍ଦ ବି ମାଡ଼ିଲା । କ-କା ନାହିଁ ବୋଲି ଯାହା କହିଲି, ତା ଅର୍ଥ— ପିଲାଦିନେ ଯେଉଁ କ-କା ମାତ୍ରା ପଡ଼ିଥିଲା, ତାହା ଏଥରେ ନାହିଁ ।” ସାଧୁଆର ଏ ବକ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ହସରେ ଫାଟି ପଡ଼ିଲେ । ହସ ମେଳ ଚାଲିଥିଲାବେଳେ ସାଧୁଆ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ମାଆ ଆଡ଼କୁ ଖୁଡ଼ୀ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଥିଲା । ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ ମୁରବୀ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଟି ଚାଲିଗଲାବେଳେ ସ୍ଵଗତୋକ୍ତି କରୁଥିଲେ, ହ୍ୟାପ୍ ମୂର୍ଖ ପଡ଼ିଜାଣି ନାହିଁ, କଥାଟାକୁ ବକେଇ କରି କହି କେଡ଼େ କାଣ୍ଡଟାଏ କରିଦେଲା ହୋ ।

(‘କଥାକାର’ ୧୯୯୭ ନଭେମ୍ବର ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ପଧାନି

ଆଗକାଳରେ ପ୍ରତି ଗାଁରେ ଜଣେ ଜଣେ ପଧାନ ଥିଲେ । ପଧାନ ଅର୍ଥ ଗାଁର ମୁଖିଆ— ପଧାନି ହେଉଛି ତାହାର କର୍ମ । ଏ ଶବ୍ଦଟି ପ୍ରଧାନ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଷ ପରି ଜଣାଯାଏ । ସେତେବେଳେ ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚ୍ଛିନ୍ନ ଥିଲା । ଅନେକ ବଡ଼ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ‘ରଜା’ କୁହାଯାଉଥିଲା । ଏହି ଜମିଦାରଙ୍କର ଖଜଣା(ଭୂକର) ଅସୁଲ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ଆଇନଗତ କ୍ଷମତା ନଥିଲା । ହେଲେ ସେମାନେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଭାବ ବଳରେ ଜନଜୀବନକୁ ପୁରାମାତ୍ରାରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିଲେ । ଗାଁର କଳିକଟିଆ, ମାଡ଼ପିଟ, ଛୋଟ ଛୋଟ ଡୋରି, ମହାଜମି କାରବାର, ଜମିବାଡ଼ି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆପଣି ଅଭିଯୋଗ ଇତ୍ୟାଦି ସେମାନେ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରୁଥିଲେ । ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ତାହା କୋର୍ଟ କଚେରୀ ରାୟ ପରି ମାନୁଥିଲେ । ଜମିଦାରଙ୍କୁ ଅମାନ୍ୟ କରିବାର ସାହସ ଲୋକଙ୍କର ନଥିଲା । କେହି ଅମାନ୍ୟ କଲେ ନାନାଭାବରେ ତାକୁ ହଇରାଣ ହରକତ କରାଯାଉଥିଲା । ଜମିଦାରଙ୍କର ଏ କର୍ମ ସାଧନର ଏକମାତ୍ର ଆୟୁଧ ଥିଲା ଗାଁ ପଧାନ । ପଧାନର ପରାମର୍ଶକ୍ରମେ ଗାଁର ସମସ୍ୟା ସମାହିତ ହେଉଥିଲା । ତେଣୁ ପଧାନ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଥିଲା ।

ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଗାଁର ଉଚ୍ଚ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କୁ ପଧାନି ଆସନ ମିଳୁଥିଲା । ଯେ ସମୟଦେଇ ଗାଁ ସମସ୍ୟାରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇପାରିବ, ସେହିମାନେ ଏ ଆସନ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହେଉଥିଲେ । ସେ ଧନଶାଳୀ ବା ବିଦ୍ଵାନ ହେବ, ଏପରି ସର୍ତ୍ତ କିଛି ନଥିଲା । ଜମିଦାରଙ୍କ ସ୍ଵୀକୃତିକ୍ରମେ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେଉଥିଲା । ଏ କାମ ପାଇଁ ପଧାନଙ୍କୁ କିଛି ଦରମା ବା ପାଉଣା ମିଳୁନଥିଲା । ହେଲେ ଧନତ ସର୍ବଦା କ୍ଷମତାର ଅନୁଗାମୀ । ତେଣୁ ପଧାନଙ୍କୁ ଏ କର୍ମ ବିନିମୟରେ କିଛି ଧନ ମିଳୁନଥିଲା , ଏପରି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ କର୍ମ ହେଲା, ଜମିଦାରଙ୍କଠାରୁ ତାଙ୍କରା ଆସିଲେ ତାଙ୍କ ସିରସ୍ତାରେ ହାଜର ହେବା, କୌଣସି ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ହାଜର ହେବାର ଥିଲେ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ହାଜର କରେଇବା, ଏବଂ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରି ଜମିଦାରଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବା । ଏହିପରି ପଧାନି କାମଟି ଚାଲୁଥିଲା । ଜମିଦାରଙ୍କର କ୍ଷମତା ବଜାୟ ରହୁଥିଲା ଏବଂ ପଧାନ ମଧ୍ୟ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ଅକୃଷ୍ଣ ଖାତିରି, ସମ୍ମାନ ପାଉଥିଲା । ଅନେକ ସମୟରେ ପଧାନ ପରିସରରେ ମଧ୍ୟ ସମାହିତ ହେଉଥିଲା ।

ଏହିପ୍ରକାର ଖାତିର, ସମ୍ମାନ ଉପଭୋଗ କରି ପଧାନ ଅହମିକାଗ୍ରନ୍ଥ ହୋଇପଡୁଥିଲେ । ନିଜକୁ ଗାଁର ସର୍ବମୟ କର୍ମୀ ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଛାଇ ନଥିଲେ । ଗାଁର ସବୁ ଲୋକ ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ହାନ । କେବଳ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ତାଙ୍କଠାରୁ ବଡ଼ ବୋଲି ବିଚାରୁ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଅହମିକା ଏତେ ବଢ଼ିଯାଏ ଯେ ସେ ଅନ୍ୟର ରୁଚି, ବିଚାରବୋଧ ପ୍ରତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦାସୀନ ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି । ନିଜ ଘରେ ପିଣ୍ଡାରେ ବସିଥିଲାବେଳେ ବା ଗାଁର କୌଣସି ଜାଗାରେ ବସିଥିଲାବେଳେ ଲୋକମାନେ ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି । ଆପରି ଅଭିଯୋଗ ଉଠାଯିବ ହୁଏ । ତାହାର ବିଚାର ମଧ୍ୟ ହୁଏ । ପଧାନ କାହା କଥା ଶୁଣନ୍ତି, କାହା କଥା ଶୁଣିଲାପରି ଢଙ୍ଗ ଦେଖାନ୍ତି, କାହାକୁ ଚାହିଁ ଟିକେ ମୁରୁକି ହସି ଦିଅନ୍ତି, କାହାକୁ ଥଙ୍ଗା ମଜାକରି ପଦେ କହି ଦିଅନ୍ତି, କାହା ଆଡ଼କୁ ରୋଷ କଲାପରି ଶବ୍ଦ ଗୋଟାଏ ଯୋଡ଼ାଏ ପୋପାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । କାହା ମନକୁ ପାତ ବା ନପାତ, ଗାଁ ଲୋକେ କିନ୍ତୁ ସବୁ ଭଲ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ପଧାନ ପ୍ରାୟ ଛଅହାତ ଗାମୁଛାଟିଏ ବା ଆଠହାତି ଧୋତିଟିଏ କଢ଼ାମାରି ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି । ବସିଲାବେଳେ ତାକୁ ପୂରା ଟେକି ଟାକି ଜାକି ଛୁକି ଦେଇ ବସିଥାଆନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ତ ତାଙ୍କଠାରୁ ଛୋଟ । ଲଜା ସରମ ସେ କାହାକୁ କରିବେ । ଏଠି କ'ଣ ଜମିଦାର ଅଛନ୍ତି ।

ଗାଁରେ ଲୋକଙ୍କ ବାଡ଼ିରେ ଉପାଦିତ ସଜନାଛୁଇଁ, ବାଇଗଣ, କଖାରୁ, ସାରୁ, କଦଳୀ, ଲେମ୍ବୁ, ମାଛ, ଘିଅ ଦହି ଇତ୍ୟାଦି ମଝିରେ ମଝିରେ ପଧାନଙ୍କ ଘରେ ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି । ତେଣୁ ପଧାନଙ୍କର ଖାଇବା ପର୍ବଟା ବେଶ୍ ଜାକଜମକରେ ଚାଲେ । ଫଳରେ ପଧାନ ଖୁବ୍ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟବାନ ଆଉ ମୋଟାସୋଟା ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ନ ଚିହ୍ନିଲା ଲୋକ ଦେଖିଲେ ପଧାନ ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ ଅନୁମାନ କରିବ ।

ମୁଁ ପିଲାଦିନେ ପଧାନଙ୍କର ଏ କାରବାର ଦେଖିଥିଲି । ଆଜିକାଲି ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଏବର ଯୁବପାତି ପଧାନ କହିଲେ ବୁଝିପାରିବେ ନାହିଁ । ଜମିଦାରୀ ଲୋପ ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ପଧାନି ବି ଲୋପ ପାଇଲା । ମାତ୍ର ତାହାର ଛାୟାକଳ୍ପ ଗାଁରୁ ଯାଇ କୌଣସି କୌଣସି ଘରେ କାୟା ବିସ୍ତାର କରିଛି, ଏ ଅନୁଭବ ଜାଗ୍ରତ ହେବାମାତ୍ରେ ମନରେ ମୋର ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ପିଲାଦିନର ସ୍ମୃତି ଟେକି ଉଠିଲା । ଯେଉଁ ପିଲାଟିକୁ ପଧାନର ଛାୟାକଳ୍ପ ବା ପ୍ରତିରୂପେ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି, ତାହାର ଡେହେରା, ଆଡ଼ରଣ, ଢଙ୍ଗଡାଙ୍ଗ, କଥାଭାଷା ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଏତେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ !

ପଧାନ ଯେପରି ଜମିଦାରଙ୍କର ଓ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ଖାତିରି ଉପଭୋଗ କରି ଅଧିକାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ, ଏ ପିଲାଟି ସେହିପରି କୌଣସି କାରଣରୁ ଘରେ ଅଧିକ ଆଦର ସ୍ନେହ ଉପଭୋଗ କରି ଅଧିକାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ପଧାନ ଯେପରି ଜମିଦାର ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କାହାକୁ ତା ଠାରୁ ବଡ଼ ବୋଲି ଭାବୁ ନଥିଲା, ଏ ପିଲାଟି ସେହିପରି ବାପଛଡ଼ା ଆଉ କାହାକୁ ବଡ଼ର ମାନ୍ୟତା ଦିଏ ନାହିଁ । ଗାଁ ସଭାରେ ବା ନିଜ ଘର ବାରଣ୍ଡାରେ ବସିଥିଲାବେଳେ ପଧାନ ଯେପରି ପିନ୍ଧିଥିବା ଛୋଟ କୁଗାଟିକୁ ଟେକିଟାକି ଦେଇ ବସେ, ଏ ପିଲାଟି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ପିନ୍ଧିଥିବା ହାତ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟକୁ ଜାକିଜୁକି ଦେଇ ଚେଆରରେ ବସେ । ସେଠାରେ ବୟସ୍କ ବା ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ତାହାର ଖାତିରି ନଥାଏ । ପିଲାଟିର କଥାଭାଷା ଶୈଳୀ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ପଧାନଙ୍କ ପରି । ତା ମନ ହେଲେ ଉତ୍ତର ଦିଏ, ନହେଲେ ନାହିଁ । ଆଉ ଉତ୍ତର ଦେଲେ କୋପାନ୍ତ୍ର ହୋଇ ବେଖାତିର ଜଙ୍ଗରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦିଗ୍‌ବିଗ୍ ଶବ୍ଦ ଫୋପାଡ଼ି ଦିଏ । ପଧାନ ଯେପରି ଗାଁର ଉପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଗୋଟିଏ ଭାଗ ଖାଇ ଖୁବ୍ ମୋଟାସୋଟା ହୋଇଥାଆନ୍ତି, ଏ ପିଲାଟି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଘରକୁ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଯାହା ଆସେ, ସବୁ ବିନା ବାଧାରେ ଖାଇପିଇ ବେଶ୍ ମୋଟାସୋଟା ହୋଇଛି । ସେ କାହାର ପରିବେଷଣକୁ ଅପେକ୍ଷା କରେନାହିଁ କି କାହାର ଅନୁମତି ଲୋଡ଼େ ନାହିଁ । ପଧାନର ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ ଗାଁର ସମସ୍ୟା ଯେପରି ସମାହିତ ହୁଏ, ଏ ପିଲାଟି ସେହିପରି ଅନାହୂତ ଭାବରେ ଘରର ଯାବତୀୟ ସମସ୍ୟାରେ ନାକ ଗଳାଏ ଏବଂ ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ନେତାପରି ନିଜର ମତ ଜାହିର କରେ, ବିରୋଧୀକୁ ବଳପ୍ରୟୋଗ କରି ଜବର୍ଦ୍ଦ କରିଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଣ୍ଡାଦ୍‌ପଦ ହୁଏନାହିଁ । ପଧାନ ପରି ବିରୋଧ ସେ ଆଦୌ ସହିପାରେ ନାହିଁ ।

ଏଣୁ ତାକୁ ଘରର ପଧାନ କହିଲେ ବାହୁଲ୍ୟ ହେବନାହିଁ । ଇଏ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା । ଅନୁସନ୍ଧାନ ହେଲେ ହୁଏତ ଅନ୍ୟଘର ମାନଙ୍କରେ ପଧାନ ଥିବାର ଜଣାପଡ଼ିବ । ତେଣୁ ଜଣାଯାଉଛି ପଧାନି ଗାଁରୁ ଘରକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇଛି । କେଉଁଠି ପ୍ରକଟିତ ହେଲାଣି । କେଉଁଠି ହେବ । ପଧାନ ଆଡ଼ରଣର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ଭଲ ଦିଗ୍‌ଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ପିଲାଦିନୁ ଯାହାଠାରେ ପଧାନି ସ୍ୱଭାବ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଛି, ଭବିଷ୍ୟତ୍‌ରେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ ନେତା ହେବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଆୟୋଗିକ ନୁହେଁ । ଅବଶ୍ୟ ସେ ଯୁଗର କୌଣସି ପଧାନ ନେତା ହେବାର ନଜିର ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର କରଣୀ ଗାଁ ଭିତରେ ସୀମିତ ରହୁଥିଲା । ତାହାର କାରଣ ସ୍ପଷ୍ଟ । ସେତେବେଳେ ଦେଶରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ନଥିଲା କି ରାଜନୀତି ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନା ■ ୭୩

ବ୍ୟାପକ ହୋଇନ ଥିଲା । ଏବକାର ପରିସ୍ଥିତି ଭିନ୍ନ । ଏବେ ସମସ୍ତେ ଜଣା ଅଧିକରେ
ରାଜନୀତି ସହ ସଂପୃକ୍ତ । ଯେ ପିଲାଦିନେ ଘରେ ମୂରବା ପଣିଆ ଜାହିର
କରିପାରୁଛି, ତାହାର ସ୍ୱଭାବ ତାକୁ ଘରୁ ପଢ଼ା, ପଢ଼ାରୁ ଅଞ୍ଚଳ, ଅଞ୍ଚଳରୁ ରାଜ୍ୟ ଓ
ଦେଶ ଭିତରକୁ ଟାଣିନେବ । ସେ ତାହାର ନେତା ପଣିଆ ସଂପ୍ରସାରିତ କରିବ ।
ତୁଳସୀ ଦୁଇ ପତ୍ରରୁ ବାସିଲାପରି ପିଲାଦିନୁ ନେତା ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରକଟିତ । ଏହା ନିଶ୍ଚିତ
ଭାବେ ଗୋଟିଏ ଶୂଭକର କଥା । ଏହା ଫଳବତୀ ହେଉ ବୋଲି କାମନା କରିବା
ବିଧେୟ । କାରଣ ଧନ ଜନ ଗୋପ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନେତାଙ୍କର ହିଁ ଅନୁଗାମୀ । ସଂସାରରେ
ମଣିଷ ଯେତେ ଯାହା କରେ ସବୁ ଏହି ଧନଜନ ଗୋପଲକ୍ଷ୍ମୀ ପାଇଁ ତ ।

ନେତା

ନେତା ସମସ୍ତେ ହୋଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ନେତା ହେବାପାଇଁ ଅନେକ ଗୁଣ ଦରକାର । ତାହା କୌଣସି ପାଖି ପତ୍ରରେ ଲେଖା ହୋଇନାହିଁକି ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ନାହିଁ । ନେତା ହେବାର ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ଲୋକ ଜନ୍ମରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଦେଖାଯାଏ ନେତାର ପୁଅ ସଫଳ ନେତା ହେଲାବେଳେ ନେତାପଣ ସହ କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ନଥିବା ପରିବାରର ଲୋକ ନେତା ହେବାକୁ ଯାଇଁ ବଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର, ଦୟନୀୟ ହୁଅନ୍ତି । ନେତା ପୁଅ ଘରେ ବାହାରେ ବାପର କାରବାର ଦେଖୁଣ୍ଟି ଶିଖୁଥାଏ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶିଖିବା କଷ୍ଟକର ହେଲେ ତାକୁ ଅସାଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ ଭାବିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । କେବଳ ଦର୍ଶନ, ଶ୍ରବଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କଲେ ଶିକ୍ଷା ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ହୁଏ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ କିଛି ପଠନ ଦରକାର । ମାତ୍ର ପଠନ ସାମଗ୍ରୀ ନାହିଁ । ଆମେ ଆମର ବୁଦ୍ଧି ବିଚାର ଖର୍ଚ୍ଚକରି କିଛି ପଠନ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇବା ମାନସରେ ଏ ଲେଖାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କରିଛୁ— ଆଶାୟୀ ଲୋକର ଆଶା ଚରିତାର୍ଥ ହେବ ବୋଲି ଭରସା ରଖ । ନେତା ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ନିଉନ ହେଲେ କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ତାହାର ପ୍ରଖର ବୋଧଶକ୍ତି ଥିବା ଦରକାର । ସେ ଚଟତାଟ କଥା ଓ ଘଟଣା ସମ୍ୟକ୍ ଭାବରେ ବୁଝିପାରୁଥିବ । ସାଧାରଣ ଲୋକ ଦୁଇଟା ଆଖି, ଦୁଇଟା କାନରେ ଦେଖିଲା ଶୁଣିଲା ପରି ସେ ଯଦି ସେତିକିରେ ସୀମିତ ରହିବେ, ତାହାହେଲେ ସେ ସାଧାରଣ ହୋଇଯିବେ, ନେତା ନୁହେଁ । ଆମେ ପୁରାଣରୁ ଜାଣିଛୁ ରାବଣର ଦଶମୁଣ୍ଡ, କୋଡ଼ିଏ ଆଖି, କୋଡ଼ିଏ କାନ ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ଦଶାନନ କୁହାଯାଏ । ଏହାକ’ଣ ସତ ? ଏଥିରେ ଶାରୀରିକ ଗଠନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସତ୍ୟତା ନଥାଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେ ସାଧାରଣ ଲୋକଠାରୁ ଦଶଗୁଣ ଦେଖିପାରୁଥିଲେ, ଶୁଣିପାରୁଥିଲେ ଏବଂ ଚିନ୍ତା କରିପାରୁଥିଲେ ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ତ୍ରିଭୁବନ ବିଜୟୀ ହୋଇଥିଲେ । ନେତାଙ୍କର ସେହି ପ୍ରକାର ଶକ୍ତି ରହିବା ଦରକାର । “ନେତା ଲୋକଙ୍କ ମନକୁ ଜାଣି ମନ ଭୁଲିଲା ପରି ଓକସ୍ବିନୀ ଭାଷଣ ଦେଇପାରୁଥିବେ । ନେତା ଭୋଟ୍ ବେଳେ ଘର ଘର ବୁଲି ଭୋଟ୍ ଶିକ୍ଷା କରୁଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ଖଣ୍ଡିଆ ପିଣ୍ଡାରେ ବସିପଡ଼ି ମାଉସାକୁ (ଘରବାଲା) ପାଣିମାଗି ପିଇପାରୁଥିବେ । ଏହି ସମୟରେ ଅଭାବ-ଅସୁବିଧା ଯାହା ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସିବ ବା ଲୋକେ କହିବେ, ସବୁ ଦୂରକରିଦେବେ ବୋଲି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲାପରି ବଚନ ଦେଇପାରୁଥିବେ । ଆଉ ଭୋଟ୍ ପରେ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ପାଇଗଲାପରେ ପୂର୍ବ ଘଟଣାବଳୀକୁ

ସ୍ୱପ୍ନାନ୍ତର କରି ଭୁଲିଯାଇ ପାରୁଥିବେ । ସେମାନେତ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱକୁ କାଢ଼ିପାରିବେ ନାହିଁ । ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଛିର ହୋଇ ନିଜ କାମରେ ଲାଗିଯିବା ଦରକାର । କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଆପେ ଆପେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଗଲେ ଦେଖାଯିବ । ଲୋକେ କ'ଣ ଏତେକଥା ମନେ ରଖୁଛନ୍ତି ନା ପୁଣି ସେଇ ଲୋକ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତାହାର କ'ଣ ନିଶ୍ଚୟତା ଅଛି । ତୃତୀୟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ପାରନ୍ତି । ନେତାଙ୍କର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୁଣଥିବା ଦରକାର, ସେ କାହାକୁ ବନ୍ଧୁ ବା ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଚାହିଁ ସମସ୍ତେ ବନ୍ଧୁ ସମସ୍ତେ ଶତ୍ରୁ । ବନ୍ଧୁ ଶତ୍ରୁ ହୋଇଯିବେ ଆଉ ଶତ୍ରୁ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଧୁ ହୋଇଯିବେ । ନୀତିନିଷ୍ଠତାକୁ ବର୍ଜନ କରି ଯେଉଁଆଡ଼େ ମେଘ ସେ ଆଡ଼କୁ ଛତା ଦେଖାଇ ପାରୁଥିବେ । କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ପ୍ରଭାବରେ ଯାହା ରୋଜଗାର ହେଉଥିବ ତାକୁ ବେଶ୍ ଲୁଚାଇ ପାରୁଥିବେ । ଅବଶ୍ୟ ଗାଢ଼ି ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା, କୋଠାଘର ଦି, ଚିନିଟା ଆଉ ମୂଲ୍ୟବାନ ଯାବତୀୟ ଆସବାବ ଲୋକମାନେ ଅନ୍ୟାୟ ଆୟଜନିତ ବୋଲି ଭାବିବେ ନାହିଁ । ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ଆୟପାଇଁ ଲୁଚାଇପା, ବେନାମା କାରବାର କରିପାରୁଥିବେ— ନିଜକୁ ସହେତ ବଳୟରୁ ମୁକ୍ତ ରଖିବା ପାଇଁ । ଇନ୍ଦ୍ରେୟ ଟ୍ୟାକ୍ସ ବାଲାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲେ ସବୁ ନିଃଶେଷ ହୋଇଯିବ, ଏହା ବୁଝି ବାଟ ସଫା ରଖୁଥିବେ । ତାଙ୍କ କଥା ବା ଭାଷଣର କେହି ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କଲେ ତାହା ଅସ୍ୱାକାର କରି ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ନାମରେ ମକଦ୍ଦମା କରିବାପାଇଁ ଧମକ ଦେଇ ପାରୁଥିବେ । ପ୍ରିଣ୍ଟ ମେଡ଼ିଆ, ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ସ ମିଡ଼ିଆକୁ କଲେବଳେକୌଣସି ହାତ ମୁଠାରେ ରଖିପାରୁଥିବେ । କେହି ଅଭିଯୋଗ ଆଣିଲେ ତାହାକୁ ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ଚାଲେଞ୍ଜ କରି ପାରୁଥିବେ ଏବଂ ପ୍ରମାଣ କଲେ ଗାଦି ଛାଡ଼ିଦେବି ବା ରାଜନୀତିରୁ ସମ୍ବ୍ୟସନେ ବୋଲି ଦୃଢ଼ଭାବରେ ବାହାସ୍ତୋଟ ମାରିପାରୁଥିବେ । ବିରୋଧ ପକ୍ଷକୁ କଡ଼ା ଭାଷାରେ ସମାଲୋଚନା କରିବା ସଙ୍ଗେ ନିଜ ଶାସନରେ ଦେଶ ବା ରାଜ୍ୟକୁ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପରିଣତକରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ବୋଲି ବକ୍ତବ୍ୟ ରଖୁଥିବେ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହଯୋଗ କାମନା କରି ଭାଷଣ ଦେଉଥିବେ । ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ଉଦ୍‌ଘାଟନ, ଭିତ୍ତିପ୍ରସ୍ତର ସ୍ଥାପନ, ପୁସ୍ତକ ଉନ୍ମୋଚନ, ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ, ପୂର୍ବ ସୂଚୀ ନେତାଙ୍କ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିରେ ମାଲ୍ୟାପର୍ଣ୍ଣ, ସହାୟ ମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଇତ୍ୟାଦି ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ନିଶ୍ଚିତଭାବରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରୁଥିବେ । କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ପରେ କର୍ମଶୈଳୀରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖିବେ ନାହିଁ ।

ଆମର ଗଣତନ୍ତ୍ର ପଦ୍ଧତିରେ ଦଳୀୟ ରାଜନୀତି ଆଉ ଭୋଟ୍ ରାଜନୀତି ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ଭୋଟ୍ ପରିଚାଳନା ଆଉ ତହିଁରେ ଜିତାପଟ ହାସଲ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନା ■ ୭୨

ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କଠାରୁ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ପାଇଲା ପରେ ତାଙ୍କର ହାତବାରିସି ସାଜିବାର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଦେଇ ମୋଟା ଅଙ୍କର ଚାନ୍ଦା ଅସୁଲ କରିପାରୁଥିବେ । ପ୍ରତିଦୂନ୍ଦୀକୁ ପ୍ରତିହତ ବା ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପୋଷମନା ଗୁଣ୍ଡାବାହିନୀ ରଖିଥିବେ । ରାଜନୀତିରେ ବିରୋଧ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । ବିରୋଧୀଙ୍କ ମନରେ ଉନ୍ନତ ସମ୍ମାନ କରିବା ପାଇଁ, ସେମାନଙ୍କୁ ନୀରବ ରଖିବା ପାଇଁ ଏପରି ବାହିନୀଟିର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି । ପ୍ରଚାର ସଭାମାନଙ୍କୁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବୋହି ଆଣିବାପାଇଁ ଟ୍ରକ୍, ବସବାଲାଙ୍କ ସହାୟତା ହାସଲ କରିପାରୁଥିବେ । ଦଳୀୟ କର୍ମୀ ଓ ସହାୟକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖାଇବା, ପିଇବାର ସୁବିଧୋବସ୍ଥ କରିପାରୁଥିବେ । ଦଳୀୟ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟଗ୍ରାହୀ ମୁଖ୍ୟ କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଦରମାପରି ଟଙ୍କା ପଇସା ଦେବାର ଆର୍ଥିକ ଶକ୍ତି ହାସଲ କରିଥିବେ । ସର୍ବୋପରି ଦଳର ବରିଷ୍ଠ ନେତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସର୍ବଦା ଅନୁରକ୍ତ ରହୁଥିବେ । ବରିଷ୍ଠ ନେତା ଯଦି ଦଳପତି ଓ ଶାସନପତି ଭରଣ ହେଇଥିବେ, ତାଙ୍କ କ୍ଷମତା ଅସୀମ । ଅନୁଗତ ରହି ହାଁଜୀ - ହାଁଜୀ କହି ନିଜ ଆସନ ସୁଦୃଢ଼ କରୁଥିବେ ।

ନେତାଙ୍କର ଗୁଣଗ୍ରାମୀ, ସ୍ୱଭାବ ଚରିତ୍ର ବିଷୟରେ ଦେଖାଶୁଣାରେ ଯାହା ଜାଣିଥିଲୁ, ତାହା ବୟାନ କଲୁ । ଏହାକିନ୍ତୁ ସର୍ବସିଦ୍ଧ ଓ ସର୍ବଶେଷ ହୋଇ ନପାରେ । ଅଧିକ ଅଭିଜ୍ଞ ଲୋକମାନେ ଏହାକୁ ତର୍କମା କରି ଯୋଗ ବିଯୋଗ କରିପାରନ୍ତି । ନେତା ଗଠନରେ ଏହା ସହାୟକ ହେବ ବୋଲି ଆମ୍ଭର ବିଶ୍ୱାସ ।

ଧନୀକର ଧନ

ଆମ ସମାଜରେ ଧନ ବଳରେ ଲୋକ ବେଶ୍ ମାନସମ୍ମାନର ଅଧିକାରୀ ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେହି ଧନକୁ ସେମାନେ ଯଦି କେବଳ ନିଜର ସୁଖ ସମ୍ବୋଗ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଉପଯୋଗ କରନ୍ତି, ଗରିବ ଲୋକଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ସମାଜର ସମୂହ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ କିଛି ନକରନ୍ତି, ତେବେ ଲୋକମାନଙ୍କ ମନରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଥିବା ସମ୍ମାନର ହ୍ରାସ ଘଟେ । ମୁଁ ଜଣେ ଲୋକଙ୍କୁ ଜାଣେ ଯେକି ବିପୁଳ ସଂପଦର ଅଧିକାରୀ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ବିଚାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ରକମର ଥିଲା । ସେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ କାହାକୁ କିଛି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥିଲେ । ଏପରିକି ଭିକାରୀକୁ ଭିକ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଗରିବ ଛାତ୍ରଟିଏ ପାଠପଢ଼ା ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଲାଉବା ପାଇଁ କିଛି ମାଗିଲେ ତାକୁ “କାଲିଆସ” କହି ଦଉଡ଼ାନ୍ତି । ପାଇବା ଆଶାରେ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ପିଲାଟି ଶେଷରେ ସେଥିରୁ ଆପେ ଆପେ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ସେ ଲୋକର ଆଚାର ବ୍ୟବହାର ଏହି ପ୍ରକାର ଜାଣି ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କୁ ମନେ ମନେ ଘୃଣା କରନ୍ତି । କହିବାର ଶୁଣାଯାଏ କୃପଣତା, ତା ନାଁ ଧରିଲେ ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ ନାହିଁ । ସତକୁ ସତ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ତାଙ୍କର ଠିକ୍ ନାମ କେହି ନକହି ବଙ୍କେଇକରି ନାଁଟିଏ ଦେଇଥାନ୍ତି ଏବଂ କଥା ପଡ଼ିଲେ ସେହି ନାମରେ କଥାଭାଷା କରନ୍ତି । ଏହିଲୋକଙ୍କର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଆଲୋଚନା କଲେ ବିସ୍ମିତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ପ୍ରକୃତରେ ସେ କୃପଣ ନଥିଲେ, ଧନ ଦାନର ଶୈଳୀ ତାଙ୍କର ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଥିଲା, ଧନ ଦାନ କରି ସେ ନାଁ ଅର୍ଜିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ଭିକାରୀ ବା ଗରିବ ପିଲାଟିକୁ ସାମାନ୍ୟ ଧନ ଦେଲେ ସେଥିରେ କ’ଣ ନାଁ ପଡ଼ିବ ନା ଲୋକ ଜାଣିବେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସେ ବିପୁଳ ପରିମାଣର ଧନ ଦାନକରି ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ିଲେ । ମୁଁ ଜାଣିବାରେ ସେ ଗୋଟିଏ କଲେଜ, ଗୋଟିଏ ହାଇସ୍କୁଲ, ଗୋଟିଏ ଚାଉନ୍‌ହଲ, ତାନ୍ତ୍ରରଖାନାରେ ଗୋଟିଏ ରୋଗୀ ରହିବାପାଇଁ ଖୁର୍ଦ୍ଧା ଇତ୍ୟାଦି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ିଥିଲେ । ଆଉ ଛୋଟବଡ଼ କେତେ କ’ଣ କରିଥିବେ, ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ । ଏସବୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କ ନାମରେ ନାମିତ ହୋଇଛି । ଯେପରି, N.C. College, N.C. High School, N.C. Town Hall, N.C. Medical Ward । ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କ ନାମ ତୁଣ୍ଡରେ ଧରୁନଥିଲେ । ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ସୃଷ୍ଟିପରେ ଅନୁଷ୍ଠାନର ନାମ କହିବାକୁ ଯାଇଁ ତାଙ୍କ ନାମ ତୁଣ୍ଡରେ ଘୋଷୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏପ୍ରକାର ବଦାନ୍ୟ କାମ ପାଇଁ ଇଂରେଜ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ରାୟ ସାହେବ୍, ପରେ ରାୟ ବାହାଦୁର ଉପାଧିରେ

ଭୂଷିତ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମହତ ଏବଂ ତାହା ଚରିତାର୍ଥ ହୋଇଛି ।
 ହେଲେ ତା ସହିତ ଭିକାରୀକୁ ଭିକ ଗରିବ ପିଲାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ କ'ଣ କ୍ଷତି
 ହୋଇଥାନ୍ତା ? ସେଥିରେ କ'ଣ ଧନ ସରି ଯାଇଥା'ନ୍ତା ? ଏଇଟା ତାଙ୍କର ନିଶ୍ଚିତ
 ରୂପେ ବିଚାର ବିଚ୍ଛାଟ ଥିଲା । ସେ ଏତେ ଏତେ ବଡ଼କାମ କରି କାର୍ଯ୍ୟମାନ ହୋଇ
 ନାମକୁ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ କଲେ ସିନା; ମାତ୍ର ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସମ୍ମାନର
 ଆସନଟିଏ ପାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ଯଶ ଅପଯଶ
 ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିବ । ସେମାନେ ତାଙ୍କର ଅନୁଦାର ଭାବ କେବେ ଭୁଲି
 ପାରିବେନାହିଁ ।

ଯେ ଗଲା ସେ ତରିଗଲା

ଗତ ନବକଳେବର ଉତ୍ସବ ସମୟରେ ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥମନ୍ଦିର ବେଢ଼ା ଭିତରେ ଏତେ ଲୋକ ସମାଗମ ହେଲାଯେ ଗହଳି ଭିତରେ ଦଳାଚକଟା ହୋଇ ତିନିଜଣ ଲୋକ ମରିଯାଇଥିଲେ । ଏପଟଣା ଉପରେ ତତ୍କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୁପଟ୍ଟନାୟକ ମନ୍ତବ୍ୟ କରିଥିଲେ “ଯେ ଗଲା ସେ ତରିଗଲା ।” ଏପ୍ରକାର ମନ୍ତବ୍ୟ ପାଇଁ ତାକୁ ଅନେକ ସମାଲୋଚନାର ଶରବ୍ୟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏବେ ଖବର କାଗଜରେ ପ୍ରକାଶିତ ଗୋଟିଏ ପଟୋଚିତ୍ର ଦେଖି ତାଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟର ସାରବରା ଉପଲବ୍ଧ କରୁଛି । ପଟୋଚିତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ପିଲାଟି ଦୟନୀୟ କରୁଣ ଚିତ୍ର ପ୍ରକଟିତ । ଗତ ୯୯ ମସିହା ପ୍ରକୟଙ୍କାରୀ ମହାବାତ୍ୟାରେ ପିଲାଟି ତା ବାପା, ମାଆ, କକା ଆଦିଙ୍କ ସହ ବନ୍ୟାଜଳରେ ଭାସିଯାଇଥିଲା । ବାପାମାଆ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ, କିନ୍ତୁ ପିଲାଟି ଗୋଟିଏ ଗଛରେ ଲାଖି ଯାଇ ରହିଗଲା । ପିଲାଟି ଏବେ ବଞ୍ଚି ଏବଂ ତା ଅଜା ଆଇଙ୍କ ପାଖରେ ରହୁଛି । ଦୁଃଖ ହେଲା, ପିଲାଟିର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ । ସେ କେବଳ ବାପାମାଆଙ୍କୁ ଖୋଜି ପ୍ରଳାପ କରୁଛି । ତାକୁ ଲୁହା ଶିକୁଳିରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛନ୍ତି । ବାପା, ମାଆ ବାତ୍ୟାରେ ପ୍ରାଣ ହରାଇ ସଂସାର ଜଂଜାଳ, ଜୀବନ ଜଂଜାଳରୁ ତରିଗଲେ, ଯେଉଁ ତରିଯିବା କଥା ବିଜୁପଟ୍ଟନାୟକ କହିଥିଲେ । ପିଲାଟିର ତରିବାର ନଥିଲା, ସେ ଯାଆନ୍ତା କିପରି ? ଆମେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଭୟ କରୁ । ସଂସାର ପ୍ରତି ମୋହ ଏତେ ପ୍ରବଳ ଯେ ଆମେ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଯିବାକୁ ଚାହୁଁନା । ଆମେ ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ସଂସାରରେ ସୁଖ ଦେଖି । ପ୍ରକୃତରେ ତାହା ଦୁଃଖପୂର୍ଣ୍ଣ । ମୃତ୍ୟୁ ଆମକୁ ସେଥିରୁ ତ୍ରାଣ କରିଥାଏ ।

ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ତାଙ୍କର “ସ୍ତବ” ପଦ୍ୟରେ ଲେଖି ଯାଇଛନ୍ତି—
“ତୋର ମଙ୍ଗଳବିଧାନ କରିଅଛି ମରଣକୁ ଅମୃତ ସୋପାନ” ପ୍ରକୃତରେ ମୃତ୍ୟୁ ହିଁ ଅମୃତତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ମାର୍ଗ । ତେଣୁ ମୃତ୍ୟୁରେ ଦୁଃଖ ନକରି ତରିଗଲା ବୋଲି ଭାବିବା ଉଚିତ୍ ଯାହା ବିଜୁବାବୁ କହିଥିଲେ । ପିଲାଟିର ବାପାମାଆଙ୍କର ଚାଲିଯିବାଟା ଠିକ୍ ହୋଇଛି ନା ପିଲାଟିର ରହିଯିବାଟା ଠିକ୍ ହୋଇଛି । ସେମାନେ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ଭାସି ଯାଇନାହାନ୍ତି ବା ପିଲାଟି ନିଜ ଚେଷ୍ଟାରେ ବଞ୍ଚି ରହିନାହିଁ । ତାକୁ ଯେପରି ଦୈବ ବଞ୍ଚାଇଛି, ତାକୁ ସେପରି ଦୈବ ଭସାଇ ନେଇଛି । ଦୈବ ବଞ୍ଚାଇ ରଖି ପିଲାଟିକୁ କ’ଣ ଦେଉଛି ? ପିଲାଟିର ଅବସ୍ଥା ଭାବିଲେ ଯେ କୌଣସି ଲୋକ ଦୁଃଖରେ ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇପଡ଼ିବ । ଆମ କାମରେ ସିନା ଭୁଲ ଭଟକା ହୁଏ, ପାତର ଅନ୍ତର

ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଦୈବର କାମରେ ଭୁଲ ହୁଏନାହିଁ । ପିଲାଟିକୁ ଏହି ଜନ୍ମରେ ପିତୃ ମାତୃ-
ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଏହି ପ୍ରକାର ଦୁଃଖ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗିବାକୁ ଅଛି । ଭୋଗ ନସରିଲେ
ମହାବାତ୍ୟା କ'ଣ ମହାକାଳ ବି ତାକୁ ନେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଯାହାର ଚରିବାର ଅଛି
ସେ ନୟିବା ଜାଗାରୁ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଯିବ । ଯେପରି ମନ୍ଦିର ବେଢ଼ାରୁ ଯାଇଥିଲେ ।
ବିଜୁବାବୁ ସହଜ ଭାବରେ ସିନା କଥାଟି କହିଦେଲେ ; କିନ୍ତୁ କଥାଟି ଅତି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ
ଓ ତାତ୍ତ୍ୱିକ । ଏ ଘଟଣାର କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ ବିଷୟ ଚିନ୍ତା କରାଯାଉ । ବାପାମାଆ
ନଗଲେ ପିଲା କାହାପାଇଁ ପ୍ରଳାପ କରିବ ? ପିଲାର ଦୁଃଖ ଭୋଗ ପାଇଁ ବାପା
ମାଆକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ବାପାମାଆଙ୍କ ଯିବାଟା ଯଦି କାରଣ ହୋଇଥା'ନ୍ତା ତେବେ
ପିଲାଟି ଅସହାୟ ହୋଇ କଷ୍ଟ ପାଆନ୍ତା । ବନ୍ଧନ, ପ୍ରଳାପ ଏ ଦୁଃଖ କାହିଁକି ? ଏଥିରୁ
ଜଣାଯାଏ ପିଲାଟି ପାଇଁ ବନ୍ଧନ ପ୍ରଳାପ ଦୁଃଖ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ସେ ହିଁ ଏ ଘଟଣାର
କାରଣ । ଏକାପରି ଭାସି ଯାଉଥିଲେ, ଦୈବ ପିଲାଟିକୁ ଅଟକାଇ ବାପାମାଆକୁ
ଭସାଇ ଦେଲା । ପିଲାଟିର ଦୋଷ ପାଇଁ ଅକାଳରେ ହେଉପକ୍ଷେ ବାପା ମାଆ
ଚରିଗଲେ ।

ଏହିପରି ଘଟଣା ସର୍ବଦା ଘଟି ଚାଲିଛି । ଆମେ ଦେଖିଲେ ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ
ଅଜଣା ପରି ରହୁଛେ । ଆମେ କେବଳ ଗତାନୁଗତିକତା ଭିତରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଛୁ ।
ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଜୀବନର ସମସ୍ୟା ଉପରେ ମନନ ଚିନ୍ତନ କରୁନାହିଁ । ଦୁଃଖଦ
ଘଟଣାଟିଏ ଦେଖିଲେ ବା ଶୁଣିଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚକିତ ହେଉ । ବିଧାତା ଉପରେ ଦୋଷ
ତାଳିଦେଉ । ଆମର କର୍ମକୁ ନେଇ ସବୁ ଘଟୁଛି । ବିଧାତାର ନିୟମରେ ତାହା
କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି । ଏଥିରେ ବିଧାତାର ଦୋଷ ଗୁଣ ନାହିଁ ।

ଡାକ୍ତର ଲାଗି କାନସିରି ପାଣି ପାଇବା

ଲାଲୁ କହିଲା— ଜେଜେ, ଖରାଦିନ ଆସିଗଲା । ଏକେତ ଉପର ଘର, ଗରମ ବହୁତ ହେବ । ତମେ ଟଙ୍କା ଦିଅ ଗୋଟାଏ A.C. ଲଗାଇଦେବା ।

—ଆରେ A.C. ଟା କାହାର ଦରକାର ?

—ତମର ।

—ତୁ କ’ଣ ଜାଣିନାହୁଁ ମୋର ଯାବତୀୟ ଆବଶ୍ୟକତା ତୋ ବାପା ବୋଉ ପୂରଣ କରନ୍ତି । ମୋର ଏ ଆବଶ୍ୟକତାଟି— ଯାହା ତୁ ଜାଣି ପାରୁଛୁ, ସେମାନେ ଜାଣିପାରୁନାହାଁନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ତାକୁ ଜଣାଇ ଦେ ।

— ତାକୁ ଜଣାଇ କିଛି ଲାଭ ହେବନାହିଁ । ସେମାନେ ଏ ଦିଗରେ ମନ ଦେବେ ନାହିଁ ।

— ସେମାନେ ଯଦି ମନ ନଦେବେ ତାହାହେଲେ ସେ ସୁବିଧା ମୋର ଭୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆଶ୍ରୟରେ ଅଛି । ତାଙ୍କ ବିଚାରରେ ସେମାନେ ଯାହାଦେବେ କେବଳ ସେତିକି ମୋର ଭୋଗ୍ୟ । ମୋର ଆର୍ଥିକ କ୍ଷମତା ଅଛି ନଅଛି ତାହା ଭିନ୍ନ କଥା । ମାତ୍ର ମୁଁ ଯଦି ମୋ ପାଇଁ କିଛି ଗୋଟାଏ କରେ ତାହା ଅସୁନ୍ଦର, ବିଶୁଷ୍ଟଳା ଓ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅବମାନନା । ଏହା ମୋପରି ନୀତିବାନ ଲୋକ ପକ୍ଷେ ଅଚିତ୍ତନୀୟ ।

— ଜେଜେ, ଏ ଘରେ ଆମେ ୨ ଜଣ ରହୁଛେ । ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧ ହେଲେ ମୁଁ ବି ତାହା ଉପଭୋଗ କରିବି ।

— ବେଶ, ଏବେ ତୋର ପ୍ରକୃତ ରୂପ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ତୋ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ମୋ ନାମରେ କାହିଁକି କହୁଛୁ । ତୋ ପାଇଁ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ତୁ ତୋ ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ କହ । ପୁଅର, ବିଶେଷତଃ ଗେହ୍ଲାପୁଅର ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ବୁଝିବା ପାଇଁ କେଉଁ ବାପା, ମା ତପ୍ତର ନୁହଁନ୍ତି । ବୁଝିଲୁ, ମୋ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ କିଛି ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଘରର ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ବିଚାର କରି ସେମାନେ ଆସବାବ, ଜିନିଷପତ୍ର, ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଖଞ୍ଜୁଛନ୍ତି । ସେଥିରୁ କୌଣସି ଜିନିଷ ମୋର ଭୋଗ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛାକ୍ରମେ ମତେ ଭୋଗର ସୁବିଧା ମିଳେ । ତେର ଚାପରେ ଯଦି ଏ ରୁମ୍‌ରେ A.C. ଲାଗିଯାଏ, ତାହାହେଲେ ଡାକ୍ତର ଲାଗି କାନସିରି

ପାଣି ପାଇଲା ପରି ମୁଁ ସେ ସୁବିଧା ଭୋଗ କରିବି, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ରୁମ୍‌ରେ ଥିବି ।
ଘରର ସୁବିଧା ନେଇ ମତେ ଅନ୍ୟ ରୁମ୍‌କୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇ ପାରେ ।

— ତାକୁଅ, କାନସିରି କଅଣ ?

— କାନସିରି ଗୋଟିଏ ଶାଗ ଜାତୀୟ ଗଛ । ତାକୁ କେହି ବୁଣାନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ
ଜମିରେ ଆପେ ଆପେ ଉଠେ । ସେ ଏତେ ଅସାର ଯେ ତାହାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି କେହି
କାମନା କରନ୍ତି ନାହିଁ କି ପାଣି ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ତାକୁଅ ଧାନଚାଷ ହୋଇଥିବା ଜମିରେ
ଉଠିଥିଲେ ତା ଭାଗ୍ୟ ସୁଧୁରି ଯାଏ । ତାକୁଅ ଧାନରେ ବହୁତ ପାଣି ଦିଆଯାଏ । ତା
ଭିତରେ କାନସିରି ଉଠି ଆକାଶ ପାଣି ପାଇଥାଏ । ସେହିପରି ତୋ ମୋ ଯୋଡ଼ି ।
ତାକୁଅ ବିଲରେ କାନସିରି ଉଠିଲା ପରି ମୁଁ ତୋ ରୁମ୍‌ରେ ରହିଛି । ଯେତେ ସୁବିଧା
ତୋ ପାଇଁ ଆସିବ ମୁଁ ସେ ସୁବିଧାର ଭାଗିଦାର ହେବି ।

— ଜେଜେ, ତମେ ସବୁବେଳେ ଏମିତି ଅବାଗିଆ କଥାକୁହ । ଇଚ୍ଛାକରି କୁହ
ନା ସ୍ୱଭାବର ତାଡ଼ନାରେ ?

— ଯେପରି ହେଉ, ମୋ କଥା ମୋର । ମୁଁ କାହାଠାରୁ ମାଗିଆଣି କଥା
କୁହେ ନାହିଁ । ବୁଝିକୁ ।

— ହଁ ବୁଝିଲି, ତମେ ସବୁବେଳେ ଆମକୁ ବୁଝେଇ ଦିଅ । କିନ୍ତୁ ଆମକୁ ଜମା
ବୁଝିନାହିଁ ।

ଗୋଟିଏ ଦିନର ସାକ୍ଷ୍ୟ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ସେଦିନ ଘରୁ ବାହାରିଲି । ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଚାଲିଲେ ଧିଁ ଧିଁ ହୋଇଯିବି ବୋଲି ମୁଁ ଖୁବ୍ ଧୀରେ ଧୀରେ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲେ । ମୋର ଆଉ ଗୋଟାଏ ଭୟ— କାଳେ ପାଦ ଖାଲ ତିପରେ ପଡ଼ିଯିବ, ଅଣ୍ଟାକୁ ଆଘାତ ଲାଗିବ, ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ରାସ୍ତାକୁ ଅନାଇ ଅନାଇ ଚାଲେ । ଫଳରେ ଗତି ଆହୁରି ମନ୍ଦର ହୋଇଯାଏ । ବ୍ୟାୟାମ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବାଟ ଚାଲିବା କଥା । କୌଣସି କାମର ତାଗଦାରେ ତ ମୁଁ ରାସ୍ତାକୁ ବାହାରି ନାହିଁ । ତେଣୁ ମନରେ ଚରତର ଭାବ କି ପାଦରେ କ୍ଷିପ୍ରତାର ଲକ୍ଷଣ ନଥିଲା । ମୁଁ ଆରାମରେ ରାସ୍ତା ଧାରରେ ଚାଲିଲି ।

ରାସ୍ତା ସେତେବେଳକୁ ଖୁବ୍ କର୍ମଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ । ପଦଚାରୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ସାଇକେଲ, ରିକ୍ସା, ସ୍କୁଟର, ଟେମ୍ପୋ, ଟ୍ରେକର, କାର୍, ଜିପ୍ ପ୍ରଭୃତି ଯାତାୟତ କରୁଥାଆନ୍ତି । ତା’ ଭିତରେ ବଳଦ ଗାଡ଼ି, ଟ୍ରଲି ରିକ୍ସା, ଟ୍ରକ ମଧ୍ୟ ଯାଉଥାନ୍ତି । ମୁଁ ସତର୍କତା ସହ ଚାଲୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଯାନ ଓ ସେଥିରେ ଯାଉଥିବା ଆରୋହୀ ମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଦେଖିପାରେ । ସ୍କୁଟର ପଛରେ, ରିକ୍ସାରେ ଯାଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ବେଶଭୂଷା ଆଖିରେ ପଡ଼େ । କେହି ଜଣେ ଯୁବତୀ ହେଉ କି ପ୍ରୌଢ଼ ହେଉ, ଓଡ଼ଣା ଦେବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଆଉ ପିନ୍ଧା ବ୍ଲାଉଜର ଆକାର ପ୍ରକାର ନ କହିଲେ ଭଲ । ମୁଁ ଭାବେ, ମୁଣ୍ଡରେ ଓଡ଼ଣା ଦେଇ ବେକରୁ ଅଣ୍ଟାଯାଏ ବ୍ଲାଉଜ ପିନ୍ଧିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । ସେମାନେ ଏପରି କାହିଁକି କରୁନାହାନ୍ତି ? ଅବଶ୍ୟ ଆମ ଘରେ ଝିଅ ବୋହୂମାନେ ବି ଏହି ପ୍ରକାର ବେଶ ପରିପାଟୀ କରୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ତ ବରାବର ଓଡ଼ଣା ଦିଅନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କର ବ୍ଲାଉଜ ମଧ୍ୟ ବେକରୁ ଅଣ୍ଟାଯାଏ ଆବୃତ କରେ । ଅବଶ୍ୟ ସେ ପୁରୁଣା କାଳିଆ । ଆଧୁନିକା ମାନଙ୍କୁ ସେ ପ୍ରକାର ପରିପାଟୀ ରୁଚିକର ନୁହେଁ । କାହିଁକି ନୁହେଁ ? ଆଧୁନିକ ପରିପାଟୀ ନଗ୍ନତା ବ୍ୟତୀତ ଅଧିକ କଣ ଦିଏ ? ନଗ୍ନତାରେ ଏତେ ସଉକି କାହିଁକି ? ମୋର ପୁରୁଣା କାଳିଆ ମନ, ପରମ୍ପରା କ୍ଲିଷ୍ଟ ମନ ଏ ପ୍ରକାର ରୁଚିକୁ ଆଦୌ ଭଲ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରୁନାହିଁ ।

ଏହିପରି ଭାବି ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଦେଖିଲି ସନାତନ ମୋ ପାଖରେ ସାଇକେଲରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲା । ସାଇକେଲ ଗଡ଼ାଇ ସେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଚାଲିଲା । ମୁଁ ଭାରୁଥିବା ବିଷୟ ତାକୁ କହିଲି । ସେ ବଡ଼ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲା, ‘ତୁ ତ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିବା ଲୋକ । ସେ ଆଡ଼େ କାହିଁକି ତୋ ଆଖି ଯାଉଛି ।’ ମୁଁ ଉଚ୍ଚେକିତ ହୋଇ କହିଲି,

‘କଥା ଆଖି ବନ୍ଦ କରି ଚାଲିବି ?’ ସନାତନ ନ୍ୟାୟ ଦେବା ନ୍ୟାୟରେ କହିଲା,
 ‘ଆଖି ସହିତ ମନର ସଂଯୋଗ ନହେଲେ ଲୋକ ଅନାଇ କରି ମଧ୍ୟ ଦେଖିପାରେ
 ନାହିଁ । ସେ ପ୍ରକାର ଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରତି ତୋ ମନରେ ଆକର୍ଷଣ ଥିବାରୁ ତୋ ଆଖି ଚଟାପଟ୍
 ସେ ସବୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଉଛି ।’ ଏ ପ୍ରକାର ମତବ୍ୟରେ ରାଗିଯାଇ ମୁଁ କହିଲି,
 ‘ସନାତନ, ତୁ ଗୋଟିଏ ସଜ ମାଛରେ ପୋକ ପକାଇବା ଲୋକ । ଯାହାର ମନ
 କନୁଷ୍ଠିତ, ସେ ଭାବିଚିନ୍ତି ବାଛବିଚାର କରି ନିଜ ଅନୁଭବ ପ୍ରକାଶ କରେ, କିଛି
 ଲୁଚାଏ, କିଛି ପୁଟ ଦେଇ କହେ । ମୁଁ ଖୋଲା ଲୋକ, ଯାହା ଦେଖିଲି ବା ଅନୁଭବ
 କଲି ତାହା ବିନା ଦ୍ଵିଧାରେ ପ୍ରକାଶ କଲି । ଫଳ କ’ଣ ହେବ ତାହା ଭିନ୍ନ କଥା । କିନ୍ତୁ
 ମୂଳରୁ ଯଦି ଭାବ ପ୍ରକାଶକୁ ବିରୋଧ କରାଯାଏ, ତେବେ ସମାଜରେ ଚଳୁଥିବା ମନ୍ଦ
 ଜିନିଷର ସଂସ୍କାର ହେବ କିପରି ?’ ହଉ ଭାଇ, ଯା ଭିତରେ ତୁ ଗୋଟାଏ
 ସଂସ୍କାରକର ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲୁଣି— ମତେ ଜଣାନାହିଁ— କହି ସେ ସାଇକେଲ୍ ଚଢ଼ି
 ଚାଲିଗଲା ।

ମୁଁ ଆଗକୁ ଚାଲିଲି । ଦେଖିଲି, ଗୋଟିଏ ଲୋକ ଚଟାଖୁଣ୍ଟ ଓ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ
 ପାଟିରାକୁ ଗୋଟିଏ ଦୌଡ଼ିଦ୍ଵାରା ସଂଯୋଗ କରି ସେଥିରେ ଶତାଧିକ ରୁମାଲ ଓ
 ଟୋପି ଟଙ୍ଗାଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ରହିଛି । ବୋଧେ ବିକ୍ରିପାଇଁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛି । ଏ
 ପ୍ରକାର ବେପାର ମୋତେ ପସନ୍ଦ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡିମେୟ ପଦଚାରାକ ବ୍ୟତୀତ
 ଅନ୍ୟମାନେ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଯାନ ସାହାଯ୍ୟରେ ଯାଉଛନ୍ତି । ଅକାଳେ ସକାଳେ
 ରାସ୍ତାରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିବା ଜିନିଷ କିଏ କିଣିବାକୁ ମନ କରିବ ? ଲୋକ କିଣିବା
 ମନ ନେଇ ଟଙ୍କା ପଇସା ଧରି ବଜାର ଯାଏ । ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ କିଏ କ’ଣ
 ଜିନିଷ କିଣେ ? ମୁଁ ଅତ୍ୟଧିକ କୌତୂହଳୀ ହୋଇ ସେ ଲୋକକୁ ପଚାରିଲି, ‘ଏ
 ରୁମାଲ ଟୋପି କ’ଣ ବିକ୍ରି ପାଇଁ ଟଙ୍ଗାଇଛ ?’ ଲୋକଟି ଚଟାପଟ୍ ଉତ୍ତର ଦେଲା,
 ‘ଆଉ କ’ଣ ଆପଣଙ୍କୁ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖାଇବାକୁ ଟଙ୍ଗାଇଛି ?’ ମୋର ପ୍ରଶ୍ନରେ ଏ
 ଜାଗାରେ, ଏ ବେଳରେ ବେପାର ପ୍ରତି ଯେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଆକ୍ଷେପ ଥିଲା, ତାହା ସେ
 ବୁଝିଲା ନାହିଁ । ଯେପରି ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା, ମୁଁ ଅପମାନିତ ହୋଇ ନୀରବରେ
 ଆଗକୁ ଚାଲିଲି ।

ଦେଖିଲି ଗୋଟିଏ ଜ୍ୟୋତିଷ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଖଣ୍ଡେ ଆସନ ପକାଇ ବସିଛି ।
 ଲୋକଟି ଖର୍ବକାୟ, ପୃଥୁକ । କପାଳ ଚନ୍ଦନ-ଚିତାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ତା’ର ସାମ୍ନାରେ
 ଖଣ୍ଡିଏ ବହି (ବୋଧେ ପାଞ୍ଜି) ଓ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ମାଗ୍ନିଫାଇଙ୍ଗ ଗ୍ଲାସ ରଖାଯାଇଛି ।

ଦୁଇଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ସମେତ ସାତଜଣ ଲୋକ ତାକୁ ବେଢ଼ିକରି ବସିଛନ୍ତି । ମୁଁ ନିକଟକୁ ଯାଇ ଠିଆହେଲି । ଜ୍ୟୋତିଷ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକର ବାମ ହାତ ପାୟୁଳିକୁ ଧରି ଗ୍ଲାସ୍ ପକାଇ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥିଲା । ମୋ ଆଡ଼କୁ ବିରକ୍ତିମିଶ୍ର ଚାହାଣି ପକାଇ କହିଲା, ‘କ’ଣ କହିବ ।’ କିଛି କହିବାର ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ କହିଲି । ‘ତେବେ ବାଟେ ବାଟେ ଯାଅ । ଏଠି କାହିଁକି’— ସେ କହିଲା । ଏ ବ୍ୟବହାରରେ ମନ ଖରାପ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଭାବିଲି ଆଜି କିଛି ଖରାପ ଯୋଗ ଅଛି । ଟୋପିବାଲା ଅପମାନ କଲା । ପୁଣି ଏଠି ଅପମାନ । ମୁଁ ଆଉ ଠିଆ ନହୋଇ ତା କହିବାନୁସାରେ ବାଟେ ବାଟେ ଚାଲିଲି । ସେଠାରେ ବସିଥିବା ଗୋଟିଏ ଲୋକ ଉଠିଆସି ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଚାଲିଲା । ମୋତେ କହିଲା ‘ବାରୁ, ଏ ଜ୍ୟୋତିଷଟି ବଡ଼ ଠକ ।’ ମୁଁ କହିଲି, ‘କୋଉ ଜ୍ୟୋତିଷ ଠକ ନୁହେଁ ? ଲୋକଙ୍କର ସରଳ ବିଶ୍ୱାସରୁ ସେମାନେ ପାଇଦା ଉଠାଉଛନ୍ତି । ଏ ଗୋଟିଏ ଜୀବିକା । ଯାକୁ କେହି ରୋକି ପାରିବେ ନାହିଁ ।’ ପେଟପାଟଣା କରୁଛନ୍ତି, କରନ୍ତୁ ।’ ଏହା କହି ଲୋକଟି ବାଟଭାଙ୍ଗି ଚାଲିଗଲା ।

କିଛିବାଟ ଗଲାପରେ ଦେଖିଲି, ଦୁଇଟି କ୍ଷୟ ଲଢ଼େଇରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଭୀଷଣ ଭାବରେ ଠେଲିପେଲି ଧାସ୍ତାଧସ୍ତି ଚାଲିଛି । ଦୁଇ ପାଖରେ ପଥଚାରୀମାନେ ଅଟକି ରହି ଦୃଶ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ବି ଅଟକିଲି । ଜଣେ କହିଲା, ‘ଏ କ୍ଷୟଗୁଡ଼ାକ ଏପରି ଲଢ଼େଇ କାହିଁକି ଲାଗନ୍ତି । ବାଘ, ସିଂହ, ହାତୀ ପ୍ରଭୃତି କଥା ଏପରି ଲଢ଼େଇ ଲାଗନ୍ତି ? ଆଉ ଜଣେ କହିଲା, ‘ଲଢ଼େଇ କଥା— ବଳ କଷାକଷି ହୁଅନ୍ତି । କ୍ଷୟ ମନରେ ଭାରି ଟେକ ପଣ । ସେ ଭାବେ ତାହାଠାରୁ ଆଉ କେହି ବଳୁଆ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ କ୍ଷୟ ନିକଟ ହୋଇଗଲେ ତାକୁ ଚଢ଼ିଦେବାକୁ ଚାହେଁ । ଏହି ମନୋଭାବରୁ ଏ ସଂଘର୍ଷ ।’ ମୁଁ କହିଲି ତାହା ହୋଇପାରେ । ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ ଏ ସଂଘର୍ଷରେ ତାଙ୍କର ବହୁତ କ୍ଷତିହୁଏ । ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗେ, ଦେହ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା ହୁଏ । ତଥାପି ତାଙ୍କର ସେ ପ୍ରତି ଖାତିର ନାହିଁ । ମୁଁ କହିଲି, ‘ମଣିଷକୁ ଭଗବାନ ବିବେକ, ବିଚାର ଶକ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ତ ଭଲ, ମନ୍ଦ, ଲାଭକ୍ଷତି ବିଚାର କରି ପାରୁନାହିଁ । ମଣିଷମାନେ ରାସ୍ତାରେ ମରାମରି, ପିଟାପିଟି ହେବାର ଦେଖିନାହାନ୍ତି ? ପଶୁଙ୍କ କଥା କ’ଣ କହିବା ?’ କ୍ଷୟଙ୍କର ଲଢ଼େଇ କ୍ରମେ କମିଗଲା । ଲୋକମାନେ ଯେ ଯୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ଆଗକୁ ଚାଲିଲି ।

ଦେଖିଲି ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ଦୁଇଟି ଟେନ୍‌ରେ ବନ୍ଧା ବିଶାଳକାୟ ଦୁଇଟି ଆଲୁସିସିଆନ୍ କୁକୁର ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୁଅନ୍ତେ, ତାଙ୍କ

ଚେହେରା ଦେଖି ମୋତେ ଭୟ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଭାବିଲି, ଯଦି ଦୈବୀୟ ସେମାନେ ଶିକୁଳିମୁକ୍ତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ମୋର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ ? ଚାଳକ ମାନଙ୍କସହ କଥାଭାଷା କଲି । ମୋର ଡର ଡର ଭାବ ଦେଖି ଜଣେ କହିଲା, ଆପଣ ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଡରୁଛନ୍ତି ? କିନ୍ତୁ ଏହି ବିକଟାଳ ରୂପକୁ ବି ପୋଷକମାନେ ବହୁତ ଆଦର, ଗୋହା କରନ୍ତି । ତା ମୁହଁରେ ମୁହଁ ଲଗାନ୍ତି । ମୁଁ ପଚାରିଲି ସହରୀ ବଡ଼ଲୋକ ମାନଙ୍କର ଏତେ କୁକୁର ପ୍ରୀତି କାହିଁକି ? ଜଣେ କହିଲା ସେମାନେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନପାଇଁ ଏମାନଙ୍କୁ ପୋଷନ୍ତି । ଖର୍ଚ୍ଚ ବି ବହୁତ କରନ୍ତି । ମଣିଷ ଜଗୁଆଳି ଅପେକ୍ଷା ଏମାନେ ବେଶି ନିରାପଦ ଓ ବିଶ୍ୱାସୀ । ଏଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଘରେ ଥିଲେ ଧନ ସମ୍ପଦ ନିରାପଦ । ସହରରେ ବି ଏପରି ଦେଖାଯାଏ, ଅନେକ ଲୋକ କୁକୁର ନରଖି ପାଟକରେ କୁକୁର ପ୍ରତି ସାବଧାନ ଲେଖି ଦିଅନ୍ତି । କେତେକ ଲୋକ କୁକୁର ଭୁକିବାର କ୍ୟାସେଟ୍ ମଝିରେ ମଝିରେ ବଜାନ୍ତି । ସେମାନେ କୁକୁର ପୋଷିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ ନକରି କୁକୁର ରଖିବାର ଉପକାର ଉପଲବ୍ଧ କରନ୍ତି । ମୁଁ କହିଲି ଖାଲି କୁକୁର ନୁହେଁ, ମଣିଷ ଆଉ କେତେକ ଜୀବଜନ୍ତୁକୁ ବି ଘରେ ପୋଷି ନିଜ କାମରେ ଲଗାଏ । ମୂଷାକୁ ଜବତ କରିବା ପାଇଁ ବିଲେଇ, ସାପକୁ ଜବତ କରିବା ପାଇଁ ନେଉଳ ଏହାର ଉଦାହରଣ ।

ସେମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଆଗକୁ ଚାଲିଲି । ନଈ ବନ୍ଧରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ନଈ ବନ୍ଧରେ କିଛିବାଟ ଚାଲିଲା ପରେ ଦେଖିଲି ଗୋଟିଏ ତୁଠରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଗାଧୋଉଛି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟପର ପାଣିରେ ଠିଆହୋଇଛି । ଲୁଗାର ଗଣ୍ଡିଟା ଅଣ୍ଟାରେ ମାଡ଼ୁ ଅଛି । ସେ ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ସାବୁନ ମାଖୁଛି, ଲୁଗା କାନିରେ ଘଷୁଛି, ହାତରେ ଚଳାଚଳା କରି ପାଣି ଡାଳି ଧୋଉଛି ଏବଂ ପୁଣି ସାବୁନ ମାଖୁଛି । ମୁଁ ଭାବିଲି, ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିର ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଗାଧୋଇବାର ଭାରି ସଉକ । କିନ୍ତୁ ନିଷ୍ଠୁରରେ ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ତାହାର ଗାଧୁଆ ଘରଟିଏ ବୋଧେ ନାହିଁ । ତୁଠର ନିର୍ଜନତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ସେ ତାହାର ମନ ଅରମାନ ମେଣ୍ଟାଉଛି । ଆମ ସମାଜର ଏ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳତା । ସହରର ଉଚ୍ଚବର୍ଗକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଅନ୍ୟମାନେ ଗାଧୁଆ ଘରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ଖୋଲାମେଲାରେ ପୋଖରୀ ନଈରେ ଗାଧାନ୍ତି । ଏ ଅବସ୍ଥାର ଆଶୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲୋଡ଼ା ।

ଏ ଭାବନାରେ ମୁଁ ଏପରି ଆବିଷ୍ଟ ହୋଇଗଲି ଯେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ରହିଛି ବୋଲି ମୋର ଖିଆଲ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଖିଆଲ ହେଲା, ମୁଁ

ପୂରାପୂରି ଭାତତ୍ରସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲି । ମୁଁ ଭାବିଲି, ମୁଁ ତା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଥିଲି ବୋଲି କାଳେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ଜାଣି ପାରିଥିବ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ ଯଦି ଗାଳି ପଞ୍ଜିତ୍ କରିବ, ତେବେ ମୋର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ ? ଯଦି ଏପରି ଘଟେ ଏବଂ ଏ ଖବର ସନାତନ କାନରେ ପଡ଼େ ତେବେ ମୋ ଅବସ୍ଥା ସରିଲା ଜାଣ । ଅତି ମାତ୍ରାରେ ଆଶଙ୍କିତ ହୋଇ ଆଉ ଆଗକୁ ନଯାଇ ଘର ଆଡ଼କୁ କ୍ଷିପ୍ତ ପଦକ୍ଷେପରେ ଫେରି ପଡ଼ିଲି ।

ଘରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୁଅନ୍ତେ, ଭୟ ଆଶଙ୍କା ଦୂର ହୋଇଗଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣର ଉପସଂହାର କରି ଭାବିଲି, ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଉପକାରିତା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ଏହାର ଅନ୍ୟ ଦିଗଟି ହେଉଛି ଦର୍ଶନ ଯାହା ସନାତନ ପରି ଲୋକମାନେ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ଦର୍ଶନ ହେଉଛି ଦେଖିବା ଏବଂ ଯାହା ଦେଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ ତାହା ଦୃଶ୍ୟ । ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ରାସ୍ତା ମରାମତିପାଇଁ ବାଲି ଗୋଡ଼ି ଜାଗାଏ ଜାଗାଏ କୁଡ଼ ହୋଇ ରଖାଯାଇଥାଏ । ତାକୁ କ'ଣ ଆମେ ଦୃଶ୍ୟ କହିବା ? ଦୃଶ୍ୟ ମନରେ ଭାବର ସଞ୍ଚାର କରି ଏକ ପ୍ରକାର ମନନ ଚିନ୍ତନର ଆସର ସୃଷ୍ଟିକରେ । ଯେ ଘର ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ, କିଛି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖେ ନାହିଁ, ତାହା ମନ ନିଷ୍ପନ୍ନ, ନିଷ୍ପ୍ରିୟ ହୋଇଯାଏ । ବିଭିନ୍ନ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଦେଖି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ମନନ ଚିନ୍ତନକରି ଚିନ୍ତାଶାଳ ଲୋକମାନେ ମଣିଷ ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ତତ୍ତ୍ୱ ପରିବେଷଣ କରନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସନାତନ ଆଗରେ ଏ କଥା କହିଲେ ସେ କହିବ, ତୁ ଗୋଟାଏ ଦାର୍ଶନିକ ହେବା ମତଲବରେ ଅଛୁ । ସ୍ୱାର୍ଥଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଜିନିଷକୁ ଆଖି କାନ ବୁଜି ଚଳୁଥିବା ସନାତନମାନେ ଅନ୍ୟଲୋକ ତା ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ଭଲ କଥାଟିଏ କହିଲେ ଏହି ପ୍ରକାର ଅଦରକାରୀ ମନ୍ତବ୍ୟ କରନ୍ତି ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସାଢ଼େ ଛଅ ହୋଇଥିଲା ।

(‘ଯୁଗାନ୍ତର’ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ।)

ଅକୁହା କହି ମନ କଲା

ସନାତନର ନିରାହପଣ ଆମ ବନ୍ଧୁ, ସାଙ୍ଗସାଥୀ ମହଲରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା । ସେ କିଛି କଥାଭାଷା କରେ ନାହିଁ । ନୀରବରେ ଯେ ଯାହା କହେ ସେ ଶୁଣେ । ତାକୁ ଆମେ ଅକୁହାଟିଏ ବୋଲି ଜାଣିଛୁ । ହେଲେ ତାକୁ ବାଦଦେଇ ଆମ ସମ୍ମିଳନୀ ଜମେ-ନାହିଁ । କାରଣ ବୋଧେ ଏୟା ଯେ ଆମେ କୁହାଳିଆଯାକ ନୀରବ, ପ୍ରତିକ୍ରିୟାହୀନ, ପ୍ରତିବାଦଶୂନ୍ୟ ଶ୍ରୋତାଟିଏ ଚାହୁଁ । ତା'ର ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଇଚ୍ଛାକୃତ ନୁହେଁ । ବରଂ ପରିସ୍ଥିତି ସମ୍ଭୂତ ଓ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତ କହିଲେ ଠିକ୍ ହେବ ।

ଆମ ମେଳରେ ବିଜ୍ଞାନର ଆଲୋଚନା ହୁଏନାହିଁ କି ଦେଶ ବିଦେଶର ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥନୀତି ଆଲୋଚିତ ହୁଏନାହିଁ । ବେଳେବେଳେ ଆଞ୍ଚଳିକ ତଥା ପ୍ରାଦେଶିକ ତଟକା ଖବର ଉପରେ ଆଲୋଚନା ହୁଏ । ତାହା ବି ଖୁବ୍ କମ୍ । ଅନେକ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଖବର କାଗଜରୁ ପଢ଼ିଥିବା ବା କାହାଠାରୁ ଶୁଣିଥିବା ଖବର ବଖାଣିବାରେ ବଡ଼ ସଉକ । ସେପରି ଖବର ଥିଲେ ସେମାନେ କହିପକାନ୍ତି ସିନା ସେଥିରେ ବା କାହାର କି ଆଗ୍ରହ ଥାଏ ? ଆଲୋଚନାର ବେଶି ଭାଗ ଆବୃତ କରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନ କାହାଣୀ, ସୁଖ ଦୁଃଖ, ପାରିବାରିକ ସମସ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି । ଯାହା ଜୀବନରେ ଏ ପ୍ରକାର ସମସ୍ୟା ଯେତେ ବେଶି ଥାଏ ଓ ସେ ତାକୁ ସମ୍ବଳତାର ସହ ମୁକାବିଲା କରିଛି, ସେ ଲୋକ ହିଁ ବେଶି କୁହାଳିଆ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ଜଣେ କହୁଥିବା ବିଷୟରେ ଅନ୍ୟ ଶ୍ରୋତା ଭିତରୁ କାହାର କିଛି ଜ୍ଞାନ ଗରିମା ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିଲେ ସେ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ପଦେ ଅଧେ ଠୁକର ଧୋଳାପରି କହେ । ଜମି କିଣିବା, ଘର ତୋଳିବା, ପୁଅଝିଅ ବାହାଘର କରିବା, ପରିବାର ଚଳାଇବା, ଚାଷବାସ ବା ବ୍ୟବସାୟରେ ଦକ୍ଷତା ଦେଖାଇ ଲାଭବାନ ହେବା, ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ଆଲୋଚନା ହୁଏ ।

ଏଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମସ୍ୟା ବହୁଳ । ଟଙ୍କା ଦେଇ କବଳା କରି ମଧ୍ୟ ଜମିର ଦଖଲ ମିଳେ ନାହିଁ । ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଏପରି ସମସ୍ୟା ଉପୁଜିଥିଲା । ସେ କିପରି କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ତାହାର ସମାଧାନ କଲେ, ବଖାଣିଲେ । ଘର ତୋଳାରେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ୟା କମ୍ ନୁହେଁ । ଇଟା, ସିମେଣ୍ଟ, ବାଲି, ଗୋଡ଼ି, ଲୁହା, ମୂଲିଆ, ମିଷ୍ଟୀ, ଯୋଗାଡ଼ କରି କାମ କରିବା କମ୍ କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ । ଅଭିଜ୍ଞ ବନ୍ଧୁ ତାହା

ବର୍ଣ୍ଣନା କଲାବେଳେ ଶୟନ, ଭୋଜନ, ମୈଥୁନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିପରି ଭୁଲିଯିବାକୁ ହୁଏ
ସେ ବିଷୟ କହୁଥିଲେ ।

ଆଉ ଜଣେ ଅଭିଜ୍ଞ ବନ୍ଧୁ ଲଘୁ ମନ୍ତବ୍ୟ କରୁଥିଲେ, ଟଙ୍କା ଥିଲେ ଘର ତିଆରି
କରିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । ପୁଅ ପାଇଁ ଭଲ ଝିଅଟିଏ ଏବଂ ଝିଅ ପାଇଁ ଭଲ
ପୁଅଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାରେ ବର୍ଷ ବର୍ଷଧରି ଶହଶହ ଲୋକଙ୍କର କିପରି ଦ୍ଵାରସ୍ଥ
ହେବାକୁ ହୁଏ, ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଦିନେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲେ । ଘର ଚଳାଇବା ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ
କଠିନ କାମ । ଆର୍ଥିକ ଅତି ନିଅତି ସାଙ୍ଗକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଦସ୍ୟଙ୍କର ରୁଚି ଅନୁରୂପ
ଖାଦ୍ୟ ଠିକ୍ ସମୟରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଆଦୌ ସହଜ ନୁହେଁ । କାହାକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ
କରିହୁଏ ନାହିଁ ବୋଲି ଅଧିକାଂଶ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ବକ୍ତବ୍ୟ । ଜମିଚାଷକୁ କିପରି
ବ୍ୟବସାୟରେ ପରିଣତ କରି ରୋଜଗାର ବୃଦ୍ଧିକରି ଗାଁରେ ଜଣେ ଧନୀ ଲୋକର
ମାନ୍ୟତା ଲାଭ କରିଛି ବୋଲି ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଦିନେ ବଖାଣୁଥିଲେ ।

ବନ୍ଧୁ ମେଳରେ ଏହି ପ୍ରକାର କଥା ଭାଷା ଗୁଡ଼ାଏ ହୁଏ । ସମସ୍ତେ ହୋ ହଲ୍ଲୁ
କରନ୍ତି, କଥା କହନ୍ତି, କଥା କାଟନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି । ମାତ୍ର ସମାଜର ସବୁତକ ନୀରବରେ
ଶୁଣେ । ଆମେ ଜାଣୁ, ତାହାର କିଛି କହିବାର ନ ଥାଏ । ସେ ଜମି କିଣିନାହିଁ କି ଘର
ତୋଳିନାହିଁ । ପୁଅଝିଅ ବାହାଘରରେ ଯାହା ପ୍ରସ୍ତାବ ଆପେ ଆସିଛି, ତାହା ଗ୍ରହଣ
କରିଯାଇଛି ସିନା, ଦଶ ଜାଗା ଦୌଡ଼ି ବଛାବଛି କରିନି ।

ଘର ଚଳାଇବା କାମ ସେ ବହୁଦିନରୁ ଛାଡ଼ିସାରିଛି । ମଠରେ ଖାଇଲାପରି
ତା'ର ଦିନ କଟୁଛି । ସେଥିରେ କଅଣ ସମସ୍ୟା, ତାହା ଆଉ ତା' ଖୁଆଳରେ ନାହିଁ ।
ତା'ର ଚାଷ ଜମି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଚାଷବାସ ବିଷୟରେ ସେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନଭିଜ୍ଞ ।
ଖବରକାଗଜ ସେ ପଢ଼େ । ମାତ୍ର ସେଥିରୁ କୌଣସି ଖବର କାହା ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ
କରିବାର ଆଗ୍ରହ ତାହାର ନଥାଏ । ଘରେ, ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ କି ତାହାର ଅନୁରୂପ
ଅବସ୍ଥା ।

ଆଜିକାଲି ଭୋଗବାଦୀ ଯୁଗ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନର ଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ,
ଭୋଗଲାଳସା, ଅର୍ଥ ପିପାସା, ବିଳାସିତାର କଳ୍ପନା କଳ୍ପନାରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ । ଏ
ବିଷୟକ ଆଳାପ, ଆଲୋଚନାରେ ସମସ୍ତେ ସବୁବେଳେ ମସଗୁଲ ରହନ୍ତି । ସେ
ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ପଦେ ଯୋଡ଼େ ନାହିଁ କି ପଦେ କାଟେ ନାହିଁ ।
ଚୁପଚାପ ଶୁଣି ହଁ ହଁ ମାରେ ।

ଏମିତି ଘରେ, ସାଙ୍ଗସାଥୀ, ଚିହ୍ନା ପରିଚିତ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ମହଲରେ କଥା ଶୁଣି ଶୁଣି ସେ ବୁଢ଼ା ହେଲାଣି । ଛୋଟ ବଡ଼ କେତେ ଯେ କଥା ଶୁଣିଛି ତା’ର ସୀମା ନାହିଁ । ଏ ଯେଉଁ ଦି’ ଚାରିଟା କୁହାଗଲା, ତାହା ଶୁଣିବା କଥାର ଉଦାହରଣ ମାତ୍ର । ଶେଷହୀନ ତାଲିକା ନୁହେଁ ।

ମାତ୍ର ଶେଷବେଳକୁ ତା’ର ଏ ପ୍ରକାର ଆଚରଣରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଆକସ୍ମିକ ଭାବରେ ହିଁ ଦେଖାଦେଲା । କିଛି ନ କହି ଯେ ସେ ଶୁଣେ, ତାହା ହୁଏ, ତା’ର ଅଭିଜ୍ଞତା, ଜ୍ଞାନ ବା ଜାଣିବାପଣର ଅଭାବରୁ । ମାତ୍ର ଏ ଯେଉଁ ଘଟଣା ଘଟିଲା, ସେଥିରେ ତାହାର ଟିକେ ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିଲା । ବନ୍ଧୁ ତାଙ୍କ ଅଫିସ କଥା ଗପୁଥିଲେ । ସେ କର୍ମଚାରୀ ଏମିତି କଲା, ଏ କର୍ମଚାରୀ ସେମିତି କଲା, ମୁଁ ଏମିତି କଲି, ଏ ପ୍ରକାର ଗପି ଚାଲିଥିଲେ ।

ଯେତେ ଛୋଟ ହେଲେ ବି ସମ୍ଭାଷଣ ଗୋଟିଏ ଅଫିସ କର୍ମଚାରୀ ଥିଲା । ଅଫିସରେ କିଛି କାଟତି ନଥିଲେ ବା ଅଫିସ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାର ଦକ୍ଷତା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଫିସର ହାଲ ହରକତ, ନିୟମ କାନୁନ କିଛି କିଛି ତାକୁ ମାଲୁମ ଥିଲା । ଜୀବନସାରା ଯେତେ ଯେତେ କଥା ଶୁଣି ଆସିଛି, ଅଭିଜ୍ଞତା ନଥିବାରୁ ସିନା ସେ ନୀରବରେ ଶୁଣୁଥିଲା; ମାତ୍ର ଏଠାରେ ତାହାର ସାମାନ୍ୟ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ପ୍ରକାଶ ନ କରି ସେ ରହିପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ଅକୁହା ହେଲେ ମଧ୍ୟ କହିବାକୁ ମନ କଲା । ତା’ ପାଟି ଖଲଖଲ ହେଲା । ଦି’ପଦ କ’ଣ କହିଦେଲା ।

ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟରୁ ସେ ଦି’ପଦ କଥା କୁଆଡ଼େ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀର ସପକ୍ଷରେ ଗଲା । ପୁଣି ସେ କର୍ମଚାରୀ ବକ୍ତାଙ୍କର ଶତ୍ରୁ । ପରିଶାମରେ ତାକୁ ଗୋଟାଏ ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ବନ୍ଧୁ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଲେ ଯେ ସମ୍ଭାଷଣ ତାଙ୍କ ଶତ୍ରୁଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କହିଲେ । ତେଣୁ ସେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଶତ୍ରୁଭାବାପନ ବୋଲି ପ୍ରତୀକ୍ଷାମାନ ହୁଏ ।

ସମ୍ଭାଷଣକୁ ଏହା ବହୁତ ବାଧୁଥିଲା । ଆଘାତକୁ ହଜମ କରିବାଛଡ଼ା ତା’ର ଅନ୍ୟବାଟ କ’ଣ ଥିଲା ? ତଥାପି ସେ ବହୁତ ଅବଶୋଷ କରି କହିଲା— “ଜୀବନ ସାରା କେତେ କେତେ ବନ୍ଧୁଙ୍କର କଥା ଶୁଣି ଆସିଛି । କାହାପାଖରେ ଅପ୍ରିୟ ହୋଇନାହିଁ । ମୋର ଅଭିଜ୍ଞତାଶୂନ୍ୟତା ଆଜିଯାଏଁ କବଚ ପରି କାମ କରୁଥିଲା । ନିଜର ଚିରାଚରିତ ଅଭ୍ୟାସ ଭାଙ୍ଗିବା ପୂର୍ବରୁ ପରିଶାମ ବିଷୟରେ ଟିକେ ଚିନ୍ତା

କରିବା ଦରକାର ଥିଲା । ମୁଁ ତ ତାହା କରିପାରିଲି ନାହିଁ । କିଏ କାହାର ଶତ୍ରୁ ବା ମିତ୍ର, କେଉଁ କଥା କାହାକୁ ଭଲ ଲାଗିବ ବା ନ ଲାଗିବ, କିପରି ବା ଜଣେ ଜାଣିବ । ତେଣୁ ଭାଷା, ଭଙ୍ଗା ଏପରି ହେବା ଦରକାର ଯାହା ସବୁଆଡ଼କୁ ପାଇବ ।”

ସେ ପୁଣି ଭାବାବେଶରେ କହିଲା— “ଯେଉଁମାନେ ବିଭିନ୍ନ ପରିବେଶରେ ବାରମ୍ବାର କଥା କହିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ, ସେମାନେ ଏ ପ୍ରକାର ଶୈଳୀ ସତର୍କତା ଆୟତ୍ତ କରିଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ମୁଁ ଏ ବ୍ୟାପାରରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ । ସିଧା ସିଧା ଯାହା ଜାଣିଥିଲି କହିଦେଲି । ଫଳରେ ଅପ୍ରୀତିକର ମନ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମୋର ଏ ଗ୍ଲାନି, ଦୁଃଖ ପାଇଁ ମୋର ଅଭିଜ୍ଞତା ଟିକକ ମୂଳତଃ ବାଧ୍ୟ । ଏଇ ଅଭିଜ୍ଞତା ଗୋଟିଏ ବିଷମ ଜିନିଷ । ଏହା କେତେବେଳେ ସୁଖର ସନ୍ଧାନ ଦିଏତ କେତେବେଳେ ଦୁଃଖ ଅଶାନ୍ତିକୁ ଠେଲିଦିଏ । ଇଏ ନଥିଲେ ଜଣେ ଚଳିପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଥିଲେ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ ପୂର୍ବରୁ ସ୍ଥାନ, କାଳ, ପାତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଉତ୍ତମରୂପେ ଚିନ୍ତା କରିବା ଦରକାର । ଅନ୍ୟଥା ଖାମଖୁଆଲି ହେଲେ ବିପଦର ସମ୍ଭାବନା ନିଶ୍ଚିତ ।

ସନାତନର ଏହି ଘଟଣାର ଲକ୍ଷ୍ୟଶୀୟ ଓ ସ୍ମରଣୀୟ ବଚନିକାଟି ତା’ ହେଲେ ଏହିପରି ହେବ —

ଅକୁହା କହି ମନ କଲା ବନ୍ତା ମନେ ହେଲା ରୋଷ
ତହିଁରୁ ସ୍ମରିଲା ଯେ କଟୁମନ୍ତବ୍ୟ ଅକୁହାକୁ ଦେଲା ପ୍ରାସ ।
କୁହାଳିଆ ଜାଣେ କଥନ ଶୈଳୀ ଅକୁହାକୁ ନୁହେଁ ଜଣା,
ଖାଲି କଥା ନୁହେଁ କଥନ ଶୈଳୀ ନ ଜାଣିଲେ ହେବ ବଣା ।

(‘ବନଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା’ ପତ୍ରିକାର ରଜସଂଖ୍ୟା - ୨୦୦୧ରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ଏମିତି ହୁଏ

ସେଦିନ କି ଯୋଗରେ ରାତି ପାହିଥିଲା, ରମା ଦେଉଳକୁ ସକାଳ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ଟିକେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । ଛଅ ସାତ ବର୍ଷର ନାତି ଟୋକା ଚଗନ ତାକୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ତାକୁ ଛାଡ଼ିକରି କୁଆଡ଼େ ଯାଉନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଦେହରେ ନଦିହେଲା ପରି ଯାକି ହୋଇ ବସିଛି । କେତେବେଳେ ଗୋଉଠା ମାରୁଛି ତ କେତେବେଳେ ଲୁଗାକାନି ଭିତୁଛି; ତୁଟି ଟାଣୁଛି, ଦେ ଦେ କହୁଛି । ଏଇ ସମୟରେ ପୁଅ ରାଜକିଶୋର (ଚଗନର ବାପା) ସେ ଘର ବାରଣ୍ଡାରେ ଯିବାର ରମାଦେଉଳ ଜାଣି ପାରିଲେ, ସ୍ଵରକୁ ଟିକେ ଟାଣ କରି କହିଲେ, କିରେ ଟୋକା, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ କାହିଁକି ଲାଗିଛୁ, ମତେ ରଖେଇ ଥୋଇ ଦେଉନୁ — ତୋ ବାପକୁ କହୁନୁ ମୁଁ କୋଉଠୁ ଟଙ୍କା ଆଣିବି ? ରାଜକିଶୋରକୁ ବୁଢ଼ୀଙ୍କ ବିରକ୍ତି ମିଶା କଥା ଶୁଣିଗଲା । ସେ ପଚାରିଲେ, ବୋଉ କଅଣ କି ? ରମାଦେଉଳ କହିଲେ, ଏଇ ଚଗନମ—କୋଉଠି ଗୋଟାଏ ଦୋକାନରେ ମାଙ୍କଡ଼ କଣ୍ଢେଇ ଦେଖିଛି, ତାର ଜିଦି ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ ଆଣିବ । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗିଛି, ଟଙ୍କା ଦେ । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ରାଜକିଶୋର ଚଗନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲେ, କଅଣ କିରେ, କି କଣ୍ଢେଇ ? ଚଗନ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲାନାହିଁ । ଜେଜାଙ୍କ ପିଠିକୁ ଆଉଜିକରି ବସି ତାଙ୍କ ଲୁଗାକାନିକୁ ମୋଡୁଥାଏ । ରମାଦେଉଳ କହିଲେ, ଦୋକାନୀ କୁଆଡ଼େ ମାଙ୍କଡ଼ ରୂପର ଗୁଡ଼ାଏ କଣ୍ଢେଇ ବିକ୍ରୁଛି । ଗୋଟାକ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା, ସାହି ପିଲାଏ କୁଆଡ଼େ ଗୋଟାକୁ ଗୋଟା କିଣି ନେଉଛନ୍ତି । ସେ କହୁଛି ଗୋଟାଏ ଆଣିବ । ରାଜକିଶୋର କହିଲେ, ଆରେ, ସାହିପିଲା କଣ୍ଢେଇ ଖେଳୁଛନ୍ତି । ତୁ ବି ସେଇଆ କରିବୁ । ଟଙ୍କାଏ ଆଠଅଣା ନୁହେଁ, ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଦେଇ ମାଟି କଣ୍ଢେଇଟା କିଣିବୁ— ଗାଈବୁ । ଏଇ କାମରେ କାହିଁକି ତୋର ମନ ଯାଉଛି । ପାଠ ପଢ଼ାରେ ଦେଖା ନାହିଁ । ରମାଦେଉଳ କହିଲେ, ମଲାମୋର ଛୁଆଟା କଣ୍ଢେଇଟାଏ କିଣିବ, ଏଥିକୁ ତମର ଏତେ ବିଚାର । କେତେ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛି । ଟଙ୍କା ପାଞ୍ଚଟାରେ ସରିଯାଉଛି ?

ରାଜକିଶୋର କହିଲେ, ବୋଉ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା କଥା ପଡ଼ିନାହିଁ । ଏମିତି ପାଞ୍ଚ ପାଞ୍ଚ କେତେ ପାଞ୍ଚ ଯିବ । ପାଠରୁ ମନ ଯାଇ ଖେଳରେ ଲାଗିବ । ବୁଢ଼ୀ ରାଗିଗଲେ । କହିଲେ ତୁ କି କଥା କହୁନ ? ପିଲା କଣ୍ଢେଇ ଖେଳିବେ ନାହିଁ । ତୁ କଣ୍ଢେଇ ଖେଳି ନ ଥିଲୁ । ମୋର ଏତେ ନଥିଲାରେ ବି ତ ତତେ ମୁଁ କଣ୍ଢେଇ କହ, ଆଉ କିଛି କହ, କାହିଁରେ ଉଣା କରି ନଥିଲି । ତୁ କ'ଣ ପାଠ ପଢ଼ିଲୁ ନାହିଁ ? ତୋ

ପୁଅକୁ ଏମିତି କି ପାଠ ପଢେଇବୁକି ? ରାଜକିଶୋର କହିଲେ, ବୋଉ, ତୁ ତ ଖାଲି ଅବୁଝା କଥା କହିବୁ । ମୁଁ କଅଣ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା କଣ୍ଢେଇଖେନ କଥା କହୁଛି । ତାକୁ ସାତବର୍ଷ ହେଲାଣି । ମୋଟେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଛି ! ଖେଳରୁ ମନ ଛଡ଼ାଇ ପାଠରେ ଲଗାଇବା କଥା, ନା । ଏଇ ସମୟରେ ବୋହୂ ରୋଷେଇ ଘରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । କଥା ଉପରେ କୁଆଦେଇ ସେ କହିଲେ, ବୋଉପରା ତାକୁ ମୁହଁ ଦେଇ ଏପରି କରୁଛନ୍ତି । ତଗନ ତ ମୋ ପାଖରେ ଅଛି ଅଝଟ କରୁନାହିଁ । ତାଙ୍କ ସାଇରେ କାହିଁକି ଲାଗିଛି ? ବୁଢ଼ାଙ୍କ ରାଗ ପଞ୍ଚମକୁ ଉଠିଗଲା । ଉଜ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ, କଅଣ କହିଲୁ, ମୁଁ ତାକୁ ମୁହଁ ଦେଉଛି, ଖରାପ ବାଟରେ ନେଉଛି, ତୋ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଯିବ କଅଣ ମାଡ଼ ଖାଇବାକୁ, ତୋର ତ କଥା କଥାକେ ମାଡ଼ । ଛି ଆଲୋ, ଏ ଗୁଡ଼ାକ ଆମ ଦେହକେ ନାହିଁ । ପିଲାଛୁଆ ଯେଉଁଠୁ ସ୍ନେହ ଆଦର, ଆଶ୍ଵାସନା ପାଇଥାନ୍ତି, ସେଠିକି ଯାଆନ୍ତି, ମୁଁ କଅଣ ତାକୁ ତାକି ଆଣିଛି କହୁଛି ଆ ମତେ ଗୋଇଠା ମାରେ, ଲୁଗା ଟାଣେ । ଛୁଆ ବକଟେ ଭାତ ଖାଇ ହାତ ଧୋଇ ଜାଣିନାହିଁ । ପାଠ ପଢିବ ବୋଲି ସବୁ ଛାଡ଼ିଦେବ । ବୋହୂ କହିଲେ, ବୋଉ ଆପଣ ରାଗୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଛୁଆକୁ ଆକଟ କରିବା କଥା ମୁଁ କହିଲି । ରମାଦେଇ କହିଲେ, କେଇଜାଣି ଆକଟ ପାକଟ କଥା ତୁ ଜାଣିଥୁ । ଏ ବୁଢ଼ା ଦିନେ ମୁଁ ଆଉ ତାଲିମ୍ ନେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

ରାଜକିଶୋର ଦେଖିଲେ, ଏପରି ଭାବରେ କଥା ବଢ଼ିବ ସିନା, ଛିଣ୍ଡିବ ନାହିଁ । ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ସେ ତଗନକୁ କହିଲେ ଯା ମୋ ପ୍ୟାଣ୍ଡ ପକେଟରୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ନେଇ କଣ୍ଢେଇ କିଣି ଆଣିବୁ । କଥା ପାଟିରୁ ସରିଛି କି ନାହିଁ, ତଗନ ଜେଜା ମୁହଁକୁ ଟିକେ ଅନାଇଦେଇ ଉଠିଚାଲିଗଲା । ବୁଢ଼ା ତା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଟିକେ ମୁରୁକି ହସାଦେଲେ । ଯା ଭିତରେ ଯାହା ସବୁ ବାଦାନ୍ତବାଦ ହୋଇଗଲା, ତା'ର ଉତ୍ସ୍ଵତା ଭାଙ୍ଗିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବଦଳାଇ ରାଜକିଶୋର କହିଲେ, ବୋଉ ଆମର ପରା ଏଇ ମାସରେ ନା କ'ଣ ଶ୍ରାବ୍ଧ, କେବେ ସେଦିନ ? ରମାଦେଇ କହିଲେ, ଶ୍ରାବ୍ଧ କଥା ଶ୍ରାବ୍ଧବାଲାକୁ ଜଣାଥୁବ । ମତେ କି ଜଣା । ରାଜକିଶୋର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲେ, 'କେବେ କିହୋ' ? ବୋହୂ କହିଲେ ଆଉ ଅସ୍ଵଦିନ ରହିଲା । ଏଇ ମାସ ତା ୨୧ ରିଖରେ । ରାଜକିଶୋର କହିଲେ ସେ ଦିନ ଛୁଟି ନେବାକୁ ହେବ । କାଳେ କୌଣସି ଜରୁରୀ କାମ ପଡ଼ିଯିବ, ସେଥିପାଇଁ ସେ ଦିନକୁ ମୁକ୍ତ ରଖିବାପାଇଁ ଆଗରୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଦରକାର । ଦିନଟା ସିନା ବେଳ ଆଉଁ ଆଉଁ ଜଣାଇଲେ ହେବ । ଏକଥା କହି ସେ ଗାଧୁଆ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ରମାଦେଇ କହିଲେ, ଶ୍ରାବ୍ଧ ପ୍ରାବ୍ଧରେ କଣ ତା'ର ମନ ଅଛି । ଶଶୁରଙ୍କୁ ତ ଦେଖି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀଧାମ୍ନେ ସିନା ଶ୍ରୀଷ୍ଟ । ବୋହୁ କହିଲେ, ବୋଉ, ମୋର ବିନା ଦୋଷରେ ଦୋଷ ଦେଖିବା ଆପଣଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ । ମୋର ପିତୃଶ୍ରୀଷ୍ଟରେ ଶ୍ରୀଷ୍ଟ ନାହିଁ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ମୁଁ କଅଣ ଅପାରୀ ଘରର ଝିଅ ହୋଇଛି, ଆମ ଘରେ ଆମ ଜେଜେଙ୍କର ଶ୍ରୀଷ୍ଟ ହୁଏ ଯେ ସାଇତାଇ ଖାଆନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ପର୍ବପରି ଲାଗେ । ତମର ତ ଏଠି କିଛି ନାହିଁ । ଖାଲି ନାଁକୁ ଶ୍ରୀଷ୍ଟ । ବୁଢ଼ୀ କହିଲେ ହଁ ତୋ ବାପଘରଟା ଟେକ ନ ହୋଇ କଅଣ ଏ ଘର ଟେକ ହେବ ? ତୁ ଆମ କୁଳାଚାରକୁ ହେୟ କରୁଛୁ । ଏକଥା କହିଲା ବେଳେ ବୁଢ଼ୀଙ୍କର ସ୍ଵର କୋହାଳନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ବୋଧେ ବୋହୁ ମୁହଁରେ ଘରର ନିନ୍ଦା ତାଙ୍କୁ ବାଧୁଲା । ବୋହୁ ପାଖରେ ନିଉନ ହୋଇଗଲାପରି ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା । କଥା ଗୋଟାଏ ଅତୁଆ ମୋଡ଼ ନେଲାଣି ଜାଣିପାରି ବୋହୁ ଆଉ କିଛି ନ କହି ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ତରତର ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ । ରାଜକିଶୋର ଖାଇସାରି ଅଧିକ୍ ବାହାରିଗଲେ ।

ବୁଢ଼ୀଙ୍କ ବାପଘର ଆଉ ସାହିରେ । ଭାଇମାନେ ତାଙ୍କର ବେଶ୍ ଆଡ଼ୁଡ଼ା ଚଉଡ଼ାରେ ଅଛନ୍ତି । ବୁଢ଼ୀ ଚାହିଁଲେ ସବୁଦିନ ତାଙ୍କୁ ପାଖରେ ରଖିବାକୁ ସେମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ । କିନ୍ତୁ ବୁଢ଼ୀ ରହନ୍ତି ନାହିଁ । ଖାଲି ରାଗ ରୋଷରେ ପୁଅ ବୋହୁଙ୍କୁ ନିଜ ଟାଣପଣ ଦେଖାଇବାପାଇଁ ବେଳେ ବେଳେ ପକାନ୍ତି । ପୁଅ ଯାଇ ତାକିଲେ ରାଗରୋଷ ଭୁଲି ଆସନ୍ତି । ଆଜି ଯାହା ଘଟିଗଲା, ବୋହୁ ଯେପରି କହିଲା, ସେଥିରେ ବୁଢ଼ୀର କମ୍ ରାଗରୋଷ ହୋଇନାହିଁ । ସେ ବୋହୁଙ୍କୁ କିଛି ନ କହି ଚାକର ହାତରେ ରିକ୍‌ସା ଡକାଇ ଭାଇ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଚଗନ ଦୋକାନରୁ କଣ୍ଢେଇ ଧରି ଖୁସିହୋଇ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଏଘର ସେଘର ଜେଜୀକୁ ଖୋଜିଲା କେଉଁଠି ପାଇଲାନାହିଁ । ବୋଉକଥାରୁ ଜାଣିଲା ଜେଜୀ ତା ଭାଇ ଘରକୁ ପଳାଇଛି । ଜେଜୀ ନାହିଁ କଣ୍ଢେଇର ଆଉ କି ସୌକି କରିବ ସେ ? କାହା ଆଗରେ ତା ମନଖୁସି ପ୍ରକାଶ କରିବ । କାହା ଆଗରେ ତା ପ୍ରିୟ ବସ୍ତ୍ରର ରୂପଗୁଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବ । କିଏ ତା ଆନନ୍ଦରେ ସମଭାବରେ ଆନନ୍ଦଲାଭ କରିବ । ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରିୟ ବସ୍ତ୍ରରେ ଯେତେ ଆନନ୍ଦ ନଥାଏ, ତାଠାରୁ ବେଶି ଆନନ୍ଦଥାଏ ପ୍ରିୟ ଲୋକକୁ ତାହା ଦେଖାଇ ତାହାର ଗୁଣଗ୍ରାମ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାରେ । ତାର ପ୍ରିୟଲୋକ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରିୟ ଲୋକ ଜେଜୀ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ତା ମନ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । କଣ୍ଢେଇ ଥୋଇଦେଇ କଅଁ କଅଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲା । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ମା ତାକୁ ଉଠାଇ ଖାଇବାପାଇଁ ଯେତେ ଆଦର କଲେ କିଛି ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ମୁହଁଟିକୁ ଶୁଖାଇ

ଦିନସାରା ଓପାସ ରହିଲା । ପୁଅ ଖାଉନାହିଁ । ମାଆ ବି କେମିତି ଖାଇବ । ସେ ବି ଓପାସ ରହିଲେ । ପାଞ୍ଚଟା ବେଳକୁ ରାଜକିଶୋର ଅଧିକାରୀ ଫେରିଲେ । ଘରର ଅବସ୍ଥା ଯାହା ଦେଖିଲେ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଲେ ସେଥିପାଇଁ ସେ କାହାକୁ ଦାୟୀ କରିବେ— ନିଜକୁ, ମାଆକୁ, ସ୍ତ୍ରୀକୁ ନା ପୁଅକୁ ? କିଏ କ'ଣ ଇଚ୍ଛା କରି ଏ ସବୁ ଘଟାଇଛି ? ଘଟଣା ଘଟେ ଡିକହୋଇ, ପାଲଟିଯାଏ ତାଳ । ଏମିତି ହୁଏ । କିଏ ରୋକିବ ତାକୁ ?

ସେ କାଳବିଳମ୍ବ ନକରି ମାମୁଁ ଘରକୁ ଗଲେ । ବୁଝାବୁଝି କରି ବୁଢ଼ୀକୁ ନେଇ ଆସିଲେ । ବୁଢ଼ୀ ଘରକୁ ଆସିବା ଜାଣି ନିସ୍ତେଜ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଚଟାମ ଟେକି ଉଠିଲା । ଉଭେଇ ଯାଇଥିବା ତା'ର ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସ ଯେପରି ଜୁଆର ପରି ମାଡ଼ିଆସିଲା । ସେ ବୁଢ଼ୀକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଶାସନ କରିବା ନ୍ୟାୟରେ କେତେକେତେ କଥା ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା; କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲୁ, ଜାଣିନଥିଲୁ ମୁଁ କଣେଇ ଆଣିବାକୁ ଯାଇଛି ଯିବୁ ବୋଲିତ ମତେ କହି ନଥିଲୁ ରହ ତୋ ଭାଇଘର ସଉକି ଛଡ଼ାଉଛି ଇତ୍ୟାଦି । ପୁଅ ବୋହୂ ବିଭୋଗ ହୋଇ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ । ବୋହୂ ସ୍ବଗତୋକ୍ତି କରୁଥିଲେ ଦେଖମ ଏ ଟୋକାର ବହପ ।

(‘ଯୁଗାନ୍ତର’ ଅକ୍ଟୋବର— ୨୦୦୦ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ)

ଠକ ଜେଜେ

ସେଦିନ ଥିଲା ଶନିବାର । ସ୍କୁଲ ଛୁଟି । ତା ବାପା ବୋଉ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଯେଝା କାମରେ ବାହାରିଗଲେ । ନିର୍ମଳର ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ସାଙ୍ଗରେ ଘର ପାଠପଢ଼ା ବି ଛୁଟିହୋଇଗଲା ଜାଣ । ବାପା ବୋଉ ଚାଲିଯିବା ପରେ ପରେ ସେ ପଢ଼ା ଟେବୁଲ ଛାଡ଼ି ଘରେ ଇତସ୍ତତଃ ବୁଲିଲା । ଆଳମାରୀ ଖୋଲି ବିସ୍ମୃତ ଦି ଚାରିଟା ଖାଇଲା । ତାହାପରେ ମୋ ପାଖରେ ଆସି ବସିଗଲା । ମୋତେ କହିଲା, “ଜେଜେ ଗୋଟିଏ ଗପ କୁହ ।” ମୁଁ ତାକୁ ବେଳେବେଳେ ଗପ କହେ ଯେ ମାତ୍ର ଗପ କହିବାର ବେଳେ ନିଆରା । ପଢ଼ା ବେଳରେ ପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ଗପ ଶୁଣିବ— ଏ ଅନୀତି କର୍ମରେ ସହଯୋଗ କରିବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ସେ କଥା କହିଲେ ସେ କ’ଣ ଗ୍ରହଣ କରିବ ? ତେଣୁ ମୁଁ ଭାବିଲି, ଯେଉଁ କିଛି ସମୟ ଗପରେ କଟନ୍ତା, ସେଇତାକୁ ଗପ କହିବା ନାଁରେ ଠିକ୍ ପାଠ ପଢ଼ିଲା ଭଳିଆ କରିବି । ଏପରି ଭାବି ପାଠ ପଢ଼ାଇବା ଜଙ୍ଗରେ ଚାକୁ ପଚାରିଲି, ଆଜ୍ଞା କହିଲୁ, ତୁ ମହାଭାରତ କାହାଣୀ ଜାଣିଛୁ । ସେ ବୀରଦର୍ପରେ କହିଲା, ହଁ ଜେଜେ, ଜାଣିଛି, ଭଲକରି ଜାଣିଛି । ମୁଁ ପଚାରିଲି କିପରି ଜାଣିଛୁ ? ସେ ହସିଉଠି କହିଲା, ଜେଜେ, ତମର କିଛି ମନେ ରହୁ ନାହିଁ ? ମହାଭାରତ ପରା ବର୍ଷେକାଳ ଟିଭିରେ ଦେଖାହେଲା । ମୁଁ ପଚାରିଲି ତୁ କ’ଣ ସବୁ ଦେଖିଛୁ ଏବଂ ମନେ ରଖିଛୁ ? ସେ କହିଲା ହଁ ମ, ସେଗୁଡ଼ାକ ମୋ ଜିଭ ଅଗରେ ଅଛି । ତମେ ଗପ କୁହମ । ଏ ଗୁଡ଼ାକ କ’ଣ କହୁଛ ? ମୁଁ କହିଲି ତୁ ଅଧୀର ହୋନା । ତୋ ବୁଦ୍ଧି, ସ୍ମରଣ ଶକ୍ତି ଏହିକ୍ଷଣି ପରୀକ୍ଷା ହୋଇଯିବ । ତୁ ତ ଜାଣିଥିବୁ, ମହାଭାରତରେ ହଜାର ହଜାର ଚରିତ୍ର ପୁଣି ହଜାର ହଜାର ଘଟଣା । ତାହା ଭିତରେ ବାଛି ପାଞ୍ଚୋଟି ଘଟଣା କହିପାରିବୁ ଯାହାକୁ ଆମେ ଅନ୍ୟାୟ ବୋଲି ବିଚାର କରୁ । ସେ କହିଲା, ଏଇ କଥା ଶୁଣ, ମୁଁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହୁଛି । ଏକେରେ ଅଭିମନ୍ୟୁ ବଧ, ଦୁଇରେ କର୍ଣ୍ଣବଧ, ତିନିରେ ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟ ବଧ, ଚାରିରେ ଦ୍ରୌପଦୀ ବସ୍ତ୍ରହରଣ, ପାଞ୍ଚରେ ଗାନ୍ଧାରୀର ଅସ୍ତ୍ରପୁରୁଷ । ହେଲା ଜେଜେ । ମୁଁ କହିଲି, ଆଜ୍ଞା, ଏ ସବୁକୁ ତୁ ଅନ୍ୟାୟ ବୋଲି କାହିଁକି କହୁଛୁ ।

ସେ କହିଲା ଅଭିମନ୍ୟୁ ପିଲାଟା । ସେ ଯୋଦ୍ଧା ନୁହେଁ । ନିୟମ ହେଉଛି— ଜଣେ ଯୋଦ୍ଧା ସାଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଯୋଦ୍ଧା ଯୁଦ୍ଧ କରିବ । ମାତ୍ର ସାତ ଜଣ ଯୋଦ୍ଧା ପିଲାଟାକୁ ଘେରିକି ମାଇଲେ । କର୍ଣ୍ଣ କଥା ବି ସେଇଆ । ତା ରଥ ଦବିଗଲା । ସେ ଅସ୍ତ୍ର ରଖିଦେଇ ରଥ ଟେକୁଛି । ଏହିପରି ନିରସ୍ତ୍ର ଥିବାବେଳେ ଅର୍ଜୁନ ତାକୁ ମାଇଲା । ଦ୍ରୋଣଙ୍କର ଅଶ୍ୱତ୍ଥମା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ପୁଅ । ସେ ମରିଗଲା ବୋଲି ମିଥ୍ୟା ପ୍ରଚାର କଲେ । ଦ୍ରୋଣ ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ ଅସ୍ତ୍ରତ୍ୟାଗ କଲେ । ନିରସ୍ତ୍ର ଅବସ୍ଥାରେ ଧୃଷ୍ଣଦ୍ୟୁମ୍ନ ତାକୁ ହତ୍ୟାକଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ହୁକୁମରେ ଦୁଃଶାସନ ଦ୍ରୌପଦୀକୁ ବଳ ପୂର୍ବକ

ରାଜ ସଭାକୁ ଆଣି ବିବସ୍ତ କଲେ । ଗାନ୍ଧାରୀଙ୍କ ଅନ୍ଧ ପୁତୁଳି ଗୋଟିଏ ପ୍ରହସନ । ସେ ଅନ୍ଧ ସ୍ବାମୀର ସେବା ନକରି ନିଜେ ଅନ୍ଧୁଣୀ ହୋଇଗଲେ । ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଅନ୍ଧରୂପ ଦେଖିବାକୁ ତାଙ୍କର ଘୃଣା ।

ମୁଁ କହିଲି, ବେଶ୍ ବେଶ୍, ଠିକ୍ କହିଲୁ । ଆଜ୍ଞା ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେ ଯନ୍ତ୍ରରେ କ’ଣ କରୁଥିଲେ କହିଲୁ । ସେ କହିଲା, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଥିଲେ । ଅସ୍ତ୍ର ଧରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ସେ ସତରେ ଅସ୍ତ୍ର ଧରି ନଥିଲେ । ମାତ୍ର ସବୁକିଛି ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ, ଇଚ୍ଛାତରେ ହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କର କୌଶଳ, କାରସାଦି ସବୁ ଘଟଣା ମୂଳରେ । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସ୍ବୟଂ ଭଗବାନ । ଅଧର୍ମ ଲୋପ କରି ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ସେ ନର ରୂପରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଅଧର୍ମୀ । ତେଣୁ ତାକୁ ଓ ତା ଦଳ ଲୋକଙ୍କୁ ନିପାତ କରିବାପାଇଁ ସେ ଏ ସବୁ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିଚାରରେ ଧର୍ମର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଯାହା କରାଯାଏ, ତାହା ଅନ୍ୟାୟ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଆମକୁ ଏ ଗୁଡ଼ାକ ଅନ୍ୟାୟ ବୋଲି ଲାଗୁଛି ।

ମୁଁ ତାହାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ଶୁଣି କାବା ହୋଇଗଲି । ଆନନ୍ଦରେ ତାହାର ପିଠି ଥାପୁଡ଼ାଇ କହିଲି, ଆଜ୍ଞା, ତୁ ଯେ କହିଲୁ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସବୁ ହେଉଥିଲା । ସେ କ’ଣ ଗାନ୍ଧାରୀକୁ ଅନ୍ଧପୁତୁଳି ବାନ୍ଧିବାକୁ କହିଥିଲେ ? ନିର୍ମଳ କହିଲା, ଜେଜେ, ତାହା ଗୋଟିଏ ଭୁଲ କାମ ବୋଲି ମୁଁ କହିଲି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାହା କରିବାକୁ କହିନଥିଲେ । ଗାନ୍ଧାରୀ ନିଜେ ତାଙ୍କ ମନକୁ କରିଥିଲେ । ବରଂ କୃଷ୍ଣ ଯୁଦ୍ଧଶେଷରେ ସେ କର୍ମ ପାଇଁ ପାପଭାଗୀ ହୋଇ ଶଏ ପୁଅ ହରାଇଲେ ବୋଲି କହିଲେ । ଆଜ୍ଞା, ଅଭିମନ୍ୟୁକୁ ତ କୌରବ ପକ୍ଷର ଲୋକ ମାରିଥିଲେ । ସେଥିରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର କିପରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ରହିବ ? ସେ ପରା ଅର୍ଜୁନର ପୁଅ, କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଭଗଜା । ନିର୍ମଳ କହିଲା, କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନାହିଁ ବୋଲି ଜଣାଯାଉଛି । ମାତ୍ର ସେ ଭଗବାନ । ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାରେ ସବୁ ହୋଇଯାଏ । ଅଭିମନ୍ୟୁକୁ ନମାରିଲେ ଅର୍ଜୁନର କ୍ରୋଧ ଜାତ ହେବ ନାହିଁ । ଜୟଦ୍ରଥ କିପରି ମରିବ ? ଅଭିମନ୍ୟୁର ମୃତ୍ୟୁରେ ଅର୍ଜୁନ କ୍ରୋଧାନ୍ବିତ ହୋଇ ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ଜୟଦ୍ରଥକୁ ମାରିବେ ବୋଲି ଶପଥ କଲେ ଏବଂ ତାହାହିଁ ହେଲା ।

ମୁଁ ତାହାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ଆଉ ସ୍ମରଣଶକ୍ତିକୁ ବହୁତ ପ୍ରଶଂସା କଲି ଏବଂ କହିଲି, ତୁ ତ ଏତେ କଥା ଜାଣିଛୁ । ମୁଁ କ’ଣ ତତେ ଗପ କହିବି ? ହଉ, ସେତିକି ଥାଉ— ଯା ପଢ଼ିବୁ ।

ସେ କାବାହୋଇ ମତେ କହିଲା, “ଜେଜେ, ତମେ ଗୋଟିଏ ଠକ । ମତେ ଗପ ଶୁଣାଇବ କହି ତମେ ମୋଠାରୁ ଗପ ଶୁଣିଲ— ନା ?”

(‘ଯୁଗାନ୍ତର’ ୧୯୯୮ ପୃଷ୍ଠା ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ)

କଣ୍ଠକ ବିନା ଗୋଲାପ ନାହିଁ

‘କଣ୍ଠକ ବିନା ଗୋଲାପ ନାହିଁ’ ଏ କଥାଟି ସ୍ପଷ୍ଟ-ସିଦ୍ଧ, ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ ଓ ସର୍ବବିଦିତ । ହେଲେ ମୋର ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ ସନାତନ ଦିନେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଯେପରି କଥାବାର୍ତ୍ତା ଆରମ୍ଭ କଲା, ମୁଁ ସେଥିରୁ ଅନୁମାନ କଲି, ସେ ଏ କଥାଟିର ସତ୍ୟତା, ଉପାଦେୟତା ମୋ ଜୀବନର ଘଟଣାବଳୀରୁ ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ କିପରି ପ୍ରୟାସୀ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ସେଦିନ ସେ ମୋତେ କହିଲା, “ଶଶାଙ୍କ, ସମସ୍ତେ କହୁଛନ୍ତି— ତୁ ଭାରି ଭାଗ୍ୟବାନ୍ । ବହୁତ ବହୁତ ସୁଖରେ ଅଛୁ । ତୋର କୌଣସି ଚିନ୍ତାହଳ ନାହିଁ । ପୁଣି କହୁଛନ୍ତି, ତୋର ଏ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ସୁଖମୟ ଜୀବନ ଚର୍ଯ୍ୟାୟ ଗୋଲାପ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଉପମା ।” ଏ କଥା କହି ସେ ମୋତେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା, ଆଜ୍ଞା କହିଲୁ, ତୋ ସୁଖ ଯଦି ଗୋଲାପ ପରି ହେଲା, ସେଥିରେ କଣ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଥିବ । ‘କଣ୍ଠକ ବିନା ଗୋଲାପ ନାହିଁ’— ଏ କଥା ତ ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିଛୁ । ତୋ ସୁଖ ଭିତରେ କଣ ଖୋଜିଲେ କଅଣ କଣ୍ଠାମିଳିବ ନାହିଁ ? ମୁଁ କିହିଲି, “ମୋ ସୁଖକୁ ଗୋଲାପ ସହ ତୁଳନା କଲାରୁ ସିନା କଣ ଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି । କନିଅର ସହ ତୁଳନା କରୁନା । କଣ ପ୍ରଶ୍ନ ଆପେ ଆପେ ସମାହିତ ହୋଇଯିବ ।” ସନାତନ କହିଲା, “ଯାହାପାଇଁ ଯିଏ ଉପମା ନା । ତୁ ଭୋଗୁଥିବା ସୁଖର କନିଅର ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଭାଷା ନୁହେଁ । କାରଣ ଗୋଲାପ ଉପଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ, କନିଅର ନୁହେଁ । ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଲୋକ ଗୋଲାପଟିଏ ଚନ୍ଦନ କରେ । ଉପଭୋଗ ପାଇଁ କିଏ କନିଅର ଚନ୍ଦନ କରେ ନାହିଁ । ତାହା ମାମୁଲି କାମରେ ଲାଗେ । ସୁଖ ଦୁଇ ପ୍ରକାର । ଗୋଟିଏ ଆୟାସସାଧ୍ୟ । ଅନ୍ୟଟି ଅନାୟାସଲବ୍ଧ । ତୋ ସୁଖ ତୋ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ଅବଦାନରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ । ଅର୍ଥାତ୍ ଅନାୟାସଲବ୍ଧ । ଅର୍ଜନ ଜଂଜାଳ ଏଥିରେ ନାହିଁ । ନିଜସ୍ବ କୃତିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ସୁଖ ଆୟାସସାଧ୍ୟ, ଅର୍ଜନ ଜଂଜାଳରେ ଜର୍ଜରିତ । ଏହା ଗୋଲାପପରି ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୋଇନପାରେ । ଏହା କନିଅର ହେଲେ ତୋ ସୁଖ ସର୍ବତୋ ଭାବେ ଗୋଲାପ । ତେଣୁ ତୋ ସୁଖର ବା ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟାୟ ଗୋଲାପ ସହ ତୁଳନା ଯଥାର୍ଥ ।” ମୁଁ କିହିଲି, “ମୋ ସୁଖଟା ଗୋଲାପ ହେଉ କି କନିଅର ହେଉ, ସେଥିରେ କଣ୍ଠାରୂପ କିଛି ଅଛି କି ନାହିଁ ମୁଁ ଜାଣେନାହିଁ । ତେବେ କଣ ଖୋଜିବାପାଇଁ ତୋର ଯଦି ଏତେ ଝୁଙ୍କ, ଖୋଜୁଛୁ । କିଏ ମନା କରୁଛି ।” ସନାତନ କହିଲା, “ହିଁ ଖୋଜିବି । ଗୋଲାପ ଯେତେବେଳେ, କଣ୍ଠା ତ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି । ଖାଲି ଚିହ୍ନଟ କରିବା କଥା । ତୁ ଚିକେ ତୋ ଜୀବନ ଇତିହାସ କହ । ମୁଁ କଣ ସବୁ ଜାଣିଛି ।” ମୁଁ କିହିଲି, “ହଉ କହୁଛି, ଶୁଣ” ।

ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି, ଲୋକ ସନ୍ତାନର ଜନକ ହେଲେ, ବାପା, ପିତା ପରିପଦର ଅଧିକାରୀ ହୁଏ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତାନର ଜନକ ହୋଇ ପିତା ବୋଲାଉଛି । କିନ୍ତୁ ସବୁ ପିତାଙ୍କର ପିତୃତ୍ବର ମାନ ସମାନ ନୁହେଁ, ଏହାର ବର୍ଗୀକରଣ ଅଛି । କେହି କେହି ପିତା ସନ୍ତାନକୁ ଅଳ୍ପ ସଂପର୍କର ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କଲାବେଳେ ଆଉକେହି କିଛିମାତ୍ର ଦେଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ କେହି କିଛି ଦେବା ତ ଦୂରର କଥା, ବରଂ ସନ୍ତାନର ଧନରେ ନିଜେ ଲାଳିତ ପାଳିତ ହୋଇ ଜୀବନ ବଞ୍ଚନ୍ତି । ଧନ ସଂପର୍କ ବିଚାରରେ ଏ ପ୍ରକାର ବର୍ଗୀକରଣ ସଙ୍ଗେ ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର ବର୍ଗୀକରଣ ଅଛି । ତାହାହେଲା, ବାପର କୃତି, ଯଶ, ଖ୍ୟାତି, ମାନମର୍ଯ୍ୟାଦା, ପ୍ରତିପତ୍ତି, ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଥିଲେ ସନ୍ତାନ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ମହିମାନ୍ବିତ ହୁଏ । ମାତ୍ର ଯାହାର ଏସବୁ କିଛି ନାହିଁ, ତାହାର ସନ୍ତାନ ତା'ଠାରୁ ଏ ବାବଦରେ କିଛି ପାଏ ନାହିଁ । ବରଂ ତାହାର ନିଜସ୍ବ କୃତି ବାପର ଅଯୋଗ୍ୟତା ପାଇଁ ମଜ୍ଜିନ, ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୁଏ । ମୁଁ କିଛି ନଥିବା ବାପର ଗୋଟିଏ କ୍ଳବ୍ଧ ପ୍ରତୀକ । ନା ଧନସମ୍ପର୍କ ଅଛି ନା ଯୋଗ୍ୟତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅଛି । ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ମୋର ପିତୃତ୍ବ ନିକୃଷ୍ଟ ବର୍ଗର । ମୋର ସନ୍ତାନମାନେ ନିଜସ୍ବ ଗୁଣରେ ଯୋଗ୍ୟ, ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମୋର ହାନିତା ପାଇଁ ହାନିମନ୍ୟତାର ଶରବ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟବାନ ସନ୍ତାନ ପିତୃ ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟିତ ହେଲାବେଳେ ମୋର ସନ୍ତାନମାନେ ବାଧ୍ୟ ନ ହେଲେ ପିତୃ ପରିଚୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଏହସବେ ସେମାନେ ମୋ ପ୍ରତି କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅବିଚାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମୋର ସେବାରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମୁଁ ବହୁତ ସୁଖରେ ଅଛି ବୋଲି ଯେଉଁ ଲୋକମତ କଥା କହୁଛୁ, ତାହା ସତ୍ୟ । ହେଲେ ମଣିଷ ତ ମଣିଷ । ମଣିଷ ଦେବତା ନୁହେଁ । ସ୍ଥିତପ୍ରଜ୍ଞତା କିଏ ବା ହାସଲ କରିଛି । ମର୍ମତାହୀ ବାକ୍ୟ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଦୁଃଖରୁ ବେଳେ ବେଳେ ସ୍ଫୁରିତ ନ ହୋଇଛି, ଏପରି ନୁହେଁ । ଥରେ ଗୋଟିଏ ପୁଅ କ୍ରୋଧାନ୍ବିତ ହୋଇ ମୋତେ କହିଲା, “ତୁମେ ଆମକୁ କ’ଣ ଦେଇଛ ?” ଆଉ ଜଣେ ପୁଅ ‘ମୋତେ ପଚାରିଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାଆନ୍ତା’ ମୋର ଏ ପ୍ରକାର ମନ୍ତବ୍ୟରେ ଉଦ୍‌ଘଷିତ୍ବ ହୋଇ କହିଲା, “ତୁମକୁ କାହିଁକି ପଚାରନ୍ତେ ।” ଥରେ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ତାହାର କୌଣସି କାରଣରୁ ଉପଜାତ ମାନସିକ କ୍ଳବ୍ଧକୁ ଉପଶମ କରିବାକୁ ଯାଇଁ କହିଲା, “ମୋର ବାପାମାଆ ନାହାନ୍ତି ।” ସେମାନଙ୍କର ଏ ମନ୍ତବ୍ୟ ବାସ୍ତବ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ନିର୍ଭୁଲ । କାରଣ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ କିଛି ଦେଇନାହିଁ ବା ସେମାନଙ୍କର ମୋଠାରୁ କିଛି ପାଇବାର ନାହିଁ । ମୋ ପରି ଲୋକର ପରାମର୍ଶ ବା ସେମାନଙ୍କର କି କାମରେ ଆସିବ ଏବଂ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବା

ନବସ୍ଥିତା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ । ମାତ୍ର ମୋ ମନକୁ ବହୁ ମାତ୍ରାରେ ବାଧୁଥିଲା ।
ପରେ ପରେ ମୁଁ ବହୁତ ହୁସିଆର ହୋଇଗଲି । ହୁସିଆର ଅର୍ଥ ଉଦାସୀନତା
ଅବଲମ୍ବନ । ଫଳରେ ଏ ପ୍ରକାର ଅଶାନ୍ତି ଆଉ ଆସି ନାହିଁ ।

ମୋର ବୋହୂମାନେ ସୁଶ୍ରୀ, ସୁଶିକ୍ଷିତା, ସୁରୁଚିସମ୍ପନ୍ନା, ସୁଶୀଳା, ବିନୟା ।
ବ୍ୟକ୍ତି ବା ପଦାର୍ଥର ସ୍ୱରୂପ ଠିକ୍ ଭାବେ ଜାଣି, ମନର ଭାବକୁ ମନରେ ରଖି
ବାହାରକୁ ନିର୍ବିବାଦୀୟ ଆକରଣ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାରେ ସେମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ସହ
ଧୈର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନେଇ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅପ୍ରୀତିକର ପରିସ୍ଥିତି
ଏଯାବତ୍ ଉପୁଜି ନାହିଁ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ଉପୁଜିବ, ଏପ୍ରକାର ଆଶଙ୍କା ମଧ୍ୟ ମୋର
ନାହିଁ । ମୋର ଜୀବନକର୍ମ୍ୟା ସାବଲୀଳ ଭାବରେ ସମାହିତ ହେଉଛି ଯଦିଓ
ପିତାହୋଇ ପିତୃତ୍ୱର ଉପଲବ୍ଧି ମୋର ନାହିଁ । ଏଇ ହେଲା ମୋର ମୋଟାମୋଟି
ଜୀବନ ଇତିହାସ । ଏଥିରେ କଣ ଅଛି କି ନାହିଁ— ତୁ କହ ।

ସନାତନ କହିଲା, “ଏ ଯେଉଁ ମର୍ମଦାହୀ ବାକ୍ୟ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ମୁଖରୁ
ଶୁଣିଛୁ ବୋଲି କହିଲୁ, ସେଗୁଡ଼ିକ କ’ଣ ତୋ ସୁଖରୂପୀ ଗୋଲାପରେ କଣକର
ସ୍ଥିତିର ସୂଚନା ଦେଉନାହିଁ ? ତୋ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ଥିବା ହେୟଭାବ ଓ
ଅସମ୍ମାନବୋଧରୁ ସେଗୁଡ଼ିକର ଜନ୍ମ । ଗୋଲାପ ଚୟନବେଳେ ଅସାବଧାନ ହେଲେ
କଣ ଯେପରି ଆଘାତ ଦିଏ, ସେମାନଙ୍କର ଏ ଭାବରୂପ କଣକରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ତଥାକଥିତ
ବାକ୍ୟମାନ ତତେ ସେହିପରି ଆଘାତ ଦେଇଛି । ପୁଣି ଆଘାତ ମଧ୍ୟ ଦେଇପାରେ ।
କଣପରି ତାହାର ଆଘାତ ଦେବାର ଶକ୍ତି ଅଛି ।

ମୁଁ କହିଲି, କାହାର ବିଚାର କିପରି । ମୁଁ ଅତି ମାତ୍ରାରେ ବାସ୍ତବବାଦୀ । ସତ୍ୟ
ପ୍ରକାଶନ କଷ୍ଟ ଦାୟକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ପ୍ରକାଶକ ପ୍ରତି ଅସୂୟା ବହନ କରିବାକୁ
କେବେ ସମର୍ଥନ କରେ ନାହିଁ ।” ସନାତନ କହିଲା, “ସେମାନେ ତୋ ଅବସ୍ଥାର
ବାସ୍ତବରୂପ ପ୍ରକାଶ କରି ସତ୍ୟ କହିଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅସୂୟା ବହନ ନ
କରିବା ତୋର ମତ । ତୋର ଏ ମତକୁ ମୁଁ ବିରୋଧ କରୁନାହିଁ । ମାତ୍ର ମୋର ପ୍ରଶ୍ନ
ହେଲା, ଏ ପ୍ରକାର ସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ବାଧ୍ୟବାଧକତା
ଥିଲା କି ? ବରଂ ଏକଥା କହି ଗୋଲାପରେ କଣକର ସ୍ଥିତି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ, ଏ ସତ୍ୟର
ସତ୍ୟତା ପ୍ରମାଣ କରିବାପାଇଁ ସେମାନେ ଉପାଦାନ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ
ମନରେ ହେୟଭାବ, ଅସମ୍ମାନ ବୋଧ ନଥିଲେ ଯେତେ ସତ୍ୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ
ପ୍ରକାର ମର୍ମଦାହୀ ବାକ୍ୟ ସେମାନେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିନଥାନ୍ତେ । ଏଣୁ ଏ ମର୍ମଦାହୀ

ବାକ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଜନନୀ ସେମାନଙ୍କ ମନର ହେୟତାବ, ଅସନ୍ମାନ ବୋଧ ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ତୋ ସୁଖରୂପୀ ଗୋଲାପର କଣ୍ଠକ । ଗୋଲାପ ଗଛରେ କଣ୍ଠାଥାଏ । ଫୁଲଟିକୁ ବନ୍ଦନ କଲାବେଳେ ସାବଧାନ ନହେଲେ ହାତରେ କଣ୍ଠା ଫୋଡ଼ି ହୋଇ ଯେପରି ଆଘାତ ଦିଏ, ସେହିପରି ସେମାନଙ୍କ ମନର କଣ୍ଠକସ୍ବରୂପ ହେୟତାବ ଅସନ୍ମାନବୋଧ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ସୁଖରୂପ ଗୋଲାପ ଉପଭୋଗ ସଙ୍ଗେ ତୋତେ ଆଘାତ ଦେଇଛି । ପରେ ଅବଶ୍ୟ ତୋର ଅବଲମ୍ବିତ ହୁଏିଆର ଅଥବା ଉଦାସୀନତା କବଚ ପରି ତୋତେ ଅଧିକ ଆଘାତରୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ସହାୟକ ହୋଇଛି । ଭଲ କଥା ।

ଏବେ ବୋହୂମାନଙ୍କ କଥା ଦେଖାଯାଉ । ତୁ କହୁଛୁ ବୋହୂମାନଙ୍କୁ ନେଇ କୌଣସି ଅଶାନ୍ତି ନାହିଁ । ତୋର ଉଦାସୀନତା ଓ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଜ୍ଞା ବୋଧେ ଏଥିରେ ସହାୟକ ହୋଇଛି, ମାତ୍ର ସେଥିରୁ କ'ଣ ସୂଚନା ମିଳୁଛି ଯେ ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ତୋ ପ୍ରତି ସ୍ନେହ ଆଦର ଭାବ ବିଦ୍ୟମାନ ? ତୁ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଛୁ, ସେଥିରୁ ଅନୁମାନ କରିହୁଏ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ମନର ପ୍ରକୃତ ଭାବ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ଭାବ ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ବୟ ନାହିଁ । ତୋର ଏ ମନ୍ତବ୍ୟକୁ ଭୁଲ୍ କହି ହେବ ନାହିଁ । ତୋର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଯାହାହେଉ, ତାଙ୍କ ମନରେ ତୋ ପ୍ରତି ହେୟ, ଅନାଦର ଭାବ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଅଛି । ତୋ ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ମନରେ ଯେତେବେଳେ ସେପରି ଭାବ ବିଦ୍ୟମାନ, ସେମାନଙ୍କ ମନରେ କିପରି ନରହିବ । ବରଂ ରହିବାର ସମ୍ଭାବନା ସେଠି ଅଧିକ । କାରଣ ପୁଅ ଝିଅଙ୍କୁ ଦୁଃଖରେ ହେଉ, ସୁଖରେ ହେଉ ଲାଜନ ପାଳନ କରିଛୁ । ଥିଲେ ଦେଇଥାନ୍ତୁ, ନାହିଁ ତ ନଦେଲୁ । ମାତ୍ର ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ପ୍ରତି ଲାଜନପାଳନ ରୂପ ଯେଉଁ ସାମାନ୍ୟ କର୍ମ କରିଛୁ, ତାହା ସଙ୍ଗେ ସମତା ଆଣିବାକୁ ହେଲେ ବୋହୂମାନଙ୍କୁ ଗୋଟେ ଚକୋଲେଟ୍ ହେଉପଛେ, କେବେ ଦେଇଛୁ କି ? ଦବାନବାହିଁ ମନର କଠିନ ବା ବିରୋଧ ଭାବକୁ ସରଳ ତରଳ କରି ତହିଁରେ ଆଘାତ ଦେବାରୂପ ଭାବ ସୃଷ୍ଟିର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଲାଘବ କରେ । କିଛି ନଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବରେ ବିଦ୍ୟମାନ ହେୟ ଅନାଦର ଭାବକୁ କେବେ ଆଘାତ ଆସିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଆଶା କରିବା ଧୃଷ୍ଟତା । କଣ୍ଠକ ଅଛି । ଆଘାତର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ଅଛି । ତାହା ଲାଘବ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠେଧକ ସ୍ବରୂପ କିଛି କିଛି କର୍ମ କରୁଥିବା ଦରକାର । କଅଣ ସେ କର୍ମ ? ତୁ ନିଜକୁ ନିଃସ୍ବ କହି ସବୁପ୍ରକାର ଦବାନବାକୁ ଆଡ଼େଇ ଯାଉଛୁ । ଏହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କ ମନରେ ତୋ ପ୍ରତି

ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ସୃଷ୍ଟି କରିବାପାଇଁ କିଛି ଗୋଟାଏ କର । ଅନ୍ତତଃ ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହେଉ ଯେ ତୋର ଧନବଳ ସିନା ନାହିଁ, ମାତ୍ର ମନ ଅଛି ।

ହଉ ପରେ କେବେ ଦେଖାହେଲେ ପୁଣି ଏ ବିଷୟରେ କଥାଭାଷା ହେବା । ଏହା କହି ସନାତନ ଚାଲିଯାଇଥିଲା । ଗଲାବେଳେ ତା'ର ଭାବ ଗଞ୍ଜିବୁ ଜଣାପଡୁଥିଲା ଯେପରି ସେ ତାହାର ପ୍ରୟାସ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ସଙ୍ଗେ ତାହାର ପ୍ରାମାଣିକ ତଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ମତେ ସଚେତନ କରାଇପାରିଛି । ସନାତନର ପରାମର୍ଶ ମୁଁ ଦିନ ପରେ ଦିନ ବେଳ ଅବେଳରେ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି । ସେ ଯାହା କହିଲା, ସପୂର୍ଣ୍ଣ ଠିକ୍ । ହେଲେ ତାହାର ପରାମର୍ଶକୁ ରୂପାୟନ କରିବାକୁ କିଛି ଉପାୟ ଦେଖାଗଲା ନାହିଁ । ସନାତନର ‘କିଛି ଗୋଟାଏ କର’ ଓ ମୋର ‘କ’ଣ କରିବି’ ଏହି ବାଣୀ କେବଳ ମନ ଭିତରେ ନିନାଦିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏହିପରି ମାନସିକ ଅସ୍ଥିରତା ଭିତରେ ଥିଲାବେଳେ ଦିନେ ମତେ ଆଚନ୍ଦିତ କରି ମୋର ଗୋଟିଏ ବୋହୂ ମତେ କହିଲା, “ବାପା, ଆପଣ ଆମକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶାଢ଼ୀ ଦିଅନ୍ତୁ ।” ଏ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଭାବିଲି ସନାତନ କିଛି କାରସାଦି କଲା କି ? ବହୁତ ମନନ ଚିନ୍ତନ ପରେ ନିଶ୍ଚିତ ହେଲିଯେ ସନାତନର ଏଥିରେ କିଛି ସଂପର୍କ ନାହିଁ । ଏହା ସପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୈବିକ । ତେବେ ସେ କେଉଁ ଭାବର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ କରୁଛି । ଏଥିରେ ଶାଢ଼ୀ ଲୋଭର ପ୍ରଶ୍ନ ଅବାଚର । କାରଣ ତାହାର ଶାଢ଼ୀର ଅଭାବ ନାହିଁ । ପୁଣି ଇଚ୍ଛାକଲେ ଯେ କୌଣସି ଶାଢ଼ୀ କିଣିବାପାଇଁ ତାହାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅଛି । ତେବେ ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତାବ ତା ଆତ୍ମ କାହିଁକି ଆସିଲା ? ଏହିପରି ନାନ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ଭାବିଲି— ମୋର ବୋହୂଟି ବୋଧେ ମୋର ଅଦିଆ ପଣ ଉପଲବ୍ଧି କରି ମୋର ପିତୃତ୍ବର କଳଙ୍କ ଲାଘବ କରିବାପାଇଁ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ କରିଛି । ତାହାର ବୋଧେ ଇଚ୍ଛା— ମୋର ଅଦିଆ ତମସାଜ୍ଞର ପିତୃତ୍ବରେ କ୍ଷଣକପାଇଁ ହେଉପଛେ, ପିତୃସୁଲଭ ଦାନର ଆଲୋକ ବର୍ତ୍ତିକା ଟିକେ ଜଳୁ । ମୋ ମନ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳି ଉଠିଲା । ସନାତନର ପରାମର୍ଶ ରୂପାୟନ କରିବାର ବାଟ ମିଳିଗଲା । ଏହିପରି ଭାବି ମୁଁ ବୋହୂଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସମ୍ମତ ହେଲି । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଟଙ୍କା ଦେଇଦେଲି । ସେ ଯଥାରୀତି କାମଟିକୁ ସଂପନ୍ନ କଲେ ।

ଏହାପରେ ସନାତନ ସହ ଯେତେବେଳେ ଦେଖାହେଲା, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଏ ଘଟଣା କହିଲି । ସେ ଖୁସି ହୋଇ କହିଲା, ଏ କାମଟି ବହୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୋ ସୁଖରୂପା ଗୋଲାପକୁ ସତେଜ ରଖିବା ସଙ୍ଗେ ଆଘାତର ସମ୍ଭାବନାକୁ କ୍ଷାଣ କରିବ,

ଗୋଲାପରେ ତ କଣ ରହିବ । ଆଉ ତୋ ସୁଖତ ଗୋଲାପ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ମାତ୍ର;
କଣ ପାଢ଼ାଦେବାପାଇଁ ଯେପରି ଉରୁଖ ନହୁଏ, ସେଥିପାଇଁ ସାବଧାନତା ବା
ଉଦାସୀନତା ଅବଲମ୍ବନ ସଙ୍ଗେ ଏ ପ୍ରକାର କର୍ମ କରିବା ବିଜ୍ଞତା । ପୁଅଝିଅ ବୋହୂ
ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ପ୍ରୟୁଜ୍ୟ । ହେଲେ ଅଦିଆ ଲୋକର ସାମାନ୍ୟ ଦାନ ବ୍ୟଙ୍ଗଛିଟା
ବହନ କରି ବହୁଳ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ହେଲାପରି ତୋର ଏ କାମ ବିଷୟରେ ସେ ପ୍ରକାର ଚର୍ଚ୍ଚାର
ସମ୍ଭାବନାକୁ ଏଡ଼ାଇ ହେବ ନାହିଁ ।

ଦାନ୍ତ

ସେଦିନ ଦ୍ଵିପ୍ରହର ଭୋଜନସାରି ଟିକେ ଗଡ଼ପଡ଼ ହେଉଁ ହେଉଁ ନିବ ହୋଇଗଲା । ଉଠିଲା ବେଳକୁ ଚାରିଟା । ମୁଁ ମୁହଁ ଧୋଇସାରି ବସିଥିଲି, ନାନା ଆସି କହିଲା— ଦାଦା , ଉଖୁଡ଼ା ଆଉ ନଡ଼ିଆ ଖଣ୍ଡ ଟିକେ ଦେବିକି ? ଖାଇବାକୁ ଭାରି ଭଲ । ଚାରିଟା ବାଜିଲାଣି, ଜଳଖିଆପରି ଟିକେ ଖାନ୍ତେ । ଚା'ପରେ ଚା' ପିଅନ୍ତେ । ଭଲ ଲାଗନ୍ତା । ମୁଁ କହିଲି, ନାହିଁ ମା, ମୁଁ କଣ ସେ ଦରବ ଖାଇ ପାରିବି । ନଡ଼ିଆ ତ ନଡ଼ିଆ, ଆଜିକାଲିକାର ବଜାର ଉଖୁଡ଼ା ବି ମୋ ପାଇଁ ଅସାଧ୍ୟ ।

—କାହିଁକି ଦାଦା ?

—ତମେ ଜାଣିପାରୁନା । ମୋର କ'ଣ ଦାନ୍ତ ଅଛି ?

—ହଁ ବୁଢ଼ା ହେଲେଣି । ଦାନ୍ତ ପଡ଼ିଯିବଣି ଯେ ହେଲେ ଦି'ଟା ଗୋଟାଏ ଥିଲେ ସେଥିରେ କେବେ କେମିତି ଟିକେ ନଡ଼ିଆ ଉଖୁଡ଼ା ଖାଇ ହେବନାହିଁ ?

— ତମେ ଠିକ୍ କହୁଛ, ଦିଟା, ଗୋଟା ଦାନ୍ତ ଥିବା କଥା ଭାବିବା ଭୁଲ ନୁହେଁ । ମୋର ଉପର ମାଡ଼ିର ଚାରିପାଞ୍ଚଟା ଦାନ୍ତ ସାମନାକୁ ଅଛି । ତାହା କୌଣସି କାମକୁ ନୁହେଁ । ତଳ ମାଡ଼ିରେ ଆଦୌ ଦାନ୍ତ ନାହିଁ । ଉପର କଣ ତଳ କ'ଣ ଦି କଲରେ ଦାନ୍ତ ଜମା ନାହିଁ । ସାମନାକୁ ଉପର ମାଡ଼ିରେ ଥିବା ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ଦାନ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ବିଦ୍ରାନ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଦନ୍ତ ହାନିତା ଯୋଗୁଁ ଖାଇବା ପିଇବାରେ ମୁଁ ଭାରି ହଇରାଣ ହୁଏ । ଏଥିପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ ଉପରୁ ମୋର ଆସନ୍ତି ତୁଟିଗଲାଣି । ତୁମେ ଜାଣିଥିବ— ଖାଦ୍ୟ ହେଉଛି ଚାରିପ୍ରକାର ଚର୍ବ୍ୟ, ଚୋଷ୍ୟ, ଲେହ୍ୟ, ପେୟ । ଏହା ଭିତରୁ ଚର୍ବ୍ୟ ଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ମୋର ପୂରା ବର୍ଜିତ । ନଡ଼ିଆ ଖାଇବା ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ଘରେ ଯେଉଁ ଉଖୁଡ଼ା କରାଯାଏ ସେ ଉଖୁଡ଼ା ହେଲେ ଚାପି ଚାପି ଖିଆଯାଇ ପାରେ ।— ଦାଦା, ଆପଣଙ୍କର ଦାନ୍ତର ଅବସ୍ଥା ଏପରି ମୁଁ ଆଦୌ ଜାଣିନାହିଁ । ଆପଣ ବି ଦାନ୍ତ ନଥିବା ଲୋକପରି ଦେଖାଯାନ୍ତି ନାହିଁ । ମୋର ଅଜ୍ଞତା ପାଇଁ ମତେ କ୍ଷମା କରିବେ ।— ଆରେ ତମେ କାହିଁକି କ୍ଷମା ମାଗୁଛ— ତମେ ବା କିପରି ଜାଣିବ । ମୋତେ କେତେ ସମୟ ତୁମେ ଦେଖୁଛ । କେତେ ବା ମୋ ଚଳଣି , ମୋ ଅବସ୍ଥା ସହିତ ତୁମର ସଂପୃକ୍ତି । ଯେ ମୋ ଜୀବନ ସହ ଓଫିସ୍ ପ୍ରୋତଃ ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ, ମାନେ ସ୍ତ୍ରୀ— ତୁମ ଖୁଡ଼ାଶାଶୁ, ସେତ ଜାଣୁନଥିଲେ । ଏବେ ସେ ସ୍ଵର୍ଗପୁରେ ରହିଲେଣି । ହେଲେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ କହୁନାହିଁ କି ତାଙ୍କ ଆନୁଗତ୍ୟ

ଆତ୍ମୀୟତାରେ ସନ୍ଦେହ ପ୍ରକାଶ କରୁନାହିଁ । ଲୋକଟିର ସ୍ୱଭାବ ସେହିପରି । ଜାଣି ନ ଜାଣିଲାପରି ବ୍ୟବହାର କରେ । ବିଶେଷତଃ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ତାଙ୍କ ଦାମ୍ଭତ୍ୟ ଜୀବନରେ ପ୍ରାୟ ତିନି ଚତୁର୍ଥାଂଶ ସେ ମାନସିକ ରୋଗୀ ହୋଇ ଘର ଜଂଜାଳରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଲିପ୍ତ ରହିଲେ । ମୋର କ'ଣ ଘଟୁଛି ନ ଘଟୁଛି, ସେ କିଛି ଜାଣୁ ନଥିଲେ । ତୁମେ ଯେପରି ଆଜି ମତେ ନଡ଼ିଆ ଖାଇବାକୁ କହିଲ ସେ ବି ବେଳେ ବେଳେ ସେହିପରି କଥା କହିପକାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ବୁଝିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋ ମନକୁ ଆଘାତ ଲାଗେ । ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟ ବେଳେବେଳେ ପ୍ରକାଶ କରେ । ତୁମେ ନଡ଼ିଆ ଖାଇବାକୁ କହିଲ, ମୋ ମନରେ କୌଣସି ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି ହେଲାନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ଏପରି ବ୍ୟବହାର କଲେ ଦୁଃଖ ଲାଗିବ କି ନାହିଁ ? ମାନସିକ କଥା ଛାଡ଼ି, ସ୍ୱାମୀର ଦୈହିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯଦି ସ୍ତ୍ରୀ ନ ଜାଣିପାରିବ, ତାହାଠାରୁ ବଳି ଦୁଃଖ ଆଉ ସ୍ୱାମୀପାଇଁ କ'ଣ ଅଛି ?

ଏ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ଗପ କହୁଛି ଶୁଣ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ଲିଖିତ “ଉପକଥା ଶତକ” ବହିରେ ମୁଁ ଗପଟି ପଢ଼ିଥିଲି । ଗପର ନାମ ହେଉଛି “ତମେ ବି” । ଗପଟି ଶୁଣିଲେ ତୁମେ ନାମର ଯାଆର୍ଥ୍ୟ ଜାଣିପାରିବ ।

ଜଣେ ଜମିଦାର ଥିଲେ । ସେ ଭାରି କାଳୀରକ୍ତ । ପ୍ରତିବର୍ଷ କାଳୀ ପୂଜାରେ ଦେବୀଙ୍କ ପାଖରେ ଛେଳି ବଳି ଦିଆଯାଏ । ବଳି ଛେଳିର ସୁପାକ ମାଂସ-ପ୍ରସାଦ ଜମିଦାର ଅମାତ୍ୟଙ୍କ ସହ ଏକତ୍ର ଭୋଜନ କରନ୍ତି । ଏଥିରେ ଅମାତ୍ୟ ମାନଙ୍କ ସହ ଜମିଦାରଙ୍କର ଭାରି ସଉକ୍ । ବର୍ଷେ ଜମିଦାର ବଳି ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ହୁକୁମ ଦେଲେ । ଏଥିରେ ଅମାତ୍ୟମାନେ ଭାରି ଦୁଃଖିତ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ତାଙ୍କ ମତ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ କେହି ସାହସ କଲେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ସେମାନେ ଜମିଦାରଙ୍କର ପ୍ରଭାବବତୀ, ବିବେକବତୀ ତୃତୀୟ ପତ୍ନୀଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲେ । ପତ୍ନୀ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ, “ବଳି ବନ୍ଦ” କରିବା କ’ଣ ଠିକ୍ ହେଉଛି ? ଜମିଦାର କିଛି ନକହି କେବଳ ପତ୍ନୀଙ୍କ ଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ— ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟି ବଡ଼ ବିଷୟ ଅସହାୟ ଆଉ ହୃଦୟ ବିଦାରକ ଥିଲା । ପତ୍ନୀ ଟିକେ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ କହିଲେ, “ଏତେ ବର୍ଷର ପ୍ରଥା..... ।” ଜମିଦାର ଚିତ୍କାର କରି କହିଲେ, “ତୁମେ ବି ଏଡ଼େ ନିଷ୍ଠୁର — ନିର୍ମମ ।” ବିବେକୀ ପତ୍ନୀ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ସେ ଆଦୌ ବଳି ପସନ୍ଦ କରୁନଥିଲେ । ଛେଳି ମାନଙ୍କର ବିକଳତା ତାଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ଦେଉଥାଏ । ସେ କହିଲେ, “ମୁଁ ଆଦୌ ନିଷ୍ଠୁର ନିର୍ମମ ନୁହେଁ । କଥା କଣକି ହଠାତ୍.... ।” ହଠାତ୍

ଜମିଦାର ପୁଣି ଚିହ୍ନାର କଲେ, କହୁଛ ହଠାତ୍ । ଦୁଇବର୍ଷତଳେ ପୂଜାବେଳକୁ ମୋର ଅଧାଅଧ ଦାନ୍ତ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ତଥାପି ବଳି ବନ୍ଦ କରି ନାହିଁ, କୌଣସିମତେ ଖାଇଲି । ଗତବର୍ଷ ପୂଜାବେଳକୁ ତିନି ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଦାନ୍ତ ଗଲାଣି । ତଥାପି କଷ୍ଟେ ମଷ୍ଟେ ଚଳେଇନେଲି । ଏ ବର୍ଷ ମୋର ମୋଟେ ଦାନ୍ତ ନାହିଁ । ମୋ ପାଖରେ ବସି ସମସ୍ତେ ମାଂସ ଚୋବାଉଥିବେ, ମୁଁ ପାରୁନଥିବି । ତଥାପି ତମେ ବଳିଦେବାକୁ କହୁଛ । ଏହା ମୋ ପ୍ରତି ନିର୍ମମତା ନିଷ୍ଠୁରତା ନୁହେଁ ? ତୁମେ ବି ଏମିତି ହେଲ ।” ଗପଟି ଏତିକି ବୋଲି କହି ମୁଁ ନୀରବ ହୋଇଗଲି । ନୀନା ନୀରବତା ଭଙ୍ଗ କରି କହିଲା, “ ଜମିଦାରଙ୍କର ଦାନ୍ତ ସବୁ ପଡ଼ିଗଲାଣି ବୋଲି ସେ ଆଉ ମାଂସ ଖାଇପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ବଳି ପକାଇବାର ସଉକ ନାହିଁ । ଏକଥା ଅନ୍ୟମାନେ ନ ବୁଝିଲେ ବି ପତ୍ନୀ ଜାଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଦୁଃଖରେ କହିଲେ । ତୁମେ ବି ଏପରି ହେଲ । ଖୁଡ଼ୀ ଯଦି କେବେ ଏ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବହାର କରିଥିବେ, ତାହା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ନିଶ୍ଚୟ ଭୁଲ୍ ଆଉ ତାହା ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଉଦାସୀନତାର ପରିଚାୟକ । ଅବଶ୍ୟ ମୋ ଦୁଷ୍ଟରେ ତାଙ୍କର ଦୋଷ କହିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।

ହଉ ଦାଦା ! ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଜଳଖିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଛି । ଡେରି ହେଲାଣି — ଆଗ ଚା’ ଆଣୁଛି ।

ବହିର ନାମକରଣରୁ ଜଣାଯାଏ ସେ ବହିରେ ଏହି ପ୍ରକାର ବୋଧେ ଶବ୍ଦ ଗପ ଅଛି । ସେ ବହି ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲେ ମୋତେ ଦେଲେ ମୁଁ ପଢ଼ନ୍ତି ।

—ହଁ, ସେଥିରେ ଶବ୍ଦ ଗପ ଅଛି । ମୁଁ ଗଲେ ସେ ବହି ପଠାଇଦେବି । ବହିଟି ମୋତେ ସରୋଜ ଉପହାର ଦେଇଥିଲା ।

ହାସ୍ୟରସ

ହାସ୍ୟରସ ଗୋଟିଏ ଉକ୍ତୁଷ୍ଟ କଳା ବା ଗୁଣ । ଏହା ଲୋକକୁ ଉଦ୍‌ଘୁଲିତ କରେ, ମୁହଁରେ ହସ ପୁଟାଏ ଏବଂ ସାମୟିକ ଭାବରେ ମନରୁ ଗ୍ଳାନି ଅଶାନ୍ତି ଦୂରେଇ ଦିଏ । ଏ କଳାର ଅଧିକାରୀ ବା ହାସ୍ୟରସ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ଲୋକଟି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ମହତ । କାରଣ ସେ ବିନା ଆୟାସରେ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ହେଉପକ୍ରେ ଅନ୍ୟକୁ ଆନନ୍ଦ ଦେଇପାରେ । ତତ୍‌ସଙ୍ଗେ ସେ ନିଜେ ସଦା ପ୍ରସ୍ତୁଲ୍ଲ ଓ ହସ ହସ ରହେ । କାରଣ ହାସ୍ୟରସ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ସଭା ତା ମନରେ ସଜାଗ ରହି ତା ମନରୁ ଅଯଥା ଅଶାନ୍ତି, ଗ୍ଳାନି ଦୂରେଇ ଦିଏ । ଏ ଲୋକଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ସରଳ ଦିଶନ୍ତି ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥା ଓ ଘଟଣାକୁ ଖୁବ୍ ହାଲୁକା ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । କଥା ବା ଘଟଣାକୁ ଜଟିଳ ନ କରି ସେମାନେ ସେଥିରୁ ଆନନ୍ଦ ଉଦ୍‌ଘେକକାରୀ ସଭାଟିକୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଏହା କରିବାପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କିଛି ଯତ୍ନ କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ଏହା ସ୍ୱତଃସ୍ପୂର୍ତ୍ତ ଭାବରେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟରୁ ଭାଷା ରୂପଧରି ନିର୍ଗତ ହୁଏ । ମୋଟ ଉପରେ ଏହା ତାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବଗତ । ଆଉରି ଗୋଟିଏ କଥା ଏ ଲୋକ ମାନଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଏହିପ୍ରକାର ବୋଲି ଲୋକେ ଜାଣିଗଲେ ତାଙ୍କୁ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଦେଖିଲାମାତ୍ରେ (ସେମାନେ କଥା କହିବା ପୂର୍ବରୁ) ନିଜ ମୁହଁରେ ହସ ଉକୁଟି ଉଠେ ।

ଆମ ଗାଁର ଶ୍ରୀ ଗୋଲକ ପାତ୍ର ଏହି ପ୍ରକାର ଲୋକଟିଏ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ଦେଖେ, ତାଙ୍କର ହସହସ ମୁହଁକୁ ଦେଖେ । ସଂସାରରେ ଦୁଃଖ ଅଶାନ୍ତି କାହାର ନାହିଁ ? ମାତ୍ର ସେ ସବୁର ଆଭାସ ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ନଥାଏ । ଏବେ ମୁଁ ଦଶହରାରେ ଗାଁକୁ ଯାଇଥିଲି । ଗାଁରେ ଦୁଇଟି ଦେବୀ ମେଢ଼ ହୁଅନ୍ତି । ମୁଁ ଗୋଟିଏ ମେଢ଼ ଦର୍ଶନ କରି ଫେରୁଛି ତାଙ୍କ ସହ ଦେଖାହୋଇଗଲା । ସେ ମୋତେ ହସ ହସ ହୋଇ ଦଣ୍ଡବତଟିଏ କଲେ ଓ ପଚାରିଲେ କେବେ ଆସିଲେ କି ? ମୁଁ କହିଲି, “ହଁ ଆଜି ମାତ୍ର ଏଇ ଚାରିଟା ବେଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲି । ଏଇ ଦେବୀ ପୂଜା ପର୍ବରେ ଗାଁକୁ ଆସିଲେ ଭାରି ଖୁସି ଲାଗେ ।” ସେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ କହିଲେ, “ହଁ ହେଲା ଯେ ମାତ୍ର ଗାଁ ଦେବୀ ଆଉ ସହର ଦେବୀ କ’ଣ ସମାନ ହେବେ । ଯେତେହେଲେ ଗାଁ କନିଆ ସିଂଘାଣିନାକି ।” ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ହସିପକାଇଲି ଏବଂ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଲି ।

ତାଙ୍କର କଥାଭାଷା ସବୁବେଳେ ଏହି ପ୍ରକାର । ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥା ଭାଷା ବିଷୟରେ କିଛି କିଛି ଶୁଣିଛି । ଯାହା ଶୁଣିଛି ସବୁ ମନେ ନାହିଁ— କେତୋଟି ମାତ୍ର ସେଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର କରୁଛି ।

ଦିନେ ସେ ତାଙ୍କ ସାନପୁଅକୁ (୨୦/୨୧ ବର୍ଷ ବୟସ) ହେବ ଖୋଜିଲେ । ସେ ଘରେ ନଥିଲା । ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ତାଙ୍କ ପକାଇଲେ । ସେ କିଛି ସମୟପରେ ଆସିଲା । ତାକୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଚୋଡ଼ରେ ପଚାରିଲେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲୁ ? ପୁଅ କହିଲା— “ବାଳକାଟି” । ପାତ୍ରେ କହିଲେ, “ବାଲିପାଟଣା ଗଲୁ ନାହିଁ । ସେଠି ପାଖରେ କୁବନେଶ୍ୱର ସହର । ସେଠାରେ ଘେରାଏ ବୁଲି ଆସିଲୁନି । ଘଣ୍ଟାଏ ହେଲା ଯାଇଛି ।” ପ୍ରକାଶ ଆଉକି ପୁଅ ବାଳକାଟିବାକୁ ବାରିକ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲା ।

ଦିନେ ସମୁଦି ତାଙ୍କ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଓ ବାଇଗଣ ଭରି ବ୍ୟାଗଟିଏ ପାତ୍ରଙ୍କ ହାତକୁ ବଢାଇଦେଲେ । ପାତ୍ରେ ପଚାରିଲେ, ସମୁଦି, ଏ ବାଇଗଣ କେତେଦାମ୍ରେ କିଣିଲ ? ସମୁଦି କହିଲେ କିଲୋ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ମାତ୍ର । ପାତ୍ରେ କହିଲେ, ଏଠିଟ ଆମର ଅଢେଇ ଟିନିଟଙ୍କାରେ ମିଳୁଛି । ସମୁଦି ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ଚାହାପରେ ସମୁଦିଙ୍କ ଭୋଜନ ପାଇଁ ରୋଷେଇ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲା । ସମୁଦି ଆଣିଥିବା ବାଇଗଣରେ ଚରକାରୀ କରିବାପାଇଁ ବାଇଗଣ କଟାହେଲା । ବାଇଗଣ ହଳଦୀବର୍ଣ୍ଣର ପାକଜ ମଞ୍ଜିରେ ଭରପୂର ଥିଲା । ପାତ୍ରେ ଚତୁଷ୍ପାତ୍ ସମୁଦିକୁ କହିଲେ, ସମୁଦି ତୁମେ ଆଣିଥିବା ବାଇଗଣ କାହିଁକି ବେଶିଦାମ୍ ମୁଁ ଏବେ ବୁଝିଲି । ପାତ୍ରେ କହିଲେ, ତୁମ ବାଇଗଣରେ ତାଳମା କଲେ ମୁଗଯାଇ ଦରକାର ନାହିଁ । ସେଥିରେ ତ ମୁଗଯାଇ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଛି । ସମୁଦି ଏକଥା ଶୁଣି ମନେ ମନେ ଲଜିତ ହେଲେ ମଞ୍ଜିଆ ବାଇଗଣ ଆଣିଥିବାରୁ ।

ସମୁଦି ସେଦିନ ରାତିରେ ପିଣ୍ଡାରେ ଶୋଇଲେ । ପରଦିନ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ପିଣ୍ଡାରେ ଶୋଇବାକୁ କୁହାଗଲା । ସମୁଦି କହିଲେ, କାଲି ରାତିରେ ମୁଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲି, ମତେ ଡର ମାଡ଼ିଲା, ପିଣ୍ଡାରେ ଆଉ ଶୋଇବି ନାହିଁ । ପାତ୍ରେ ଚତୁଷ୍ପାତ୍ କହିଲେ ସମୁଦି ! ତୁମେ ଏତେ ବଡ଼ କଥାଟେ ନକହି ରାତିଯାକ ପେଟରେ ରଖୁଛି । ମୁଁ ଦିନଯାକ ଚିନ୍ତିତ । ସମୁଦି ପଚାରିଲେ, ତମ ଚିନ୍ତାର କାରଣ କ’ଣ ? ପାତ୍ରେ କହିଲେ, ମୁଁ ସବୁଦିନେ ରାତିରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ, କାଲି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିନାହିଁ । ସକାଳୁ ଏଯାଏଁ ଭାବୁଛି ସ୍ୱପ୍ନ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ ଯାଇଁ ତୁମକୁ ଗେଲ କରୁଛି । ମୁଁ କେମିତି

ଜାଣିବି । ତେବେ ଆଜି ଏଇ ପିଣ୍ଡାରେ ସାଙ୍ଗହୋଇ ଶୋଇବା— ଦେଖିବା ସେ କାହାକୁ ଗେଲ କରୁଛି । ଯଦି ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ମତେ ଗେଲ କଲା ତେବେ ତମେ ନିଶ୍ଚିତ । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲାଠୁ ସିନା ଡର ମାଡୁଛି । ମତେ ଛାଡ଼ି ତୁମକୁ ଯଦି ଗେଲ କଲା ତାହାହେଲେ ମୁଁ ତ ପାଖରେ ଥିବି । ମତେ ଟି’କେ ଇସାରା ଦେଇଦେଲେ ମୁଁ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ମିଶିଯିବି । ଆଉ ଡରଭୟ କ’ଣ ? ସମୁଦି ପାତ୍ରକର ଏ ବକ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣି ହସି ହସି କହିଲେ ସମୁଦି, ତୁମର ସବୁଦିନେ ଏମିତିଆ କଥା ।

ଏଇ ଲୋକମାନଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି ବା ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତି ଖୁବ୍ ପ୍ରବଳ । ପାତ୍ରକର ସେ ବୁଦ୍ଧି ନିମ୍ନ ଘଟଣାରୁ ଜଣାପଡ଼ିବ । ଥରେ ସେ ଓ ଗାଁର ଆଉ ତିନିଜଣ ଲୋକ ସାଙ୍ଗହୋଇ କଟକରୁ ବସରେ ଯାଉଥିଲେ । ପାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ିରେ ବସିଥିଲେ, ଅନ୍ୟ ତିନିଜଣଯାକ ଆଗ ଧାଡ଼ିରେ ବସିଥିଲେ । କଣ୍ଡକଟର ପାତ୍ରକୁ ଉଡ଼ାଟଙ୍କା ମାଗିଲା, ପାତ୍ର ଆଗ ସିଟକୁ ଦେଖାଇ କହିଲେ, “ ବାବୁ ଆଗରେ ବସିଛନ୍ତି” ସେ ଦେବେ । କଣ୍ଡକଟର ବାବୁକୁ ଟଙ୍କା ମାଗିଲା । ଏହା ଭିତରେ ପାତ୍ରେ ମନକୁମାନ କଣ୍ଡକଟର ଶୁଣିପାରିଲାଭଳି କହିଲେ, ପୋଷାକ ଘରେ ସାଇତିଆ , ମାଇପେ ପିନ୍ଧିବେ । ଏଠି କଣ୍ଡକଟର ଥାନାବାବୁକୁ ପଇସା ମାଗୁଛି । ଏକଥା ଶୁଣି କଣ୍ଡକଟର ସେଠୁ ଅନ୍ୟ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲା । ଚାରିଜଣଯାକଙ୍କର ବିନାଉଡ଼ାରେ ବସ୍‌ଯାତ୍ରା ହୋଇଗଲା । ବସରୁ ଓହ୍ଲାଇ ସେମାନେ ପାତ୍ରକୁ କହିଲେ, ଆଜ୍ଞା ଏଇ ପ୍ରକାର ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ା ତୁମେ ତଦ୍‌କ୍ଷଣାତ ତିଆରି କର ନା ଅତୀତ, ଭବିଷ୍ୟତ ହିସାବ କରି ପାଉଥିବୁ ବୁଦ୍ଧି ସଜାଡ଼ି ରଖିଥା । ପାତ୍ରେ କହିଲେ, କହୁ କହୁ ମୁଁ ସେମିତି କହିଦେଲି । ମୁଁ କ’ଣ ଜାଣିଥିଲି ସିଏ ପଇସା ନନେଇ ପକେଇବ । ଏମାନେ କହିଲେ, ତମର ଏଇଟା ଆଉ ଗୋଟାଏ ବୁଦ୍ଧି । ତମେ ତ ପଇସା ନଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେ କାରସାଦି କଲ । ପାତ୍ରେ କହିଲେ ସେ କଥା ଯା’ହେଉ ଏ ବାବଦ ପଇସାଟା ତମ ମାନଙ୍କ ଉପରେ ମୋର ଜମା ରହିଲା । କେତେବେଳେ ଶୁଣିବ । ଏମାନଙ୍କ କଥାରେ ବେଳେବେଳେ ହାସ୍ୟରସ ସାଙ୍ଗକୁ ଶାଣିତ ବ୍ୟଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବରେ ଥାଏ । ଯେପରି ପାତ୍ରକର ବାଇଗଣ ବିଷୟ କଥାଭାଷା । ଏ ଲୋକ ଗୁଡ଼ିକ ଦୀର୍ଘଜୀବା ହୁଅନ୍ତି । ପାତ୍ରକର ବୟସ ଅନୁମାନ ୬୫ ହେବ । ମାତ୍ର ସେ ଗୋକାଟିଏ ପରି ଦେଖାଯାନ୍ତି । ମୁଁ ଏ ପ୍ରକାର ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଆଉ କେତେଜଣକୁ ଜାଣିଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୋ ଭାଇ ଅନ୍ୟତମ । ସେ ଏବେ ମୃତ । ସେ ବହୁତ ଦୁଃଖ ଅସୁବିଧାରେ ଥାଆନ୍ତି ; କିନ୍ତୁ କେହି କେବେ ତାଙ୍କୁ ମୁହଁ ଶୁଖାଇବାର ବା

ଚିନ୍ତିତ ହେବାର ଦେଖୁ ନାହାନ୍ତି । ଲୋକେ କହନ୍ତି ସେ କାହିଁବା ଲୋକକୁ ହସାନ୍ତି । ଆଉ ଜଣେ ଏଇ ସ୍ୱଭାବର ଲୋକ ମୋର ବହୁତ ଜଣାଥିଲେ । ସେ ୯୦ ବର୍ଷରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ଥରେ ଆମେ ଗୋଟିଏ ପବ୍ଲିସନରେ ମିଳିତ ହୋଇଥିଲୁ । କିଛି ସମୟ ଗହଳି ଭିତରେ ସେ ମୋଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇଗଲେ । ମୁଁ ଖୋଜି ତାକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି କହିଲି ଆରେ ତମେ ଏଇଠି ! ସେ କହିଲେ, “ହଁ, ମୁଁ ତ କେତେବେଳୁ ଏଠି ଥୁଆ ହୋଇଛି ।” ତାଙ୍କର ଏ ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦପ୍ରୟୋଗରେ ମୁଁ ନହସି ରହିପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଏଇ ଗୁଣଧାରୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ସମାଜ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ବୃଦ୍ଧିପାଉ ବୋଲି ଆମର କାମନା ।

ରୁଚି

ରୁଚି ଗୋଟିଏ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜିନିଷ । ଏହା ଲୋକରୁ ଲୋକ ଭିନ୍ନ । ଏପରିକି କୌଣସି ଦୁଇଟି ଲୋକର ରୁଚି ଏକା ହୁଏନାହିଁ । ତେବେ ଏହି ରୁଚି ବିଭିନ୍ନତା ଭିତରେ ଆମେ ଚଳୁଛେ କିପରି ? ସଂଘର୍ଷ ହୁଅନ୍ତା । ପରିବାରରେ ପରିବାରର ମୁଖ୍ୟ ତାଙ୍କ ନିଜ ରୁଚି ଅନୁଯାୟୀ ଘରେ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ଆସବାବ ଇତ୍ୟାଦିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କର କୌଣସି ଜିନିଷ ସେମାନଙ୍କ ରୁଚିର ଆପାତଃ ବିରୁଦ୍ଧ ହେଲେ ହେଁ ସେମାନେ ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିଯାଆନ୍ତି । କ୍ରମେ ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ଧାରାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ସେମାନଙ୍କର ରୁଚିର ମୌଳିକତା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ଥିଲେମଧ୍ୟ ସଂଘର୍ଷ ବା ଅଶାନ୍ତି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ନୀତି ଠିକ୍ ସମାଜ ବା ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ । ସବୁଠି ମୁଖ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନରୁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଆମ ଦେଶରେ ଧର୍ମ, ଭାଷା, ଚଳଣି ଇତ୍ୟାଦିରେ ବିଭିନ୍ନତା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମର ଜାତୀୟତା ଏକ ଏବଂ ଆମେ ଏକତାବଦ୍ଧ ହୋଇ ଚଳୁଛେ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ସ୍ୱଭାବରେ adjustment ବା ସାଲିସ କରିବାର ଯେଉଁ ଗୁଣଟି ଥାଏ ତାହା ଏ ଦିଗରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହାସତ୍ତ୍ୱେ ଲୋକ ରୁଚି ଅନୁରୂପ ପଦାର୍ଥ ବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସବୁଠାରୁ ବେଶି ଭଲ ପାଏ, ବେଶି ପସନ୍ଦ କରେ । ପରିବାରରେ, ସମାଜରେ, ସମୁଦାୟିକ ଭିତରେ ନିଜ ରୁଚି ସିନା ଜାହିର କରିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ବିବାହ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବା ଜୀବନ ସାଥୀ ବାଛିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନେ ନିଜ ରୁଚି ଜାହିର କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ହେଉଛନ୍ତି । ପୁଅ ଝିଅ ଉଭୟ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ନିଜ ରୁଚି ଅନୁସାରେ, ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ନିଜର ସାଥୀ ଚୟନ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଆମ ପରମ୍ପରାର ପରିପତ୍ତୀ ।

ବାପ ମାଆମାନେ ବରପାତ୍ର ଓ କନ୍ୟାପାତ୍ରର ରୂପ, ଗୁଣ, କର୍ମ, ଆଭିଜାତ୍ୟ, କୁଳାଚାର ଇତ୍ୟାଦିକୁ ନିଜ ରୁଚିର ନିକିତିରେ ତଉଲି ବରପାତ୍ର ବା କନ୍ୟାପାତ୍ର ଚୟନ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ଏ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପୁଅଝିଅଙ୍କୁ ସାମିଲ କରନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କର ମତାମତ ନିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆଧୁନିକ ପୁଅଝିଅ ମାନେ ଏତିକିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହଁନ୍ତି । ବାପ ମାଆମାନେ ତାଙ୍କୁ ଦୁଇ, ତିନୋଟି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଖାନ୍ତି ଏବଂ ତାହା ଭିତରୁ ଗୋଟିକୁ ବାଛିବାକୁ କହନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ରୁଚି ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ସାମିତ ସୁଯୋଗ ମାତ୍ର ମିଳେ । ପୁନଶ୍ଚ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥ ବା ବ୍ୟକ୍ତି

କେତେକଙ୍କର ଭିତରୁ ନିଜ ରୁଚି ଅନୁରୂପ ପଦାର୍ଥ ବା ଲୋକକୁ ବାଛିବା କଷ୍ଟକର । ଯାହା ହେବ ତାହା ସାଙ୍ଗିସ ବା ଆରୋପ ମାତ୍ର । ତେଣୁ ସେମାନେ ତାହାନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଚିହ୍ନ ପରିବେଶ ବା ପରିସର ଭିତରୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ମନପସନ୍ଦର ଲୋକଟିକୁ ବାଛିବା ପାଇଁ ଯାହା ସ୍ୱତଃ ସ୍ମରଣହେବ ସର୍ବ ପ୍ରକାର ବିଚାର ଉତ୍ସର୍ଗରେ । ଅନେକ ଯୁବକ ଯୁବତୀ ଏପରି ଚୟନ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ବାପମାଆମାନେ ଅଗତ୍ୟା ତାହା ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମାପ କାଠିର କୌଣସି ବିଭାଗ ଉଣା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପୁଅଝିଅଙ୍କ ମନରେ ଆଘାତ ନଦେବାପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଯାନ୍ତି । ଏଇଠି ଗୋଟିଏ କଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ ଯେ ବାପା, ମାଆମାନେ ଯେପରି ସତର୍କତାର ସହ ପୁଅଝିଅଙ୍କର ମନ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ମନନେଇ କାମ କରନ୍ତି ପୁଅଝିଅମାନେ ସେପରି କରିବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ସେମାନେ ବାପାମାଆଙ୍କ ରୁଚି, ବିଚାରକୁ ମାନ୍ୟତା ଦେଇ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବାପାମାଆଙ୍କ ସହ ଏତେ ଖୋଲାଖୋଲି ଆଲୋଚନା ପୂର୍ବେ ଶୁଣାନଥିଲା । ଲଜ୍ଜା, ସମ୍ମତ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହେଉଥିଲା । ଏବେ ତାହା ନାହିଁ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀୟ ପୁଅମାନେ ପରିବାରରେ ବିଭ୍ରାଟ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ବିବାହ ପରେ ସେମାନେ ପରିବାରରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ପୁଅର ବାପା, ମାଆ, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ପ୍ରତି ଏବଂ ଝିଅର ଶାଶୁ, ଶ୍ୱଶୁର, ଦିଅର, ନଣନ୍ଦ ପ୍ରତି କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆନ୍ତରିକତା ସ୍ନେହ, ସଦିଚ୍ଛା ନଥାଏ । ସେମାନେ ଏକଘରକିଆ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଝିଅର ବାପଘର ବା ପୁଅର ଶ୍ୱଶୁର ଘର ସହ ସେମାନେ ବାନ୍ଧିହୋଇଯାନ୍ତି । ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେପରି ଚୟନ ମୂଳରେ ତାଙ୍କର ଏହି ପ୍ରକାର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀ କାର୍ଯ୍ୟର ପରିକଳ୍ପନା ଥିଲା ।

ପରିବାର ହେଉଛି ସମାଜର ଭିତ୍ତି । ପରିବାର ଭାଙ୍ଗିଲେ ସମାଜ କିପରି ସୁସ୍ଥ ରହିବ ? ଏ ପ୍ରକାର ଘଟଣା କାଁ- ଗାଁ ଘଟୁଛି । ତେଣୁ ଏହାର କୁ ପ୍ରଭାବ ବିଶେଷଭାବରେ ଅନୁଭୂତ ହେଉନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରକାର ଘଟଣା ବହୁଲଭାବରେ ଘଟିଲେ ସାମାଜିକତା ବୋଲି କିଛି ରହିବ ନାହିଁ ବା ସମାଜ ଓଲଟା ଦିଗରେ ଗତି କରିବ । ବାପପୁଅ ଘର ନହୋଇ ଶ୍ୱଶୁର ଜୋର୍ ଘର ହେବ । ସେତେବେଳେ ବିବାହ ପଡ଼ି ବଦଳିଯିବ । ଝିଅ ଶ୍ୱଶୁର ଘରକୁ ବାହାହେବାକୁ ଆସି ପୁଅକୁ (ବର) ଧରି ସାଙ୍ଗରେ ତା ଘରକୁ ଯିବ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ଲକ୍ଷଣୀୟ । ଅନେକ ପୁଅ ଝିଅ ତାଙ୍କର ସାଥ୍ ଚୟନ ବାପାମାଆଙ୍କ ଅଗୋଚରରେ କରିଥାଆନ୍ତି । ବାପାମାଆ ଏହା ନଜାଣି ପାତ୍ରପାତ୍ରୀ ଖୋଜିବାରେ ବାରଜାଗା ବୁଲୁ ଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଶେଷ

କରି ଏମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇଲାବେଳେ ସେମାନେ ତାଙ୍କର ଗୁପ୍ତରଖିଥିବା କଥାଟି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ବାପା ମାଆ ହତାଶ ଓ ଅପଦସ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ତେଣୁ ପରିଣତି ଏପରି ହେଲାଣି, ବାପା, ମାଆ ଚୟନ କ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରିବା ଆଗରୁ ତାଙ୍କର ମନୋଭାବ ଜାଣିବା ଉଚିତ୍ । ଯଦି ସେମାନେ ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ବାପାମାଆଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ ନ ଥାନ୍ତି ତାହାହେଲେ ବାପା, ମାଆ ଅଯଥା ହଇରାଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବେ । ରକ୍ଷଣଶୀଳ ପରିବାରର ପୁଅଝିଅମାନେ ଅବଶ୍ୟ ବାପମାଆଙ୍କୁ ଏଡ଼ାଇ କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଦିଗହୀନ ମରୁଭୂମି ଭିତରେ ଏହା ଗୋଟିଏ ଓଏସିଏ ପରି ।

ବିବାହ କେବଳ ପ୍ରେମ ବା କାମର ସମ୍ବନ୍ଧ ନୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ଶାନ୍ତିମୟ ପରିବାର ଗଢ଼ିବା, ସୁସନ୍ତାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା, ସମାଜରେ ସଂହତି ରକ୍ଷା କରିବା ଭଳି ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନର ବହୁ ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି । କ୍ଷଣିକ ଭାବପ୍ରବଣତାରେ ଭାସିଯାଇ ପରମ୍ପରା ବାପା, ମାଆଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବା ସମ କର୍ମ ସର୍ବଥା ବର୍ଜନୀୟ । ବୁଦ୍ଧି ନାଁରେ ଏହା ଅପକର୍ମ । ଏଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ବାପା, ମାଆଙ୍କ ଚ୍ୟବ୍ ଅନୁସାରେ ବାହାଘର ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ପ୍ରକାର ଆଚରଣ କରିବାରେ ବାଧକ କ'ଣ ? ଠିକ୍ ଏହିପ୍ରକାର ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆଂଶିକ ସମ— ଘଟଣା ଘଟୁଛି । ଅଶାନ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ତା'ରି ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେଲାପରି କଠୋର ପଦକ୍ଷେପ ନେଉନାହାନ୍ତି । ନୈତିକ ବୋଧ ଏଠାରେ କାମ କରୁଛି । ସ୍ୱେଚ୍ଛା ବାହାଘରରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ପାଇଁ କିଛି ବାଧକ ରହେନାହିଁ । ସେହି ମତଲବରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ବାହାଘର କ ରିଆଆନ୍ତି ।

ଅତି

‘ଅତି’ ଆମ ଭାଷାର ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ଶବ୍ଦ । ଏହାର ଅର୍ଥ ଆଧିକ୍ୟ ।
ଏହା ଯେଉଁଠି ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେ ବି ସେହି ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହି
ଶବ୍ଦକୁ ବ୍ୟବହାର କରି କେତେକ କଥା ପ୍ରବାଦ ରୂପେ ଚଳି ଆସୁଛି । ନିମ୍ନରେ
କେତୋଟି ଉଦାହରଣ କରାଗଲା ।

୧. ଅତି ସଂପଦ ବାହୁ ବଡ଼ ବିଷମ ।
୨. ଅତି ସର୍ବତ୍ର ଗର୍ହିତମ ।
୩. ଅତିରୁ ଇତି ।
୪. ଅତି ଦର୍ପେ ହତା ଲଙ୍କା, ଅତମାନେଚ କୌରବା ।
୫. ଲେମ୍ବୁ ଅତି ଚିପୁଡ଼ିଲେ ପିତା ।
୬. ଅତିଦାନେ ବଳିର୍ବଧ ।
୭. ଅତି ପରିଚୟେ ଗୌରବ ନଷ୍ଟ ।
୮. ଅତି ସିଆଣିଆ କାଉ ଘୁଅ ଖାଏ ।
୯. ଅତି ଲୋଭେ ତନ୍ତ୍ରୀ ମରେ ।

ଏ ଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ପ୍ରତ୍ୟେକଟିରେ ଅଧିକହେଲେ ବିପଦ ଅଛି ବୋଲି
ସୂଚାଇ ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତ ହେବାକୁ ଉପଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି । ହେଲେ ପ୍ରଥମଟି ବିଷୟରେ
ଟିକେ କହିବା ଦରକାର । କାରଣ ସଂପଦ ସବୁବେଳେ ଆମକୁ ସୁଖୀ କରିଥାଏ । ଅଧିକ
ହେଲେ ଅଧିକ ସୁଖୀ ହେବା କଥା । ତାହା ବିଷମ ବା ଭୟଙ୍କର କିପରି ହେଉଛି । ପୂରା
ପଦଟି ଜାଣିଲେ ଏହା ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ କବି ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣା
ପଦ୍ୟରୁ ଏ ପଂକ୍ତି ଆନୀତ । ପୂରା ପଦଟି ହେଉଛି ଏହିପରି ।

ବରଷା କାଳଅଟେ ଉଭିଦ ମିତ୍ର
ମାତ୍ର ପଙ୍କଜ ମଲା ନୁହେଁ ବିଚିତ୍ର
ଜଳଗହଳ ହେଲା ତା ପକ୍ଷେ ଯମ
ଅତି ସଂପଦ ବାହୁ ବଡ଼ ବିଷମ ।

ଯେଉଁ ଜଳ ତାହାପାଇଁ ହିତକର, ତାହା ଅଧିକ ହେବାରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ପୋଖରୀ
ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାରୁ ପଙ୍କଜ ଜଳରେ ବୁଡ଼ି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ଏଥିରୁ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି

ଯଦି ଆମକୁ ସଂପଦ ଅଧିକ ହେଲେ ସାବଧାନ ହେବାକୁ ଚେତାବନୀ ଦେଇଛନ୍ତି ।
 ‘ଅତି’ କ୍ଷତିକାରକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଭାବରେ “ଅତି”
 ହୋଇ ଲୋକ ଲାଭବାଦ ହେବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅଛି । ସେମାନେ “ଅତି” ଭାବରେ
 ବିନାଶପ୍ରାପ୍ତ ନହୋଇ ଉଚ୍ଚତର ସୋପାନକୁ ଗତି କରିଛନ୍ତି । ଯେପରି ନିଗମାନନ୍ଦ ଓ
 ତୁଳସୀଦାସ । ଏ ଉଭୟେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ସ୍ବାପ୍ରତି ଅତିମାତ୍ରାରେ ଆସକ୍ତ ଥିଲେ ।
 ନିଗମାନନ୍ଦ ସ୍ବାକର ମୃତ୍ୟୁ ଦୁଃଖ ସହି ନପାରି ମୃତ୍ୟୁପରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସଶରୀରେ
 ଦେଖିବାପାଇଁ ଘରଦ୍ବାରଛାଡ଼ି ଶ୍ମଶାନରେ ବସି ସାଧନା କଲେ । କୁହାଯାଏ, ସେ
 ସାଧନାରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ବାକର ଦର୍ଶନ ଲାଭ କଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହ
 ଆକାଂକ୍ଷ କଲେ । ନିଗମାନନ୍ଦ ଗୁରୁରୂପେ ବା ଦେବରୂପେ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ପୂଜିତ
 ହେଉଛନ୍ତି । ପୃଥ୍ବୀ ସାରା ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ବା ଅନୁଗାମୀ ଭକ୍ତ ଭରିରହିଛନ୍ତି । ଅସଂଖ୍ୟ
 ମନ୍ଦିର ବା ଆଶ୍ରମ ବା ସଂଘ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି । ତୁଳସୀଦାସଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତି
 ସମୟରେ ତାଙ୍କର ସ୍ବା ମାଆଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ବାପଘରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ତୁଳସୀଦାସ
 ଘରକୁ ଫେରି ସ୍ବାକୁ ନ ପାଇ ପାଗଳ ପ୍ରାୟ ହୋଇ ଶ୍ବଶୁରଘରକୁ ଧାଇଁଲେ । ସ୍ବା ତାଙ୍କର
 ଏ ପ୍ରକାର ବ୍ୟାକୁଳତା ଦେଖି ଲଜିତା ହେଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ତୁମର ଏହି
 ବ୍ୟାକୁଳତା ଯଦି ପ୍ରଭୁ ରାମଙ୍କ ପ୍ରତି ରହନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ହୁଅନ୍ତା ।
 ସ୍ବାକର ଏହି କଥା କେଉଁପଦ ତୁଳସୀଦାସଙ୍କ ମନରେ ଗଭୀର ରେଖାପାତ କଲା, ତାଙ୍କ
 ମନ ବଦଳିଗଲା । ସେ ସେଠାରୁ ଘରକୁ ନଫେରି ଘର-ଦ୍ବାର, ମା , ସ୍ବା ପରିତ୍ୟାଗ କରି
 ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ସେବାରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କଲେ । କୁହାଯାଏ ତାଙ୍କ ପରି ରାମଭକ୍ତ
 ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ରଚିତ ରାମଚରିତ ମାନସରେ ଭକ୍ତିରସର ମହାକିନୀ
 ପ୍ରବାହିତ ।

ଏହିପରି ଏହି ଦୁଇବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ବାପ୍ରତି ଅତିରିକ୍ତ ପ୍ରେମ ବା ଆସକ୍ତି ବା ଭଲପାଇବାକୁ
 ତ୍ୟାଗକରି ନ ପାରି ସେଥିରୁ ଜାତ ଭାବରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଅତି ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରକୁ
 ଯାଇଥିଲେ । ତେବେ ଏହାକୁ ଆଳକରି ଆମେ ଅତି ହେବା କି ? ଅତି ହେବା ତ ବାରଣ
 କରାଯାଇଛି । ଆମର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ରେଖା ଅଛି । ଆମେ
 ସେଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବା । ପୁଣି କଥା ଅଛି ପ୍ରଗତି ସୀମା ଛୁଇଁଲେ ତା’ର ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଗତି
 ଆରମ୍ଭହୁଏ, ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ ଦିଗରେ ଅତି ହେବା ଲୋକକୁ ଲୋକେ ପାଗଳ ବୋଲି
 କହନ୍ତି ଏବଂ ସକଳ ଜ୍ଞାନ ସତ୍ତ୍ବେ ତାହାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହାନି ହୁଏ । ଏ ସବୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ
 ଆମେ ସୀମା ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ରହିବା ଉପଯୁକ୍ତ ମନେହୁଏ ।

ଭାଗ୍ୟ ବନାମ କର୍ମ

ଗାଁକୁ ଗଲେ ଝିଅଟି ସହ ଦେଖାହୁଏ । ମୁଁ ତ ଗାଁରେ ରହେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଝିଅଟିକୁ ଚିହ୍ନିବା, ଜାଣିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଦିନେ ମୁଁ ଘରେ ବସିଛି ସେ ଘରଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ବେଳେ ‘ଅଜା’ କହି ନମସ୍କାରଟିଏ କରିଥିଲା । ମୁଁ କିଛି ପଚରା ଉଚରା କଲିନାହିଁ । ଗାଁର ଝିଅଟିଏ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଛି ବୋଲି ନମସ୍କାର କରୁଛି । ପଚରା ଉଚରା କରିବା କ’ଣ ଦରକାର ? ଏଇଟି ଥିଲା ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତ । ବହୁଦିନ ପରେ ଦିନେ ମୁଁ ଆମ ବାଡ଼ିପଛ ପାଖରେ ବସି ଓହ୍ଲାଇ ଘର ଆଡ଼କୁ ମୁଁହାଲି-ମୋଡ଼ରେ ପହଞ୍ଚି ‘ଅଜା ନମସ୍କାର’ ଏ ଶବ୍ଦ ଦୁଇଟି କାନରେ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଦେଖିଲି କିଛି ଦୂରରେ ସେଇ ଝିଅଟି ଠିଆ ହୋଇଛି । ମୁଁ ଜାଣିଲି, ଏ ଭାଷା ଚାହାର । ଆଗରୁ ଥରେ କହିଥିଲା । ହେଲେ ମୁଁ ତ ତାକୁ ଚିହ୍ନିନାହିଁ । ପୁଣି ଟିକେ ଦୂରରେ ସେ ଥିଲା, କ’ଣ ବା କହନ୍ତି ? କିଛି ନ କହି ମୁଁ ଘରକୁ ଚାଲି ଆସିଲି । ମନେମନେ ଭାବିଲି ମପସଲି ଝିଅଟିଏ ପାଠ ଶାଠ ପଢ଼ିଥିବ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ । ଏତେ ପରସ୍ପାଦ କିପରି ହୋଇଛି । ଜଣେ ଅଜଣା ଲୋକକୁ ଏତେ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସୂଚକ ସମ୍ବୋଧନ କରୁଛି । କିଏ ଏ ଝିଅ ? ପୁଣି ଅଜା କାହିଁକି କହୁଛି ? ଗାଁ ଝିଅଟ, ଜେଜେ କୁହନ୍ତା । ଏସବୁ ପ୍ରଶ୍ନ ମନରେ ଜାଗ୍ରତ ହେଲା । ତେବେ କାହାକୁ ପଚାରି ତା’ର ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲିନାହିଁ । କିଛିଦିନ ପରେ ମୁଁ ପୁଣି ଗାଁକୁ ଯାଇଥିଲି, ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ଚୌକିଟିଏ ପକାଇ ବସିଥିଲି । ଏହି ସମୟରେ ସେ ଆମ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଅଜା କହି ନମସ୍କାର କଲା । ତାହାର ଏ ନମସ୍କାର ପଦ୍ଧତିରେ ପ୍ରକୃତରେ ଶାନ୍ତାନତା ନଥାଏ । ସେ ହାତ ଯୋଡ଼ି ବା ମୁଣ୍ଡ ନଇଁବା ଶୈଳୀ ଗ୍ରହଣ କରୁନଥିଲା । ଖାଲି ଦୃଷ୍ଟରେ ନମସ୍କାର ଶବ୍ଦଟି କହି ଦେଉଥିଲା । ଏ ଆଚରଣ ମୋ ମନରେ ରେଖାପାତ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲି ।

ମୁଁ ଝିଅଟିକୁ ଅଟକାଇ ପଚାରିଲି, “ମତେ କାହିଁକି ଅଜା କହୁଛୁ ?” ସେ କହିଲା— “ମଲା ମୋର, ମୁଁ ନମସ୍କାର କଲି ଆଶୀର୍ବାଦଟିଏ ଦବାର ନାହିଁ । ଓଇଟି ପ୍ରଶ୍ନ— ଅଜା କାହିଁକି ତାକୁଛୁ ।” ମୁଁ କହିଲି, “ତୁ ପରା ଆମ ଗାଁ ଝିଅ, ଜେଜେ ତାକିବା କଥା, ଅଜା କାହିଁକି ?” ସେ କହିଲା, “ମୁଁ ଅଜାଘରେ ଅଛି ।”

“ଓଃ, ତୁ ଅଜାଘରକୁ ଆସିଛୁ ? ତାହା ହେଲେ ତମ ଗାଁ କୁଆଡ଼େ ?” ମୁଁ କହିଲି ।

ସେ କହିଲା, “ମୁଁ ଅଜାଘରକୁ ଆସିନାହିଁ, ଅଜାଘରହିଁ ଆମଘର । ମୋ ବାପା ଅଜାଘର ଘରଯୋଗୁଁଆ ଥିଲେ । ସେ ବାହାଘର ପରେ ନିଜଗାଁକୁ ଆଉ ଯାଇ ନାହାନ୍ତି । ଏଇ ଅଜାଘରେ ବା ତାଙ୍କର ଶ୍ୱଶୁର ଘରେ ସମଗ୍ର ଜୀବନ ବିତାଇଲେ । ଆମେ ଭାଇ ଭଉଣୀ ସବୁ ଏଇଠି ଜନ୍ମ । ଆମେ ବି ବାପାଙ୍କ ଗାଁ ଦେଖିନାହିଁ ।”

“ତୁ ସେହି ହିସାବରେ ଅଜା ତାକୁଛୁ । ଏବେ ବୁଝିଲି । ଆଜ୍ଞା ଝିଅ, ତୁ ବାହା ହୋଇଛୁ ?”

ସେ କହିଲା, “ହଁ ।”

ମୁଁ କହିଲି, “ତାହାହେଲେ ଏଠି କାହିଁକି ରହିଛୁ ? ଶାଶୁଘରେ ରହୁନୁ ।”

“ସେ ଲୋକଟା ବଡ଼ ପ୍ରତାରକ । ମତେ ଛାଡ଼ିଦେଲା ।” ସେ କହିଲା ।

— ତୁ ତା ଘରକୁ ଯାଇଥିଲୁଟି । କେତେଦିନ ରହିଲୁ ? ଏଠିକୁ ଆସିଲୁ କାହିଁକି ?

— ତା ଘରେ ଦେହମାସ ଥିଲି । ଦିନେ ମତେ କହିଲା ଚାଲ୍ ତମ ଘରକୁ ଯିବା । ଦି ଚାରିଦିନ ବୁଲିକରି ଆସିବା ।

ମୁଁ ଖୁସିମନରେ ରାଜି ହେଲି । ସେ ଆମଘରେ ଦି ତିନି ଦିନ ରହିଲା ପରେ ମତେ କହିଲା, ମୁଁ ଘରକୁ ଯାଉଛି, ଦି ଦିନ ପରେ ଆସି ତତେ ନେଇଯିବି । ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସରେ ସମ୍ମତ ହେଲି । କିନ୍ତୁ ସେ ଗଲା ଯେ ଗଲା । ଆଉ ଦେଖାନାହିଁ । ମାସାଧିକ କାଳ ଅପେକ୍ଷାରେ ବିତିଗଲା । ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଆସିଲା । ଆମେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲୁ । ଜଣାଗଲା, ସେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଝିଅକୁ ବାହାହୋଇ ଘରେ ରହିଛି ।

— ଆଜ୍ଞା ତୁ ତା ଘରେ ଥିଲାବେଳେ ତୋ ସହିତ ତା’ର ସବୁ ପ୍ରକାର ସମ୍ବନ୍ଧ ଥିଲା ତ ?

— ହଁ, ଏଠିକି ଆସିବାର କିଛିଦିନ ପରେ ପରା ମୁଁ ଜାଣିଲି ମୁଁ ଅନ୍ଧସବ୍ବା ।

— ତା ପରେ ?

— ତା’ପରେ ସେ ପିଲାଟି (ପୁଅ) ଜନ୍ମହୋଇ ଅଳ୍ପ କିଛିଦିନ ବଞ୍ଚି ମରିଗଲା ।

— ତାପରେ

— ତା’ପରେ ଆଉ କ’ଣ, ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ଯାହାଥିଲା ଘଟିଗଲା । ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦରି ମା ଭାଇଙ୍କ ପାଖରେ ଅଛି । ଝିଅଟିଏ କଥା ଶୁଣି ମୋ ମନ ବିଷଣ ହୋଇଗଲା । ହେଲେ ତା ମୁହଁରେ କୌଣସି ଦୁଃଖର ଆଚାସ ମୁଁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି ନାହିଁ । ସେ ସବୁବେଳେ ହସ ହସ, ପ୍ରଗଳ୍ଭା ।

ମୁଁ ଝିଅଟିକୁ ‘ହଉ, ଯା’ ବୋଲି କହି ବିଦାକରି ଦେଲି । ପରଦିନ ମୁଁ କଟକ ଫେରିଆସିଲି । ସେ ଝିଅ କଥାଟା କିନ୍ତୁ ମନରୁ ଗଲାନାହିଁ । ସେ ଯାହା କହିଲା ସେଥିରେ ମୋର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱାସ ହେଇାନାହିଁ । ଆମ ସମାଜରେ ବିବାହ ବନ୍ଧନ ଏମିତି ଭାବରେ ତୁଟି ଯିବାର ନଜିର ନାହିଁ । ପୁଣି ସେ ଲୋକର ଔରସରେ ଛୁଆଟିଏ ଜନ୍ମକଲା । ଏତେ ସହଜରେ ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦରି ରହିଗଲା । ତା କଥା ଗୁଡ଼ା ମତେ କାହିଁକି ଗୋଳମାଳିଆ ଲାଗୁଥାଏ । ତା ମା, ଭାଇମଧ୍ୟ କାହିଁକି ନିଷ୍ପ୍ରୟ ହୋଇଗଲେ । ଏହି ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ସୃଷ୍ଟିହୋଇ ମୋ ମନକୁ ଆଲୋଡ଼ିତ କରୁଥାଏ ।

କିଛିଦିନ ପରେ ମୁଁ ପୁଣି ଗାଁକୁ ଯାଇଥିଲି । ଦେଖିଲି ସେ ଝିଅଟି ଆମଘରେ ଚଲାବୁଲା କରୁଛି । ସେ ଏମିତି ସାହିରେ ବେଶ ପରିପାଟୀ ହେଇ ଘର ଘର ବୁଲୁଥାଏ । ବୁଡ଼ାବୁଡ଼ାତ ପ୍ରାୟ ସବୁଘରେ ଅଛନ୍ତି । ତାକୁ ଅଜ୍ଞା, ମା କହି ଥଟା ଟାପରା କରେ । ଏ କଲାରେ ସେ ଭାରି ଧୂରନ୍ଧର । ମୋତେ ବି ଥଟା ଡାମସାରୁ ଅବ୍ୟାହତି ଦିଏନାହିଁ । ସେ ଚାଲିଗଲା ପରେ ଭାଉଜଙ୍କୁ ପଚାରିଲି, ଏ ଝିଅଟି କଥା କ’ଣ ?

ଭାଉଜ କହିଲେ “ପୁଲେଇଟାମ” ।

ଏଠି କାହିଁକି ଅଛି— ମୁଁ କହିଲି,

— ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଯିବ ?

— କାହିଁକି — ତା ଶାଶୁଘର ?

— ସେଇଠାର କି ଶାଶୁଘର । ସେ କ’ଣ ବାହା ହୋଇଛି ।

— ସେ କହୁଛି ବାହା ହୋଇଛି ବୋଲି ।

— ଗାଲେଇଟା, ସେ ଗୋଟାଏ ଟୋକା ସାଙ୍ଗରେ ପକାଇଲା । ଦେଡ଼ମାସ ପରେ ଫେରିଲା ଯେ ପେଟର ଛୁଆଧରି । ସେ ଛୁଆ ବି ମରିଗଲା । ସେ ଯେଉଁ

ଦେହମାସ ବାହାରେ ରହିଲା, ସେ ଟୋକା ତାକୁ ତା ଘରେ ରଖୁଥିଲା କି କେଉଁଠି ରଖୁଥିଲା, କିଏ କ'ଣ ଦେଖୁଛି । ଘରେ ସେ ଟୋକାର ବାପମା ଅଛନ୍ତି । ପୁଣି ତାହାର ବାହାଘର ଯୋଗାଡ଼ ଚାଲିଥିଲା ; ସେ ଯାକୁ ତା ଘରକୁ ନେଇଥିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ସତକଥା ଭାଉଜଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣି ମୋର ସେଇ ଝିଅଟି ପ୍ରତି ଦୁଃଖ ସଙ୍ଗେ ଧୂସାର ଭାବ ଆସିଲା । ସେ କେତେ ଅପକର୍ମ କଲା ଯାହାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ସେ ଜୀବନସାରା ହତସନ୍ତ ହେବ । ମୁଁ ଭାଉଜଙ୍କୁ ପଚାରିଲି, ସେ ଆଉ ବାହାହେବନାହିଁ । ଭାଉଜ ହସିଲେ ଏବଂ କହିଲେ କିଏ ତାକୁ ବାହାହେବ । ରୂପ ତ ଦେଖୁଛି । ବୟସ ତିରିଶ୍ ହେବଣି । ସେଥିରେ ବାହା ନହୋଇ ଛୁଆ ଜନ୍ମ କରିଛି । ତା ଭାଗ୍ୟ ଯାହା । ମୁଁ ଭାଉଜଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଭାବିଲି— ସେ ଝିଅ କହୁଥିଲା ଭାଗ୍ୟ, ଭାଉଜ ବି କହୁଛନ୍ତି ଭାଗ୍ୟ; କିନ୍ତୁ ମୋ ମତରେ ପ୍ରକୃତରେ ତା'ର ଦୁରବସ୍ଥା ଭାଗ୍ୟର କରଣ ନୁହେଁ । ତା ଭାଗ୍ୟରେ ବାହାଘର ନଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ଅବିବାହିତ ରହି ନିଷ୍ପଳ ଜୀବନ ଯାପନ କରି ପାରିଥା'ନ୍ତା । ଏଥିରେ ତା'ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଯାଇ ନଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେଉଁ ଅପକର୍ମ କଲା, ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ଏ ହାନିଦଣା ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମଣିଷର କର୍ମ କରିବାର ଅଧିକାର ଅଛି । ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ସେ କର୍ମ କରିପାରିବ । ଝିଅଟିର ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧି, ଅବିବେକୀ ପଣ ତାକୁ ପରପୁରୁଷ ସାଙ୍ଗରେ ପଳାଇଯାଇଁ ଦେହମାନ ଅର୍ପଣ କରିବା ସମ ଅପକର୍ମ କରିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲା । ଫଳ ହେଲା ତା'ର ଜୀବନ ଭରି ହାନିସ୍ତା । ଭାଗ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଅବିବାହିତା, କର୍ମ ଅନୁସାରେ ହାନିସ୍ତା । ଦୁନିଆରେ ଏମିତି କେତେ ଘଟଣା ଘଟୁଥିବ । ଭାଗ୍ୟ ବଦଳେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କର୍ମଫଳ କୁଆଡ଼େ ଯିବ ? ତାହାର ବିବାହ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବୋଧେ ବିଳମ୍ବ ଘଟିଛି । ମା, ଭାଇଙ୍କ ଉପରୁ ତାହାର ବିଶ୍ୱାସ ତୁଟିଯାଇଛି । ସେ ତା ନିଜ ଚେଷ୍ଟାରେ ବିବାହ ସଂପର୍କ ହାସଲ କରିବାପାଇଁ ମନସ୍ଥ କରି ବୋଧେ ଅପକର୍ମରେ ଲିପ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଭାଗ୍ୟରେ ତ ବିବାହ ନାହିଁ । ଅପକର୍ମର ଛିଟିକା ରହିଗଲା ଯାହା । ବିଚାରା ଝିଅଟି ।

ସ୍ବାଦ

ଅପିସର ଦୈନନ୍ଦିନ କର୍ମଜଞ୍ଜାଳ ଏପରି, ଯାହା କେବେହେଲେ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବରେ ସ୍ବତଃ ସମାପ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ । କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତାକୁ ସମାପ୍ତ କରି ବା ସମାପ୍ତ ହେଲା ବୋଲି ଭାବି ଗୃହାଭିମୁଖୀ ହେବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପିସର ହାଲ ହରକତ ପାଇଲ, ମିଟିଙ୍ଗ୍, ଡାଟା, ଡେଟ୍, ଇତ୍ୟାଦି ମନକୁ ଆକୃତ କରିଥାଏ । କୁହୁକ ପରି ହଠାତ୍ ସେ ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯାଇ ମନରେ ଘରର ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଚିତ୍ରଟିଏ ଆଙ୍କି ହୋଇଯାଏ । ଭାବନା ବଦଳିଯାଏ । ଉଦ୍ବିଗ୍ନତା ବଢ଼ିଯାଏ । ଘରେ କିପରି ଶାନ୍ତ ପହଞ୍ଚିବ, ପିଲାଛୁଆଙ୍କ ମେଜରେ ନାନାପ୍ରକାର ଆଳାପ ଆଲୋଚନା ଭିତରେ ଦିନର ଖବର ଅନ୍ତର ବୁଝୁ ବୁଝୁ— ଚର୍ଚ୍ଚା, ଚୋଷ୍ୟ, ପାନୀୟ କିଛି ଉପଭୋଗ କରି— ଶ୍ରାନ୍ତି, କ୍ଲାନ୍ତି ଅପନୋଦନ କରିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଅଲକ୍ଷିତ ଭାବରେ ପରଦିନର କର୍ମଜଞ୍ଜାଳକୁ ସାମନା କରିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ସଂଗ୍ରହ କରିବ । ଏହିପରି ଭାବି ଭାବି ଘର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଦାଣ୍ଡ ଘରେ ଜଣେ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବସିଥିବାର ଦିନେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା । ପିଲାଛୁଆଙ୍କ କୋଳାହଳ ଶୁଭ୍ରନାହିଁ । ଗୃହଟି ପ୍ରାୟ ନିଷ୍ପତ୍ତ । ବୋଧହୁଏ ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ସେ ସବୁ ଉପରେ ନିଷେଧାଜ୍ଞା ଜାରି କରିଦେଇଛି । ବୃଦ୍ଧ ତ ମୋର ଅଦେଖା ଅଜଣା । ମୋର ଇଚ୍ଛାସ୍ପତ୍ୟ ତଜ୍ଞ ଜାଣୁ ଜାଣିପାରି ବୃଦ୍ଧ ଗମ୍ଭୀର ଗଳାରେ କହିଲେ “ମୁଁ ତୋର ମାମୁଁ । ଯୁଗତ ଏବେ ସେପରି ହେଲାଣି । କେହି କାହାକୁ ଚିହ୍ନିନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ଘର ଯିବା ଆସିବା ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲାଣି । ତୁମ ବୋଉ କଅଣ ମୋ ବିଷୟରେ ତୁମକୁ କିଛି କହିନାହିଁ ? ତାକୁ ବି କହିବାକୁ ସୁଯୋଗ ନଥିବ । ଆଜିକାଲି ଆଧୁନିକ ଘରେ ଏପ୍ରକାର ଆଲୋଚନା ଆଳାପକୁ ସୁବିଧା ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ ।” ମୁଁ ତବସ୍ତ୍ର ହୋଇ ଠିଆହୋଇ ଏସବୁ କଥା ଶୁଣିଲି । ସେତ ମାମୁଁ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି— ଅର୍ଥାତ୍, ବୋଉର ଭାଇ । ତେଣୁ ବିନା ବାକ୍ୟବ୍ୟୟରେ ପ୍ରଣାମଟିଏ କରି ଗୃହାଭ୍ୟନ୍ତରକୁ ପ୍ରବେଶ କଲି ।

ଏ ଦିନକର ଘଟଣା । ଏମିତି ଘଟଣା ସବୁ ଦିନେ ଲାଗିଥାଏ । ଆଜି ମାମୁଁ ଆସିଲେ କାଲି ପି’ସି ଆସନ୍ତି— ପରେ ଭିଣୋଇ ଆସନ୍ତି— ତାପରେ ଗାଁର ବଡ଼ବାପା କି ଦାଦା କେହି ଆସନ୍ତି— ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ରାତିରେ ଆସନ୍ତି, ସକାଳେ ଆସନ୍ତି, ଦ୍ବିମନ୍ଦରରେ ଆସନ୍ତି । ଆସିଲା ବେଳେ କେହି କେହି ସାଙ୍ଗରେ ଚିହ୍ନଟକାରୀ ଜଣେ ବି ଆଣିଥାନ୍ତି । ଏ ତ ଦୂରଦୂରାନ୍ତର ଲୋକଙ୍କ କଥା । ପାଖରେ ସାଇପଡ଼ିଣା ପରି ମଧ୍ୟ

ତଥାକଥିତ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଅଛନ୍ତି । ସାଙ୍ଗସାଥୀ, ସହକର୍ମୀ, ସହପାଠୀ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଏମାନେ ବି ବେଳ ଅବେଳରେ ଆସି ପହଞ୍ଚନ୍ତି । କିଏ ଦିଗ୍‌ଘା ରହେ, କିଏ ଓଳିଏ କି ରାତିଏ ରହେ, କିଏ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ବି ରହନ୍ତି । ଯା ସାଙ୍ଗକୁ ଘରେ ବାପ, ମାଆ, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ବି ଅଛନ୍ତି । ମୋର ଘରଟି ପାରିବାରିକ ଘର କି ମେସ୍, ମୁଁ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ରହଣିକାଳ ଭିତରେ ଆମେ ସବୁପ୍ରକାର ତ୍ୟାଗ ସ୍ବାକାର କରି— ଅର୍ଥ, ନିଜର ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ, ସ୍ବାଧୀନତା ଇତ୍ୟାଦି— ତାଙ୍କର ସେବାକରୁ । ମୋର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର କାମ ବଢ଼ିଯାଏ । ପିଲାମାନେ ବୋଲହାକ ଶୁଣିବାରେ ଲାଗିଯାଆନ୍ତି । ପଢ଼ାପଢ଼ି ବ୍ୟାହତ ହୁଏ । ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଆଳାପ ଆଲୋଚନା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ । ଆମେ ସ୍ବାଧୀନ ଭାବରେ ମନ ଖୁସିରେ ବସି ପାରୁନାହିଁ, ହସି ପାରୁନାହିଁ, କଥା କହିପାରୁନାହିଁ, ଖାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଆମର ସବୁ ପ୍ରକାର ସ୍ବାଧୀନତା ଲୋପ ହୋଇଯାଏ । ଯେପରି ସମଗ୍ର ଘରଟିକୁ ଆଗନ୍ତୁକଙ୍କ ସଭା ବେଢ଼ିଯାଇଛି । ଆମର ଏତେ ତ୍ୟାଗ ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନେ ଗଲାବେଳେ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଯିବାର ପ୍ରାୟ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ମୁହଁଟି ନିଶ୍ଚୟ ଆସିଲା ହୋଇଯାଏ । ସେମାନେ କିଛି ନା କିଛି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ସ୍ୱାର୍ଥ ଆଶା ଧରି ଆସିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଆମର ଶକ୍ତି ସୁଯୋଗ ଅଛି କି ନାହିଁ— ସେକଥା ବିଚାର କରିବା ତାଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ସେ ଆସିବେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୟାନ କରିବେ । ଗଲାବେଳେ ମୁହଁ ଆସିଲା କରି ଯିବେ ଏବଂ କିଛିଦିନ ପରେ ପୁଣି ଆସିବେ । ଏହିପରି ବାର ଲୋକଙ୍କର— ଚିହ୍ନା, ଅଚିହ୍ନା ନିର୍ବିଶେଷରେ ଘର ଭିତରେ ଆତଯାତ ଯଦି ସବୁଦିନ ସବୁବେଳେ ଲାଗିରହେ, ତେବେ ତାହା ଗୋଟିଏ ପାରିବାରିକ ଘର ନା ମେସ୍ ? ଘର ଯଦି ଏହିପରି— ଜୀବନ ଯଦି ଏହିପରି— ତଥାକଥିତ ଅଚଳ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କର ଦୌରାନ୍ତ୍ୟ ଯଦି ଏହିପରି— ଯାକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ଯଦି ଅପାରମ୍ପରିକ, ଅସାମାଜିକ, ଅସୌଜନ୍ୟମୂଳକ— ତେବେ ପରିବାର ଗଢ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ଏ ବିଷୟରେ ସବିଶେଷ ଜ୍ଞାନ, ଧାରଣା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଉଚିତ । ତାହାହେଲେ ଜଣେ ସଚେତନ ଭାବରେ ଏ ପ୍ରକାର ପରିବାର କରିବ କି ନାହିଁ ଠିକ୍ କରିବ । ଏପରି ଜୀବନରେ କି ସୁଖ ବା ଶାନ୍ତି ମିଳୁଛି ? ଅଚଳ, ଅକାମୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ସେବା କରିବାକୁ ଯାଇଁ ଯାହାକୁ ଆମେ ଆନନ୍ଦରେ ସଚେତନ ଭାବରେ ବନ୍ଧୁବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଛୁ— ସେମାନଙ୍କ ସହ ମିଳାମିଶା କରିବା ପାଇଁ ଆମକୁ ସୁଯୋଗ ରହୁନାହିଁ । ଆମେ ବେଳେ ବେଳେ ସପ୍ତାହବ୍ୟାପୀ ଦେଖାଚାହାଁ ନ କରି ରହିଯାଉଛୁ । ଯାହା କେବଳ ଫୋନ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଯୋଗସୂତ୍ର । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବାକୁ ପସନ୍ଦ

କରନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି— ଏଇ ବାର ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଆମ ଘର ସବୁବେଳେ କର୍ମମୁଖର ଓ ଜଞ୍ଜାଳପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେମାନେ ଆସି ଆମ ଜଞ୍ଜାଳ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏଇ ଯେଉଁ ଫୋନ୍ କଥା କହିଲି, ଆମର ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଅଛି । ସେଇଟି ଆମର ଅନେକ ସମୟରେ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କଲେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଅଶାନ୍ତି ଓ ଜଞ୍ଜାଳର କାରଣ ହୋଇଥାଏ । ସକାଳୁ ରାତ୍ରିର ବିଜୟିତ ପ୍ରହର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଏ କ୍ରିଂ କ୍ରିଂ ଧ୍ବନି କରୁଥାଏ । ଘରେ ଆମେ ଦଶବାର ଲୋକ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ସାଙ୍ଗସାଥୀ ଚିହ୍ନ ପରିଚୟ ଅଲଗା ଅଲଗା । ଧନ୍ଦା ବି ଅଲଗା । କାହାର ଖେଳ, କାହାର ପାଠ, କାହାର ଭ୍ରମଣ ଇତ୍ୟାଦି ସାଙ୍ଗକୁ ଆମର ବି ସରକାରୀ, ଅର୍ଦ୍ଧସରକାରୀ, ଭାବପ୍ରୀତି ଅଛି । ଜଣକର ଦିନକୁ ହାରାହାରି ତିନି ଚାରୋଟି କଲ୍ ଆସିଲେ ଦିନ ଭିତରେ ତିରିଶିଚାକିଶି କଲ୍ ଆସିବ ହିଁ ଆସିବ । ତା ସାଙ୍ଗକୁ ଆମଆଡୁ ବି ସେହିପରି ତିରିଶିଚାକିଶି କଲ୍ ଯାଏ । ଫଳରେ ଫୋନ୍‌ଟି ପାଖରେ ସବୁବେଳେ କେହିନା କେହି ବାର୍ତ୍ତା ଗ୍ରହଣ କି ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରେରଣ କର୍ମରେ ନିଯୋଜିତ ଥାଏ । ଏହା ବଡ଼ ବିରକ୍ତିକର । ହେଲେ ତାକୁ ତ ଛାଡ଼ି ହୁଏନାହିଁ । ତେବେ ଯେଉଁ ଅଚଳ ବନ୍ଧୁମାନେ ଘରକୁ ଆସି ଝାମେଲା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଜମା ଏ ଫୋନ୍‌ର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଜିକାଲି ଗାଁଗଣ୍ଡାକୁ ବି ଫୋନ୍ ଗଲାଣି । ଘରେ ନଥିଲେ ପବ୍ଲିକ୍ କଲ୍ ଅଫିସ୍ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲାଣି । ନିଜେ ନ ଆସି ଫୋନ୍ ମାଧ୍ୟମରେ କଥାଭାଷା କଲେ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ସେମାନେ ଜମା ତାହା କରିବେ ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁଘର ଯିବା, କୁଣିଆ ସାଜିବା କୁଆଡ଼େ ଗୋଟାଏ ପାରମ୍ପରିକ ବିଧି । ସେଇଟା ଆମେ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ କରୁନାହିଁ ବୋଲି ମାମୁଁ ସେଦିନ କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ ।

ଛୁଟି ଦିନର ଅବସ୍ଥା ପୁଣି କହିଲେ ନ ସରେ । ସେଦିନ ଅଫିସ୍ ଜଞ୍ଜାଳ ନଥାଏ । ତେଣୁ ସେଦିନମାନଙ୍କରେ ଟିକେ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ କରିବାକୁ ସ୍ବତଃ ଇଚ୍ଛାହୁଏ । ତଦନୁସାରେ ମନରେ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍ ରୂପାୟିତ ହେଉଥାଏ । ନନ୍ଦନକାନନ, ଧଉଳିଗିରି, ଖଣ୍ଡଗିରି, ରତ୍ନଗିରି ପ୍ରଭୃତି ଅନ୍ତତଃ ଜାଗାକୁ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଭ୍ରମଣରେ ଯିବା, ରାତ୍ରିର ରୋଷାଇ ବନ୍ଦ କରି ରେଷୁରାଷ୍ଟରେ ଖାଇବା, ବଜାର ବୁଲିବା ଓ କିଛି କିଣାକିଣି କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ସେ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍‌ର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରୂପ । ମାତ୍ର ଆମର ସେ ସବୁ କେବେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଠିକ୍ ବାହାରିବାକୁ ସଜବାଜ ହେଉଥିବ, କେହି ଜଣେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବେ ଆମର ସମସ୍ତ

ଆନନ୍ଦ ଭସାହକୁ ଧୂଳିସାତ୍ କରି । ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟ କି ସୌଭାଗ୍ୟ । ଆମେ ଜାଣିବାରେ ଆମର ଏହି ପ୍ରକାର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସବୁବେଳେ ଘଟି ଆମର ହୁଟି ଦିନଗୁଡ଼ିକୁ ବିଷାଦମୁଖର କରିଥାଏ । ଘର ଭିତରେ ବାର ଲୋକଙ୍କର ସଦା ସର୍ବଦା ଆତଯାତ ଫଳରେ ଘରର ଠାଣି ମଧ୍ୟ ବିକୃତ ହୁଏ । ଯେତେ ସତେଜନ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ବିକୃତିକୁ ରୋକି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଏ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜୀବନକୁ ସରସ କରୁଛି ନା ନୀରସ କରୁଛି ? ଯୌଥ ପରିବାର ତ ଯାଇଛି— ଖୁସିର କଥା— ଏବେ ପାରିବାରିକ ଜୀବନରୁ ଏ ଅଚଳବନ୍ଧୁକୁ ମଧ୍ୟ ବିଦାୟ କରିଦିଆଯାଉ । ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରକୃତରେ ମନରେ ଆମର ଶ୍ରଦ୍ଧା ନଥାଏ । ସୌଜନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବାଧ୍ୟବାଧକତା ଭିତ୍ତିରେ ସେମାନଙ୍କ ସହ ଆଳାପ ଓ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ବ୍ୟବହାର ବଡ଼ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇପଡ଼େ । ତୃତନତାର ସ୍ୱାଦ ଚାଖୁବନା- ପୁରୁଣା ଗନ୍ଧିଆକୁ ଧରି ତୃତନତାକୁ ଅବହେଳା କରିଚାଲିବ ? ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ନବୀକରଣ ହୋଇଯାଇଛି, ସେମାନଙ୍କ କଥା ଅଲଗା । ନବୀ-କରଣ ଅର୍ଥ— ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁ ବା ତାଙ୍କର କୌଣସି ବନ୍ଧୁ ଯଦି ଆମର କୌଣସି ତୃତନ ବନ୍ଧୁସହ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହୋଇଗଲେ ତାହା ନବୀକରଣ ହେଲା ବୋଲି ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ସେପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜମାଟ ବାନ୍ଧିଥିବା ମକିନତା ପୋଛି ହୋଇ ଯାଇ ତୃତନତାର ଆତ୍ମା ଚହଟି ଉଠେ । ଆମେ ସବୁବେଳେ ତୃତନତାର ପ୍ରୟାସୀ । ଓଲଟ ଇଚ୍ଛା ଗୋଲ୍ଟ — ଏ କଥା ଆଉ ମନକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରୁନାହିଁ । ସେ ବି ଓଲଟ ହୋଇଗଲାଣି ।

ସ୍ୱଭାବ ଛାଡ଼ିବି କେମନ୍ତେ

ନରୋତ୍ତମ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ବହୁଦିନରୁ ଚିହ୍ନାପରିଚୟ, ଘନିଷ୍ଠତା । ତା'ର ଜୀବନର ଗତିବିଧି, ପାରିବାରିକ ସ୍ଥିତିବିଷୟରେ ମୋର ଅନୁକୃତି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । ତାହା ସହିତ ମଝିରେ ମଝିରେ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ଆକାପ ଆଲୋଚନା ହୁଏ । ତା ସ୍ତ୍ରୀ ବିୟୋଗ ପରେ ଆଉ ଦେଖା ହୋଇନଥିଲା । ଏବେ ଦିନେ ହଠାତ୍ ରାସ୍ତାରେ ଦେଖାହୋଇଗଲା । କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲି, ଏବେ କିପରି ଅଛୁ । ପୁଅ ଘର ବଦଳାଇ ଦେଲାକି ? ତୁଚ୍ଚନ ଘର ଠିକଣା ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସେ ତା ଅବସ୍ଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଯାଇ କହିଲା “ଆରେ ସମାଚନ, ଏବେ ମୁଁ ବହୁତ ଭଲରେ ଅଛି । ଦିନଥିଲା ଯେତେବେଳେ ତିନି ପିଲାଙ୍କ ସମେତ, ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ମୁଁ ଏପରି ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କ ବୋଝ ପୁଅ ଉପରେ ପଡୁଥିଲା । ଏବେ ମୁଁ ଏକା । ତେଣୁ ସେମାନେ ମୋ ପ୍ରତି ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ, ଅଧିକ ଯତ୍ନବାନ୍ । ଘରେ ମୋର ସୁବିଧା ପାଇଁ ସବୁ ଖାଜା ଯାଇଛି । ସେବକମାନେ ତତ୍ପରତାର ସହ ମୋର ବରାଦି କାମ କରିଦିଅନ୍ତି । ବୋହୂମଧ୍ୟ ମଝିରେ ମଝିରେ ମୋର ମନଖୁସୀ କରିବା ପାଇଁ ଚୁଆ ଚୁଆ କଥାର ପ୍ରସ୍ତାବନା କରନ୍ତି । ମନ୍ଦିର ଗଲେ ମତେ ଯିବାକୁ ଡାକନ୍ତି । କାମରେ ବଜାରକୁ ଗଲେ ସଙ୍ଗରେ ଯିବାକୁ ଡାକନ୍ତି । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହୁଥିବା କୌଣସି ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ ମୋତେ ସାଙ୍ଗରେ ନିଅନ୍ତି । ପୁଅ ମଧ୍ୟ ମତେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ସହର ବୁଲିଯାଏ । ଏସବୁର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଟିକେ ବୁଲି ଆସିଲେ ସବୁବେଳେ ଏକ୍ସଟିଆ ବସୁଥିବାର ମନୋଚୋନି ଭାଙ୍ଗିବ । ନାନାପ୍ରକାର ସୁମିଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ, ମିଠା, ମାଛ, ମାଂସ, ଫଳ, ଅଣ୍ଡା, ଫଳରସ, ଅଣ୍ଡାପାନାୟ, ବିସ୍କୁଟ, ପାଇଁରୁଟି, ଦୁଧ, ହରଲିକ୍ସ ଇତ୍ୟାଦି ସମୟାନୁସାରେ ପରିବେଷଣ କରନ୍ତି ଏବଂ ମୋର ରୁଚି ଅରୁଚି କଥା ପଚାରି ବୁଝନ୍ତି । ମୋର ଲୁଗାପଟା ସପାସୁତୁରା ରହିବା ଏବଂ ବସାଉଠା ଶୋଇବାରେ ଯେପରି କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନହୁଏ, ସେଥିପ୍ରତି ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତି । ଏପରିକି ଜାମାଟିଏ କି ଚଦରଟିଏ ମୋପାଇଁ ଆଣିଲେ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଛି କି ନା ପଚାରନ୍ତି । ପୁଅ ବୋହୂଙ୍କ ସହୃଦୟତାରେ ମୁଁ ପୋତିହୋଇପଡ଼େ, ଅଶନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇଯାଏ । ମୁଁ ଭାବେ ମୋ ପରି ଅକିଞ୍ଚନଟି ପ୍ରତି ଏତେ ସ୍ନେହ ଆଦର କାହିଁକି ? ଅବଶ୍ୟ ମୋର ଗୁଣଗ୍ରାମ ବିଚାର କରି ସେମାନେ ଏ ସ୍ନେହ ଆଦର ଦେଖାନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ଭାବୁନାହିଁ । ବିଶେଷତଃ ବୋହୂ-ଶାଶୁ ପରଲୋକଗତା ହୋଇଥିବାହେତୁ ମୋ ପ୍ରତି ଟିକେ ଅଧିକ ଯତ୍ନଶୀଳ ହେବା ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାର କରନ୍ତି । କାଳେ

ଶୁଣି ଶାଶୁକୁ ଝୁରି ହୋଇ ଅଧିକ କଷ୍ଟ ପାଇବେ । ମୁଁ ବୋହୂଙ୍କ “ଭଲ ଲାଗୁଛି ନା” “ସୁନ୍ଦର ହୋଇଛି ନା” ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦିଏ । ଦିନେ ତାକୁ କହିଲି— ବୋହୂ, ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଅକିଞ୍ଚନ ପ୍ରାଣୀ, ଯାହାକୁ ସାଧାରଣରେ ରଙ୍କ କହନ୍ତି । ନିଃସ୍ୱ, ସ୍ଥିତିହୀନ, ଅଖୋଜା, ଅଲୋଡ଼ା । ତୁମ ଘରେ ଆଶ୍ରିତ । ଆଶ୍ରିତ ଜନକୁ ଅତିଥି ପରାୟ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୀତି ଅନୁସାରେ ତୁମେ ସେବା କରୁଅଛ । ତୁମ ସେବାର ମହନୀୟତା ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ । ହେଲେ ଭଲ, ମନ୍ଦ ପଚାରି ମତେ ଅତୁଆ ପରିସ୍ଥିତିରେ କାହିଁକି ପକାଇଛ ? ମୁଁ ଅତିଥି ନୁହେଁ । ତୁମେ ସିନା ଅତିଥି ପରି ସେବା କରୁଛ । ମୁଁ ଆଶ୍ରିତ-ରଙ୍କଟିଏ— ଏହା ତୁମେ ଜାଣିଛ । ଜୀବନରେ ମୁଁ ବା କ’ଣ ଭୋଗ କରିଛି ? ଖାଦ୍ୟକୁହ, ବସ୍ତ୍ରକୁହ, ବାସ କୁହ, ଗମନାଗମନ କୁହ, ସର୍ବୋପରି ସେବକର ସେବାକୁହ— ମୋ ଜୀବନରେ କିପରି ଥିଲା ତୁମେ କ’ଣ ଜାଣିନାହିଁ ? ପୁଣି ତୁମ ଆଶ୍ରୟରେ ଯାହା ମିଳୁଛି, ମୁଁ କ’ଣ କେବେ ତାହା ଭୋଗ କରିଥିଲି । ମୋର କହିବା କଥା ହେଲା— ରଙ୍କ ପାତ୍ରକୁ ସବୁ ସୁଆଦ, ରଙ୍କ ଆଖିକୁ ସବୁ ସୁନ୍ଦର । ସ୍ୱାଦ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଆଦି ଗୁଣ ବିଚାର କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ମୋର ନାହିଁ । ତେଣୁ ତୁମ ରୁଚି ବିଚାର ଅନୁସାରେ ମୋ ପାଇଁ ଯାହା କରୁଛ କର । ହେଲେ ମୋର ମତାମତ ପଚାରି ମତେ ଲଜା ଦିଅନାହିଁ । କାରଣ ସବୁବେଳେ ମୋର ଉତ୍ତର ଏକହିଁ ହେବ ।

ନରୋତ୍ତମ ଏହା କହିସାରି କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ନୀରବି ଗଲା । ପରେ କହିଲା, ଆଉ କ’ଣ, ଏଇତ ମୋ ଅବସ୍ଥା । ସନାତନ କହିଲେ, “ହଁ ଭଲ ଭଲରେ ତ ଅଛି” ସଦା ଏହିପରି ଭଲରେ ଥା— ଭଗବାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଏତିକି ଜଣାଣ ।” ତା’ପରେ ନରୋତ୍ତମ ତା ବାଟରେ ଚାଲିଗଲା, ସନାତନ ତାକୁ ତାକୁ ଭାବିଲେ ଲୋକଟି ସିନା ସାଧୁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପରି, ହେଲେ ନୀତି କହିଲାବେଳେ ଟିକେ ଅତିରିକ୍ତ ଓ ଅବାସ୍ତବ ହୋଇଯାଏ । ମୁଁ ଏହା ବରାବର ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଆସିଛି । ମୁଁ ତାକୁ ଯେତିକି ଜାଣେ, ଭଲଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରଯାଉଥିବା କାମରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଗୋଟାଏ ଖୁଅ କାଢ଼ି ସେଥିରେ ସେ ଭିନ୍ନ ଭାବର ଗୋଟିଏ ପୁଟ ଦିଏ । ଭଲ ମନ୍ଦ ପଚାରିବାରେ ତା ଦୁଷ୍ଟରେ କୃତଜ୍ଞତାର ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ହାସଲ କରିବା ପ୍ରୟାସ ନିହିତ ବୋଲି ସେ ଭାବିଛି ଏବଂ ତାକୁ ପଣ୍ଡ କରିବା ତା’ର ମତଲବ । ଏହିପରି ତା’ର ସ୍ୱଭାବ । ସ୍ୱଭାବ କ’ଣ କେବେ ଛାଡ଼ିହୁଏ, ନା ବଦଳେ ?

ସଦାନନ୍ଦ

ପ୍ରାତଃ ଭ୍ରମଣରେ ମୋର କୌଣସି ପ୍ରକାର ସଉକ ନଥାଏ । କେବଳ ଚାଲିବାରେ ଅଭ୍ୟାସ ରଖିବାପାଇଁ ରାସ୍ତାରେ ଅଳ୍ପ ଚାଲିବାକୁ ଯାଏ । ଉପରଓଳି ଚାରିଟା ପାଞ୍ଚଟା ବେଳେ ଓ ସକାଳଓଳି ସାତଟା, ଆଠଟା ବେଳେ ପ୍ରାୟ ଯାଏ । ମୁଁ ସକାଳବେଳା ଯେଉଁ ରାସ୍ତା ଦେଇ ଯାଏ, ସେହି ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ କ୍ବାର୍ଟରରେ ସଦାନନ୍ଦ ମାନିକାମ କରେ । ମୁଁ ଦିନେ ସେହି ବାଟରେ କ୍ବାର୍ଟର ପାଖାପାଖି ଯାଉଥିଲାବେଳେ, ଯୋଡ଼ାଏ କୁକୁର ମୋ ଆଡ଼କୁ ଧାଇଁ ଆସିଲେ । ମୁଁ ଭୟରେ ଦୌଡ଼ିଲି । ସଦାନନ୍ଦ ବଗିଚାରୁ ବାହାରି ଆସି କୁକୁରକୁ ଘଉଡ଼େଇ ଦେଇ ମତେ ନିର୍ଭୟ ନିରାପଦ କରିଥିଲା । ଏ ହେଲା ତା ସହିତ ପରିଚୟର ସୂତ୍ର ।

ମୁଁ ଅନେକ ଦିନ ତା ବାଟେ ଯାଏ ଏବଂ ଗଲାବେଳେ ତା ସହ ପ୍ରାୟ ଦେଖାହୁଏ । ପାଟକ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ବେଳେ ବେଳେ କଥାଭାଷା ବି ହୁଏ । ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଭାବିଥିଲି ସେ ସାହେବଙ୍କର ଚାକର । କଥାଭାଷାରୁ ଜାଣିଲି ସେ ସରକାରୀ ଚାକିରିଆ । ହେଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦରମାପ୍ରାପ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ନୁହେଁ । ଦୈନିକ ମଜୁରି ପ୍ରଥାରେ ସେ ମାସିକ ଦରମା ପାଏ ।

ମୁଁ ଦେଖେ ଲୋକଟି ବଡ଼ କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠ ଓ ନିୟମିତ । କେବେ ଦିନେ ସେ କାମ ବନ୍ଦ କରିବାର ମୁଁ ଦେଖିନାହିଁ । ମୁଁ କ୍ବାର୍ଟର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ସାତଟା ଦଶ-ପନ୍ଦର ହେବ, ସେ ଆସି କାମରେ ଲାଗିଯାଇଥିବାର ଦେଖେ । ବଗିଚାଟି ମଧ୍ୟ ବାହାରକୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ ଯାହା ତା'ର କର୍ମନୈପୁଣ୍ୟର ପରିଚୟ ଦିଏ ।

ଅଳ୍ପ ଦରମା ବା ମଜୁରିଆ ପରି ଲୋକଟିତ । ତେଣୁ ତାହାର ଚଳଣି, ରହଣି, ପରିବାର ଇତ୍ୟାଦି କଥା ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛାହୁଏ । କଥା ହେଉଁ ହେଉଁ ଏସବୁ ତଥ୍ୟ ଆପେ ଆପେ ବି ମୋ ଗୋଚରକୁ ଆସିଯାଏ । ସିଧାସଳଖ ପଚାରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼େ ନାହିଁ ।

ସେ ତା'ର ନିଜଘରେ ଗାଁରେ ରହେ । ତାହାର କର୍ମସ୍ଥଳକୁ ପାଞ୍ଚଛଅ କିଲୋକମିଟର ଦୂର । ସାଇକେଲରେ ଆସେ, ଯାଏ । ପାଖ କ୍ବାର୍ଟର ବଗିଚାର ଦାୟିତ୍ବ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଦିଆ ଯାଇଛି । ପ୍ରତିଦିନ କାମ ସାରି ସେ ବାରଟା ବେଳକୁ ଚାଲିଯାଏ । ସେ ଖଣ୍ଡିଏ ହାତ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ୍, ହାତ୍ ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧିଥାଏ । ମୁଁ ତ ଗୋଟିଏ

ଧୋତିପିନ୍ଧା ପକ୍କକେଶ ବୃଦ୍ଧ । ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଅଫିସରଟିଏର ଢଙ୍ଗ ଢାଙ୍ଗ କଥା କହିବା ଭଙ୍ଗା ମୋଠାରେ ନଥିବାର ସେ ନିଶ୍ଚିତ ଜାଣିପାରୁଥିବ । ଜାଣୁ ନଜାଣୁ, ସେ କେବେ ସେ ବିଷୟରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିନାହିଁ । ହେଲେ ମୋପ୍ରତି ତା'ର ଟିକେ ଖାତିର ଭାବ ଥିବା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରେ । ମୋତେ ମଉସା ନକହି ବାବୁ କହେ । ଅଫିସର ବୋଲି ଭାବିଥିଲେ ସାର୍ କହନ୍ତା । ମୁଜୁରୁ ମତେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ବୋଲି ଭାବି ନଥାଇ ପାରେ । ହେଲେ ମୋ ସହ ସେ ଖୁବ୍ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ କଥାଭାଷା କରେ । ସେଥିରୁ ମୁଁ ଅନୁମାନ କରେ ସେ ମୋତେ ଆଉ ଯାହା ଭାବୁ, ମୋର ପୂର୍ବଜନ୍ମ ଅଫିସର ବୋଲି ଭାବେ ନାହିଁ । ଭାବିଥିଲେ ସେ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ କଥା କୁହନ୍ତା । ନାହିଁ । ଅଫିସର ମାନେ ଚାକିରି କାବରେ ତୋଡ଼ ଦେଖାଇ ଦେଖାଇ ଏମିତି ଅତ୍ୟସ୍ତ ହେଇଯାଇଥା'ନ୍ତି ଯେ ଅବସର ପରେ ବି ସେ ତୋଡ଼ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଛାଡ଼େ ନାହିଁ । ସେପରି ଲକ୍ଷଣ ମୋଠାରେ ଦେଖୁଥିଲେ ସଦାନନ୍ଦ ସଙ୍କୁଚିତ ହୁଅନ୍ତା । ସେପରି ଭାବ ତାହାର ନଥାଏ । ଦିନେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲା, “ବାବୁ ଜିନିଷପତ୍ରର ଦରଦାମ ଯାହା ସେଥିରେ ଆମେ ଚାରିପ୍ରାଣୀ ଚଳିବା କଷ୍ଟକର ।” ମୁଁ କହିଲି, “ତୁମେ ଚାରିପ୍ରାଣୀ କିଏ କିଏ?” ସେ କହିଲା, “ମୁଁ, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ, ମା ଏବଂ ମୋର ଚାରିବର୍ଷର ପୁଅ ।” ମୁଁ କହିଲି, “ଓଃ, ତା'ହେଲେ ତୁମେ ବାହାହୋଇଛ ଏବଂ ପୁଅ ଚାରିବର୍ଷର ହେଲାଣି । କେତେ ବର୍ଷ ହେଲା ବାହାହୋଇଣି ?” ଏକଥା ପଚାରୁ ପଚାରୁ ସେ ତା'ର ବାହାଘର, ପରିବାର ଇତ୍ୟାଦି କଥା ନିମ୍ନମତେ କହିଗଲା ।

ସେ କହିଲା, ବାହାଘର ହେବା ଛଅବର୍ଷ ହୋଇଗଲା । ମତେ ପଚିଶ ଚାଲୁଥିଲା ବାହାଘର ହେଲା । ବାପତ ନାହାନ୍ତି । ଜମିବାଡ଼ି ମଧ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ । ଖାଲି ଚାଳଘର ଦିବଖରା ଗାଁରେ ଅଛି । ଏଠି ସେଠି ମୂଳ ଲାଗି ଚଳୁଥିଲି । ଏ ଚାକିରି ଖଣ୍ଡକ ମିଳିଗଲା । ମା ବୁଢ଼ୀ କି ଆଉ ସମ୍ଭାଳପଡ଼େ । ବାହାଘର, ବାହାଘର ହୋଇ ଆଉ ପାଣି ପିଇଲା ନାହିଁ । ଯୋଗର କଥା ଆଜ୍ଞା, ପାଖ ଗାଁର ଝିଅଟି ସହ ବାହାଘର ହୋଇଗଲା । ପରେ ପରେ ପିଲାଟିଏ । ଏମିତି ଚାଲିଛି । ସଂସାରୀ ହେଲେ ଯାହାହୁଏ । — ଖାଲି ଅଭାବ, ଅଭାବ । ଆପଣ ଆଜ୍ଞା କେତେ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଲୋକ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ କ'ଣ ବା ସଂସାର କଥା କହିବି । ମୁଁ କହିଲି, “ହଉ, ସଦାନନ୍ଦ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନାହିଁ, ଭଗବାନ ବଡ଼ଲୋକ । ସେ ଚଳଉଛନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ବି ଚଳୁଛନ୍ତି । କେହି ଅଟଳ ହେଉନାହିଁ । ତୁମେ ସେଥିରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖ, ତୁମ କାମ କରିଚାଲ । ପରେ ପୁଣି କଥାଭାଷା ହେବା କହି ମୁଁ ଚାଲିଲି । ତା ପରେ ଦୁଇତିନି ଦିନ ମୁଁ ସକାଳେ

ବୁଲିଯାଇନଥିଲି । ଯେଉଁଦିନ ଗଲି, ସେଦିନ ବି ସଦାନନ୍ଦ ସହ କଥାଭାଷା ହେଲା ।
 ମୁଁ କୌତୂହଳୀ ହୋଇ ତାକୁ କହିଲି, “ସଦାନନ୍ଦ ! ତୁମ ବାହାଘର ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ
 ତୁମ ପୁଅ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା । ଏବେ ତାକୁ ଚାରିବର୍ଷ ହେଲାଣି । ଯା ଭିତରେ ଆଉ
 ଗୋଟିଏ ପିଲା ହୋଇଥିବା କଥା —କ’ଣ କହୁଛ ? ସେ କହିଲା, “ହଁ ଆସା,
 ଆପଣ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ଠିକ୍ କହୁଛନ୍ତି । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ବି ଭାରୀ ଭଲ । ତାହା
 ପାଇଁ ଛୁଆ ଜନ୍ମ କରିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କୁଟୁମ୍ବ ବଢ଼ିଲେ ମୋର
 ବୋଧେ ବଢ଼ିବ ।” “ତୁମେ ପାମିଲି ପ୍ଲାନିଟ୍ କରିଛ କି ?” ମୁଁ ପଚାରିଲି । ସେ
 କହିଲା, “ସେ ସବୁ କଥା ମୁଁ ଜାଣିଛି । ଟି.ଭି., ରେଡ଼ିଓରୁ ଦେଖୁଛି ଶୁଣିଛି, କେତେ
 ବିଜ୍ଞାପନ ବି ଦେଖୁଛି । ମାତ୍ର ମୁଁ ସାତକୁ ମନ ଦେଇନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ତ ପିଲା । ମୁଁ
 ସଂଯମ ଅବଲମ୍ବନ କରୁଛି ।” ମୁଁ କହିଲି, “ଜନ୍ମର ବ୍ୟବଧାନ ଦୀର୍ଘକରିବା ହେଉ
 ବା ଜନ୍ମ ନିରୋଧ ହେଉ ତୁମେ ତାହା ସଂଯମ ମାଧ୍ୟମରେ ବା ବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତିରେ
 ହାସଲ କରିପାର । ମାତ୍ର ତୁମ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟବତୀ ଏବଂ ଛୁଆଜନ୍ମ କରିବାକୁ ଖୁବ୍ କ୍ଷମ,
 ତୁମର ଏ ଧାରଣା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ୍ ଏବଂ ବିପଦଜନକ । ମୁଁ ଭାବୁଛି ତୁମର ଆର୍ଥିକ
 ଅବସ୍ଥା ସ୍ବଚ୍ଛକ ହେଇଥିଲେ ତୁମେ ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଛୁଆ ଜନ୍ମ କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ନ୍ତ ।
 ଛୁଆ ଜନ୍ମ କରିବାରେ କେତେ କଷ୍ଟ ତାହା ତୁମେ କିଛି ଜାଣିନାହିଁ । ଦଶମାସ କାଳ
 ଗର୍ଭରେ ବୋହିବା ପୁଣି ଜନ୍ମ କରିବା ନାରୀପାଇଁ ବହୁତ କଷ୍ଟକର । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜନ୍ମ
 ତାପାଇଁ ଜନ୍ମ ମରଣ ସମସ୍ୟା । ଅନେକ ସମୟରେ ଛୁଆ ପେଟରେ ମରିଯାଏ,
 ଅନେକ ସମୟରେ ଛୁଆ ଜନ୍ମ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ପେଟ ଚିରିବାକୁ ପଡ଼େ ।
 ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରସୂତି ମରିଯାଏ । ଛୁଆବି ମରିଯାଏ । ପୁଣି ଜନ୍ମିତ ଛୁଆ,
 ବିକଳାଙ୍ଗ, ଅକ୍ଷ, କାଳ, ଜଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି ନାନାପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥାର ହୋଇପାରେ ।
 କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟବତୀ ବୋଲି ଛୁଆ ଜନ୍ମରେ ଅସୁବିଧା ନାହିଁ, ପୋଷିବା ହେଉଛି
 ସମସ୍ୟା, ତୁମେ ଏପରି ଧାରଣା ବହନ କରୁଛ ଅର୍ଥ ତୁମଠାରୁ ବଳି ଅଞ୍ଜ ଆଉ କେହି
 ନଥିବେ । ବାରମ୍ବାର ଜନ୍ମ କରିବା, ଅଳ୍ପ ବ୍ୟବଧାନରେ ଜନ୍ମ କରିବା ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ
 ପ୍ରତି ବହୁତ କ୍ଷତିକାରକ । ଏହା ମା’କୁ ଦୁର୍ବଳ, ଓ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ କରିବା ସଙ୍ଗେ
 ଛୁଆକୁବି ଦୁର୍ବଳ କରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜନ୍ମ ଭିତରେ ଦୀର୍ଘ ବ୍ୟବଧାନ ରହିବା ଉଚିତ ।
 ତୁମେ ଏଠାରେ ମାଲିକାମ କରୁଛ । ଜନ୍ମ ବିଷୟରେ ମାଟି ଯାହା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ
 ସେଇଆ । ମାଟି ଉର୍ବର ବୋଲି ତୁମେ ଯଦି ଅରକୁଅର ବ୍ୟବଧାନ ନରଖୁ ମାଟିକୁ
 ବିଶ୍ରାମ ନଦେଇ ମଞ୍ଜିବୁଣି ଚାଲିବ, ଫଳ କ’ଣ ହୁଏ , ତୁମେ ଯଦି ସେପରି କରୁଥିବ,
 ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିପାରୁଥିବ । ମଞ୍ଜି ବୁଣିଲେ ଗଛ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଉଠିବ । ମାତ୍ର ସେ ଗଛ ଭଲ

ଉଧେଇବ ନା ପକ ଫୁଲ ହେବ । ସ୍ତ୍ରୀ ବିଷୟରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଲ କାମ କରିନା ଅବଶ୍ୟ ଭଲକଥା । ମାତ୍ର ବଗିଚାରେ ସେପରି କରୁଛ କି ? ଗୋଟିଏ ଜାତୀୟ ଗଛ ମରିଆସିଲେ ଜମିକୁ ହାଣିସାରି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନୂଆ ମଞ୍ଜି ବୁଣି ଦେଉଛ କି ? ଭଲ ଗଛ, ଫୁଲ, ପକ ହେଉଛି ? ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିପାରୁଥିବ । ସଦାନନ୍ଦ ମୋ କଥା ସବୁ ମନଦେଇ ଶୁଣୁଥିଲା । କହିଲା ଆଜ୍ଞା ଏଥିରେ ଏତେ କଥା ମୋତେ କିଛି ଜଣାନାହିଁ । ବଗିଚାରେ ବି ଏଇ ପ୍ରକାର ବୁଲ ମୁଁ ବରାବର କରୁଛି । ଭଲଗଛ, ଫୁଲ, ପକ ହେଉନାହିଁ । କେତେ ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ଆକାଂକ୍ଷ ହୋଇଛି । କେହିତ ଏମିତି ପଦେ କଥା କହିନଥିଲେ କି ବଗିଚା କାମରେ ବୁଲ ନାତି ଅନୁସରଣ କରୁଛି ବୋଲି କେହି କିଛି ଜାଣି ପାରୁନଥିଲେ । କହିବେ କ'ଣ ? ମୋର ଭାଗ୍ୟ ଭଲ, ଆପଣଙ୍କପରି ଲୋକ ସାଙ୍ଗରେ ଆକାଂକ୍ଷ ହେଲା । ବଗିଚା କଥା ଛାଡ଼, ମୋର ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ମୁଁ ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ କରିଥାନ୍ତି । ଭଗବାନ ମତେ ଆପଣଙ୍କ ଜରିଆରେ ରକ୍ଷା କଲେ । ଆପଣ ମୋ ପାଇଁ ସାକ୍ଷାତ ଦେବଦୂତ ।

ହଉ ସଦାନନ୍ଦ, ମତେ ଏତେ ଟେକନା, ମୁଁ ଯାହା କହିଲି ତାହା ଅତି ସାମାନ୍ୟ ମାମୁଲି କଥା । ମାତ୍ର କଥାର ମୂଲ୍ୟ ଏଇଥିପାଇଁ ଯେ ତାହା ଠିକଣା ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ କୁହାଗଲା । ଯାହା ପାଇଁ ତମ ମନ ତାହା ଗ୍ରହଣ କଲା ।

ହଉ, ମୁଁ ଚାଲିଲି— ପୁଣି ଦେଖା ହେବ, କଥା ହେବା ।

ଭୟ

“ତର କାହାକୁ, ଭୟ କାହାକୁ, ଠାକୁର ଅଛନ୍ତି ତର ବାହାକୁ” ଏ କଥାଟି ଆଗେ ଲୋକମୁଖରେ ଶୁଣାଯାଉଥିଲା । ବାଟରେ ଯାଉଥିଲା ବେଳେ ବି କୌଣସି କାମ କଲାବେଳେ ଯଦି ମନରେ କୌଣସି ବିପଦର ଆଶଙ୍କା ଦେଖାଦେଉଥିଲା, ସେ ଏହି କଥାଟି ସ୍ମରଣ କରି ନିର୍ଭୟ ହୋଇ କାମରେ ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲା । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ତା ମନରେ ଈଶ୍ବର ବିଶ୍ବାସ ଥିଲା ଏବଂ ସେ ଈଶ୍ବରଙ୍କୁ ସର୍ବବ୍ୟାପକ, ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ ଓ ସର୍ବରକ୍ଷାକାରୀ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲା । ଯା ବୋଲି ଯେ ତା’ ପାଇଁ ବିପଦ ଆସୁନଥିଲା ତା ନୁହେଁ । ଯାହା ଆସିବାର ଅଛି ତ ଆସିବ; କିନ୍ତୁ ବିପଦ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଆତଙ୍କିତ ହେଉନଥିଲା । ଈଶ୍ବର ବିଶ୍ବାସ ଈଶ୍ବର ଭାବନା ତାକୁ ସାମୟିକ ସାହସ, ନିର୍ଭୟତା ଓ ଶାନ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲା । ଯଦି ବିପଦ ନ ଆସୁଥିଲା, ତେବେ ତା’ର ଆଶଙ୍କା ଅମୂଳକ ଥିଲା । ଆଶଙ୍କା ଅମୂଳକ ହେଉ ବା ମୂଳକ ଈଶ୍ବର ବିଶ୍ବାସ ତା ମନରୁ ଅଯଥା ଆଶଙ୍କା ଦୂର କରି ଦେଉଥିଲା । ବିପଦର ଆଶଙ୍କା ତା ମନକୁ ପ୍ରାୟ ଛୁଇଁ ନଥିଲା ।

ସେ ସମୟରେ ମଣିଷ ଆତ୍ମ ମଣିଷ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ବିପଦ ଆସୁନଥିଲା । ରାଗରୋଷରେ କିଏ କାହାକୁ ଗାଳି ପକ୍ତିଦ୍ କରୁଥିଲା ବା ଶାରୀରିକ ଆଘାତ ଦେଉଥିଲା । କାଁ, ଭାଁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଚୋରି ହେଉଥିଲା । ଭୟ, ବିପଦର ବେଶି ଭାଗ ଥିଲା ତାହାଣୀ, ଚିରଗୁଣି, ଭୂତ, ପ୍ରେତକ ଆଦି । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କୁସଂସ୍କାର ଜନିତ । ଏବେ ଆଉ ଏ ପ୍ରକାର ଭୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଗ୍ରାସ କରୁନାହିଁ । ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରଭାବରେ କୁସଂସ୍କାର ଦୂର ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତଦ୍‌ଜନିତ ଭୟ ବି ଦୂରେଇ ଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଆତ୍ମ ବିପଦ ଘନେଇ ଆସିଛି । ଚୋରି, ଡକାୟତି, ମାଡ଼ପିଟ, ହତ୍ୟା, ଲୁଣ୍ଠନ, ବଳାକ୍ରାର ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ସଂଘଟିତ ହେଉଛି ଯେ, ସମାଜରେ କାହାପାଇଁ ଶ୍ୱିତି ଆଉ ନିରାପଦ ହୋଇ ନାହିଁ । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ପୁରୁଣା କାଳର “ତର କାହାକୁ.....ତର ବାହାକୁ ।” କଥାଟି ଆଉ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁନାହିଁ । ଏଥିରୁ ସୂଚନା ମିଳୁଛି ଯେ ପୂର୍ବର ଈଶ୍ବର ବିଶ୍ବାସ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ତୁଟି ଗଲାଣି । ଏବେ ଭୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଓତଃପ୍ରୋତଃ ଭାବରେ କବଳିତ କରିଛି । ଲୋକ ଅନୁଭବ କରୁଛି ଚାରିଆଡ଼େ ଯେପରି ନୃଶଂସତାର ଉପାଦାନ ଭରି ରହିଛି ଏବଂ ତାହା କେତେବେଳେ କେଉଁଠି କେଉଁ ରୂପରେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇ ତମର ସର୍ବନାଶ କରିବ ତାହା ଅକଳ୍ପନୀୟ । ଲୋକ ଘରେ ଥିଲେ ଭୟ, ବାହାରେ ଥିଲେ ଭୟ,

ଜନଗହଳରେ ଥିଲେ ଭୟ, ନିର୍ଜନତାରେ ଥିଲେ ଭୟ । ଭୟ ତାକୁ କେତେବେଳେ ଛାଡ଼ୁନାହିଁ । ଭୟ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ବା ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସମାଜରେ ବଢ଼ିଗଲାଣି । ସେମାନଙ୍କର ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବଳାହାର କରିବା, ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଛୁଟିନେବା, ଶାରୀରିକ ଆଘାତ ଦେବା, ହତ୍ୟାକରିବା, ପଥକଠାରୁ ଯାନ, ଟଙ୍କା ଆଦି ଛଡ଼ାଇନେବା, ବୋହୂମାନଙ୍କୁ କିରୋସିନି ଢାଳି ପୋଡ଼ିବା ପରି କର୍ମ ପ୍ରତିଦିନ ଶହଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ଘଟିଚାଲିଛି ।

ଲୋକ ବିପଦରେ ପଡ଼ିଲେ ଧର୍ମକୁ ଡାକେ । ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ଦେବାର କାହାଣୀ ଆମେ ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣରୁ ଜାଣିଛୁ । ଧର୍ମୋରକ୍ଷତି ଧାର୍ମିକମ୍ । ନର ଓ ଦେବତା ସମୁଦାୟଙ୍କ ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ମହିଷାସୁରକୁ ମା ଦୁର୍ଗା ସଂହାର କରିଥିଲେ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନ ସୁରକ୍ଷା ଦେବାର କାହାଣୀ ଆମେ ଜାଣିଛୁ । ଦ୍ରୌପଦୀକୁ ବସ୍ତ୍ରଦେଇ, କୁମ୍ଭୀରକୁ ନାଶ କରି ଗଜକୁ ଓ ବ୍ୟାଧର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟାଇ ତା' କବଳରୁ ହରିଶକୁ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ପୁଣି ଗୀତାରେ ଧର୍ମହାନି ଘଟିଲେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ପ୍ରବଳ ହେଲେ ସେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କୁ ବିନାଶ କରନ୍ତି । ଏ ସବୁ କାହାଣୀରେ ଏବେ ଆମର ଆତ୍ମା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି କି ?

ମଣିଷ ସୃଷ୍ଟିରେ କେତେକ ରାକ୍ଷସ ସ୍ୱଭାବନେଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେମାନେ କୌଣସି ନୀତି ନିୟମ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବା ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣରୁ ଆମେ ଦେବ ଦାନବ ସଂଗ୍ରାମ କାହାଣୀ ଜାଣିଛୁ । ରାକ୍ଷସ ମାନେ (ଦୁର୍ବୃତ୍ତ) ବଳଶାଳୀ ହୋଇ ନର ଓ ଦେବତାଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରି ସେମାନଙ୍କୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୂପେ କରନ୍ତି । ନର ଓ ଦେବତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହାନି ଘଟିଲେ ନାନା ବିଶୃଙ୍ଖଳା, ବିପ୍ଳବ ସଂଘଟିତ ହୁଏ । କାରଣ ଏ ସଂସାର କେବଳ ମନୁଷ୍ୟ ଓ ଦେବତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନରେ ହିଁ ଚିଷ୍ଟିଛି । ସୃଷ୍ଟି ଆରମ୍ଭରେ ବ୍ରହ୍ମା ନର ଓ ଦେବତା ମାନଙ୍କୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରି ସମୃଦ୍ଧ ହୁଅ ବୋଲି ଆଜ୍ଞା ଦେଇଥିଲେ । ଦୁର୍ବୃତ୍ତି କେବଳ ଆମ ସମୟର କଥା ନୁହେଁ । ଏହା ସବୁ କାଳରେ ରହିଛି । କେତେବେଳେ ବେଶି, କେତେବେଳେ କମ୍ । ଏଥିରୁ କେବଳ ଭଗବାନ (ଧର୍ମ) ହିଁ ରକ୍ଷା କରି ଆସିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆମର ସେହି ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ନିର୍ଭରତା ଅଛି କି ?

ଏହା ଗୋଟିଏ ଅନୁଭବର କଥା— ଲୋକ ଅନ୍ୟାୟ ଅଧର୍ମ କଲେ ତା ମନ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ତା ମନରେ ଭୟ ଜାତ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଏ ଭୟ ତାକୁ ଦୁଷ୍ଟର୍ମରୁ

ନିବୃତ୍ତ କରିପାରେ ନାହିଁ । ସେ ଅଧିକ ସତର୍କ ହୋଇ ତା କର୍ମ ଚାକୁରଖେ । ଯେଉଁମାନେ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧର ଉତ୍ସାହରେ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ଓ ଭୟାବ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ କ'ଣ ଧର୍ମର ଆଶ୍ରୟ ଲୋଡ଼ନ୍ତି ? ସେମାନେ ନିଜ ଶକ୍ତିରେ ତାକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନେ ପ୍ରତିହିଂସା ପରାୟଣ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ।

ମୋଟ କଥା— ସମାଜରେ ସବୁରି ମନରୁ ଈଶ୍ବର ଭାବନା ତୁଟି ଗଲାଣି । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଚାର ଲୋପହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ଯେଉଁ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ସାଧୁ ସନ୍ଥ ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ ଭାବରେ କୋଇଲି ନୀରବି ଯିବାପରି ନୀରବଦ୍ରଷ୍ଟା ସାଜିଛନ୍ତି ।

ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ ପାଇଁ, ପାପୀ ପାଇଁ, ଅନ୍ୟାୟୀ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଭରସା ଇହଲୋକ ଏବଂ ପରଲୋକରେ ହୋଇଥାଏ । ଇହଲୋକରେ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ପାଇଁ ଆମର ପୋଲିସ୍ ବିଚାରାଳୟ ମାନ ରିହିଛି । କେତେ ଦୁଷ୍ଟର୍ମ ସଂଘଟିତ ହେଉଛି, କେତେ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ ଧରାପଡ଼ୁଛନ୍ତି ଏବଂ କେତେ ଦଣ୍ଡପାଉଛନ୍ତି ତାହାର ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଠିକ୍ପାଟ୍ଟି ନୈରାଶ୍ୟଜନକ । ହୁଏତ ଶ୍ୟା ଘଟଣାରେ କୋଡ଼ିଏ ଡିଗ୍ରୀ ଧରାପଡ଼ିଲେ ୩/୪ ଜଣ ଦଣ୍ଡ ପାଉଥିବେ । ସେ ସଂପର୍କୀୟ ମାମଲା ପୁଣି କୋର୍ଟରେ ବର୍ଷବର୍ଷ ଧରି ଗଡ଼ିଚାଲୁଛି । ପୁଣି କଥା ଅଛି ଦୋଷୀ ଦଣ୍ଡ ଏଠାରେ ମୋଟେ ପାଉନଥାଉ ବା ଦୋଷୀ ତୁଳନାରେ ଅଳ୍ପ ପାଉଥାଉ, ଦଣ୍ଡର ହିସାବ ନିକାଶ ପରଲୋକରେ ନିଶ୍ଚୟ ହୁଏ । ଏହାର ଅର୍ଥ ଦୋଷୀ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଦଣ୍ଡ ପରଲୋକରେ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ କିନ୍ତୁ ଆମର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କର ପରଲୋକ ବା ପୁନଃ ଜନ୍ମରେ ବିଶ୍ୱାସ ନଥାଏ । ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି ମାରିପିଟି ଭୋଗ କରି ବଞ୍ଚିବା, ମରିଗଲେ ତ ଜୀବନ ଶେଷ । ମରିବେ ତ ସମସ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ମଲାପରେ ଆଉ କିଛି ରହେ ନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ । ତେଣୁ ଏ ଜୀବନ କାଳ ଭୋଗ ବିକାସ, ଆଧିପତ୍ୟ ଭୋଗରେ ନକଟାଇବା କାହିଁକି ? ଏ ଭାବନା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଠାରୁ କେତେ ଦୂର ବୁଝାଇ କହିବା ଅନାବଶ୍ୟକ ।

ଆମର ବିଶ୍ୱାସ ସମାଜକୁ ଶୃଙ୍ଖଳିତ, ଶାନ୍ତିମୟ ଓ ନିରୁପଦ୍ରବ କରିବାପାଇଁ ହେଲେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଧର୍ମଧାରଣା, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭାବନା ରହିବା ଉଚିତ୍ । ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ବ, ତାଙ୍କର ସର୍ବବ୍ୟାପକତା ଓ ସର୍ବଶକ୍ତିମାନତା ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଓ ତହିଁରେ ଆତ୍ମା ସ୍ଥାପନ କରିବା ମଣିଷର ସର୍ବପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଜାତିର ଜନକ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଇଂରେଜ ସରକାର ବିରୋଧରେ ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ ଲଢ଼େଇ କରୁଥିଲେ । ସେ କ'ଣ ତାକୁ ଡରୁଥିଲେ । ଗାନ୍ଧିଜୀ କହିଛନ୍ତି ଲୋକ ଅହିଂସା ନହେଲେ ତା'ର ଈଶ୍ବର ବିଶ୍ୱାସ ଆସିବନାହିଁ ଏବଂ ଈଶ୍ବର

ବିଶ୍ୱାସୀ ନହେଲେ ନିର୍ଭୟ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସତ୍ୟ ବା ଉତ୍ସରକ ପ୍ରତି ଆତ୍ମା ତାଙ୍କୁ ନିର୍ଭୟ କରିଥିଲା । ତାଙ୍କର ଏ ଶିକ୍ଷା ଆମେ ଆମ ଜୀବନରେ ପ୍ରୟୋଗ କରୁଛେ କି ? ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦେଶରେ ଗୋଟିଏ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଉ । ସାଧୁ ସତ୍ତ୍ୱମାନେ ଏହାର ନେତୃତ୍ୱ ନିଅନ୍ତୁ । ସେମାନେ କେବଳ ନିଜର କଲ୍ୟାଣରେ ବ୍ରତୀ ନହୋଇ ସମାଜର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ନିଜର ଶକ୍ତି ବିନିଯୋଗ କରନ୍ତୁ ।

ପ୍ରତି ଗାଁରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଜାଗରଣ ମଞ୍ଚ ଗଢ଼ାଯାଉ । ଲୋକମାନଙ୍କର ଧର୍ମଧାରଣା ଜାଗ୍ରତ କରିବାପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉ । ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ ପାଠର ପ୍ରସାର କରାଯାଉ । ଏହା ନହେଲେ ସମାଜରେ ଶାନ୍ତି ସଂହତି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ କି ଲୋକମାନେ ନିର୍ଭୟରେ ନିରାପଦ ଜୀବନ ଯାପନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ସମାଜରେ ଧର୍ମ ଭାବନା ପ୍ରସାରିତ ହେଲେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ତା'ର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବ । ସେମାନେ ଅଲଗା ଗୋଷ୍ଠୀ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ । ସମୟକ୍ରମେ ସେମାନେ ତାଙ୍କ ଆଚରଣ ବଦଳାଇ ସାମୂହିକ ସ୍ରୋତରେ ସାମିଲ ହେବେ । ଭୟ ଦୂର ହେବ ଏବଂ ଶାନ୍ତି ବିରାଜମାନ କରିବ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏବେ ଖବର କାଗଜରେ ପ୍ରକାଶିତ ଗୋଟିଏ ଖବର ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ଜାମ୍ବୁକାଶ୍ମୀରରେ ଲେହ ଅଞ୍ଚଳରେ କୁଆଡ଼େ ଲୋକମାନଙ୍କ ଘରେ କବାଟ ନଥାଏ । ସେମାନେ ଚୋରି କ'ଣ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ପୁଣି ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ, ମସୋରୀରେ ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ ନିର୍ଭୟରେ ବିଚରଣ କରନ୍ତି । ପୋଲିସର ସହାୟତା ଦରକାର ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଏ ପ୍ରକାର ପରିସ୍ଥିତି ତ ଆମ ଦେଶର ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ଅଛି । ସମଗ୍ର ଦେଶକୁ କାହିଁକି ଚାହା ପ୍ରସାରିତ ନ ହେବ ?

ବାଲକୋନି

ଆମେ ରହୁଥିବା ଘରର ଉପର ମହଲାରେ ଗୋଟିଏ ବାଲକୋନି ଅଛି । ମୁଁ ଉପର ମହଲାର ଏଇ ବାଲକୋନି ସଂଲଗ୍ନ ରୁମ୍‌ରେ ରହେ । ବାଲକୋନିଟି ଖୁବ୍ ପ୍ରଶସ୍ତ । ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଟେବୁଲ୍, ଚାରୋଟି ଚେୟାର ଓ ଦୁଇଟି ସ୍କୁଲ ପକାଯାଇଛି । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଳୁଅ ଓ ଫ୍ୟାନ୍‌ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଅଛି । ସେଠାରେ ଏକାବେଳେ ପାଞ୍ଚଅଥବା ଜଣ ବସିହୁଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ଆଲୋଚନାର ଆସର ମଧ୍ୟ ଜମେ । ଏହାକୁ ଗୋଟିଏ ମିନି ବ୍ରୁଇଂରୁମ୍ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ବାଲକୋନିଟି ଦକ୍ଷିଣ, ପୂର୍ବ ଦୁଇଦିଗକୁ ଖୋଲା । ଉତ୍ତରଦିଗକୁ କୋଠରୀର ଦ୍ୱାର ଓ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ କାନ୍ଥ । ମୁଁ ତ ଗୋଟିଏ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଃସଙ୍ଗ ପ୍ରାଣୀ । ମୋର କିଛି କାମ ଦାମ ନଥାଏ । କୁଆଡ଼େ ବି ଯିବା ଆସିବା ନଥାଏ, ମୋ ପାଖକୁ ବି କେହି ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ନିର୍ବାକ, ନିଷନ୍ଦ ହୋଇ ଘରଟା ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ବସିଲେ ବିରକ୍ତ ଲାଗେ । ମନ ବି ଖରାପ ହୋଇଯାଏ । ଏ ବାଲକୋନିରେ ବି ସେମିତି ବୁଝାପାଠ ବସେ । ମାତ୍ର ମନୋଟୋନସ୍ ଲାଗେ ନାହିଁ । କାରଣ ବାହାରର ବିଭିନ୍ନ ଦୃଶ୍ୟ ଆଖିରେ ବରାବର ପଡୁଥାଏ । ପୂର୍ବରୁ ଏ ବାଲକୋନି ସୁବିଧା ନଥିଲା । ତେଣୁ ସକାଳ ଛ'ଟା ଠାରୁ ରାତି ଦଶଟା ଷୋଳ ଘଣ୍ଟା ଭିତରୁ ପ୍ରାୟ ଚଉଦ ଘଣ୍ଟା ମୁଁ ଏଇ ବାଲକୋନିରେ ବସିବସି କଟାଏ । ଏହିପରି ଏ ବାଲକୋନିରେ ବସିବା ଏବଳୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇବର୍ଷ ହୋଇଗଲାଣି । ତେଣୁ ବାଲକୋନି ସହ ମୋର ସଂପର୍କର ନିବିଡ଼ତା ବିଷୟରେ କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ମାତ୍ର ।

ବାଲକୋନିର ପୂର୍ବଦିଗରେ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଆମ ହତାର ସୀମାକୁ ଲାଗି ସଡ଼କ ଅଛି । ଗାଡ଼ି ଆଉ ଲୋକମାନଙ୍କର ସେଥିରେ ସର୍ବଦା ଯାତାୟତ ଚାଲିଥାଏ । ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ଥିବା ଖୋଲା ପଡ଼ିଆରେ ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ ଅଫିସ୍ ଘରର ନିର୍ମାଣ କାମ ଆମେ ଏ ଘରେ ରହିବା ବେଳକୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଏବେ ତାହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଉପରେ । ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଥିବା ସଡ଼କ ସବ୍ୟ ନିର୍ମିତ ଅଫିସ୍ ଘରର ପାଟେରୀକୁ ଲାଗି ପୂର୍ବ ଦିଗକୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି । ସେହି ରାସ୍ତା ଧାରରେ ପ୍ରାୟ ୬୦/୭୦ ଚାଲିଆ ଥିବା ଗୋଟିଏ ବନ୍ଧି ଅଛି । ଉତ୍ତର ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ଆମ ହତାକୁ ଲାଗି ୫୦/୬୦ ଚାଲିଆ ବିଶିଷ୍ଟ ବନ୍ଧିଟିଏ ଅଛି । ଏଇ ଦୁଇ ବନ୍ଧିର ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ, ଛୁଆ ପିଲାଙ୍କର ଗମନାଗମନ, କାରବାର ଦୁଇପାଖ ସଡ଼କରେ ସର୍ବଦା ଲାଗିଥାଏ । ତା ସାଙ୍ଗକୁ ଅଫିସ୍ ଘର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ । ମୁଁ ବାଲକୋନିରେ ବସି ଦୁଇ ପାଖର ଏ

ଚକ୍ରଚକ୍ରନତା ଦେଖୁଥାଏ । ମୋର ହାତ ଗୋଡ଼କୁ ସିନା ବାଲୁକୋଳି କାମ ଦେଇପାରେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ମୋର ଆଖି ଓ ମନକୁ ବେଶ୍ ସଫଳ ରଖେ ।

ଦକ୍ଷିଣ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ପଡ଼ିଆ ଅଛି । ଏ ପଡ଼ିଆଟି ବର୍ଷାଦିନରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଗୁଳ୍ମ ଜାତୀୟ ଗଛରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ବେଶ୍ ଜଙ୍ଗଲିଆ ଦେଖାଯାଏ । ବସ୍ତି ବାସିନ୍ଦାଙ୍କର ଆଳୁଅ, ପାଣି, ପାଇଖାନାର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଦୂରଦୂରାନ୍ତରୁ ଗରା, ବାଲିଟିରେ ସେମାନେ ପାଣି ବୋହି ଆଣିଚୁକ୍ତି । ରାତ୍ରିର ଅନ୍ଧକାରକୁ ସେମାନେ ଡିବି, ଲବ୍ଠଣ ଆଳୁଅରେ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧିତ କରନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏ ପ୍ରକାର ଚୁକ୍ତିରେ ଆମ ଚୁକ୍ତି ପ୍ରଭାବିତ ହେବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ପାଇଖାନା କାମରେ ଆମେ ଅତିମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଉ । ସେମାନେ ଦକ୍ଷିଣ ପାଖରେ ଥବା ପଡ଼ିଆରେ (ଠିକ୍ ଆମ ଘରର ସାମନା) ମଙ୍ଗଳୁତ୍ର ତ୍ୟାଗ କାମଟି କରନ୍ତି । ଦଳଦଳ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଲୋକମାନେ ଏଇ ପଡ଼ିଆରେ ନୋଟା, ବୋତଲ, ବାଲିଟିରେ ପାଣି ଧରି ଝାଡ଼ା ପେରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଆଉ କେହି ଦେଖୁ ନ ଦେଖୁ, ସଦା ବାଲୁକୋଳିରେ ଆସାନ ମୁଁ ଦେଖିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ବେଳେବେଳେ ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ସାଙ୍ଗହୋଇ ଯାଇଁ ଜାଗାବାଛି ବସି ଯାଆନ୍ତି । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଏତେ ଦୃଶ୍ୟ କରୁଯେ ଆଖି ନଇଁ ଯାଏ । ମନରେ ଘୃଣାଭାବ ଜାତ ହୁଏ । ପଡ଼ିଆର ଝାଡ଼ାଗଛ ଦକ୍ଷିଣା ପବନରେ ସଞ୍ଚାଳିତ ହୋଇ ଆସି ମୋତେ ବିଶ୍ୱାଦଗ୍ରସ୍ତ କରେ । ପଡ଼ିଆରେ ବର୍ଷାଦିନର ଜଙ୍ଗଲିଆ ଚେହେରା ଖରାଦିନେ ନଥାଏ । ଗୁଳ୍ମଜାତୀୟ ଗଛ ଗୁଡ଼ିକ ମରିଯାଆନ୍ତି । ବସ୍ତି ଲୋକଙ୍କର ଜାଳେଣୀ ହୁଏ । ବସ୍ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ଏ ଗୁଡ଼ିକ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଦୃଶ୍ୟ ମୁଁ ଦେଖେ ।

ଆଦିମ କାଳରେ ଘରର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଜଳ ଆଉ ଜାଳେଣୀ ସଂଗ୍ରହ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କର କାମଥିଲା । ସତ୍ୟ ସମାଜରେ ସେ ପରିସ୍ଥିତି ବଦଳି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ବସ୍ତୀ ଲୋକଙ୍କର ସେ ପ୍ରଥା ଚାଲୁ ରହିଛି । ଯେତେ କଷ୍ଟ ହେଉ, ଯେତେ ଦୂର ହେଉ, ବସ୍ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ପାଣି ବୁହନ୍ତି ଏବଂ ସୁବିଧା ପାଇଲେ ଜାନ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି । ପୁରୁଷ ଲୋକମାନେ ସକାଳୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି କାମକୁ ବାହାରି ଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ଫେରନ୍ତି । କିଛିଦିନ ତଳେ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୀଣକାୟା ପେଟୁଲି (ବୋଧେ ଗର୍ଭବତୀ) ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ବାଲିଟିଏ ଧରି ଦୁଇଓଳି ପାଣି ବୋହିବାର ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ଦେଖୁଥିଲି । ମଝିରେ କିଛିଦିନ ସେ ଆଉ ଯିବା ଆସିବା କରିବାର ଦେଖାଗଲା ନାହିଁ । ଏବେ ତାକୁ ଦେଖୁଛି, ଗୋଟିଏ ଛୁଆ କାଖେଇ କେବଳ ବାଲିଟିଏ ଧରି ଯାଉଛି । ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସେ ପ୍ରସବପାଇଁ ବନ୍ଦ

ରହିଥଲା । ଏବେ ସେ କାମସାରି ପୂର୍ବପରି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲାଣି । ଧନ୍ୟ କହିବ, ଏମାନଙ୍କର ଦୈହିକ ଓ ମାନସିକ ଶକ୍ତିକୁ । ରୋଗ ବୋଧେ ଏମାନଙ୍କୁ ଭୟ କରେ । କାରଣ ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଅସୁସ୍ଥତା କଥା ଶୁଣାଯାଏ ନାହିଁ । ଏଠି ଯେଉଁ ଅଫିସ୍‌ଘର ନିର୍ମାଣ ତାଲିକ୍ତି, ସେଥିରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ କାମ କରିବାର ଦେଖାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଏ ବସ୍ତିର ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ କାମକୁ ଯିବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ସେମାନେ ବେଶ ପରିପାଟୀ ହୋଇ ଦିନ ତମାମ୍ ରାସ୍ତାରେ ଡକ୍‌ପ୍ରଡକ୍ ହେଉଥା'ନ୍ତି । କେତେବେଳେ ଝାଡ଼ା ଯାଆନ୍ତି, କେତେବେଳେ ଜାଳ ଗୋଟାନ୍ତି, କେତେବେଳେ ପାଣି ବୁହନ୍ତି ତ କେତେବେଳେ ଛୁଆ ଖେଳାନ୍ତି । ବସ୍ତାର ଛୋଟ ଛୋଟ ପିଲା ଏପରିକି ଦେହବର୍ଷ ଦୁଇବର୍ଷର ପିଲା ରାସ୍ତାରେ ନିର୍ଜାୟରେ ଖେଳୁଥା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଗାଡ଼ି ମଟରକୁ ଭୟ ନାହିଁ କି ଗୋରୁ ଗାଇକୁ ଭୟ ନାହିଁ । ସବୁ ଏଇ ଦୁଇପାଖ ରାସ୍ତାରେ ତାଲେ ଯାହା ବାଲୁକୋନିକୁ ଦୃଶ୍ୟମାନ ।

ଆମ ଘର ସାମନାରେ ପାଟେରାକୁ ଲାଗି ରାସ୍ତା କଟରେ ଚାରି ପାଞ୍ଚଟି ତରାଟ ପୁଲ ଗଛ ଅଛି । ଆମର ବି ସେଥିରୁ ପୁଲ ସଂଗ୍ରହ ହୁଏ । ବାହାର ଲୋକ କେହି କେହି ସେ ଗଛରୁ ପୁଲ ନିଅନ୍ତି । ବସ୍ତିର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ମଧ୍ୟ ପୁଲ ନେବାର ଦେଖାଯାଏ । ପୁଲ ନେଇ ଘରେ ଠାକୁର ପୂଜା କରେ କି ମନ୍ଦିର ଯାଏ ଜଣାନାହିଁ । ତେବେ ମତେ ଖୁସି ଲାଗ ଯେ ଏ ଭୋଜନ ସର୍ବସ୍ବ ଲୋକଙ୍କର ବି ଠାକୁର ପୂଜା, ମନ୍ଦିର ଯିବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଛି । ବାଲୁକୋନିରେ ବସିବସି ସେମାନଙ୍କର କାରବାର ଦେଖୁଦେଖୁ ଏହି ପ୍ରକାର ଭାବନା ମନକୁ ଆସେ । ବସ୍ତୁତଃ ମୋ ଆଖି ଦେଖିବା ସଙ୍ଗେ ମନରେ ବି ଚିନ୍ତନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ।

ଆମ ଘରକୁ ଲାଗି ପଶ୍ଚିମ ଆଡ଼କୁଥିବା ୫/୬ ଟି ଘରେ ମହିଳା ବିକାଶ ନିଗମ ପ୍ରଭୃତି କେତୋଟି ସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଅଛି । ଆମ ଘର ସାମନା ରାସ୍ତାରେ ସେ ଅଫିସ୍ ମାନଙ୍କୁ କର୍ମଚାରୀ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲୋକ କାର୍ ଇତ୍ୟାଦି ଯାତାୟତ କରେ । ସୁଶ୍ରୀ ସାମନ୍ତନୀ ମହିଳା କର୍ମଚାରୀ ମାନେ ମଧ୍ୟ ଦଳଦଳହୋଇ ଯିବା ଆସିବା କରନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ଜଣେ ଜଣେ ମହିଳା ପଣତ ଉଡେଇ, ବେଶୀ ଝୁଲାଇ, ହାତ ହଲାଇ, କଦମ୍ ପକାଇ ଯିବା ଆସିବା କରିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏ ଦୃଶ୍ୟରେ ମନ ସ୍ବବ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ବେଶ ପରିପାଟୀ ଓ ଗମନାଗମନରେ କର୍ମଜୀବୀ ମହିଳାମାନେ ହାଉସ୍ ଓୟାଲ୍‌ସ୍ ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ନିଷ୍ପିତ ଭାବରେ ଭିନ୍ନ । ସେମାନେ ଏତେ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ହତାଭିତରେ ଗୋଟିଏ ବିରାଟ କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ଗଛ ଅଧିକାଂଶ ଦିନ ପେଛା ପେଛା ନାଲି କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ପୁଲରେ ବିମଣ୍ଡିତ ହୋଇଥାଏ । ଟିକେ ଦୂରରେ ସଡ଼କ ସେ

ପାଖରେ ତିନି ଚାରିଟା ବିରାଟ ରାଧାକୃତ୍ତା ଗଛ ଚୂନି ଚୂନି ହଳଦୀ ବଗ ଫୁଲରେ ବିମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ନୟନ ପ୍ରୀତିକର ଆଉ ସେ ଆନନ୍ଦ ମୋତେ ସ୍ବପ୍ନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

କୃଷ୍ଣକୃତ୍ତା ଫୁଲର ନାଲିରୂପ ଆଉ ବିପୁଳତା ଥାଏ ଠିକ ପକାଶ ଫୁଲ ପରି । ମାତ୍ର ଏ ଉଭୟ ଫୁଲର ବାସନା ନଥାଏ । କେହି ଏ ଫୁଲକୁ ଚୟନ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ମୁଁ ଭାବେ ପ୍ରକୃତି ଯେଉଁ ବିପୁଳତା ଆଉ ରୂପ ଦେଇଛି, ସେଠି ବୋଧେ ସୁଗନ୍ଧ ବାସନା ଦେଇନାହିଁ । ଫୁଲ ଯେତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ତାହାର ବାସନା ସେତେ ଅଧିକ । ଯୁଇ, ଯାଇ, ମଲ୍ଲୀ ଏହାର ଉଦାହରଣ । ହେନାଫୁଲର ରୂପ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ସେ ପରିବେଶ ମହକାଇ ଦିଏ ।

ଏ ଘରଟି ଠିକ ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ଡାକ ବଙ୍ଗଳାପରି ମୋତେ ଲାଗେ । ଘରର ଚାରି ପାଖରେ ଅନେକ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଘର ବିଷୟରେ ଏ ପ୍ରକାର ଭାବନା କେବଳ ଏ ବାଲୁକୋନିରେ ବସିଲେ ହିଁ ଆସିବ । ମୋର ଏ ପ୍ରକାର ଭାବନା ଘର ପ୍ରତି ମୋର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଜଟୁଇଛି, ଯାହା ଅନ୍ୟ ଅନ୍ତେବାସୀଙ୍କର ନାହିଁ । ସେମାନେ ଏ ଘରକୁ ବଦଳାଇବା କଥା କହନ୍ତି । ବାଲୁକୋନିରେ ବସି ହତାରେ ସମୟ ପାଳିତ ବିରାଟ ବଗିଚାର ଦୃଶ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରେ । ମୋର ଖାଇବା ପିଇବା କାମ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ବାଲୁକୋନିରେ ହୋଇଯାଏ । ରାତିରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲେ ବାଲୁକୋନିରେ ବସେ । ବାଲୁକୋନିଟି ମୋ ଜୀବନର ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗ ହୋଇଗଲାଣି । ବାଲୁକୋନିରେ ବସି ଯାହା ଯାହା ଦେଖେ ବୋଲି କହିଲି ତାହା ମୋ ଦେଖିବା ଜିନିଷର ନମୁନା ସଦୃଶ । ସବୁବେଳେ ତ କିଛି ନା କିଛି ଦେଖୁଥାଏ ଏବଂ ମନନ ଧାରା ଚାଲିଥାଏ । ଦୁଇ ଗତିରେ ପବନ ବହୁଥିଲା ବେଳେ, ବର୍ଷାଧାରା ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ ମନର ଭାବ ପୂରା ଭିନ୍ନ ହୋଇଯାଏ । କେତେବେଳେ ଉଦାସିଆ ଲାଗେ କେତେବେଳେ ମନ ଉଲ୍ଲାସିତ ହୋଇଯାଏ । ଏହା ବାଲୁକୋନିର ଅବଦାନ । ଘର ଭିତରେ ଥିଲେ ଏ ସବୁ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଏପରି ଏ ବାଲୁକୋନିଟି ମୋ ପାଇଁ ଅଶେଷ ସୁଖର କାରଣ ହୋଇଛି । ମୋର ନିଃସଙ୍ଗତା କୁଆଡ଼େ ଗଲାଣି । ଆନନ୍ଦ ମନକୁ କାରୁ କରିସାରି ଶରୀର ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇଲାଣି । ଦୀର୍ଘ ଅଭ୍ୟାସ ଆଉ ତନ୍ମୟତା ମୋର ଭାବନା ବଦଳାଇ ଦେଲାଣି । ମୁଁ ଭାବେ-ମୁଁ ଯେପରି ଏ ଦୃଶ୍ୟାବଳୀରେ ଅଙ୍ଗାବୁତ ।

ଘରେ ବାଲୁକୋନି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଉପାଦେୟ ଜିନିଷ । ଆମେ ବାହାରକୁ ନଯାଇ ଘରେ ଥାଇ ବାହାରର ଦୃଶ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିବାର ସୁଯୋଗ ବାଲୁକୋନି ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଏହା ସମସ୍ତେ ସ୍ବାକାର କରିବେ । ମୋର ସ୍ବାକାରୋକ୍ତି ଟିକେ

ଅଧିକା । କାରଣ ଏହା ମୋର ନିଃସଙ୍ଗତା ଜନିତ ବିଷାଦକୁ ହଟାଇଦେଇଛି । ତାର
ବଧାଇ ଜଣାଇ ଏ କବିତାଟି :

ବାଲୁକୋଳିରେ ବାଲୁକୋଳି

ହେ ମୋ ପ୍ରିୟ ବାଲୁକୋଳି ।

କେତେ ଉପକାର ନ କରୁ ମୋର

ମୋ' ମନ କଥା ଜାଣି ।

ସତେ କି ଜୀବନ୍ତ, ବନ୍ଧୁଟିଏ ହୋଇ

ମନ ମୋର ନେକୁ କିଣି ।

କି ମୋହନ ମନ୍ତ୍ର ପୁ' କିନ୍ତୁ କାନରେ

ବିଷାଦକୁ ଗଲି ଜିଣି ।

ତୋ କୋଳରେ ବସି

ଆଖିରେ ଯା' ଦେଖେ

ମନରେ ହୁଏ ତା' ଗୁଣି

ଶୂନ୍ୟ ମନ ମୋର ପାଇଟି ଯାଏ

ଭାବନାର ଗୋଟେ ଖଣି ।

ନିଃସଙ୍ଗତା ମୋର ଉଭେଇ ଗଲାଣି

ତୋହର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ପାଇ

ତୋକୋଳରେ ବସି ତୋର କରାମତି

ବେଳେ ବେଳେ ଭାବୁଥାଇ ।

ଉଦାସୀ ମନ, ବିଷ୍ଣୁଜ୍ଞ ମନ

ତୋ କୋଳେ ହେଲେ ଆସନୀ

କ୍ଷଣକେ ମନ ବଦଳି ଯାଏ

ହୁଏ ସୁଖର ସନ୍ଧାନୀ;

ତୋଠାରୁ ମୋର ବିଯୋଗ ଦିନେ

ଘଟିବରେ ବାଲୁକୋଳି

ଯୋଗ ବିଯୋଗକୁ ହରଣ ଗୁଣନ

ସଂସାରର ତ କରଣୀ ।

ବନ୍ଧୁତା

‘କାହିଁ ବନ୍ଧୁତା କାହିଁ ପ୍ରେମ ସୁନ୍ଦର,
ଯାର ପ୍ରାପତିଯୋଗୁ ଦେବତା ନର ।’

ଉଷ କବି ମଧୁସୂଦନ ରାଓଙ୍କ ‘ନିର୍ଜନ ଦ୍ଵୀପରେ ନିର୍ବାସିତର ବିଳାପ’ ପଦ୍ୟରୁ ଏ ପଂକ୍ତି ଉଦ୍ଧୃତ । ଏଥିରେ ସୂଚିତ କବିଙ୍କ ଜନ୍ମନା ବାସ୍ତବିକ ନରପାଇଁ ମହାୟଯା । ତାଙ୍କ ଭାବନାରେ ବୋଧେ ଦେବତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରେମ ଓ ବନ୍ଧୁତାର ବିକାଶ ଘଟେ ନାହିଁ । ଏହାର ସ୍ଵାଦ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନେ ନର ହୋଇ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଭୂମିରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଅନ୍ତି । ନିର୍ଜନ ଦ୍ଵୀପରେ ନିର୍ବାସିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଲୋକଟି ସେହି ବନ୍ଧୁତାକୁ ହରାଇ ଥିବାରୁ ଦୁଃଖରେ ପ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ ଉଦ୍ଧୃତ କବିତାରେ ସୂଚିତ ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଦେବତାଙ୍କ ଭିତରେ ବନ୍ଧୁତା ନାହିଁ ବୋଲି କବି ଯାହା କହିଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ବାସ୍ତବତା ଥିବାର ଜଣାପଡ଼େ । କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଜୀବନଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ସେମାନେ ଅମର, ତାଙ୍କ ଯୌବନ ଚିର, ଜରା ନାହିଁ, ରୋଗ ନାହିଁ, କୌଣସି ପ୍ରକାର ଦୁଃଖ ନାହିଁ । ସବୁ ପ୍ରକାର ସୁଖ ତାଙ୍କୁ ସ୍ଵତଃ ପ୍ରାପ୍ତ । ତାଙ୍କୁ କିଛି କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁତା ସେମାନେ କାହିଁକି କରିବେ ? ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଵୟଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଆଦି କାଳରେ ପୃଥିବୀରେ ଦେବତା, ରାକ୍ଷସ, ନର, ବାନର, କିନ୍ନର, ଯକ୍ଷ, ଗନ୍ଧର୍ବ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାଣୀଥିଲେ । କାଳକ୍ରମେ ଦେବତା, ରାକ୍ଷସ ଲୋପ ପାଇଗଲେ । ଆଜି ସେମାନେ କେବଳ ଗୁଣ ବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଆଉ ସମସ୍ତେ ନରର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଗଲେ । ଏବେ ଆମେ କେବଳ ଦେବତା ରାକ୍ଷସଙ୍କର ଗୁଣ ବା ସ୍ଵଭାବ କଥା କହୁଛେ; ଅର୍ଥାତ୍, କାହାଠରେ ରାକ୍ଷସ ପ୍ରବୃତ୍ତି ତ କାହାଠରେ ଦେବ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ଆମେ କହୁ । ଏଇଟା ରାକ୍ଷାସତା ବା ଏ ଗୋଟିଏ ଦେବୋପମ ଲୋକ ଏଇ ପ୍ରକାର ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରୁ । ପ୍ରକୃତରେ ଦେବତା ରାକ୍ଷସ ଆଉ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଲୋପ ପରେ ନର ହେଉଛି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରାଣୀ । ଅନେକ ଜାତି ମିଶିଥିବାରୁ ତାହାଠରେ ଅନେକ ଗୁଣର ସମାହାର ଘଟିଛି । ରାକ୍ଷସ ନ ହୋଇ ଦେବତା ହେବ, ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ପରି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନ ହୋଇ ବିଶିଷ୍ଟ ହେବ, ସେଥିପାଇଁ ଭଗବାନ ତାଙ୍କୁ ‘ବିବେକ’ ଦେଇଛନ୍ତି । ବିବେକ ବିଚାର ପ୍ରୟୋଗ କରି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବା ହେଉଛି ମଣିଷର ଧର୍ମ । କ୍ରମ ବିକାଶ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମଣିଷ ସମାଜ ଗଢ଼ିଛି, ଗୋଷ୍ଠୀ ଜୀବନର ସୂତ୍ରପାତ୍ କରୁଛି । ଗୋଷ୍ଠୀ ଜୀବନକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ସୂତ୍ର ହେଉଛି ବନ୍ଧୁତା, ଯାହା ଭିତରେ ସ୍ନେହ, ସହାନୁଭୂତି, ଆତ୍ମୀୟତା, ଉଦାରତା, ସ୍ଵାର୍ଥତ୍ୟାଗ, ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ପ୍ରଭୃତି ସବୁ ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଵତଃ ଆସିଥାଏ ।

ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ବିବାହ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ବନ୍ଧନ ବା ବନ୍ଧୁତା ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ବିବାହ ଦ୍ଵାରା ସୃଷ୍ଟ ବନ୍ଧୁତାରେ କିଛି ବାଧ୍ୟବାଧକତା ଥାଏ ।

ଏ ବନ୍ଧୁତା ବନ୍ଧୁରୁ ବନ୍ଧୁ, ତା ବନ୍ଧୁ ଏପରି ହୋଇ ବନ୍ଧୁତ ଦୀର୍ଘ ହୋଇଯାଏ । ହେଲେ ବନ୍ଧୁତାର ଲେପ ବଜାୟ ରହେ । ଏହା ବାଦ ସମାଜରେ, ଗୋଷ୍ଠୀ ଜୀବନରେ ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର ବନ୍ଧୁତା ଅଛି- ତାହା ହେଉଛି ପଡୋଶୀ, ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ, ସାଙ୍ଗସାଥୀ ଇତ୍ୟାଦି । ବନ୍ଧୁତାର କାରଣ ଅସୀମ । ତାହା ଜୀବନରେ ଆନନ୍ଦ, ଉତ୍ସାହ, ଭରସା, ନିରାପରା, ଅଭାବମୋଚନ ଆଦି ଅନେକ ଭଲ ଜିନିଷ ସୃଷ୍ଟି କରି ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରେ । ଆଉ ତାହାର ଅଭାବରେ ଜୀବନ ନୀରସ ନିଷ୍ଠସ ହୋଇଯାଏ । କବି ଯାଆନ୍ତରେ କହିଛନ୍ତି- ଅବହୁ ଜୀବନ ଅସୂର୍ଯ୍ୟ ମହା, ଦେହ ଧରି କିଏ ପାରଇ ସହି । ଅନେକ ଲୋକ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବନ୍ଧୁତା ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଧନ ସଂପତ୍ତି, ଜାତି, ବିଦ୍ୟା ବୁଦ୍ଧିର ଚାରତମ୍ୟ ଉଚ୍ଚନୀଚ ଭାବ ବାଧକ ହୁଏ । ମନୁଷ୍ୟ ସାମାଜିକ ପ୍ରାଣୀ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହ ବନ୍ଧୁତା, ସୁସଂପର୍କ ବିନା ସେ ବନ୍ଧୁ ପାରିବ ନାହିଁ । ଦୂରସ୍ଥ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ଉଚ୍ଚନୀଚ ଭାବ ରଖାଯାଇପାରେ । ମାତ୍ର ନିକଟତମ ପଡୋଶୀ ପ୍ରତି ଏ ସମସ୍ତ ଭାବ ସର୍ବଥା ବର୍ଜନୀୟ । ସମସ୍ତ ଚାରତମ୍ୟ ଭୁଲି ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ପରି ମିଶିଯିବା ଉଚିତ । ଏପରି ମିଶ୍ରଣ ବିରଳ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସମାଜରେ ତାହାର ସ୍ଥିତି ଅଛି । ଦୁଇ ପଡୋଶୀ ଭିତରେ ବନ୍ଧୁତା କିପରି ନିବିଡ଼ହୋଇପାରେ ଆପଣାର ଭାବରେ ବିକଳିତ ହୋଇ ସ୍ନେହ ସରାଗରେ ଉନ୍ମୁଳି ପଡେ, ମୋର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତି ଅଛି । ସେମାନଙ୍କର ଚଳଣି ଦେଖୁ ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହୋଇଯାଏ । ମୋର ଦୀର୍ଘ ଜୀବନକାଳ ଭିତରେ ଏପରି ସ୍ନେହୀ ପଡୋଶୀ ପରିବାର ମୁଁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଦେଖିନାହିଁ । ମୁଁ ଭାବେ ସବୁ ପଡୋଶୀଙ୍କ ଭିତରେ ଯଦି ଏ ପ୍ରକାର ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହୁଅନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ସମାଜ କେତେ ସୁସ୍ଥ ନହୁଅନ୍ତା । ଦୁଇ ପଡୋଶୀ ଭିତରେ, ତାହାଦେଶ ହେଉ, ରାଜ୍ୟହେଉ, ବ୍ୟକ୍ତି ହେଉ, ଉଚ୍ଚମ ସଂପର୍କ ନରହିଲେ ଜୀବନ ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ ହୁଏ । ପାକିସ୍ଥାନ ସହ ଆମର ସଂପର୍କର ଚିନ୍ତା ଏ ବିଷୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସୂଚନା ଦିଏ । ଭାରତ ତାକୁ ବନ୍ଧୁତାର ହାତ ବଢାଇଲେ ଉତ୍ତର ମିଳେ କାରଗିଲ୍ ଯୁଦ୍ଧ, ସଂସଦଭବନ ଆକ୍ରମଣ ଓ ନିରାହ ଜନତାଙ୍କର ହତ୍ୟାରେ ।

ଏଇ ବନ୍ଧୁତା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ବେଳେ ବେଳେ ବିଷ ମିଶିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । କେହି କେହି ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ନିଜର କୌଣସି ହୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ବନ୍ଧୁତାର ଛଳନା କରନ୍ତି । ସହଜରେ ବିଶ୍ଵାସ ଭାଜନ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ଅଣ୍ଟି ଛୁରି ତଣ୍ଡି କାଟି କାଟିଲାପରି ବନ୍ଧୁର ସର୍ବନାଶ କରନ୍ତି । ବନ୍ଧୁତା ହେଉଛି ପବିତ୍ର ଜିନିଷ । ଏହାକୁ ବନ୍ଧୁତା ଆଖ୍ୟା ଦେବା ଭୁଲ୍ । ବରଂ ଏହାକୁ ଶତ୍ରୁର କୌଶଳ ବିଚାରିବା ଠିକ୍ ହେବ । ଏଥିପ୍ରତି ସାବଧାନ ହେବା ଉଚିତ ।

ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ

ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ ବିଷୟକ କେତେ କେତେ ଘଟଣା ମୁଁ ପିଲାଦିନୁ ଶୁଣି ଆସୁଛି । ସରକାରରେ ମୁଁ ବୁଝେ, ଲୋକଟି ଖାଇବାକୁ ନପାଇ ମରିଗଲା । ଏପରି ଘଟଣା ଦେଶର ଯେଉଁ କୋଣରେ ଘଟୁ, ତାହା ଖବର କାଗଜରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଯାଏ । ସଂସଦ, ବିଧାନ ସଭାରେ M.P, M.L.A ମାନେ ଆଲୋଚନା କରନ୍ତି ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଏ ଦୁଃଖଦ ଘଟଣା ପାଇଁ ଦାୟାକରି ବକ୍ତବ୍ୟ ରଖନ୍ତି । ସରକାର କିନ୍ତୁ ବରାବର ଏ ଘଟଣାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି । କୌଣସି ନା କୌଣସି ରୋଗରେ ମରିଛି ବୋଲି ସପେକ୍ଷ ଦିଅନ୍ତି । ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ ସରକାରଙ୍କୁ ଏ ଦିଗରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏପରି ବ୍ୟବହାର ମୋତେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରହସନ ପରି ବୋଧହୁଏ । ଶହ ଶହ ଗ୍ରାମ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଜିଲ୍ଲା, ସବ୍‌ଡିଭିଜନ, ଡିସ୍‌ଟ୍ରିକ୍ଟ ଇତ୍ୟାଦି ଗଠିତ । ଗାଁରେ କେଉଁ ଦିନ କେଉଁ ଲୋକ ଖାଇଛି ନଖାଇଛି, ତାହାର ରକ୍ଷାରକ୍ଷି ହେଉଛି କି ନାହିଁ ଓ ସେଥିପାଇଁ ତାର ଜାଜ ତାଉଜ ଇତ୍ୟାଦି ଅଛି କି ନାହିଁ ; ଏ ଅପିସର ମାନେ କ'ଣ ଜାଣୁଛନ୍ତି ? ମାତ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ସୁହାଇଲାଭଳି ରିପୋର୍ଟ ଦିଅନ୍ତି । ସରକାର ତାକୁ କେଉଁ ନୈତିକତା ବଳରେ ଗ୍ରହଣ କରି ସପେକ୍ଷ ବାଢ଼ନ୍ତି, ବୁଝାପଡେ ନାହିଁ । ଅନାହାରରେ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ, ତାହା ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଡାକ୍ତର, ମନ ସ୍ତବ୍ଧବିଦ୍ୟ, ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ସମ୍ମିଳିତ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ସ୍ଥିରୀକୃତ ହେବା କଥା । ତାହା ତ କେବେ ହୁଏ ନାହିଁ । ସରକାର ଯାହା କହନ୍ତି, ତାହା କେତେ ବାସ୍ତବ ବା ଅବାସ୍ତବ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ଏଠି ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ମନକୁ ଆସେ । ସରକାର ଏ ଘଟଣାକୁ କାହିଁକି ଅସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ?

ସରକାର ବୈଧ ଜାଣନ୍ତି — ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ଅବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଖବର ନେବା, ତାହାର ଦୈନନ୍ଦିନ ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ବିଷୟରେ ପ୍ରତିବିଧାନ କରିବା ସରକାରଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସରକାରଙ୍କର ଏ ଅନୁଭବ ଠିକ୍ । ମାତ୍ର ଅଘଟଣାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ସରକାରଙ୍କର ପ୍ରତିବିଧାନ ଅଭାବରୁ ଯଦି ଲୋକ ଖାଇବାକୁ ନପାଇ ମରିଗଲା, ତାହାହେଲେ ସରକାର ଅଛି କାହିଁକି ? କ'ଣ କରିବା ପାଇଁ ଅଛି ବୋଲି ବିରୋଧୀ ପକ୍ଷ କହିବେ ? ଆମର ଦଳୀୟ ସରକାର । ତେଣୁ ବିରୋଧୀ ପକ୍ଷ ତାହା ପ୍ରତିବାଦ କରିବେ । ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ବିଷୟ ହୋଇଥିବାରୁ ସରକାରୀ ପକ୍ଷର କେହି କେହି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦରେ ସାମିଲ ହୋଇ

ପାରନ୍ତି । ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସରକାର ନିୟତି ହେବେ— ହୁଏତ ସରକାର ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇପାରେ । ତେଣୁ ସରକାରଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଅନୁଭବ ଯାହାହେଉ, କେବେ ଘଟଣାଟିକୁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଘଟଣା ଗୁଡ଼ିକ ଏମିତି ସେମତି ହୋଇ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇଯାଏ । ଏହାକୁ ପ୍ରହସନ କହିଲେ କ'ଣ କୁଲ ହେବ ?

ଜଣେ ସାଧାରଣ ଲୋକ ହିସାବରେ ମୋରମତ ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ଅବସ୍ଥା ଜାଣିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଘଟଣା ଘଟିଲା ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାରୀ ଅଧିସର ଯାକୁ ତାକୁ ପଚାରି ଯାହା ବୁଝନ୍ତି । ଅନାହାରରେ ମରିଛି ବୋଲି ତାଙ୍କର ହୃଦବୋଧ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ସେହି ପ୍ରକାର ରିପୋର୍ଟ ଦିଅନ୍ତି କି ? କାହିଁକି ଦିଅନ୍ତିନି, ସେ କଥାପୂର୍ବରୁ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି । ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ ମଧ୍ୟ ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା, ଭତ୍ୟାଦି ଦୈବା ଦୂର୍ଘଟାଙ୍କ ବେଳେ ଘଟେ । ସେ ସମୟରେ କଥା ଭିନ୍ନ । ସରକାରଙ୍କ ରିଭିୟୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ, ଠିକ୍ ସମୟରେ ପହଞ୍ଚି ପାରେ ନାହିଁ । ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ବଣ୍ଟନ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ନାନା ପ୍ରକାର ଆୟର ବାହାର କାରଣରୁ ତାହା ଘଟିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣ ସମୟରେ ଏ ଘଟଣା ବାସ୍ତବିକ ଦୁଃଖଦାୟକ । ଏବେ ସୁପ୍ରିମ କୋର୍ଟ ଏ ବିଷୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ମତ ଦିଅନ୍ତି— ଦେଶରେ ବା ସରକାରଙ୍କ ହାତରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ମହଯୁଦ୍ଧ ଥିଲା ବେଳେ ଲୋକ ଅନାହାରେ କାହିଁକି ମରୁଛି ? ଘରେ ଖାଇବାକୁ ଥାଇ ସେହି ଘରେ କେହି ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ମରିଯିବା ସଙ୍ଗେ ଏ ମତାମତ ସମାନ ବୋଲି ମୋର ମନେହୁଏ । ସରକାରଙ୍କ ଗୋଦାମରେ ଥିବା ଖାଦ୍ୟ ଆଉ ଲୋକର ଘରେ ଥିବା ଖାଦ୍ୟ ସମାନ ନୁହେଁ । ସରକାରୀ ଖାଦ୍ୟ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ନାନା ବିଧି ବିଧାନ ପାଳନ ବାଦ୍ ଅସଲ ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଛି ଅର୍ଥ । ସରକାରୀ ଖାଦ୍ୟକୁ ସବୁ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଲୋକର ଗୋତ ପାଖରେ ରଖିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ତାହା ବିନା ଅର୍ଥରେ ପାଇ ପାରିବକି ? ତାକୁ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯାହା ତାହା ପାଖରେ ନାହିଁ । ଟଙ୍କା ଥିଲେ ସେ ମାର୍କେଟରୁ ମଧ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ନେଇ ପାରିବ । କାରଣ ମାର୍କେଟରେ ବି ଖାଦ୍ୟ ମିଳୁଛି । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିନାହିଁ ତ । ଏହିପରି ଆଲୋଚନା କରି ଆମେ ଅସଲ ସମସ୍ୟାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଲୋକକୁ କିପରି ଟଙ୍କା ମିଳିବ, ସରକାର ତାହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବେ । ସୁପ୍ରିମ କୋର୍ଟ ଏ ବିଷୟ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ରିପୋର୍ଟ ଦେବାପାଇଁ ଗୋଟିଏ କମିଶନ ନିଯୁକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ସେ କମିଶନ୍ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ଦେବେ ଏବଂ ସୁପ୍ରିମ କୋର୍ଟ ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନା ■ ୧୪୩

ତାକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ତାଙ୍କର ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦେବେ । ତଦନୁସାରେ ସରକାର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିବେ । ଅନୁମାନ କରାଯାଏ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପନ୍ଦର ଦେଶରେ ଖାଦ୍ୟ କିଣା (F.C.I.), ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା (PDS), ଖାଦ୍ୟ ଆମଦାନି—ରପ୍ତାନି, ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଖାଦ୍ୟ ଚଳାଚଳ, ଯୋଜନା ପ୍ରଭୃତି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କର କର୍ମ ଶୈଳୀର ପରିବର୍ତ୍ତନ, ଶ୍ରମଭିତ୍ତିକ କର୍ମର ପ୍ରସାର, ମେସିନ୍ ବ୍ୟବହାର ସଙ୍କୋଚନ ପ୍ରଭୃତି ନାନାପ୍ରକାର ନୂତନ ଆଭିମୁଖ୍ୟର ଅବତାରଣା ଘଟିବ । ତାହା ଭିତରୁ ଖାଦ୍ୟାଭାବଜନିତ ଅନାହାର ମୁହୂର୍ତ୍ତ ନିରାକରଣ ହୋଇପାରେ । ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଲୋକ ପ୍ରତିଦିନ ଯଦି ମଜୁରି ପାଇବେ ଏବଂ ଅକ୍ଷମ ଲୋକ ପାଇଁ ରୋଜଗାରର ଭିନ୍ନ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ, ଅନାହାରରେ ମରିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଅବାନ୍ତର ହୋଇଯିବ । ସେ ସୁଦ୍ଧିନକୁ ଆମର ଅପେକ୍ଷା ।

ଏବେ ଦେଶରେ ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଛି । ସରକାର ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ଅର୍ପଣ କରିପାରନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଏ ପରି ଘଟଣା ଘଟିଲେ ପଞ୍ଚାୟତ ଦାୟୀ ହେବେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କୁ ଆଉ ଗାଲୁ ମାରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ଲେଖକ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ୧୯୮୧ ମସିହାରେ ବୋର୍ଡ଼ ଅଫ୍ ରେଭେନ୍ସା ଅଫିସରୁ ଅତିରିକ୍ତ ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ଭାବରେ ଅବସର ନେଲାପରେ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ ହୁଅନ୍ତି । ସାଧାରଣ ଛୋଟ ଛୋଟ କଥାର ମାଧ୍ୟମରେ ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ପରିସ୍ପୃଶନ ତାଙ୍କ ଲେଖାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକ ଛୋଟ ବଡ଼ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ସେ ଜଣେ ନିୟମିତ ଲେଖକ । ଏଥି ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ନିମ୍ନଲିଖିତ ପୁସ୍ତକ ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକାଶିତ ।

୧. ଗୀତା ସୁଧାସାର	୫. ଶୁଭରା
୨. ସଦ୍‌ଭାବନା	୬. As I Feel
୩. ସାବିତ୍ରୀ ବ୍ରତ	୭. ଆତ୍ମଚିନ୍ତନ
୪. ଚିନ୍ତା ଅନୁଚିନ୍ତା	୮. ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଚିଠି
୯. କଥା ଓ ବ୍ୟାଥା (ଆତ୍ମ ଜୀବନୀ)	